

Biblioteka životů Svatých

wydávaná

Především S^S. Cyrilla a Methodia.

Číslo II.

Montalembertůw

Život svatě Alžběty

z francie

Jakob Procházka,

kněz církevní w Pawlowicích.

Druhé wydání.

W Brně 1856.

W Komissi u Ritsche a Grose.

Tiskem Wiléma Burzarta.

Montalembertůw Život swatě Alžběty

z franciny

Jakob Procházka,

od dědictví sv. Cyrilla a Methodie a spolusod dědictví Smato-Janského,
kažj cirkewni w Pamłomich na Morawě.

Nařladem dědictwí S. Cyrilla a Methodia.

Bruhě wqdání.

Cena 40 fr. řřibra.

W Brně 1856.

W łomisi u Mitsche a Groše.

Tislem Wiléma Burkarta.

Předmluva.

Život svatě Alžběty durinské poskytuje pro všední stavy a pro rozličné případy života krásného poučení; zvláště však manželům, utištěným a nešťastným podává mnohonásobné utěchy. Za tou příčinou byl také život této vznešené světice v rozličných řečech mnohonásobně vzdělán; s takovou však bedlivostí a důkladností nám snad ještě nikdo život tento neseřsal, jako hrabě francouzský, Montalembert. Sbožný spisovatel tento neseřřil času, neseřřil se práce; prohlídal všední knihy a všední rukopisy, kteréž se jen poněkud na naši světici vztahovaly. Všude se mezi lidem po ní poptával, k tomu cíli podnikl roku 1833. daleké cesty, a navštívil téměř všední místa, kteráž přítomnosti svatě Alžběty zasvěcena byla, aneb

VI

kteráž se nějakou úpomínkou z jejího života
 vzácnými stala. Tu chodil, jak sám w úvodu
 k tomuto životopisu dohládá, z města do
 města, od zámku k zámku, z kostela do ko-
 stela, hledaje všudy stopy svěťice, kterouž
 katolické Německo po všedny časy milou,
 swatou Alžbětou nazýwalo. Jen Břeti-
 slawu, její rodné město, we vzdáleném
 Uheršku, mu nebylo popřáno nawštíwiti. Za
 to však pobyl po delší čas na Wartburku,
 kdežto byla svěťice tato žila co dítě, co panna
 a co manželka se svým milowaným a zbož-
 ným manželem. Přelezl také ony nesnadné
 stezky, po nichž byla chodíwala, roznášejíc
 newywažitelné almužny chudým, svým nej-
 milejším přátelům. Sledowal ji do Kreuc-
 burku, kdežto se jest stala ponejprw matkou;
 do Heinhardsbrunu, kdež se musila we svém
 patnáctém roku rozloučiti se svým milowa-
 ným chotěm, když byl odcházal do boje k
 oswobození swaté země; do Bamberku, kdež
 byla útočistě našla proti krutému proná-
 sledowání; zassel i na swatou horu do An-
 dechsu, odkudž byla pocházela její matka.
 Zde jest bylo uschowáno její swatebni roucho,

jež tam byla přinesla stawssi se ze srdečně milované manželky bloudící vyhnanou wdowou. Putowal i do Erfurtu, kdežto měl w rukou sklénku, jež byla swětice dala na památku tamnějšším pokorným jeptiškám. Posléze se dostal i do Marburku, kdežto byla swatá Alžběta wěnowala poslední dny swého života skutkům reťowské lásky, a kdežto také w 24. roce swého věku život swůj donála.

Owoce této swé bedliwosti, s jakouž tyto cesty a práce podnikl, nám podal w obšírném životopisu swaté Alžběty, w němž také wždy swědomitě uwádí prameny, z nichžto zpráwy swé čerpal.

Překlad tohoto krásného spisu zde podávám, s tím wšak podotknutím, že jsem wždy doslovně nepřekládal, drže se někdy více smyslu, abych se stal wšsem srozumitelným. Sem tam jsem také něco wynechal, c čemž jsem se domníwal, že by obecný lid málo zajímalo.

Jednoho ještě nemohu mlčením pominouti. Pottawáme se w životě swaté Alžběty s množstwím rozličných zárafů. Kdubn

se snad někdo nad tím pozastawowal, ten nechť jen dobře powáží slova páně Montalembertowa: „Hleděli jsme,“ tak dosvědčuje zbožný spisowatel tento w úvodu k přítomnému životopisu, „wypsati zážrahy tyto (ze života swaté Alžběty), s toutěž swědomitou zewrubností, jakouž jsme wynaložili na sepsání ostatních zpráv z jejího života. Již ta myšlenka wynechati je, neb aspoň poněkud zahaliti, neb nějak obratně zmenšiti se nám protiwila. Byloť by se nám to zdálo swatofrádeži, zahalowati to, co za prawdu uznáwáme, abydhem se tímto způsobem zalíbili chudému rozumu nasseho wěku; bylať by to trestuhodná neúplnost; nebo tyto zážrahy nám byly wyprawowány od týchž spisowatelů, a potwrzeny od těžé authority, co ostatni události tohoto životopisu; a nebyliťbydhem skutečně wěděli, jakého pravidla se při tom držeti, chtíce w jistých pádech jejich prawdomluwnost připustiti, a w jiných opět ji popirati; a konečně by to bylo i pokrytstwím, neboť wyznáwám bez omlův, že co nejpewněji wěříme wssemu, co se kdy zážračného wyprawowalo o swatých Božích wůbec, a o swaté Alžbětě obzwlášťte.“

Wezmi jen tedy lašawý čtenáři do rukou knihu tuto se srdcem wěřicím a sprostným; rozjímej život swaté Alžběty, a nalezněš w něm zajisté mnohého spasitedlného poučení, a mnohé útěchy w rozličných strastech života wezdejššího; naučíš se také wážiti sobě swatého náboženstwi, jenž jest s to, slabého člověka tak wysoce pozwněsti, a budeš se považowati za šťastného, že jsi údem též církwe katolické, kteráž i tuto wznessenou swětici wychowala.

Posléze budiž také ještě připomenuto, že swatá Alžběta, když co dítě do Durink wezena byla a cestu swou strže Morawu konala, u Brna w Zábřdowicích a Kloboucích od českého krále Přemysla Otakara s celým komonstwem swým častowána byla. Tehdáž (r. 1210) právě sledytic Leo z Klobouk zařládal w Zábřdowicích klášter premonštrácký a král český wyšse jmenowaný zářladní listinu stwrzowal. W téže listině připomíná se přitomnost dcery uherského krále zasnoubené lantrabimu Durinskému Ludwikowi, kteráž prý se swým komonstwem w sobotu w Kloboucích a na

to w neděli w Zábrdowicích od krále českého stwořnou hostinou častována byla. Tím životopis swaté Alžběty pro naše vlasti, ač dosti sám o sobě dojmavý, ještě více nabývá drahocennosti a zajímavosti.

Pán pak wšsedobrotivý, jenž řídil troky swaté Alžběty do Durink, za jejím příkladem i naše troky račiž říditi do vlasti nebeské, čehož srdečně přeje

překladatel.

Kapitola I.

Kterak se milá swatá Alžběta w Přetislawi narodila,
a kterak byla přenesena do Jsenáku
w Dvorkách.

Na počátku 13. století, když církew křesťanskou spravoval velký papež Innocenc III., panoval w zemi Uherské nábožný král Ondřej II., jehož panování se líbilo Bohu i lidem. Slavného jména sobě wydobyl wálkami, jakéž měl s uowěřícími, kteříž bydleli na pomezí jeho země; ještě větší sláwu wssat si získal swou nelícenou pobožností a štědrostí k církwi a k chudým.

Jeho manželka, Redruta z Meranie pocházela z rodu císaře Karla Velikého, a měla w držení ty nejkrásnější krajiny jižního Německa. Redruta byla rovněž tak pobožná jako její manžel. Petopiscové wychwalují také její udatnost a jejího zmužilého ducha. Upřímná láska spojowala tyto dwa šlechetné manžely. Bůh jim hojně požehnáwal statků wezdejších, kteréž oni štědře obraceli na zakládání nových kostelů a klášterů. Za panování Ondřeje II. bylo také

w zemi Uherské objeveno několik zlatonosných dolů, což lid považoval za odměnu jeho zbožnosti a dobrotivosti. Největší však bohatství, kteréhož Bůh těmto nábožným manželům udělil, byla dcera, kteráž se jim roku 1207, když w Břetislawi mещkali, narodila, a kteréž na křtu sw. jméno Alžběty dáno bylo.

Již w outlém dětinství se na ní pozorovalo, k čemu jest od Boha předzřizena, již tenkrát se na ni ořazovaly známky její budoucí svatosti. Slova, zasvěcená swatým náboženstvím, byla první, kteráž její pozornost wzbuzovala — první, kterážto se wysloviti snažila, když se její jazyk rozvažovati počal; a když se poněkud mluvíti naučila, nebylo za dlouhý čas téměř jiného z jejích úst slyšeti, než odřikávání modliteb, kterýmž se z paměti naučila. Při vyučování w swatém náboženství byla nad míru pozorná, a již tenkrát zajisté ji jakés wnitřní swětlo prawdy sw. náboženství oswěćowalo. Již w třetím roce věku swého jewila na sobě outřpnost k chudým, kterýmž w jejich potřebách rozličnými dary pomoci poskytovala. Mohlo by se říci, že první její slovo byla modlitba — a její první čin že byla almužna. Již w jejím dětinství bylo lze na ní spatřiti zásobu duchovních pokladů, kterýmž od Boha nadána byla, a kteréž měla požděti w plné míře po celé zemi rozdáwati. Sotwa se byla narodila, již přestaly války, w kteréž země Uherská tehdáž zapletena byla, ano i domáci (wnitřní) růžnice se utišily. Tento mír

přesšel brzy z veřejného života i v domácnost, a o přestupování božího zákona, o rozpustilosti, klení a rouhání se již málo kdy slychalo, tak že Ondřej, co král křesťanský, si ani coš lepšího přátel nemohl. Celé království dostalo jako novou tvářnost. Prostomyslné a nábožné duse již tentráte tuto změnu připisovaly Alžbětě, na niž se již v outlém věku tak neobyčejná pobožnost jevila, a i později ještě lid Uherští říkával, že ještě nikdy dítě královské zemi většího štěstí nepřineslo nežli Alžběta.

Není se tedy co diviti, že se pověst o ní daleko, široko roznášela, a že se donesla až do Durink, krajiny to u prostřed Německé říše ležící. Zde toho času panoval kníže (lantrabí) Šerman, spřízněný s mnohými mocnými panovníky toho věku, a jal svou sšlechtnomyslností a rozsáhlou učeností, tak i svým bohabojným a neoubojným obcováním proslulý, a odemšlech velmi vážený. Jeho zbožnost byla vůbec známa. Nikdy se neodebral na odpočinku, pokud si nepřecetl, neb přečísti nedal nějakou částku z písma svatého. An byl také velmi hostinský, scházovalo se k němu mnoho poutníků a cestujících, z nichž někteří, přicházejíce z Uher, rozličné zprávy o dceři krále Ondřeje přinášeli. Zvláště jeden mnich wyprawoval, kterak, byv po čtyry léta slepým, dotknutím se mladá Alžběty, nenadále zraku nabyl. Celá země Uherská, tak dohládal mnich tento dále, plesá nad dítětem tímto, nebo ono přineslo mír a pokoj své vlasti.

Slychaje Herman takové věci, počal si w srdci přát, aby se tato dcera královská někdy jeho synu Ludwíkovu za manželku dostala. Uminil sobě, že we jmenu tohoto svého syna, krále Ondřeje o ruku Alžběty poprosí. Vypravil tedy několik urozených a znamenitých pánů a paní do Uher, aby tuto jeho žádost králi přednesli, a bude-li možná, aby Alžbětu hned s sebou do Durink přivezli. Mimo jiné k tomuto vyslanství zvolil hraběte Reinharda z Mühlberku, číšníka svého, Waltera z Warguly, a paní Bertu, wdowu po Egilolfowu z Beindeliben, kteráž, jak píší tehdejší dějepiscové, byla svou moudrostí a skromností věhlasná, a nad to nábožná, sličná a veselá počestná. Dvě ušlechtilé panny a dva udatní rytířové ji museli doprovázeti. Vyslancové tito měli s sebou nejméně třicet koní. Kam koli přišli, byli všudy od knížat a prelátů, šrže jejich země se ubírali, s velikou úctou přijati. Šťastně se dostali do Břetislavi, kdež královského pohostinství našli. Druhého dne z rána šli do kostela, kdež se sloužilo mnoho mší swatých, a pak přednesli králi žádost pána svého.

Vyšlechtem jich král, povolal rádce své, aby se s nimi strany věci té, poradil. Klingsbohr, muž to nad míru učený, kterýž teprve před nedávným časem w Durinkách byl horlivě žádost Hermanovu podporoval, jal se obšírně vypravovati, jak mocný a bohatý kníže durinský jest, jak mnoho má poddaných, jak mnoho dobře upevněných měst, jak úrodná a dobře vzdělaná

půda jest w jeho zemi, jaké w ní krásné lesy a rybníky, a jak se jeho lid dobře a pořádně živi. Wyprawował také i mnoho chwalitebného o Heřmanowi, dohládaje, že i jeho syn má do sebe wsecky dobré wlastnosti, jichž se w tat mladém věku požadowati může. Podobně i králowna Redruta se prohlásila w prospěch žádosti Heřmanovy, a tak král swolil k rozloučení se se swou milowanou dcerou. Prvé ale než ji od sebe propustil, nařídil, aby se jí ke cti welká slawnost s rozličnými zábawami a radowanými konala. Tato slawnost, ku kteréž wssični dworčeninové se swými manželkami pozváni byli, trwala po celé tři dny. Pať se vyslancové durinskí na zpáteční cestu chystali. Když již měli odcházeti, byla přiwedena Alžběta, kteráž tenkrát měla teprw čtyry léta, přioděna jsouc hedbáwným, zlatem a střibrem wssíwným rouchem. Položili ji do kolébky z ryžih zлата — a odowzdali wyslancům durinským. Král Dudřej při tom promluwil k Walterowi: „Twé rytířské poctivosti swěřuji swé nejwětší potěšení.“ Také králowna mu ji s plácem odporoučela, načež rytíř odpowěděl: „Milerád ji беру pod swou ochranu, a chci ji powždy wěrnost zachowati.“ Tomuto danému slowu, jak později uvidime, také wěrně dostál.

Před swým odchodem z Břetislawi obdrželi ještě wyslancové od krále a od králowny dary nesmírné ceny, dílem pro sebe a dílem pro Heřmana co wěno Alžběty. Powídalo se, že w Durinkách před tím nikdy ještě coť tak

řtvořného vidáno nebylo. K tomu přidala královna tisíc hřiven stříbra, a slíbila, že tuto sumu, patli živa bude, že své soukromné pokladnice zdvojnásobí.

Nyní se vydali na cestu. Ubírawsse se do Uher měli s sebou toliko dva vozy, nyní se ale navraceli s třinácti; tak se jejich náklad byl rozmnožil. Král Ondřej k nim také připojil třinácte mladých uherských panen, kteréž měly býti společnicemi jeho dcery. Později byly panny tyto od Heřmana věnem svatebným zaopatřeny, a provdaly se v Durinsku.

Zpáteční cesta se dala bez překážky. Zat mile Heřman a jeho choť Zofie obdrželi zprávu o jejich příchodu, a o dobrém prospěchu jejich cesty, padli na svá kolena a děkowali Bohu, že jejich vroucí prosby wyslyšeti ráčil. Pak se odebrali z Wartburku do Zsenáku, aby tam přivítali své wyslance, ješto byli s pomocí boží swůj úkol tak šťastně wykonali. Jejich radost nad malou Alžbětou byla newyslovná. Heřman ji vzal v náruč, přivinul ji k swému srdci, a z nowa děkowal Pánu Bohu za to, že mu ji popřiti ráčil. Pak zavedl westteré komonstvo do nejlepššího hostince a odesel na Wartburk, by pro mladou kněžnu obydlí přichystal; jeho choť Zofie wšak po celou noc v hostinci při Alžbětě zůstala. Z jitra druhého dne ji dopromodila do zámku, kdež lantrabí shromáždil westteren swůj dwůr, a tamž pozwal i nejznamenitější měšťany z Zsenáku s jejich manželkami, aby popatřili na dítě, kteréž

mu od Boha a krále Uherského posláno bylo. Při té příležitosti byla hned čtyřletá Alžběta s jedenáctiletým Rudvíkem slavně zasnoubena, načež následovaly svostné hody. Od té doby se Alžběta již nemzdálila od svého budoucího chotě, kteréhož vsťat zatím jen bratrem nazývala.

Kapitola II.

Kterák milá swatá Alžběta již w swém dětinstwí Boha ctíla.

Již w linnu své rodiny, z kteréž ji prozřetelnost Boží tak záhy wyloučila, nalezala swatá Alžběta dvoji podnět k wywinutí wyborných wloh, jimiž od Boha tak štědře nadána byla, a kteréž se na ni již w dětinstwí jewily. Jednak totiž měla krásný příklad, kterak se křesťanské ctnosti se swětskou wynešeností spojití dají, na své uťhyni Hedwice, wéwodkyni Polska, kteráž později za swatou prohlášena byla, a jejížto wroucí nábožnost již tenkrát celé rodině ke cti sloužila. Tuto sobě Alžběta wymolila za wzor — dle něhož život svůj zřídila.

Druhý podnět k ctnosti Alžbětě byl nepředwidaný zármutek, kterýmž ji Bůh hned w mladém věku nawštíwil, aby již záhy poznala nestálost swětské slawy a pomíjejicnost wšech

věci pozemských. Dvě léta totiž po jejím odchodu z Uher zahynula její matka, královna Redruta, smrtí ukrutnou, usmrcena byvši v nejkrásnějším svém věku od poddaných vlastního manžela svého. Příčina jejího usmrcení se rozličně udává. Někteří praví, že původem této vraždy byl bán chorvátský a dalmátský, kterýž se tímto způsobem chtěl pomstiti na patriarchu Berchtoldovi, bratru Redruty, od něhož jeho choť uražena byla. Avšak k více podobnější se zdá, že se ubohá Redruta stala obětí spiknutí, osnowaného proti králi. Wypravují totiž jiní dějepiscové, že se sama vydala v ruky vrahů, aby je poněkud zabavila, až by zatím choť její času k útěku nabyl. Tato smutná zpráva o smrti Redruty brzy došla až k ušším Alžběty, a dojem, jakýž na ni učinila, zavedl, dle svědectví všech dějepisců, ten nej-mocnější podnět k přísnošti mravů, k opomr-hování světem a k hluboké zbožnosti, jakáž se již záhy v každém jejím jednání jevila.

Sned po jejím příchodu do Durink wy-wolil lantrabí sedm panen z nejwznessenějších rodin svého dworu, kteréž byly téměř v jednom stáří s Alžbětou, a k nimž připojil i svou vlastní dceru Anežku. Všecky měly zároveň s budoucí chotí jeho syna vychovány býti. Jedna z nich, Zittka, kteráž měla teprve pět let, o rok tedy starší než Alžběta, zůstala u ní v službě téměř až do její smrti. Když pak Bůh Alžbětu k sobě povolal, a kdž pověst o swa-tosti jejího života pozornost duchovních wrch-

ností na se obrátila, tuž Zitka veřejně tážána byvši, vypravovala vssěcko, co se jí z dětinství Alžběty do paměti wtisklo. Její výpovědi byly bedlivě zaznamenány, a k swaté stolici do Říma zaslány. Z těchto výpovědí jsou u větším díle vyňaty zprávy o dětinství sv. Alžběty.

Již od jejího nejútlejším stáří směřovaly vssěcky její myšlénky a vssěcky žádosti jejího srdce na Boha a na spasení duše. Bohu sloužiti, a získati království nebeské, bylo její největší a nejprvnější snažení. Kdykoli se dalo, chodívala do zámecké kaple, kdežto uvrhnuvši se u oltáře na swá kolena, dala před sebou otevřiti velký žaltář, ač tenkrát ještě čtení nebyla povědoma, a pak sepíavši své ruce, a pozdvihši oči k nebesům jala se rozjímati a modliti s usebraností ducha na její věč neobyčejnou.

Hrajíc se swými společníci hleděla hrůždy tak uspořádati, aby se dostaly ku kapli, a byla-li tato zavřena, tedy aspoň ulíbala zámeček, dvěře a zevnějšší zdi z lásky k Bohu tam v swátosti skrytému. Z při hře vždy myšlénka na Boha v ní převládala. Hrála-li někdy o peníze, doufala že vyhraje pro něho; nebo vssěcko co vyhrála, rozdala chudým dítkám, ukládajíc obdarovaným za povinnost pomodliti se několikráte modlitbu Páně a pozdravení anjelské. A ona sama, i při hře, kdykoli jen mohla, nejsouc od jiných pozorována vykonávala nějaké modlitby.

Často také modlívala své přítelkyně na

hřbitow říkávajíc k nim: „Pamatujte, že i my jednou w prach se obrátíme.“ A kdýž přišly ku kostnici, říkala: „Pohleďte na tyto kosti zemřelých. Vidě, kterým kdysi přináležely, byli na živě jako my, a nyní jsou mrtwi, jakož i my někdy budeme, protož sluší milowati Boha. Padněme tedy na kolena a rcete se mnou: O Pane! pro twou ukrutnou smrt a pro twou milou matku Marii, wyswobod tyto bídné dušičky z muk jejich! Pane, pro twých swatých pět ran, spaseny nás učin!“ Takové býwaly její hry a její tance — dokládá zde jeden spisowatel. — Její malé přítelkyně říkaly zároveň s ní modlitbu tuto, a cítice záhy její dušewní přewahu, jakouž nad nimi měla, wyprawowaly, že Ježíšek častěji k ní přicházíwá, že ji přiwětiwě pozdrawuje, a s ní hrává. Než Alžběta jim přísně zapowídala, aby tyto a podobné věci nemluwily.

Čas po wyražení wybýwající wynakládala na to, aby se co jen nejwíce možná modliteb z paměti naučila. Kdožkoli s ní o Bohu a jeho swatém zákoně rozmlouwal, již tím samým se jí zalíbil. Uložil si, že každodenně wykoná jistý počet modliteb, a kdýž něčím zaneprázdněna jsouc, tuto samowolnou úlohu we dne wykonati nemohla, zajiště ji neopominula wykonati prwé než se ještě na odpočinutí odebrala. Byla-li wšak od swých komorných nucena, aby lehla, tedy ji wykonávala ještě w posteli; — modlila se ležíc, kdežto by se byl každý domníwal, že již dávno spí. Tak zpomínala, jak žal-

místa Páně o sobě praví, na Hospodina, ještě na loži svém. (Žalm. 62, 7.)

Již tenkrát uznávala Alžběta cenu stromosti, jakáž sluší na panny křesťanské, a protož se vždy svým závojem tak přikrývala, aby její tvář co nejméně možná viděti bylo.

Láska, kteráž nezná žádných mezí, a kteráž později takměř w jedno s ní frúšla, rozněcovala již tenkrát její srdce. Všesky peníze, kteréž od rodičů Rudwíkových obdržela, aneb kteréž si od nich pod jakoukoli záminkou vyžádala, bývaly rozdány mezi chudé. Často přicházela do zámeké špižirny a kuchyně, aby tam posbírala zbytky, kteréž pak s velkou péčí nosívala hladovým chudým; avšak tím nespokojenost a newoli sloužících již tenkrát na se uwalila.

Čím více prospívala větrem, tím více také prospívala ctností a nábožností, a tím více se také vzdalovala světa, obírajíc se jen s Bohem, kterýž ji již tenkrát svou milostí ozdoboval.

Dle obyčeje tehdejších dob si wyvolowaly dcery knížat neb jiných wznešených rodin, metáním losů mezi swatými apostoły zwláštního ochrance. Alžběta si byla již dávno zwolila nejsvětější pannu za svou ochranitelkyni, a nejmocnější orodownici; mimo ni ale měla také zwlášttní úctu k swatému Janu ewangelistowi, pro krásnou paničtou čistotu, jejížto wzorem jest tento apostol Páně. Protož wroucně prošla Pána Boha, aby se jí, jeho řízením, tento sw.

apostol za patrona dostal; načež se pokorně se svými společníci k losování ubírala. K tomu konci se vzalo dvanácte mostových svíček, a na každou se napsalo jméno některého svatého apostola; pak se smíchány položily na oltář. Každá slečna si jednu z nich na zdařbůh vzala. Svíce s jménem svatého Jana se dostala hned z počátku Alžbětě; tato však se tímto prvním vyplněním své žádosti neuspokojila, nýbrž po dwakráte ještě opakovala tutéž zkoušku; výsledek však po každé zůstal tentýž. Vidouc se tedy takměř zvláštním řízením božské prozřetelnosti býti pod ochranu svého milovaného apostola postavenu, zahorela k němu tím větší úctou, kteráž se po celý čas jejího života na ni spátřovala. Nicého neodpřela, oč koli ve jménu tohoto svatého apostola požádána byla, ať se již jednalo o odpuštění nějaké tresty, neb o udělení nějakého dobrodini.

Ochrana tohoto svatého apostola, pod níž se viděla býti postavenu, jí byla novým ostnem k horlivému hledání království nebeského, a tudíž k zdvojnásobnění křesťanských skutků a k zapírání sebe samé. Pomýšly se snažila ctiti jméno Boží nadobytčejnou zdrženlivostí v řeči. V neděli a ve svátky odkládávala částku svých šperků, volíc Pána Boha ctiti raději pokorou ducha, než-li ozdobováním těla. Dle výpovědi její věrné služby Ziti nebrávala ani rukavičky ani vyšívané náručnice, jakéž se tehdaž nosily, aspoň ne před skončením mše svaté.

Každodenně hledala nový způsob k zapření sebe samé i ve věcech nepatrných, aby namykla i ve větších se zapírali. Když se jí ku příkladu při hře dobře dařilo, uenadále přestala hrati, říkávajíc: „Nyni, když jsem v plném štěstí, chci z lásky k Bohu přestati.“ Také si někdy ráda zatancowala, dle všeobecného obyčeje krajiny, v níž vychována byla; avšak zatancovšši jednou do kola, říkávala: „To postačí pro svět, dalšího tance si odepru z lásky ku Christu Ježíši.“

Tak trávila Alžběta první léta svého mladého věku takměř v ustavičné službě Boží, v konání dobrých skutků a v stálém zapírání sebe samé, a proto jí také Bůh brzy povolal do nebeské vlasti, aby tam odměnu hojných zásluh svých dosáhla.

Kapitola III.

Jak mnoho milá svatá Alžběta pro Boha snášeti musela před svým wstoupením v stav manželský.

Když Alžběta sotwa dewátého léta dosáhla, umřel otec jejího zasnoubence, lantrabí Heřman (1216). Jedné noci měl ve snách widění. Zdálo se mu, že mrtvolky odpravených, jestto ponechány byly na popravném místě za bránou města Isenáku; se nenadále

proměnily v bílé panny, a že se zrovna k jeho loži ubíraly, majice v čele Matku Boží a svatou Kateřinu, jižto lantrabí měl ve zvláštní uctivosti. Přissedse až k němu pravily: „Zádáme, aby's nám na tomto místě vystavěl dum, v něm ubytovat panuy, kteréž nám přináležeti budou, a pak tě uvedeme v krátkém čase do naši společnosti.“ Lantrabí vyplnil svědomitě žádost. Vzdělal na udaném místě klášter panenstý, ke cti sv. Kateřiny, v němž za první abatissi ustanovil mladou vdovu Imaginu — wévodkyni z Brabantu, a nařídil, aby swatyně tato sloužila za hrobtu jemu i potomkům jeho. Nacež umřel, a byl dle poslední wíle své pochován. Mladý Ludwik, maje sotwa 16 let, byl, co syn nejstarší, dědicem po otci. Jeho dva mladší bratři Zindřich Raspen a Konrad obdrželi wěno doživotné, a vládu nad jistými částmi zemí lantrabských, dle obyčeje domu durinského.

Smrt Heřmanowa byla nestěším pro Alžbětu. Wyborný tento a nábožný kníže ji wždy srdečně milowal pro její zbožnost, kteráž na její wěť byla tu podiwení; nafládal s ní wždy co s wlastní dcerou, a pokud on byl na živě, neopowázil se jí nikdo ve wykouawání její pobožnosti nějaké přetážky w cestu klásti. Po jeho smrti wssak to bylo jinak. Ludwik, kteréhož ona powažowala za swého snoubence a pána, se stal sice nejwvyšším panowníkem ve své zemi, awssak pro swůj mladý wěť přece jessťe byl poněkud odwihlým od své matky,

kněžny Žofie, kteráž byla dcera měhlasného Ottona z Wittelsbachu, vévody Bavorského. Tato paní neráda viděla velkou pobožnost Alžbětinu, a často jí svou nespokojenost nad tím na jeho dávala. Mladá Anežka, sestra Rudvíkova, kterážto byla vychována zároveň se svou budoucí švekrusí, a kteráž pro svou stvůlou sličnost snadněji marnostmi tohoto světa smedena býti mohla, vytýkala Alžbětě bez přestání její sprosté a nízké obyčeje. Říkávala jí bez okolků, že by se lépe hodila za komornou neb za služku. S ostatní její společnosti, vidouce že Alžběta co den menšího podílu bere v jejich hrách, tanech, a v jejich marném, hýřivém a rozpášaném žiwobytí, opětowaly řeči Anežky, a veřejně si z ní posměch činowaly. Konečně i úředníci, jižto při dvoře knížecím největší wplyw měli, se neostýchali Alžbětu veřejným posměchem, a rozličnými urážkami pronásledowati; neberouce ani ohledu na její královský rod, ani na její pohlaví a mladý věk; wšickni říkali jednohlasně, že se na ni nenalezá ničehož, čím byse jewilo, že z královského rodu pochází.

A skutečně také bylo po Alžbětě widěti, že se vzdaluje obcowání s mladými urozenými slečnami, kteréžto jí za společnosti dány byly. Ona si více libowala ve společnosti sprostých dcer některých měšťanů Isenackých, ba i ve společnosti svých služek. Obzwláští radost míwala, když okolo sebe widěla dítky chudých žen, jimžto almužnu udělowala. Rozličné úkony,

jakéž při dvoře ustavičně snášeti musela, ji činily tuto společnost tím milejší.

Ostatně nikdy nepřipustila, aby se jejího srdce zmocnila pýcha, samolásta — ba ani netrpělivost. Tyto rozličné křivdy, kteréž se jí činily, a rozličné bídy toho světa, jakýchž nyní okoušela, ji poutaly tím oužeji k Bohu, dodávající jí vždy nové síly, by mu tím věrněji sloužila, a jej tím vroucněji milovala. Jako lilie mezi trním, praví o ní jeden životopisec její, tak rostla a květla newinná Alžběta uprostřed hořkostí, rozšiřujíc, okolo sebe líbeznu vůni trpělivosti a pokory.

Těmi časy dala krásný příklad této své pokory. Bylo to v den nanebevzetí Panny Marie, kdežto se udělovaly plnomocné odpustky ve chrámech Boží Matce zasvěcených, a kdež se přinášovaly oběti z úrody zemské. Téhož dne pravila kněžna Žofie k Anežce a k Alžbětě: „Stupme do města Zsenátu, pojďme do chrámu Matky Boží k rytířům německého řádu — kteříž jsou zvláštní ctitelové Panny Marie; možná, že tam uslyšíme i Marianské kázání. Oblečte se v swá nejkrásnější roucha, a vezměte i zlaté koruny na hlavy.“ Anežka a Alžběta se přistrojily dle vůle kněžny Žofie, a sstoupily s ní do města. Vstoupivše do chrámu klesly na stoličku, anáž postavena byla před velkým křížem. — Alžběta spatřivši obraz umírajícího Spasitele, sundala svou korunu s hlavy, a položivši ji vedle sebe na stoličce, padla na zem, nemajíc mimo své vlasy jiné

ozdobu na hlavě. Užřevši ji kněžna Žofie v takovém položení, obořila se na ni, řkouc: „Co pak to má být Alžběto — co pak počináš opět nového? Chceš-li aby si celý svět z tebe posměch činil? Na urozené panny se nespustí, aby padaly na zem, jako nějaké bláznice, a nebo jako staré klášterné panny, kteréž se na způsob zchvácených koní na zem umrhují. Nemůžeš-li se řídit dle nás? Musíš-li si počínati, jako nějaké špatně vychované dítě? A čemu je to, klečeti na kolenou, rozložit se zde, jako seblát?“

Alžběta povstávši, odpověděla pokorně: „Milá paní, nemějtež mi to za zlé. Gle! zde vidím před sebou svého Boha a krále, tichého a milosrdného Ježíše, korunovaného ostrým trním, a já bídný tvor, bych mohla před ním stát, ozdobena perlami, zlatem a drahým kamením? Zdalibž by to nebylo, jako bych si chtěla z jeho trnové koruny posměch činiti?“ — A tu se dala do hořkého pláče, neboť její outlé srdce již bylo raněné láskou ku Panu Ježíši. Pak padla opět na klekátka jako prvé, ať si Žofie a Anežka mluvily, co chtěly, a modlila se dále s takovou vroucností, že kus pláště, jejž před očima držela, westrz slzami smáčen byl. A vůli přítomnému lidu se musely Žofie a Anežka, také tak zachovati jako Alžběta — aby rozdíl nebyl příliš nápadný, a protož i ony tváře své přitryhly pláštěm, čehož by byly, jak jeden letopisec dohládá, raději pozanechaly.

Podobné případnosti ještě zvyššily záští, jimž duse — tomuto světu oddané, proti ní

již odedávna naplněny byly. Toto záští se ode dne ke dnu rozmáhalo; a když Alžběta dospěla k věku, že v stav manželský stoupiti mohla — tu na jednou se všech stran knížecího dvoru pronásledování proti ní vypuklo. Příbuzní knížete, jeho rádcoré, jeho nejhlavnější manové, všickni se prohlásili proti ní. Beřejně se mluvilo, že by bylo lépe zrušiti dané slovo, a poslati ji otci na zpět, jelikož se taková modlilka nehodí pro jejich knížete; tento že má zapotřebí choti bohaté, kteráž by měla mocnou přízeň, a kteráž by byla ozdobena mravů opravdu královskými; protož dohládali, že by kníže lépe učinil, kdyby za manželku pojal dceru některého blízkého knížete, jenžby mu v čas potřeby mohl ku pomoci přispěti, cožby zatím otec Alžběty pro velkou vzdálenost učiniti nemohl, a z tétož příčiny že nebude moci mstiti křivdy dceři své učiněné, kdyby skutečně po nějaké mstě toužil; ostatně ale prý se zdá, že již dávno na dceru zapoměl, an dosaváde neposlal doplatek věna svatebného, jakž matka Alžbětě byla přislíbila. Důvěrní společníci mladého knížete použili každé příležitosti, by ho přemluvili, aby Alžběty nechal, by ji raději odeslal nazpět do Uher, anal prý jest tak nesmělá, a velká milownice života soukromného. Matka Rudwíková se všemožně snažila — aby Alžběta byla přinucena vstoupiti do nějakého kláštera panen; obžlášťe však Alnežka ji posměchem a ubližováním ustavičně pronásledovala — předstírajíc jí, že se měla raději státi

služkou. „Milá Alžběto pravilať ní jednou, pakli se domníváte, že Wáš můj bratr pojme za manželku, jste welice na omylu, leč by jste se stala docela jinou nežli jste nyní!“

Tyto a podobné řeči musila každodenně doslýchati. Hluboce cítila hořkost svého postavení. Sotwa vytkočila z let svého dětinství a již musila shledati, že jest beze vši podpory — bez přátel, bez útěchy lidské vyhostěna tatměř ze své vlasti, zbamena ochrany otcovské, bez obrany vystawena uprostřed cizího dworu svévolnosti a zpupnosti bezbožných nepřátelů svých. Odtud tím zřejměji poznávala, že její život má býti toliko putováním w tomto nestálém světě. Protož brala tím wíce útočištěť k Bohu svému, jemu svěřowala w tichosti svou žalost, před ním otwírala celé své srdce. We všem hleděla srownati vůli svou s vůli otce svého nebeského, a ustawičně prosila, aby Bůh s ní nakládal dle své dobrolíbezne vůle, aby na ni seslal soužení takové, kteréž by dle newystihlých soudů svých pro ni za nejspasitelnější uznal. Pak, když opět nalezla u nohou ukřižovaného Spasitele poklid dusse a oddanost do vůle Boží — vyhledala opět své tomorné a jiné chudé dívky, ježto si byla za společnice wymolila, — a lahodila jim pak dvojnásobně — ale právě proto také s druhé strany dvojnásobně nátišky a ússlebkty od Zofie — Anežky a jiných dwořanů suáseti musela.

Kapitola IV.

Kterak byl mladý kníže Ludvík věrný své milé Alžbětě, a kterak ji pojal za manželku.

Bůh spravedlivý vyslyšel prosby a vzdychání dcery své Alžběty, a odměnil její oddanost a trpělivost. Na celém dvoře se toliko mladý kníže Ludvík nedal proti ní navěsti, ale zůstal jí proti naději a očekávání všech dvorů věrnými, ani ji od svého dětinství sobě zasnoubenou považoval za chof. Jeho láska k ní ode dne ke dnu vzrůstala. Užal sice, že bude dobře, zatají-li tuto svou lásku poněkud před světem zvláště, jak se zdá, k vůli své matce, a však vnitř v srdci se svatá a čistá náklonnost k ní tím více zakořenila. Medbal ani na uštipavé řeči a napominání své matky, ani na radu svých osmetných přátelů, ani na hlas vášni a naruživosti. Se zalíbením a obdivováním patřil na smrchovanou skromnost, pro kterouž právě se Alžběta světu nelíbila, na její sprostotu v oděvu, na její nábožnost a dobrotu, a myslil sám u sebe, že by se za sflastného pokládati mohl, kdyby se těmto ctnostem od ní přiučil. Jeho kaplan Berthold, kterýž nám jeho život sepsal, se domýšlí, že Bůh nějakým tajným vnuknutím srdce Ludvíkovo k této opustěné naklonil. Nebyl to toliko láska tělesná, kteráž ho k ní vábila, miloval

ji netoliko co svou budoucí manželku, nýbrž co svou sestru v Christu Ježíši; miloval ji láskou, kteráž jak se zdálo, od samého Boha byla wlita v jeho srdce. Čím více ho zlomyslní proti ní popuzovali, tím větší láska a věrnost k ní v jeho srdci plápolala; a čím více ji pronásledoval svět pro její ctnost a zbožnost, tím více on ji miloval a zastával. Kdykoli se mu naskytla příležitost, chodil k ní tajně, by ji v jejím zármutku potěšil, pokud se to bez uražení matky státi mohlo. V takové samoty, kdež býval toliko Bůh jejich svědkem, rozmlouvali wspoleť o své tajné, obapolné lásce, a Ludvík se snažil svými srdečnými, outlými, povzbuzujícími slovy, zahojiti rány své milé Alžbětě, kteréž jejímu srdci od jiných způsobený byly; a Alžběta také skutečně nalezala v přítomnosti Ludvíkově newýslovnou útěchu. Kdykoli se vydal na nějakou, poněkud vzdálenější cestu, a když se mu událo jeti přes nějaké obchodní město, po každé něco koupil, co se mu zdálo vzácné a drahocenné, aby své milé Alžbětě nějaký dar přinesti mohl. Nikdy nepřišel s prázdnými rukama; buďto přinesl růžence z koralů, neb nějaký křížek, neb posvátný obraz, drahý šperk, neb což jiného, co ještě neměla, a čímž jí radost učiniti mohl. Když se navracel, chodívala mu radostně vstříc, by jej přivítala; on pak srdečně ji objímaje, podával jí, co byl s sebou pro ni přinesl na znamení své lásky, a na důkaz, že na svých cestách na ni nezapoměl.

Jednou však, když byl na své cestě od několika cizích pánů doprovázen, kteříž se po celý čas od něho nemzdálili, zapoměl na dar, jakýž jindy obvyčejně s sebou přinášoval. Alžbětu, kteráž nespravedlivým pronásledováním bez toho k nedůvěřlivosti náchylna byla, toto zapomenutí hluboce dojalo; neboť se domnívala, že se snad jejím protivníkům přece podařilo, srdce Rudwíkové od ní odvrátiti. Její nepřátelé to brzy pozorovali k nemalé své radosti — a hned vyhláškovali zapomenutí toto za znamení změny v srdci Rudwíkové.

Setkavši se s nejvyšším číšníkem Walterem, kterýž ji byl přivedl z Uher, jemuž od otce zlástě svěřena byla, a kterýž ji vždy proti pletichám dvořenínů věrně zastával, posléžovala si tomuto starodávnému příteli svému, a vyjevila mu, co ji trápí a rmoutí. Slechtný rytíř pohnut jejím zármutkem, slíbil ji, že strany toho s knížetem promluví. Příležitost k tomu se mu brzo nahodila, an ho kníže s sebou na hon vzal. Chtíce si poněkud odpočinouti, posadili se v lese na místě, odkadž lze bylo viděti nejvyšší horu země durinské, nazvanou Ostroh. Tu promluvil Walter ku knížeti: „Rádi bychom vám pane můj odpověděti na otázku, kterouž Vám miním předložiti? Račej dobrotivý kníže odpověděl: „Mluv se msi důvěrností a povím ti, co koli odemne žádati budeš.“ „Dobře tedy,“ dí nato rytíř, „co zamýšlíte učiniti se slečnou Alžbětou, již jsem Vám přivedl? Pojmete ji za manželku, čili zrušíte dané slovo, a odešlete

ji nazpět jejímu otci?“ Na tato slova rychle vstal Rudwíř, a vytáhna ruku k dotčené hoře, dí: „Widíšli horu, jenž zde před námi leží? Běž tedy, že kdyby celá ta hora od spodu až do vrchu z ryzího zlata byla — a kdyby mě to wšsecko mělo přináležeti, pod tou wýminkou, abych Alžbětu nazpět odeslal, žebych k tomu přece neswolil. Alť si swět o ní myslí a ulewí co chce, já pravím, že ji miluji, a že nic milejšího nad ni we swětě nemám. Za chci miti Alžbětu za manželku. Onať je mi pro swou ctnost a nábožnost milejší, nežli wšsecky země, a wšsecky statky tohoto swěta.“ — „Prosím pane můj“ řekl na to Walter, „račež dowoliti, abych ji tato slova powěděti mohl.“ — Učiniž tak,“ odpowěděl kníže, „řekni ji, že nikdy neuposlechnu rady, kteráž by směrowala proti ní, a tuhle to ji odewzdej co nowý důkaz mé wěrnosti.“ To powěděw wyndal malé, w stříbře zadělané zrcadlo, pod jehož sklem byl obraz ukřižowaného Spasitele. Tu rytíř pospíšíw k Alžbětě, zwěstowal ji, co byl slyšel, a odewzdal ji zrcadlo od knížete, čímž ona nad míru potěšena, nemohla se ani Walterowi dosti wynaděkowati, že tak přátelsky a otcowsky s ní jedná; pať otewřela zrcadlo, a spatříc obraz Pána Ježíše — wroucně jej líbala, a tiskla k srdci swému.

Když bylo Rudwířowi asi 19 let, chtěl co křesťan a kníže dostáti swému slowu, a protož se weřejně prohlásil, že zasnoubenou sobě Alžbětu, pojme za manželku, a tím učinil konec

roffeniu dálejšímu pronásledování a ubližování. Nikdo se více neopovážil, jeho tak odhodlaně vůli na odpor se postaviti, a žádná lest lidská nebyla s to, rozloučiti od sebe tyto dvě duše, kteréž sám Bůh, dle nemehyptatedlných soudů svých spojil. „Pozoruj zde,“ praví životopisec jejích, „kterak mladý kníže, an vstupuje w stav manželský, nedbá na ossemetnou radu lidí bezbožných, aniž vyhledává zlata a bohatství, věda, že dobrá žena jest díl dobrý, kteráž bojícím se Pána za podíl dána bude (Eccli. 26. 3).“

Roku 1220, se konaly oddávky w zámku na Wartburku s welkou slavností. Kníže k tomu pozval množství wznesených hostů, kteříž na jeho outraty w městě Zsenátu častováni byli. Cest, doprovázeni newěstu do chrámu, postoupili wšickni jednohlasně hráběti Meinhardowi z Mühlberku, a rytíři Walterowi, kteřížto ji byli také před dewíti lety z Uher přivedli. — Mimo to byla doprovázena odewšech wznesených pani a panen celé durinské země. Retopiscowé se nezmiňují o náwalu rozličných citů, s jakýmiž přítomné toto panstvo pohlíželo na Alžbětu, kteráž byla tak dlouhý čas opowrhována a pronásledována; za to ale obšírně popisují, jak krásná hudba se při mši swaté provozowala — a jak swostná hostina pak přistrojena byla. Slavnost swatebná trwala tři dny, počemž se pozvané panstvo opět domů nawrátilo, a na prostranném Wartburku počal zase obyčejný pořádek panowati. Ludwík měl tenkrát dwadcet let, a Alžběta třinácte. Tito

svatí manželé byli newinni více srdcem než
věkem, a spojení více duchem a vírou, nežli
tělem, milovali se w Bohu láskou newýslo-
nou, a proto prý i svatí anjelové ustavičně
s nimi obcowali.

Kapitola V.

Kterak kníže Ludwik, manžel svaté Alžběty Bohu
i lidem milým byl.

Ludwik, jehož Bůh své nábožné služebnici
dle svého milosrdenství za manžela ustanovil,
a ježž ona srdečnou láskou milovala, byl zajisté
ji, i její lásky hoden. Všichni letopiscové du-
rinští toliko chwalitebné věci o něm wypra-
vuji; a wyjmuoce jeho slavného jmenowce
svatého Ludwika, krále francského, nenalezneme
w letopisech toho věku jiného knížete, při němž
by se w tak mladém věku byly nacházely tak
krásné cnosti, kteréž ozdobují křesťana i mocnáře.

Ušlechtilost a čistota duše se také zewnitř
na něm jewily. S svou tělesnou krásou byl
wěhlasný mezi souvěkými. Aždoli ho jen spa-
třil, musil jej milowati. Již od své outlé mla-
dosti welmi dbal o čistotu duše i těla a nedo-
pusil, by tato čistota tím nejmenším poskvrněna
byla. Byl skromný a stydlivý jako newinná
panna, hned se zarděl, a při řeči držíwal přísně

jazyk svůj na uzdě. Tento poklad čistoty zachoval toliko v letech své outlé mladosti, potud snad v sobě ještě nepocítil pokušení k zlému; také nepocházela čistota jeho z předsevzetí upřímného sice, ale ne dosti pevného, kteréž hned prvním zbouřením náruživosti zmařeno bývá; nýbrž měla základ svůj ve vůli pevné a neoblomné, auaž se stala pravidlem wesslerého jeho žitobytí; zachoval ji tím, že se statečně na odpor stavěl každému pokušení, v němžby tuto svou čistotu byl poskvrniti mohl. Zanechán sám sobě ve svých mladých letech, isa již v šestnáctém roku věku svého pánem jednoho z nejbohatších a nejmocnějších knížetství německé říše, — jak snadno se mohl v onom nepojojném věku dāti omámiti moci a slávou svou, tím wice, poněwadž měl okolo sebe množství ossemetných rádců a pochlebníků, kteří by ho byli rádi o jeho ctnost a newinnost připravili. On wšak se uikdy neuchýlil k cestě ctnosti, uikdy ani tím nejmenším neporušil wěrnost, již slíbil Bohu, sobě samému a té, jižto milowal pro Boha. Budiž nám dovoleno wypsati zde w tom ohledu dvě události, jestto spisowatelé souwěcí obšírně wprawuji, a kteréž ke wzdělání duši nepokažených sloužiti mohou.

Za nedlouhý čas po smrti Hermanowě, když mladý Rudwif se zdržowal se svou matkou w zámku Ebersberku — chtěl jistý rytíř jednoho dne zkouffeti jeho newinnost. Naleznuw w blízké wesnici mladou sličnou dívku, dal ji přiwésti do zámku, a wedl ji do pokoje Rudowíkowa. —

Byloť jim jíti dworem, kdež mladá Alžběta právě si hrála se swými družkami. Mladá kněžna se dala, zhlédnuvši tuto cizí pannu, anáž wedena byla k Ludwíkoví, do pláče, a tážána byvši na příčinu slzi swých, odpowěděla: „Proto pláči, že chtějí drahou duši mého bratra omámiti a w zkazu uvéstí.“

Ludwík odpočíwal právě na loži swém, neboť bylo velké parno; an tu zaslechl tlouci na své dwěře. Skočiw hned ze swého lože, bosíma nohama pospíchal otewřiti. Mladá dívka tedy wšla s rytířem do pokoje. Když se posadili, otázal se Ludwík: „Z jaké příčiny pak milá panenko ke mně přicházíte?“ „Já newím, pane můj“ odpowěděla dívka. Načež rytíř řekl: „Přivedl jsem wám ji, abyste se s ní mohl pomýraziti.“ Na tato slova zawolal zbožný a moudrý kníže jednoho ze swých komorných, a rozkázal mu, aby přinesl tři hřivny stříbra, ktercz pak podal mladé dívce řka: zastřete swůj obličej, krásná panenko — a přijměte tento malý dar se srdečným přáním, abyste se šťastně a radostně nawrátila k rodině své.“ Pojaw pak neschetného rytíře soukromí, nařídil mu, aby tuto mladou dívku doprowodil k jejím rodičům, a aby měl o ni péči, by ji w ničem ublíženo nebylo.“ „Zeslíže se jí to nejmenší stane“, doložil s přísností dále, „tedy ti powídám, že o hrdlo přijdeš.“ Iméno neschetníka tohoto spisowatel, jenž tuto událost sepsal, pro uwarowání wšelikého pohoršení zamlčel. Alžběta widouc cizí dívku hned zase na zpět jíti,

přestala plakat a s velikou radostí vzdávala Bohu srdečné díky. Jindy se opět Ludvík, jsa w městě Šsenátu, díval otnem na náměstí, kdežto se tančilo. Tu mu jeden z přistojících ukazoval manželku jakéhos měšťana, kteráž svou krásou a spanilostí oči všech na se obracela, dokládaje, že pakli mu libo, se o to postará, aby tuto sličnou paní jeho žádostem pomolnou učinil. Kniže obrátiv se s náramným hněvem k tomuto svědci, zvolal: „Umlkni! Pakli se ještě jednou opovážíš podobnými řečmi usí mých urážeti, věz, že ze dworu mého vyhnán budeš! Kterak se mne opovážuješ ponoukati k tomuto hříchu, kdežto každou chvíli povolán býti mohu, abych soudil a trestal ty, jižto se takových hříchů dopouštějí.“

Tato tak vzácná a tak zmužilá ctnost jeho měla základ svůj w první, živé víře a svědomitěm konání všech povinností, kteréž církew sw. ukládá. Každého dne se w jeho přítomnosti konaly služby Boží, a pobožnost, s jakouž se při nich modlíval, mohla všem za příklad sloužiti. Ontě byl také nejhorlivější zástavatelem práv církevních, klášterů a chudého utiskovaného lidu. Nejraději obcował s řeholníky, a jeho obyčejná cesta w čas pokoje bývala do opatství řádu sw. Benedikta w Reinhardtsbruně, kdež také žádal pochován býti. Přijda tam navštíwil napřed nemocné a poutníky, pro něž bývaly tenkráte w každém klášteře zvláštní komnaty. Tu těšilwal nemocné a slabé svou přítomností a lahodnými slovy, a zůstavil jim

tam vždy něco ze svého drahého obleku, neb nějaké jiné věci co almužnu. Navrátil se do zámku svého, hleděl se vždy dle příkladu řeholníků v něčem zapřít, neb nějakou ujmu sobě učiniti. Beden duchem kajicnosti nejídal postrmí solených a kořených; piva, jehož užívání tehdáž u knížat německých velmi obyčejné bylo, nepil nikdy — a vína toliko v nemoci užíval.

Tato prostosrdečná věrnost, s jakouž i ty nejobtížnější povinnosti křesťanské plnil, dodávala ještě většího lesku vlastnostem, jimiž co udatný rytíř co moudrý a milování hodný kníže ozdoben byl. Nebyloť tenkrát knížete, jež by Rudolf nebyl předčil udatností, ano i obratností v rozličných cvičeních, a silou tělesnou. Svou udatnost a neohroženost dal obzvlášť na jevo při jedné příležitosti, kterouž letopiscové souvěci pečlivě zaznamenali. Procházeje se totiž jednou z rána po nádvoří jen na polo přioděn a beze vši zbraně, vidí lva, jehož byl od císaře darem obdržel, a kterýž ze své flece vynáhl, an zrovna s velkým řváním proti němu běží. Kníže zůstal bez uleknutí státi, očekávaje ho, a hrozil mu pěsti a hřmotným hlasem, sfládaje svou důvěru na Boha. A hle! lew se uložil k jeho nohám, lichotě se k němu. Voják, kterýž právě na náspěch byl na stráž, přiláhan řváním litě sselmý, vidí nebezpečí, v němž se kníže nachází, a volá o pomoc. Lew se dal bez odporu svázati, a mnozi považovali tuto vládu, jakouž kníže

promozoval i nad lítou zvěř, za rukojemství božské lásky, kterouž mu získala jeho zbožnost a svatý život jeho choti Alžběty.

S touto srdnatostí, již i v jiných případech často na jeho dal, spojoval též u veliké míře sšlechtnou zdvořilost, jižto svatý Frantisek z Assisi nazval „sestrou lásky.“ V svém chování k pohlaví ženskému byl pln stydlivé uctivosti. Ke všem se měl laskavě a vlídně, zvláště pak těm, jižto byli nižší nežli on. Největší radost mívával, když mohl jiným nějakou radost způsobiti. Hrdosti a neovšimavosti nikoho neurazil a od sebe neodstránil. Rahodná a upřímná veselost a přátelská důvěra se ve všem jeho obcování jevily. Domácí chválili jeho štedrost, a hrabata a rytíři, kteříž k jeho dvoru přicházivali, bývali od něho s velikou šetrností a s úctou, jakáž přisloužela jejich hodnosti, přijati.

S těmito ctnostmi rytířskými spojoval také ctnosti, jakéž sluší na křesťanského panovníka. Jediná náramná vášeň, jakouž se dle zaznamenání všech letopisců opanovati nechal, byla jeho láska k spravedlnosti. Spravedlnost miloval nade všecko, jí byl oddán z celého srdce. Láska k spravedlnosti ho také přiměla k náležité přísnosti, kteréž jest zapotřebí, mají-li přestupitelé zákona dle svého provinění potrestáni býti. Takoví dvoráné, kteříž utišovali poddaných, neb nějak hrdě k chudým se měli, bývali od jeho dvoru vzdáleni a bez milosti zbaveni svých hodností a úřadů; rovněž tak

se nakládalo i s těmi, jenžto jiným činili nějaké násilí, neb kteří falešně a zlomyslně na jiné žalovali. Ti, jenž křeli, neb se nestyděli w jeho přítomnosti mluwiti oplzlé řeči, býwali odsouzeni, by po nějaký čas veřejně na sobě nosili jisté znamení potupy. Těm, ježto zákon Boží přestupowali, býwal neuproštedlným soudcem, s těmi wšak, kdož toliko proti jeho osobě se provinili, nakládal welmi showimawě a milosrdně. Když někdo z jeho služebných w něčem pochybil, říkával toliko: Milé děti, nečintež toho wice, neb tím zkormucujete mé srdce.“ We wšech poradách se jewila jeho zkussená moudrost a obezřetnost; w jeho wálečných wýprawách, jakož i we správě země bylo widěti obratnost a předwidamost, jakéž by se do něho w tak mladém věku, a při jeho prostoduché povaze nikdo nebyl nadál. S welkou horliwostí a neunaweností se zabýwal wšemi pracemi, kteréž mu řízení jeho země ukládalo. Jeho prawdomluwnost byla náležitě zkussená, a jeho nejmenšší slowo platilo tolik, co ta nejslawnějšší přísaha. Na jeho dané slowo mohl každý se bezpečně spolehnouti. A chudým byl welmi útrpný a štědrý, a o wšechy své poddané měl welikou péči. S nejwznesseuějššími pány své země, jižto byli obžalováni z loupeže neb utištowání, nakládal rowněž tak přísně, jako se swými nejnižšími poddanými, kteréž se podobných zločinů dopustili. Wšickni utištowání bráwali k němu své útočiště, a zajisté ne na darmo; neboť on neodpustil nikomu, ať si byl,

kdo byl. Nejednou vypověděl válku, by pomstil křivdu učiněnou některému ze svých nejmenších poddaných. Pod takovým panovníkem vzrůstalo v zemi durinské blaho duchovní i tělesné; a letopišy také wypravují s nadšením o velikém blahu, jakéhož požívala země tato za nedlouhého panování Rudvíkova a o hojném owoci, jakž wydáwal příklad jeho krásných ctuostí. Slechta následowala panovníka svého; a nebylo wice slyšeti nářeku poddaných na obyčejné nátisky, jakýchž byli od některých pánů před tím často snášeti museli. Vid byl poddaný a pokojný; swornost, pokoj a bezpečnost wšudy panowaly. Wšickni, i cizozemci jednohlasně wychwalowali blaženost, jižto země durinská ctnostem Rudvíkovým přičítati musela. Slowem, celá powaha a celý život jeho krátce se obsahuje we třech slowech, jež sobě již od mladosti své byl wymolil za heslo, totiž: M á b o ž n o s t, č i s t o t a, s p r a w e d l n o s t. Dntě wíce než kdokoli jiný, osprawedlnil wiru století katolických, kdežto se uznávala jakási základní podobnost mezi rytířstwem a mezi kněžstwem; neboť prawi rytířowé se považowali za ozbrojené kněžstwo sprawedlnosti a wiry, a kněží za rytíře živého slowa a modlitby.

Kapitola VI.

Aterak Ludwik a milá swatá Alžběta před obličejem Božím w slawu manželském žiwí byli.

Sladší a pěknější odměny nemohl Ludwik za své ctnosti a křesťanské skutky dosáhnouti, než byla láska swaté Alžběty. Tato láska, posvěcená swatým náboženstwím, bylo to jediné, co ještě Alžbětu poutalo k této zemi. Ludwik ze své strany nikdy nezměnil lásku a věrnost, jakouž byl Alžbětě již we svém dětinstwí přislíbil. Ostatně byla kněžna tato nadána všemi vlastnostmi, kterých mladé srdce poutati mohou; ozdobena jsouc netoliko před obličejem Božím zbožností a pokorou, nýbrž i před lidmi všemi wnadami tělesnými. Souwěcí spisowatelé všickni wychwalují její dokonalou krásu. I w jejím zewnějšku se jewila srdečnost, láska a dobrota; awšak tato pozemská krása byla, jak se samo sebou rozumí, jen jasným odblestem nepomíjející krásy její duše.

Nebyla to awšak toliko tělesná slíčnost, kteráž srdce mladých dwou manželu pojila; bylať to mnohem více jejich společná wíra, a přísné plnění všech ctností, kterýmž wíra tato wyučuje, a svědomité konání všech powinností, ježto ukládá.

Ačkoli Alžběta byla ještě velmi mladá, a ač milowala manžela svého wroucně, ano

s mladistvým ohněm: předce nikdy nezapomínala, že onť jest její hlavou, jako Kristus Ježíš jest hlavou církve, a že následovně mu musí býti poddána ve všem, jako církev Christu Pánu. Mimo vroucí lásku měla k němu také velikou vážnost; vždy bedlivě nposlechla i toho nejmenšího pokynutí, i toho nejnepatrnějšího slova, kteréž od něho pocházelo. Důzkostlivě o to péči měla, aby její žádným činem, aniž dost malým slowem neurazila, neb k nějaké newrolosti a netrpělivosti mu příčiny nezawdala. Iho, jemuž se podrobila, bylo dle vůle církve swaté, iho lásky a swornosti; neboť Rudwif ji nechal úplné swobody w jejich nábožných cwičeních a w wykonávání skutků křesťanského milosrdenství, w čemž ona jediné zalíbení měla; ano ještě ji k tomu pomozbuzowal; toliko tenkrát se snažil zmírniti její horlivost, když se mu zdálo, že by ji příliš daleko zawésti mohla, ale i to činil s láskyplnou opatrností, a Alžběta ho vždy ochotně w tom uposlechla.

W noci, když Rudwif usnul, neb když se stawěl jakoby spal, wstala často z lože manželského, a klekši na kolena, dlouho se modlivala myslíc na swaté jesse, w nichž Kristus Pán položen byl, jemuž wzdávala díky, že se ráčil naroditi o půlnoci, w zimě a nedostatku, by ji a celé pokolení lidské wykonpil. Často se její manžel probudil, a obáváje se, že by takové počínání jejímu útlému tělu škoditi mohlo, prosíwal ji, by již přestala. „Milá sestro,“

řikával k ní, „ussetři se a polož se opět drobet.“ Pak ji uchopil za ruku, již držel tak dlouho, potud se Alžběta opět nepoložila, aneb potud neusnul sám, zanechal ruku svou v ruce své choti; tu potom Alžběta slzami smáčovala tuto drahou ruku, kteráž ji — jak se zdálo — ještě na této zemi udržovala. Měliti však v tom ohledu Ludvík nikdy nepoužil, ano mívaltě velikou radost z jejich nábožných cvičení. Ssentruda, jedna z nejdůvěrnějších služek kněžniných, vypravovala soudcům církevním případnost, kteráž může sloužiti za důkaz, jak šhomívanými byl Ludvík v tom ohledu. Alžběta totiž, jednať, aby manžela svého ze spanku netvtrhávala, nařídila jedné ze svých komorných, by ji v jistou hodinu budila, popotáhnouc ji za nohu. Přihodilo se jednou, že Ssentruda omylem zachytila nohu Ludvíkovu, kterýž se i hned probudil, domnívav pak se příčiny, za kterou se to stalo, opět se položil bez nejmenšího znamení nějaké netrpělivosti. Viděl totiž patrně, praví jeho životopisec, že jeho manželka miluje Boha z celého srdce, a tím se upokojuje; Alžběta naproti, důvěřujíc se v nábožnost a moudrost chotě svého, žádné mrtvení těla před ním netajila, jelikož věděla, že jí v tom jaké přetážení nebude. Milujice se tak srdečně, také se vespolet lastavě povzbuzovali k pokračování na cestě křesťanské dokonalosti; a tento svatý zápas je šilil a udržoval v službě Boží. Jejich vroucí láska je také vždy k vroucnosti

šsimu milování Boha, jenž jest láska swrcho-
waná, poznášela.

Tak čistá a vážná byla jejich obapolná
láska, poznati lze i z toho srdcejemného obyčeje,
dle něhož jména „bratra a sestry“ i v
stavu manželském ještě podrželi, jakoby tímto
obyčejem byli chtěli zachowati spomínku na své
dětinství, kteréž společně ztrávilí.

Za velké štěstí si to pokládali, když po-
spolu býti mohli; a protož nikdy, ani dost
krátý čas od sebe odloučení býti nechtěli.
Když tedy kníže nějakou cestu předsewzal, kte-
ráž nebyla příliš daleká, brával vždy svou
milou Alžbētu s sebou, a tato se za šťastnou
pokládala, když jej doprovázeti mohla; ačtoli
taková cesta bývala nežádka nepřijemná, ne-
bezpečná, znamenitě vzdálená, ano někdy i v
čas hrozné bouře konaná. Alžběta se wšak
ani zimou, ani sněhem, ani nesmírným parnem,
ani mnohým deštěm nedala zastrašiti, tak ne-
ráda byla vzdálena od toho, jenž ji nikdy ne-
vzdaloval od Boha.

Někdy se wšak předce přihodilo, že Lud-
wiř za swými powinnostmi, co panovník, byl
přinucen, i na příliš vzdálené cesty se wydati,
i do cizích zemí, kamžto svou manželku vždy
s sebou wzíti nemohl. V takových okolnostech
býwali donuceni, na nějaký čas se rozloučiti;
awšak právě to jim poskytovalo příležitosti, k
utwřzení jejich obapolné lásky a wěrnosti. Na-
proti ale i osfemetní přátelé Ludwiřowi se sna-
žili, takových příležitostí použiti, a radíwali kní-

žeti, aby se oddal žádostem tělesným, a aby opustil od své přílišné zdrženlivosti, a od lásky k Alžbětě. Jednoho dne mu někteří z jeho rytířů pravili: „Pane, proč se neřídíte dle příkladu jiných knížat a pánů? Když nemůžete vždycky býti se svou chotí, aniž vám bude vždy možno, žádostem a potřebám mladého věku odolati.“ Ludvík s počátku mlčel; když však naň dorážeti nepřestávali, odpověděl jim v rozhorlenosti: „Pánové, chcete-li si mou lásku zachovati, tedy mi nemluvte více takových řečí; já mám svou manželku, a jsem zamázan, ji věrnost zachovati.“

Alžběta se své strany, jak mile její manžel nastoupil cestu, svolkla ze sebe sťvostný oděv, a vzala na se roucho, jakýmž se tehdaž vdovy odívaly, zavínouc i hlavu svou na způsob vdov. Tak setrvala po celý čas nepřítomnosti Ludvíkovy v modlitbách, v bdění a v tuhé kázni, očekávajíc návratu jeho. Jak mile se jí však zvěstovalo, že opět přichází, tu se hbitě oblekla ve sťvostné, svému stavu příslušné roucho. „Nečiním to,“ říkávala pak svým komorným, „pro zalíbení se, neb z marňolivosti, že se tak strojím — Bůh jest mi svědkem, že se to stává z pouhé křesťanské lásky, abych bratru svému odňala každou příčinu k nespokojenosti, ano snad i k hříchu, kdyby se mu na můj něco nelíbilo; chci, aby jen mne samu miloval v Pánu, aby Bůh, kterýž nás sjednotil zde na zemi, nám dal také sjednocení býti v nebesích.“

Pať vyšla wštríc manželowi swému s pro-
stomyslnou dítěci radostí, a potom byli pospolu,
wždy se wšfemožně snažila, očím i srdci jeho
se zalíbiti. Při jídle nechtěla nikdy od swého
chotě vzdálena býti, uýbrž sedla vždy wedle
něho, což se nestownávalo s obyčejem tehdej-
ších urozených a wznessených paní; a to neči-
nívala toliko proto, aby co nejbliže u chotě
swého seděti mohla, nýbrž chtěla také lehko-
wážně řeči mladých rytířů svou přítomností za-
meziti. A skutečně musel pohled na ctnosti
těchto dvou mladých manželů i toho nejrozpu-
stilejšího swětáka wážnosti naplniti. Tak jsouce
sjednoceni we swaté swornosti, pokorní a čisti
před Bohem, lástkami a dobrotami k lidem, mi-
lující se obapolně, awšťat láskou, kteráž je po-
wznášla k Bohu, poskytovali nebi i zemi to
nejrozkošnější diwadlo, jímž každý wzdělán
býti mohl.

Kapitola VII.

Alžběta tedy oplýwala štěstím (jakéhož
sobě mladý wěk jen přáteli může) a radostmi,
kteréž se nám jen s rána nasheho žiwobytí,
t. j. w mladých letech za podíl dostávají, a
kterýchž nám žádná pozdější radost nahraditi,
aniž jaký zármutek a bolest s paměti vymazati
nemůže. Když se nassemu slabému srdci těchto
radostí nedostává, zhořčuje tento nedostatek celé

nasse žiwobyti, a upamatování se na tyto w mladých letech zážití radosti, oslazuje napotom i ty nejukrutnější bolesti. Proto Bůh také velmi často své twory swlažuje touto ranní rosou, aby napotom, když jim bude snáseti břímě dne i horka, neklepli. Alžběta, jejížto mysl byla vždy k nebesům obrácena, přijala toto štěstí z ruky Boží s wděčnou odewzdankostí; zároveň wšak poznávala, jaké nebezpečství se w štěstí tomto ukrývá; onoť bylo pro tuto wywolenou duši jako nějaké zkoušení, z něhož co slavná vítězitelkyně wyjiti měla.

Považowalaf to za velikou milost, že jí Bůh dal za manžela muže, jehož tak wroucně milowala, zároveň wšak také uznávala, že za tuto milost tím wětší wěrností, a tím wroucnější wděčností swému nebeskému dárci zawázána jest. Její útlé swědomi nebylo sice zájisté těžkými hříchy posstwrněno, proto wšak přece nikdy s paměti nepustila słowa písma swatého, že jsme před Bohem nejwýš sprawedliwým, bylbychom i wšefco byli wykonali, přece jen služebnici neužiteční (Euf. 17. 10.) nemohouce nikdy říci, že bychme byli k dosažení žiwota wěčného již dosti dobrého učinili. Od té doby začala w pokoře ducha swého shromažďowati hojnost oněch milostí a zásluh, kteréž dle potřeblného učení swaté církwe, slouží k rozmnožení sláwy swatých a wywolených Božích, a jimiž se wěřicím shromažďuje hojný poklad, a posstjuje bezpečné útočiště. Předewším se snažila tělo své bděním tro-

titi. Viděli jsme již, s jakou vytrvalostí v tom ohledu mrtvila své tělo, která mnohdy času nočního vstávši z lože v modlitbách k Bohu se povznášela. Nejednou se stalo, že Alžběta při vší dobré vůli uprostřed své modlitby klečíc u lože usnula, nemohouc spánku odolati; její komorné, přišedše z rána a nalezše ji v tom položení, domlouvávaly ji, tážajíce se, zdalibž rovněž tak dobře spati nemohla v posteli, jako u postele? „Nikoli,“ říkávala jim na to, „když se také nemohu ustavičně modliti, mohu se přece aspoň mrtviti vzdalováním se od milovaného chotě svého; chci své tělo umrtviti, tím ono jen získá, neboť pak bude co duch velí, činiti.“

V nepřítomnosti chotě svého probděla často celou noc s Ježíšem, jež si byla za chotě duse své vymolila. S tím jediným mrtvením své tělesnosti se však mladá newinná Alžběta neuspokojila. Pod svým nejšťastnějším rouchem nosila vždy na holém těle roucho žiněné. Dávala se každého pátku po celý rok, a v čas posní každého dne ukrutně mrštati, na památku bolestného utrpení Spasitele, aby tím, jak její životopisec dokládá, aspoň nějakou náhradu učinila Pánu Ježíši, který pro nás také mrštán a bičován býti ráčil; pak se opět odebrala ke dvoru svému s tváří veselou a přívětivou. Ano později, opustivši času nočního své lože, zaslala do vedlejšího pokoje, kdež své komorné nutila, by ji nemilosrdně mrštaly, a jsouc touto tuhou lázni před svou vlastní

slabosti ubezpečena, navrátila se opět k choti svému, jemuž pak tím více lahodila. Takovým způsobem usilovala pomáhněti se k Bohu, a co udatná bojownice svého nebeského Pána, vazby těla, držící duši jako ve vězení, roztrhat. Nikdy však nedopustila, aby tato tuhá kázeň, jižto se potají oddávala, měla nějaký nepřijemný vliv na její obvyklé obcování; protož také nikdy na sobě zármutku a nemrlosti znáti nedala. Ano nezpěčovala se ani podílu bráti ve veselostech a schůzkách světských, jimž se pro svůj stav tak snadno vyhnouti nemohla. Svatoý Frantisek Salešský, kterýž ji nejlépe posouditi mohl, o ní píše, že nacházejíc se někdy při poctivých schromážděních z kratochvíle ustanovených, hrála, žertovala i tancovala, a to bez ujmy své pobožnosti, kterouž již tak v srdci vkořeněnou měla, že i u prostřed královských pohodlí, slávy a nádhernosti zrušť brala a se zvěšňovala, rovněž jako stála, kteráž ustavičným dorážením vln přece žádné ujmy netrpí. Každé zevnější přepjatosti v pobožných cvičeních, každého nuceného zármutku na nejvyššě nenáviděla, říkávajíc o těch, jestto se modlili se smutnou a přísnou tváří: „Tis se tvářeji, jakoby chtěli Pána Boha přestrasiti; též by mu raději obět svou přinášeli s tváří veselou a se srdcem ochotným.“

Dstatně nezanedbala žádné příležitosti, kdež nějaký důkaz své pokory a poslušnosti k Bohu dáti mohla. S povoláním chotě svého slíbila zpovědníku svému, Konradovi z Marburku,

ouplnou poslušnost ve všem, což nesměro-
 valo proti právu manžela jejího. Konrad tedy,
 jenž byl povstal proti vybírání jiných poplatků,
 určených k zapravení útrat knížecího stolu, na-
 řídil Alžbětě, by požívala toliko takových po-
 krmů, o nichž by věděla s jistotou, že pocházejí
 z vlastních statků Ludvíkových, a nikoli z oněch
 nadřecených poplatků, ježto chudí poddaní od-
 váděti museli; poněvadž takové poplatky často
 nespravedlivě a násilím vydirány bývaly, a
 dle domnění jeho s vůlí Boží se nerovnávali.
 Alžběta jsouc srdce outřpucho, podrobila se
 ochotně tomuto předpisu, řídíc se vždy dle něho
 s úzkostlivou svědomitostí. Mejednou sice za-
 ton příčinou přišla do rozpaků, nebo jak již
 s vrchu podotknuto bylo, ráda sedávala u
 stola vedle chotě svého. Nábožný kníže jí v tom
 ostatně žádné překážky v cestu nekladl, ano,
 když i tři z komorních Alžbětiných žádaly, by
 jim povoleno bylo, příkladu své velitelkyně
 následovati, bez prodlení k tomu svolil, řka:
 „S já bych rád takéž učinil, kdybych se nemusel
 obávati pomluvy a pohoršení; a však s po-
 mocí Boží i já brzo způsob života svého zmē-
 nim.“ Znaje outlé svědomí své manželky, sám
 jí na to upozornil, když se na stole nacházely
 pokrmy, kteréž jí byly od zpovědníka zapově-
 zeny; a naopak, když viděl, že pokrmů tako-
 vých na stole není, laškavě ji pobízel, aby jedla;
 Alžběta však sotva se osmělila, nějakého po-
 krmu okusiti, z bázně, že by snad pot. chudých
 na něm lpiti mohl. Zatím však nábožná kněžna

pečlivě utrývala před světem, co činila toliko z lásky k Bohu; a sedíc při stolování u prostřed hostů, užívala rozličných, ústředních prostředků, aby ujmu, jakouž sobě ukládala, nikdo nezpozoroval. Někdy se stávala, jakoby dávala pozor, aby každý z hostů náležitě obsloužen byl; tu zase sloužícím něco rozkazovala, jindy opět se dala s jedním neb druhým hostem do řeči, neb podávala jim píti; někdy také pokrájela chléb neb jiné pokrmy, kteréž jí předloženy byly, na drobné kousky a porozkládala je sem tam, aby se zdálo, že jsou to zbytky z toho, co byla jedla. Tím způsobem nejednou se stalo, že byla hladná a žíznila od stvořitelého stolu; její družky, kteréž jí v těchto tajících cvičeních následovaly, wypravují, že někdy mimo suchého chleba a několik malých koláčků s medem, jiného pokrmu nemínvala. Jednoho dne při jakés velké slavnosti pro ni zůstalo toliko pět malých ptáčat, ježto téměř všickni svým družkám rozdala; nebo jejich ujma jí ležela více na srdci, než ujma vlastní. Jindy zase, přisedši za svým manželem k říšskému sněmu, nenalezla u stola žádných pokrmů, jichžby byla mohla s dobrým svědomím požívat, mimo drobet černého chleba, kterýž nad to tak tvrdý byl, že ho musela napřed dáti v teplé vodě rozmočiti; jelikož to ale bylo právě v den postní, tedy na tom přestala, a při tak stromném pokrmu vykonala ještě téhož dne dalekou cestu na koni.

Kterak jí Bůh často patrným způsobem oslazoval hořkosti, jakéž s jejím mrtvením spo-

jeny byly, viděti lze z pohnutlivé případnosti, kteráž se z jejího života vypravuje. Jednoho dne totiž požívala v nepřítomnosti svého chotě, samotná svůj chatrný oběd, pozůstávající ze suchého toliko chleba a z vody. Kniže přišed z nenadání domů, napil se na znamení lásky z její sklenky, k nemalému vřst užasnutí v ní nalezl nápoj, mající jak se mu zdálo chuť nejlepšího vína. Tázal se tedy hned sklepníka, odkudby ho byl vzal; tento vřst ujistoval, že pro kněžnu na stůl toliko voda přinesena byla. Rudwif na to uvažoval nic, maje to za důkaz zlástní přízně božské, a za náhradu těch mnohých obětí, jichž si manželka jeho ukládala.

Pro svůj tuhý život, jakž se s obvyčejí vznesených stavů tehdejšího věku nestrouvával, musela Alžběta snášeti pohanění a veřejné výčitky celého dvoru. Ani Rudwif neussel utrhačným jazykům, že tyto domnělé přepjatosti manželky své trpí. Dbá se vřst trpělivě a showinavě podrobili těmto úsudkům světa, chtěje se raději líbiti Pánu Bohu, než lidem.

Brzo nalezla Alžběta nové prostranné pole, na němž se novým způsobem mrtviti mohla. V jistý veliký pátek se ubírala, v průvodu Žofie matky Rudwifovy a jiných dvořanů — dle obvyčeje na Wartburku uvedeného, do Sfenáku, do kostela, oděna jsouc stvořným rouchem, a okrášlena drahým šperkem, majíc na hlavě knížecí korunu. Po každé, když do nějakého chrámu vkročila, obrátila dle svého obvyčeje vždy napřed oči své na obraz kříže. Tak to

učinila i tentokráte, a spatřivši na něm Spasitele svého se šatů srobeného, majícího na hlavě trnovou korunu, a nohy a ruce hřeby zbodané, byla lítostí a útrpností hnuta, a jako druhdy ve svém dětinství pravila sama k sobě: „Hle! Bůh tvůj pui na kříži a ty ničemný tvore se odíváš skrovným rouchem. Jeho hlava je korunována trním, a ty nosíš na hlavě své korunu zlatou.“ A v tom okamžení, přemožena jsouc zbožným soucitem, zemdlela a klesla na zem. Ti, jenž okolo ní stáli, se zděšili, pak ale vynešše ji ven z kostela na čerstvý vzduch, smáčeli ji tvář svěcenou vodou. Na to brzo opět přišla k sobě, a vstal od té doby si umínila, že se odřekne všeho šperkování, leč by toho někdy její stav neb její manžel od ní požadovali. — Jsouc někdy přinucena vzíti na se roucho skrovnější, mívala přece vždy pod zlatem a čermcem toliko sprostý šat vlněný, a své zíněné roucho, jakéž vždy na těle nosovala. Při veřejných slavnostech uměla vždy spojití důstojnost a skromnost kněžny křesťanské. Tuto křesťanskou skromnost schvalovala i paním přicházejícím k ní na návštěvu, snažně jich napomínajíc, aby aspoň v tom ohledu se odřekly marnosti světské, a její snažení také nebylo na darmo; mnohé z nich pohnuty příkladem této mladé paní, kteráž se teprve nedávno byla vdala, odřekli se marností světských, ano některé mezi nimi učinili také slib ušlechtilé zdrženlivosti.

Kapitola VIII.

o velké dobrotivosti milé svaté Alžběty, a o její lásce k chudobě.

Alžběta jsouc sama k sobě tak přísná, byla plná lásky a milosrdenosti k nešťastným. Její srdečná dobrota, která se hned v outlém věku na ní jevila, vzrůstala den ze dne, a získala ji v krátkém čase příjmi „pomocnice chudých,“ pode kterýmž jménem ji až podnes nábožní věřící cti a vzývají. Stědrost k chudým byla téhož věku, v němž Alžběta žila, co obvyčejného, zláště mezi knížaty a wznessenými pány; u ní však tato stědrost nebyla toliko následkem jejího wznesseného rodu, aniž pocházela z bažení po chwále světské, nýbrž z jakéhosi nadpřirozeného nadšení a wnitřního pužení. Již od outlé své mladosti nemohla nikdy na chudého bez bolesti a bez pohnutí srdce pohlednouti; nyní ale, majíc powolení chotě svého činiti wšlecht, cokoli by směřowalo ke cti Boží a k dobrému bližních, nyní se docela oddala své přirozené náklonnosti, pomáhati trpícím oudům Ježíše Christa. Na chudé pamatowala každodenně, ano každou chvíli, chudým obětowala wše, co obvyčejným potřebám svého stánu a svého pohlaví utržila; ač od svého lastawého manžela mnoho pro chudé dostávala, přece se nezřídka přihodilo, že v krátkém čase wšlecht rozdala, a že ji ne-

zbývalo nic jiného, než pozbaviti se i svého oděvu, aby jen chudým tu pomoci přispěti mohla.

Takové zapírání sebe samé muselo srdce lidu dojati; a v starých letopisech se také vypravuje, že Alžběta šla jednoho dne do města skvostrně oděna a ozdobena. Na cestě se potkala s množstvím chudých, kterýmž vssecky své peníze rozdala, a nemajíc již ničeho, spatřila ještě jednoho žebráka, kterýž ji s pláčivým hlasem žádal o almužnu; litovala Alžběta, že nemá coby mu uděliti mohla; aby ho však příliš nezarmoutila, svolkla jednu ze svých rukaviček, ješto byli skvostrně vyšívány a drahými kameny ozdobeny, a dala mu ji. Wida to jistý mladý rytíř, pospíchal za žebrákem, a odkoupil mu rukavičku kněžny, kterouž pak ji připsal na klobouk na způsob znaku, co rukojemství Boží ochrany. A dobře tak učinil; nebo od té doby znamenal, že v každém zápasu, v každé kolbě zůstal vítězem, aniž kdy od svých protivníků přemožen byl. Později se přivtělil královskému tažení, kdežto mu jeho hrdinské skutky získaly jméno wchlasné. Nawrátiw se opět do své vlasti, osvědčoval ještě na smrtném loži, že wesserou svou slávu a dobrý prospěch we wšem, což podniknul, připsuje tomu štěstí, kteréhož mu bylo popřáno, že uštwičně při sobě nosil památku od swaté Alžběty.

Nebyl to však toliko rozličné dary a peníze, čímž tato mladá kněžna svou lásku k chudým dokazowala, byla to mnohem více její osobní oddanost, její srdečná a neunamená sta-

rostlivosť, s jaťouž o chudé pečovala, a ktoráž jest před tváří Boží, jakož i w očích bídných a nešťastných lidí, almužnou nejdražší a nejwzácnější. A této péči o chudé se oddávala vždy se svou obyčejnou chytrostí a se srdečnou prostomyslností. Nemocným, kteříž k ní přicházivali s prosbou o nějakou pomoc, dala vždy co jen možného bylo, a ještě se dotazovala po jejich obydli, by je navštívit mohla, od čehož se ani vzdáleností, ani obtížností cesty odstrašiti nedala, dobře vědouc, že nic uení s to, aby lásku a útrpnost w srdci křesťanském tak zesílilo, jako úplné seznání lidských strastí. Docházivalať do chatrčí, od zámku svého znamenitě vzdálených, do nichž by se každý jiný, pro nezdobu a nezdravý vzduch štitil wstoupiti; a do těchto sídel chudoby wstupovala vždy s jaťoufi pobožností, a zároveň s přátelskou důvěrností; sem přinášivala vlastníma rukama rozličné věci, o nichž se domnívati mohla, že jich bídní obywatele zapotřebí miti budou, a více ještě, než těmito svými štedrými dary, jich těšivala svými přívětivými a srdečnými slovy. Dozvědětš se, že jsou zadluženi, sama jejich dluhy zaplatila.

Zvláštní útrpnost mívala se ženami chystajícími se k porodu. Kdykoliv se to jen státi mohlo, odebrala se k jejich bídnému loži, aby jim posluhowala a myslí dodávala; noworozeňátka brávala do náručí s láskou mateřskou, odívávala je rouchem, kteréž byla sama zhotowila, často je i ze křtu zdvihala čili kmotrou

bývala a toto duchovní přibuzenství jí poskytovalo novou pohnutku, že je pak tím více milovala, a tím bedlivěji se o ně starala. Umřel-li někdo z jejích chudých, přicházela, co nejdříve možno bylo, aby bděla u jeho mrtvolhy; nejednou obvinula sama tělo zemřelého v prošťradla, vzata z vlastního lože; bývala přítomna obřadům pohřebním, a nežádala bylo vidati wznešenou tuto kněžnu, anáž s potorou a pobožností za rakvi některého z nejposlednějších svých poddaných trácela.

Nawrátivši se domů netrávila svých prázdných hodin v kratochvilích a příjemných zábavách, nýbrž vynakládala je, jako ona silná žena, o níž se písmo swaté tak chwalitebně zmiňuje, na obtížné a užitečné práce, nejraději přádávala wolnu se svými družkami, a z toho přediva zhotovovala napotom vlastníma rukama oděv pro chudé, aneb pro mnichy řádu žebravého, kterýž se téhož věku i v Německu usadil. Často dala pro sebe to nejsprostější warivo přichystati, kteréž bylo špatně připraveno bez soli a bez koření, by tak z vlastní zřetelnosti věděla, jak žije chudý lid; a talové pokrmy jidávala s velikou chutí. Přišla-li při vedení domácího hospodářství na šlopu nějakého násilí, neb nějaké křivdy chudému lidu wenkovskému učiněné, oznámila to bez prodlení choti svému, a sama hleděla učiniti náhradu, pokud jí k tomu prostředků stačovalo. Zako by tyto srdcejemné ctnosti byly nežadatným dědictvím domu Uherského, nalezáme je

storo o dvě stě let později, na mladá, vznešené panownici, kteráž byla také, jako nasse Alžběta, dcerou krále Uherského, na Hedwice totiž, kteráž v třináctém roku věku svého vyvolena byla za královnu Polska, a kteráž jsouc provdána za Jagellona, uskutečnila sjednocení Polska a Litvy. Byla vyhlášena co nejsličnější a nejsrdečnější kněžna svého věku, a pak umřela v pověsti svaté, majíc 28 let stáří svého (1399). Bylať toho hodna, že pocházela z rodu sv. Alžběty, neboť i ona byla nesmírně laskava a dobrotiva zvláště k chudým. V letopisech země své nám pozůstává ta nejutěšenější slova, jakáž byla kdy vyslá z úst křesťanských. Jedenkráte k ní přišli chudí rolníci s pláčem si stěžující, že služebníci královští jim sebrali vsíechen dobytek. Hedwika hned běžela k choti svému, kterýž nařídil, aby dobytek ten bez prodlení rolníkům vydan byl; načež ona pravila: „Dobytěk se jim navrátil, ale kdo jim navrátí jejich slzy?“

Alžběta ráda nosívala sama potají chudým netoliko peníze, nýbrž i stravu a jiné k živobytí potřebné věci. S takovým nákladem chodívala příkrými a stranou ležícími stežkami ze zámku svého do města, neb do chatrčí, kteréž ležely v poblížkých údolích. Když se tam jednoho dne opět ubírala cestou velmi nesnadnou, kteráž se ještě podnes ukazuje, nesouc pod pláštěm svým chléb, maso, vejce a jiné pokrmy pro chudé, setkala se z nenadání se svým manželem, an právě z houby přicházel. Rudwíř

se zděsil, wida ji pod tíží tohoto břemena tat obtížnou cestu konati, a tázaje se jí, co by nesla, jal se oddělávati pláště, ač by mu to byla Alžběta ráda zabránila; rozwinum ho wšak, spatřil toliko čerwené a bílé růže nesmírné krásy, nad čímž se nemálo podiwil; neboť čas, w němž růže kwětou, byl již dávno uplynul. Zpozorowaw rozpáčitost Alžběty, chtěl ji swým lahoděním upokojiti, od čehož wšak hned ustal, spatřiw nad její hlavou zářící obraz ukřižowaného Spasitele. Prawil jí tedy, by konala dále cestu swou, neohlížejíc se na něj; sám pak se nawrátíl do Wartburku, podiwnou tuto případnost přemítaje na myslí. Jednu z těch podiwných růží si uschowal na památku. Na místě tom, kdež se byl setkal se swou chotí, dal postawiti sloup s křížem na věčnou památku onoho kříže, kterýž byl nad její hlavou spatřil.

Mezi wšemi neshlastnými wšak nejwětší mívala útrpnost s malomocnými, kterizto býwali w středowěku za příčinou zvláštní a tajemstwi-plné powahy swého neshťestí předmětem obzvláštní pečliwosti, zároweň wšak i hrůzy. Alžběta wšak, za příkladem mnohých swatých a wznessených knížat téhož věku, zapudiwši wšechnu hrůzu a bázeň před nakažením, neshťitila se chudáků těchto, jichžto se dotkla ruka Páně. Chodíwala jich nawštwit, sedáwala wedle nich, bez bázně, že by od nich nakažena býti mohla, rozmlouwala s nimi přiwětíwč, těšíc jich a wzbužujíc k trpěliwosti a k důwěr-

nosti v Boha; a nikdy od nich neoděšla, pokud jim nebyla udělila hojně almužny. „Musíte,“ říkávala jim, „ochotně snášeti toto mučednictví, bez zármutku a bez reptání. Vímt jistotně, že pakli trpělivě přijmete toto peklo, kteréž na vás Bůh již na světě sesílá, že před pekem druhým, tam na věčnosti zachráněni budete. Věztež tedy, že si trpělivým snášením tohoto neštěstí nemalých zásluh u Pána Boha získáte.“

Setkavši se jednoho dne s malomocným, kterýž měl hlavu tímto neduhem celou zohyzděnou, a na nějž nebylo lze bez ostříhoosti a hrůzy pohlédnouti, dala jej podtaji přinést do zahrady své, na místo stranou ležící, kdežto mu sama ošřihala jeho hnusné vlasy, a umyla a obvázála hlavu, držíc ho při tom na svém klíně. Když ji pak její družky při této práci přetvářily, jen se usmívala, slova neříkajíc.

Jednou na zelený čtvrtek u sebe shromáždila množství malomocných, umyla jim nohy a ruky, a pak sehnuvši se k nim, s potoron líbala rány jejich. Jindy opět, když kníže odesel na několik dní na svůj zámek do Naumburku, zůstala Alžběta doma, a zabývala se v nepřítomnosti chotě svého konáním milosrdných skutků. S dvojnásobnou horlivoostí pečovala o chudé a nemocné, sama je umývala, a odívala rouchem, vlastnímá rukama shoto-veným, ačkoli nad tím Zofie, matka Ludwika, kteráž po smrti chotě svého se synem přebývala, nespokojenost svou patrně na jeho

dávala; tím se však Alžběta nedala odstrašiti. Mezi těmito nemocnými byl jeden, jmenem Eliáš, jehožto stav byl tak bídný, že se ho nikdo více zaujati nechtěl. Toliko Alžběta widouc ho ode všech opustěného, se domnívala, že se právě proto o něj více než o všechny jiné starati musí. Pojavoši ho tedy k sobě, sama jej očistila a potřela masti hojící, a pak jej položila do lože manželského. Přihodilo se však, že se kníže právě nawracel domů, když Alžběta touto práci zaměstnána byla. Jeho matka mu hned běžela vstříc, a wolala zdaleka: „Pojď semnou milý synu, ukáži ti podivné věci, jakéž činí twá Alžběta!“ „A co pak se stalo?“ tážal se Rudwik. „Pojď jen,“ mluvila matka dále, „uzříš něčoho, jehož ona miluje více než tebe;“ a pojavoši ho za ruku, wedla do pokoje k lůžku, řkouc: „Podívej se jen milý synu, manželka twá klade malomocných do lože twého, aniž si toho dá zabrániti, chtic byš i ty malomocenství nakažen byl; můžeš se nyní sám o tom přesvědčiti.“ Slyše to Rudwik, nemohl w sobě potlačiti jakousi rozdrážděnost, a w prchlivosti oddělal příkrýmek lože svého. W tom okamžení ale, jak se krásně o tom vyjádřil jeden dějepisec, otevřel Bůh jeho vnitřní smysl, tak že místo malomocného na loži spatřil ukřižovaného Spasitele. Zděsil se nad tím i se svou matkou, a prolévaje hořké slzy, nemohl ani slova promluвити. Obrátiv se pak spatřil svou chof, kteráž byla šla po tichu za ním,

aby mohla zmírniti jeho hněv proti málomocným. „Alžběto,“ pravil k ní, má „milá sestro, přijímej častěji takové hosti do lože mého, já ti zato vždy vděčným budu, nedej si nitým zbraňovati ve vykonávání svých ctností a milosrdných skutků.“ Uvrhnuv se pak na kolena, modlil se takto: „Pane! smiluj se nademnou bídým hříšníkem, nejsem ani hoden patřiti na všecky tyto divy, dobře to uznávám, uděl mi jen své pomoci, abych se stal mužem dle srdce tvého, a dle božské tvé vůle.“

Alžběta použivši tohoto pohnutí myslí Rudvíkovy, žádala o povolení, by mohla dati vystaviti dolů pod zámkem dům pro nemocné, tam kdež později vystaven byl klášter Františkánský. V domě tom živila od té doby 28 chudých nemocných, kteříž vybráni bývali z těch, jenž pro slabost už na vrch k zámku dostati se nemohli. Nemocných těchto každodenně navštěvovovala, a sama jim pokrm a napoj přinášovala.

Tak byla živa Alžběta pro chudé, a s chudými ustavičně obcovala, a protož se není co diviti, že Bůh do jejího srdce vštípil tuto lásku k chudobě, kterouž ozdobeni byli ti největší svatí. Co zatím svatý František z Asisi, jenž pocházel z obecného lidu, světu takorčá novou bránu k nebeské říši ukázal, kterouž snažně vcházelí vsični ti, jenž se nestítíli mrtvení a rozličných obětí: vzbudil Bůh mezi německým rytířstwem tuto královskou dceru, jejížto srdce již v patnáctém roku plápolalo

tužbou po chudobě ewangelické, a kteráž zahabolowala pýchu a nábheru sobě rovných, pohrdajíc wssemi statky pozemskými. Takovým způsobem si zasloužila zároveň se souvěkým sw. Frantiskem Serafinským úctu církwe a lásku lidu křesťanského. W tom nejkrásnějším kwětu swé mladosti a swé tělesné krásy dowedla udušiti w srdci swém wsecku touhu po swětšlé slávě. Zistý starodáwný spisowatel o ní napsal: „Jsouc postawena na tom nejwyšším stupni swětšlé slawy, zamilowala si chudobu, aby tať swět na ni neměl žádného podílu, aby byla chudou, jakož i Christus Pán se byl chudým stal.“

Welmi ráda rozmlouwala se swým manželem o radostech, jakéž chudoba sebou přináší. Jedné noci, když oba nespali, prawila k choti swému: „Pane můj, nebude-li tě to mrzeti, powim ti swé mínění, jak bychom mohli býti živi, abychom sloužili Pánu Bohu.“ „Řekni tedy má milá,“ odpowěděl Rudwik; „co strany toho smýšlíš?“ — „Přála bych si, řekla na to Alžběta, abychom měli jen tolik polnosti, co bychme se mohli wyžiwiti, a asi dvě stě owec, a ty bys pať mohl obděláwati pole, a woditi koně, a tyto práce konati z lásky k Bohu; a já pať bych měla péci o owce, a střiháwala bych je.“ Sníže se dal do smichu, a řekl jí na to: „Ať milá sestro, zdáť se mi, že bychom, majíce tolik polí a tolik owec, nebyli tať welice chudí a mnozí by nás jessťe měli za boháče.“ Maje wssak radost nad touto uěžnou prostofrdečností swé choti, wyprawowal několik dní

nato sám tuto srdečnou rozmluvu svému příteli, arcibiskupovi Trewiřskému, od kteréhož ji měl dějepisec, jenž nám ji zaznamenal.

Jindy opět rozmlouvala o radostech chudoby se svými služebníky, kteréžto byly zároveň jejími přítelkyněmi. Nežřidka svolkla w důvěrném s nimi obcowání, w newinné sprostnosti svého srdce, se sebe svůj knížecí oděv, a oděla se chatrným pláštěm své barvy, jakž obvyčejně chudý, sprostý lid nosíval, a hlavu svou zahálila roztrhanou šatou, a tak chodívala mezi svými služkami jako po žebrotě; pak pravila jako w duchu prorockém: „Tak budu chodíwati, až z lásky k Bohu svému w bídě a w chudobě poslawena budu,“ — jakoby byla wnutřním božím poučená, svůj budoucí osud předvídala.

„O můj Bože!“ zvolál sw. Frantisek Saleský, když své milé Bohumile tuto událost ze života sw. Alžběty wyprawowal, „O můj Bože! jak chudá byla tato kněžna we svém hohatství, a jak bohatá we své chudobě!“

W našem zkaženém věku snad bude mnohý s úsměchem a s opowržením pohlídati na tuto dětinskou sprostnost, s jakouž se w životě sw. Alžběty tak často potkáwáme; jinať wšak o ni souditi bude ten, jenž má na mysli slova Spasitelowa, dle nichž se zajisté tato swatá řídila: „Amen, amen pravím wám, nebudete-li jako malíčkí, newejdete do království nebeského.“ (Mat. 18. 3).

Kapitola IX.

O veliké pobožnosti a pokore sw. Alžběty.

Swatá Alžběta by zajisté nebyla mohla míti takovou lásku k bližnímu, kdyby její srdce nebylo láskou k Bohu plápolalo. Aby mohla milovati bližních jako sebe samou, ano i více, musilaf zajisté napřed Pána Boha nadewssecko milowati. W tomto wznešeném umění ode dne ke dni prospíwala; pokora, ježto již od outlého dětinstwí býwala její wěrnou společnicí, každým dnem wzrůstala, a naplňowala wždy více její swatou duši. S pomoci této božské přítelkyně své potlačowala wždy více a více w srdci swém wsecky žádosti po věcech tohoto swěta, pakli se ještě které w jejím srdci nalezaly, tak říce, že se při tolikých přetázkách, kteréž jí staw její w cestu kladl, w tak outlém ještě wěku, na ten nejwyšší stupeň duchowního poklidu a důwěřowání se w Boha powznesla. By se wssak w této wýšši také udržeti mohla, k tomu užíwala rozličných prostředků, za nejwýdatnější ale powažowala wěrné plnění církewních přikázání, a častější přijímání swatých swátostí, w nichžto nasse dobrá matka sw. církew z niewymážneho pramene tolikých milostí dítčám swým poskytuje. Welmi často chodíwala k swatému přijímání a wssak wždy s báží a uctiwoostí. Isouc náležitě w sw. náboženstwí wycwičena, dobře poznawala niewýslownou cenu

těchto pokladů. Při službách božích bývala přítomna s největší uctivostí a s nemyšlenou horlivostí. Zať mile jen zaslechla hlahol zvonů volajících k službám Božím, hned pospíchala do chrámu Páně, usilujíc vždy, by tam dříve přišla, než její společnice. Vtročivši do svatyně učinila potajmo několikráte hlubokou poklonu a modlila se s velikou vroucností a důvěrností k Otci nebeskému.

Mezi mši svatou hleděla zevnějšší pokorou na jemo dáti svou srdečnou wděčnost, jakouž v ní budila tato vždy se obnovující oběť, památka oné newinné a svrchované oběti na kříži. Musila-li někdy k vůli svému manželovi, aneb aby nikomu nedala pohoršení, nějaký skrovnější, staru svému přiměřený oděv na se vzíti, tu hleděla opět jiným způsobem, svým zevnějším chováním, pokoru svého srdce na jemo dáti; odkládávala také před oltářem vssecku ozdobu, již snadno fundati a opět na se vzíti mohla; jako tu příkladu, knížecí korunu, šperk s křtu, náramky, prsteny a rukavičky. To činivala obzvláště, když se četlo ewangelium, pak při pozdrachování a přijímání. Když se jednoho dne při pozdrachování s velikou vroucností modlila, pobožně na svatou hostii pohlédajíc, byla nenadále nebeským světlem ozářena. Sněž jenž sloužil mši svatou, muž to žiwota ctnostného a powěsti neuhonné, widěl zářící twář swaté kněžny a pozoroval, že tuto nebeskou, jako ze slunce pocházející jasnost na ni až do přijímání spatřiti bylo. Nemálo se nad

tim podivil a vzdával chválu Bohu, že tímto patrným a podivným světlem, vnitřní jasnost této svaté duše ožářal; a později teprve vypravoval, co byl viděl.

Přikázání církevní týkající se svěcení svátků, zachovávala Alžběta velmi svědomitě. Čas čtyřicetidenního postu světila obyčejným postem, ač k tomu v svém stáří ještě zavazána nebyla; v tento čas vykonávala také delší modlitby a udělovala hojnější almužny. Nedá se ani vysloviti, s jakou horlivostí, láskou a pobožnou uctivostí Alžběta světila ty dny, v nichž církev svatá důtklivými a významnými obřady věřícím na paměť uvádí žalostné a nemýslorné tajemství lidského vykoupení. Na zelený čtvrtek, následujíc příkladu krále králů, kterýž toho dne od stola vstav, roucho se sebe srolek, odložila tato královská dcera vřect, co by ji na slávu světskou upamatovati mohlo, a brávala na se sprosté šaty, jakýmiž oděni bývali bidní žebráci, a majíc na nohou co nejšpatnější obuv, navštěvovovala chrámy Pánu. Téhož dne umývala také pokorně nohy dwanácti chudým někdy i malomocným, dala pak každému dwanácte stříbrných peněz, soutený oděv, a bochník bílého chleba.

Od zeleného čtvrtka na veliký pátek strávila celou noc na modlitbách a v rozjímání umučení Páně. Když se počalo rozednívati na den, kdež Kristus Pán hořkou smrt za nás podstoupil, říkala k svým služkám: „Dnešního dne se máme všichni kořiti, dci tedy,

aby mě žádná z vás ani té nejmenší úcty neprokazovala.“ Přiběhla sprostým rouchem, jako dne večerejšího, brávala s sebou, dle obyčeje sprostých žen, několik malých uzlíků tlustého plátna, něco kadidla a malých voskových svíček, a navštěvovovala uprostřed obecného lidu bošyma nohama vesecty chrámy; tam kletuwoffi u každého oltáře, položila naň jeden uzlík plátna, část kadidla a jednu svíčku, a učiniwofi pak ještě jednou hlubokou poklonu, ubírala se k oltáři jinému. Obsedffi tímto způsobem vesecty oltáře, wysla na ulici, a rozdávala chudým hojné almužny, při čemž s ní wstát, an ji nikdo nepoznal, nemilosrdně sem tam strkáno bývalo.

U dworu ji to měli mnozí za zlé, že si tímto způsobem w kostele počína, a že při tak slavné příležitosti přinássi tak nepatrné oběti, kdežto by měla co panující kněžna dáwati příklad štědrosti; a wstát jakýs nebeský, w jejím srdci se ozývající hlas ji pravil, že takový den, jakýž jest den umučení Páně, se může lépe slawiti pokorou, než kteroukoli jinou cností. Onať činwala násili své štědrosti, k níž od přirození náchylna byla, aby se tak tim wice rownala chudému a prostému lidu, a aby Bohu w obět přinesla srdce skroussené a ponížené, kterýmž on, dle příslibení svého, nikdy nepohrdne.

Řířowé dny se toho wětu slawíwalny swětstými weselostmi a zwláště nádherným se strojením. Mlase mladá kněžna se ale wždy w tyto dny přidružila k průvodu, oděna jsouc sprostým rouchem, a beze wšfi obuwy. Při kázání si

vždy vyhledala místo mezi nejbídnějšími že-
 bráčkami, a kráčela u prostřed nich ve vsi
 potokem přes pole za ostatkami svatých, a za
 křížem Spasitelovým; neboť, jak praví jeden ze
 souvěkých spisovatelů, její sláva byla v kříži
 a umučení Christa Pána, svět jí byl ukrý-
 wán, a ona byla ukrýwána světu. Bůh také
 nikdy nedopustil, aby srdce jeho věrné služeb-
 nice, buď si jen na okamžení od něho odvrá-
 ceno bylo, nějakou pouze světskou myšlenkou
 neb žádostí, bytby i jinak hříšná nebyla. Zať
 outlého svědomí byla Alžběta se svým chotěm,
 poznati lze z události, jakouž nám zaznamenal
 její kaplan Berthold a jiní spisovatelé. Jednoho
 času totiž pozval Rudolf panstvo z okolí na
 několik dní ke dvoru svému. Když jednoho dne
 všichni v kostele svatého Jiří v Zsenátu slavné
 mši svaté přítomni byli, tu kněžna, zapome-
 numši poněkud na svátost této wznesené oběti,
 obrátila oči a myšlenky své na milovaného
 chotě svého, jenž byl blíž ní, a patřila na
 něj po delší čas, obdivujíc se jeho kráse a spa-
 nilosti, pro něž ode všech milován byl. Když
 se však při pozdwihowání opět spatrowala,
 tu jí božský její ženich chtěl olámati, kterak jej
 těmito světskými myšlenkami byla urazila; když
 tedy kněz pozdwihowal swatou hostii, aby se ji
 věřící klaněli, spatřila Alžběta v jeho rukou
 ukrýwaného Spasitele, z jehožto rai krew
 tella. Ustřnula tímto widěním, poznala hned
 chybu svou, a padši na twář před oltářem,
 prosila Pána Boha u prolévání hořských slzi,

za odpustění svého provinění. Sníže ji bez pochyby častěji vidával ponořenou v hlubokém rozjímání, protož odešel po skončené mši svaté s celým dvorem, kdežto zatím Alžběta až do poledne na tváři rozprostřena před oltářem setrvala. Zatím byl oběd pro četné hosti připraven; jelikož se však nikdo neopovážil kněžnu z její pobožnosti vytrhovati, odebral se Rudolf sám pro ni a promluvil k ní s velkou přívětivostí: „Milá sestro, proč pak nepřicházíš k obědu, proč nás necháš tak dlouho čekat?“ Na jeho hlas pozdvihla hlavu své, a pohlédla na něj, neříkajíc ani slova. Rudolf pak vidá, že má oči od samého pláče jako krev červené, s ustrnutím se tážal: „Milá sestro! proč pak jsi tak mnoho a tak hořce plakala?“ A když pak k ní přikleknul, vypravovala mu proč plakala, načež i on se dal do pláče a jal se s ní modliti. Po nějaké chvíli opět vstal a pravil k Alžbětě: „Mějmež důvěrnost v Boha, i já ti chci býti nápomocným, abys pokání činiti a ještě lepší a dokonalejší se státi mohla.“ Vidá však, že je zármutkem příliš stlačena, a že tedy nebude s to, aby ve společnosti podílu brala, setřel své vlastní slzy, a navrátil se k svým hostům, co zatím Alžběta ještě déle svou winu oplakávala.

Tato mladá nábožná kněžna tedy dosáhla s nebe dar slzi, o něž svatý Augustin a jiní svatí tak často prosívali, dar slzi sladkých a občerstvujících, kteréž jsou důkazem, že v duši je skrytý nevyvážený poklad božské milosti a

nebeské útěchy. A tyto slzy, ač je tak hojně prolévávala, přece dle ujistňování jejích přátel, nikdy nezměnili sličnost její tváře, a jasnost jejího vzezření. Dstatně neobdržela této milosti od Boha toliko sama Alžběta. Darem tímto slzi ozdoben byl celý její věk, a všecken katolický lid oněch blažených dob, v nichž živá víra a prostosrdečnost panovala. Tehdejší křesťané dobře znali velikou cenu těchto slzi, a prolévávali jich k uctění oné božské slze, kteráž se s očmi Christa Pána na hrobu jeho přítele Lazara byla vyprýstila. Tyto slzy bývaly zbožným a prostosrdečným darem, jistým druhem modlitby, jistým srdečným a zároveň významným způsobem uctění Boha, outlou a tichou obětí, jižto se účastnými stávaly všech bolestí a všech zásluh Ježíše Christa a jeho svatých. Těmito slzami smývali křesťané poskvrny svých duší, jako blahoslavená Dominika; jimi vykupovali hříchy těch, jichž byli na tomto světě milovali, jako svatá Ottilia; *) slzy tyto shromažďovali svatí anjele, a přinášeli je k nohoum Boha milosrdenství, kterýž je přijímal co drahocenný dar kajicnosti a svaté lásky.

A nebyl to toliko slabé ženy, nebyl to toliko lid sprostý a neumělý, jemuž bylo popřáno

*) Tato svatá vykouplila duši svého otce hojnými slzami, jakž po celých pět dní a nocí prolévávala — až by málem byla oslepla. Proto ji věřící vyzývají za přimluvu v bolestech očí. Na kopci svatě Ottilie v Golsachu, se podnes nřazuje kaplička slzi (Zähren-Capelle) v níž byla Ottilia tolik slzi vycedila, a studňka, ku kteréž poutníci zdaleka přicházejí pro vodu, jižto si umívají bolavé oči.

hladkost a moc slzi zakusiti; otevřme na zdař-
 bůh kterýkoli letopis z těch časů, a na každé
 stránce se dočteme, která i knížata, králové a
 rytířové, ano i celí zborové vojska nezhřídka
 upřímné a nenucené slzy prolévají. Všichni
 tito mužové, jižto byli navykli toliko se zbrani
 zacházeti, všichni tito nepřemožení hrdinové,
 chováli pod železným brněním (panciřem) srdce
 outlé, podobajice se malým dítkám sprostnosti
 dusse. Ještě to tentráte tak daleko nedošlo,
 aby byli porušili přirozenou newinnost svých
 citů, neb aby se za ni byli styděli. Tak daleko
 toho ještě tehdaž nedovedli, aby byli v dusích
 svých dali vyschnouti neb ztuhnouti pramenu
 prostých, čistých a mocných hnutí, tomuto pra-
 menu rosy božské, anaž zúrodňuje a okrasňuje
 živobytíездеjší. Kdo tu nepamatuje na vzly-
 kání a na nezapomenutelné slzy Bohumíra a
 prvních křižáků při spatření hrobu Christova,
 jehož byli po tak podivnu hodných bojích, a po
 tak krutých nesnázích vydobyli? V pozdějších
 dobách plakal hořce Richard, přijímím Ewířdce,
 při pohlednutí na Jerusalema, jehož dobytí a
 zachrániti nemohl; a zpovědník svatého Lud-
 víka, krále Francéského, vypravuje, že zbožný
 tento král, když se v litanii přišlo k slovům:
 „Dobrotivý Bože, prosím tě, abys nám udě-
 liti ráčil studnici slzi“ říkával vroucím srdcem:
 „O Pane Bože, ani si netroufám prositi o stud-
 nici slzi, postačilo by mě jich již několik krů-
 pějí, abych jimi suchost srdce svého smlaziti
 mohl.“ A soukromně sdělil zpovědníku svému,

že mu Bůh někdy v modlitbě uděluje dar štěstí,
což jeho srdci nesmírnou libeznost působí.

Kapitola X.

Kterak slavný, svatý František našli milou svatou
Alžbětu seznal a miloval.

Již z toho, co posud o svaté Alžbětě
povědino bylo, poznati lze, která její duše
byla spřízněna s duší svatého Františka, jenž
se byl stal chudým z lásky ku Christu Pánu,
a jenž byl tehdáž osvěcoval westkerou vlastnou
zem paprsky své podivné moci. Bůh ne-
chtěl, aby tato jejich dušemi přibuznost zů-
stala neplodná a tajná; naopak se z ní měla
mnohá útěcha pro Alžbětu, a hojné požehnání
pro westkerou německou zemi přýstíti. Již v
jejich zevnějšším životě se spatřuje znamenitá
podobnost. Léta Páně 1207 se narodila Alž-
běta uprostřed světské moci a slávy v zemi
Uherské; a téhož roku se i sv. František z
novou zrodil Bohu. V touž dobu, v níž
Alžběta, dcera mocného krále spatřila světlo
světa, obkličena slávou královskou, v tutéž
dobu se odřekl František, syn kupce Berna-
dona, svého nenepatrného jmění, své rodiny a
světské slávy, z lásky k Bohu, za to byl od
otce svého ubit, svázán, a do vězení pryžen,

láskou matky vssat opět vazeb svých sprostěn; nedbaje pať na potupu a posměch svých spoluměšťanů, složil ze sebe své poslední roucho, a tať nahý a vssého pozbavený se ubíral k dobývání světa. Alžběta neměla zapotřebí tohoto druhého zrození, neboť byla již od prvopočátku pro království nebeské připravena, a její srdce, kteréž byla od útlého dětinství nevinně zachovala, bylo úrodnou a připravenou půdou, v nížto se mocné símě života, rozšívané rukou svatého Grantiffa, ujeti mohlo, a skutečně také ujalo.

Neminime zde wyprawowati mocné a slavné působení svatého Grantiffa we Wlassích od té chvíle, co kázati počal; zůstaneme toliko při těch událostech, kteréž se zpřima na swatou Alžbětu vztahují. Bohnutí, způsobené mezi ospalými a vlažnými mocným slowem tohoto nového apostola, bylo v několiká letech tať vsséobecné, přewrat we vssedch poměrech života společenského, i domácího byl tať násilný, že se swatý Grantiff widěl nucena, přemýšleti, kterakby mocné síle od Boha sobě propůjčené, fluffné meze wykázati mohl. Wssudy se s nim setkávalo množství mužských, hotových opustiti své manželky a své děti, zároveň s nim w chudobě žiwu býti, a hlásání swatého ewangelia se oddati; rovněž tať chtěl i mnohé osoby pohlawí ženského opustiti své manželky a své děti, a wstoupiti do kláštera, ježž byla právě téhož času swatá Klára, duchowní sestra swatého Grantiffa založila, a w němž chudé

sestry (Klaryšky) pod jejím vedením velmi tuhému životu se podrobiti musily. Někde v té případnosti co činiti, měli spásitelné zárodky vzniklé v srdcích tak mnohých hned udusiti, a neb ještě dále podnět dáwati nebezpečnému ruffení svazků, Bohem samým zasvěcených, zvolil cestu prostřední, na niž se také, jakož vůbec při každém svém podniknutí, s požehnáním Božím neminul. Slíbil totiž, že dá všem, jenž byli dychtivi ho poslouchati, zvláštní zákon, jehožto zachovávaním by možná bylo, strze společnost modliteb, dobrých skutků a kajícnosti, řeholníkům přivtěleni býti, aniž by zapotřebí bylo, ruffiti posvátných svazků rodinných. Takový zákon dal napřed toliko ústně mnohým věřícím obojího pohlaví, a ti se snažili života svého dle něho zříditi, za šťastné se pokládajice, že i mimo ždi klášterné mohli nebezpečných radosti a marnosti tohoto světa se odřeknouti. Frantisek vida horlivost a vždy více se zmáhající počet spoluoudů této společnosti, nazval je „kajícnými třetího řádu,“ poněvadž byli jako třetí odvětví jeho tovaryšstva, v němž bratři menší (minoriti), jejichžto bezprostředním představeným on sám byl, zaujímali první místo, druhé pak řeholnice zákona svaté Kláry. — Roku 1221 sestavil a uveřejnil zákon, kterýž jim byl předepsal. Dle hlavních jeho zásad zapotřebí bylo, aby vstupující do řádu toho, byli-li v stavu manželském, k tomu napřed dosáhl povolání od druhé strany; dále musel napřed

napraviti vssedky křivdy, pakli se kterých jakémukoli způsobem dopustil, a veřejně se smířiti se všemi nepřáteli, a pak neopouštěje ani své rodiny, ani svého postavení v životě společenském, se směl odívati toliko rouchem své a tmavé barvy, aniž směl nositi zbraň, leč k zastávání církve neb vlasti. Také se spoluoudům nedovolovalo bráti podílu ve hlučných slavnostech, tancích a jiných světských veselostech. Wedle ujmý a postů od církve své předepsaných, musili se také zdržovati masitých pokrmů v pondělí a ve středu, a postiti od svatého Martina až do Narození Christa Pána, jakož i po vssedky středy a pátky celého roku. Bylil také zavázáni vši své každodenně přítomnu býti, v Boží hod velkonoční, svatodušní a vánoční k stolu Páně přistupovati, a každý večer jisté zvláštní modlitby vykonávati; nemocné bratry a sestry téhož řádu navštěvovati a je, když zemřeli, k hrobu doprovázeti. Zákonem tímto tedy jak viděti lze, žtizen byl toliko jistý druh nábožného společení cíli bratrstva, a nikoli život řeholní (řád klášterný). Teprv později, když oudové jeho sliby své slavně sfládali počali, vzalo na se bratrství toto podobu řeholy, jakouž má až dosud v krajínách, v nichž ho ještě slává.

Náramné a rychlé rozšíření řádu svatého Frantíška jest jedna z nejznamenitějších událostí toho věku, a řád tento byl církvi své k nemalému prospěchu. Nesmírný počet křesťanů obou pohlaví se přivtěloval ode dne ke dni

této společnosti; země vlastná i francská byly postupně tímto novým vojštěm uchváteny. Ve westfalských záležitostech toho věku se muselo naň ohled bráti; nepřátelé svaté církve brzo upozorovali mocné překážky, ježto jim v cestu kladlo spolčení, počítajíc mezi své spolubratry věřící každého stáří, každého stavu a každého pohlaví, bojovníky i obchodníky, kněze i právníky, knížata i rolníky; a ukládajíc s jedné strany svým údům za povinnost přísné konání předpisů svatého náboženství i v těch nejnepatrnějších věcech, upewňovala vždy více a více svazek lásky a pobožnosti, poutajíc je mocně k nesmrtelné choti Ježíše Christa (k církvi katolické); a s druhé strany nechávajíc je uprostřed života společenského, dávala jim příležitost, by tuto oddanost a lásku k církvi ve svých srdcích rozžatou, tím pohodlněji vyvinovati, a v srdce jiných vštěpovati mohli. Protož si i císař Bedřich II. věřejně stěžoval, že mu tento třetí řád překáží u vyvedení jeho obmyslů proti svaté stolici; a jeho kancléř Petr praví ve svém psaní, že se zdá jakoby se bylo westfalské křesťanstvo tomuto řádu přivtělilo, a že tímto řádem a jeho pokroem se moc duchovní od té doby stala hroznější a vydatnější, nežli mocnost světská.

Téhož roku 1221, v němž svatý František ohlásil zákon třetího řádu, usadili se jeho řeholníci v Německu. Nikde by jistě nebyli našli tolik soucitu a podpory, jako u mladé a nábožné kněžny durinské. A ona jim skutečně

dala w brzkém čase důtazy své vroucí oddanosti, wšfemožně jich podporujíc. Zať mile byli do země německé uvedeni, wystawila jim klášter s kostelem w hlawním městě Zsenátu. Pať si zvolila za zpovědníka bratra Rodingera, jednoho z prvních Němců, jenž byli do této řeholy wstoupili, muže to horlivého a jí po celý čas života wěrně oddaného. Nyní slychávala často wyprawowati o swatém Frantisku, čímž její útlé srdce wždy wětšší úctou k němu se rozněcowalo a k následování jeho krásných ctuostí mocně pomzbuzováno bylo. Od té doby si ho wywolila za patrona a otce duchowního. Dozvědewšsi se od swých nových hostů, že we Wlassích a w jiných krajínách, kdež již rozšířen byl zákon swatého Frantiska, také zřízeno bylo bratrstwi třetího řádu, přála si, by i w Německu bratrstwi toto se zřídilo, dobře uznávajíc, jať hojného prospěchu by z něho nábožné dusse nabyti mohly; měla také za to, že by nábožné cwičení a mrtwení těla, ježto si sama ukládala, přiwtělením se do toho řádu nabyly wyššího směru, a žeby se staly záslužnějšsi; protož žádala pokorně chotě swého o powolení, by i ona zákon ten na se mohla wzíti, a powolení toto snadno obdržela. W Německu byla ona první mezi wšsemi, jenž se řádu tomu přiwtělili. Jeho předpisy zachowávala wždy wěrně a swědomitě, a dá se pomysliti, že příklad této wznesené a pobožnosti tak wěhlasné kněžny k rychlému rozšíření řádu tohoto welmi prospíwal.

Swatý Grantissef dostal brzo zprávu, jak
 drahou perlu jeho missonáři w osobě swaté
 Alžběty našli; zároveň se dozvěděl, že wstou-
 pila do jeho řádu, jak si ho váží, a jak krás-
 nými ctnostmi ozdobuje zem durinskou. Tím
 byl proniknut wděčností a obdivowal se jejím
 usflechtilým ctnostem. Také o ní často rozmlou-
 wal se swým přítelem a zvláštním zastawatelem
 swého řádu, s kardinalem Hugolinem, jenž byl
 zpřítzněn s Innocenciem III., a jenž později sám
 na stolici papežskou byl powýssen pode jménem
 Řehoře IX. Muž tento byl náš swaté Alž-
 bětě welmi nakloněn; on to byl, jenž později
 co papež pečowal o její bezpečnost, a jenž ji
 do počtu swatých přijal; tato jeho přízeň k ní
 ještě zwýssena byla oddaností, jakouž kněžna
 tato swatému Grantissfu, tomuto novému apo-
 stolowi, na jowo dávala. Její příkladná po-
 kora, její tuhá a wrouci pobožnost, její láska
 k chudobě býwaly často předmětem jejich
 důvěrného rozmlouwání. Jednoho dne radil
 kardinál příteli swému swatému Grantissfowi,
 aby poslal kněžně něco na památku, co důkaz
 swé k ní lásky, a w témž okamžení šlal s jeho
 beder chatrný, starý plášť, jímž přioděn byl, a
 nařídil mu, aby ho hned poslal swé duchovní
 dceři do Německa, chudé Alžbětě, jakožto dar,
 kterýžby nejlépe příslussel její pokoře a dobro-
 wolné chudobě, w níž žiwa byla; a zároveň
 také, co důkaz swé uznalosti za službu, kteréž
 byla již jeho řádu prokázala. „Chcif,“ pra-
 wil mu, „abyš ji, anaž jest plna twého ducha,

pozůstalil stejného dědictví, jako Eliáš ucedníku svému Elišovi.“ Svatý uposlechnuv přítele svého, poslal kněžně, jižto vším právem svou duchovní dcerou nazývati mohl, tento skromný dar, k němuž připojil psaní, v němž dává na jeho svou radost nad tak mnohými milostmi, jimiž ji Bůh byl ozdobil, a jichž ona tak dobře používatí se snaží.

Snadno se dá pomyslíti, s jakou wděčností Alžběta tento, v jejích očích tak skromný dar přijala, a která si ho vážila; kdykoli chtěla od Pána Boha nějakou zvláštní milost si vyprositi, odívala se vždy tímto pláštěm; a ač se později odřekla všeho jmění bez výminky, tento drahocenný plášť přece až do smrti podržela; teprve po její smrti měl jakož to byla závětem ustanowila, jedné z jejích přítelkyň co nejdražší klenot připadnouti. Později pak chován byl s velkou věrností u rytířů německých ve Weisselfu v biskupství Spýrském; a Berthold věhlasný kazatel téhož věku wyprawowal soudcům, při wyhlásování Alžběty za swatou, přítomným, že jej častěji wídal, a jeho s uctivostí se dotýkal co slavného praporce oné chudoby, kteráž zvíťázila v tak mnohých srdcích nad světem a vši pýchou jeho. Pod praporcem tímto dosáhla Alžběta později slavného vítězství nad světem, a nad svým srdcem, ve stínu tohoto praporce srdnatě kráčela po úzké a trnové cestě wedoucí k slávě věčné, kterouž cestu měla v tak krátkém čase wykonati.

Zatím ale ztratila, majíc sotwa 17 let,

svého nábožného zpowědníka z řehole Frantisskansté, jenž byl řídil první její kroky w slepých swatého Frantisska. Nyní měl jiný na jeho místo wolen býti. Sníže, jehož byla Alžběta w této záležitosti o radu požádala, a jenž se nemálo nad tím rmoutil, že choť jeho, jak se mu zdálo w písmě swatém a w umění sw. náboženství jessťe dostatečně wycwičena není, psal swatému Dci papeži do Říma, žádaje ho o nějakého učeného a oswíceného wůdce duchowního, pro swou manželku. Swatý Dtec mu na to odpowěděl, že nábožnějšiho a učenějšiho kněze nezná nad mistra Konrada z Marburku, jenž wycwičen byl na vysokých školách Pařížských, a jenž tenkrát zastával úřad jednatele Apostolského w Německu. A skutečně byl mistr Konrad tehdaž u weliké vážnosti jak u kněžstwa tak i u jiných wěřících. S hlubokou učeností spojowal mravy neouhonné, a přidržowal se powždy chudoby ewangelické, odřeknuw se wšech statků wezdejšších a wšech hodností. Jeho nadobyčejná wýmluwnost působila divy. Sedě na mezkú projižděl wšechy krajiny německé. Kamkoli kroky své obrátil, wšsudy se za ním hrnulo nesmírné množství wěřících, kněží i nekneží, by z jeho úst pořm slova božího přijímali. Srdce wšech pronikal buď láskou neb strachem, buď toho, jak se obrátil buď k horlivým křesťanům, neb k lidu kacířským již nakaženému. Innocenc III. mu swěřil w Německu úřad jednatele Apostolského, jimž zláště k tomu zawázán byl, aby se opíral proti záhubným pokrokům tehdejšších

laciů, a mimo to měl rozněcovati wlažné Němce k účastenství ve válkách křížáckých, což se mu také častěji podařilo. V tomto úřadě ho ponechali i dva nástupníci Velkého Innocencia, Honorius III. a Řehoř IX., jejichžto důvěry se také učinil hodným setrvalostí, horlivostí a neohroženou srdnatostí, jakouž úřad svůj vykonával. Po 20 let, co úřad tento zastával, se nedal ničádnými obtížnostmi od přísného plnění svých povinností odstrástiti. Ani knížata a biskupové neussli jeho přísné spravedlnosti, i tito býwali od něho pokáráni, když se w něčem provinili; a právě touto svou nestranností si získal náklonnost lidu. Uvidíme později, že se stal obětí této své přísnosti.

Rudolf znal jak se k wíře podobá, a ctil Konrada již dříve, než mu od papeže schwálen byl, prosil ho tedy, aby se stal duchovním vůdcem jeho choti, k čemuž i Konrad hned zvolil, jednak z ohledu na nábožnost kněžete, a jednak by vyplnil žádost nejvyššího pastýře.

Alžběta, kteráž měla, jak jsme widěli, teprve 17 let, dozvědět se, že muž tak učený a swatý o spasení její duše pečovati bude, byla proniknuta pokorou a wděčností, a považujíc to za zvláštní milost s nebe, připravovala se k tomu novými posty a mrtvením těla. Často říkávala: „O já bídná hříšnice ani nejsem hodna, aby se tento swatý muž o mě staral. O můj Bože! jak vroucí díky ti vzdávám za tvé milosti!“

Když jí bylo oznámeno, že Konrad při-

chází, vyšla mu vstříc a padši na kolena pravila: „Otče duchovní, račte mě přijmouti za dceru v Christu Ježíši. Ssemť toho sice nehodna, ale odporoučím se Vám z lásky k bratru svému.“ Konrad, wida w hluboké potoře, jakouž tato mladá a mocná kněžna tak záhy na jewo dávala, znamení její budoucí slávy, zvolal: O Pane Ježíši, jak weliké diwy činíš w duších, jenž tobě oddány jsou,“ a i napotom ještě častěji nad tím swou radost jewil. Od té doby se stal jejím zpowědlníkem, a jal se swou obyčejnou horlivostí wzdělávati tuto wzácnou sobě swěřenou zrostlinu. W Alžbětě se brzy probudila tak horoucí touha po dokonalosti křesťanské, že ji Konrad, jak byl sám swatému Otci psal, jednoho dne nalezl w slzách plynoucí a hořce si nařikající nad tím, že ji rodičové její odhodlali k stawu manželskému, a že jí popřáno nebylo, obětowati Bohu kwět swého panenství, a zůstati pannou po celý čas života wezdejšího. Několi ale toho želela, že wstoupila w staw manželský, nic méně přece chtě swého welmi wroucně milowala. Za to ji Ludwig nekladl žádné překážky na cestu, po kteréž ji Konrad wehl, ano podporowal ji wssemožně na této cestě ku křest. dokonalosti. Rád ji powolil, aby mohla učiniti slib úplného poslušnosti we wsem, co jí zpowědlník předpíše, pokud to čeliti nebude proti práwu manželskému. K tomu ještě připojila slib, že, kdyby měla owdowěti, již nikdy wíce w staw manželský newstoupí. Tento dwojí slib složila r. 1225 máje

stáři 19 let, do rukou mistra Konrada w chrámě jeptišek sw. Kateriny w Zsenátu, kterýžto kostel si byla zvláště zamilovala. Slib dočonalé poslušnosti plnila s tou největší svědomitostí a pokorou, obětujíc Bohu všecko, byťby to sebe obtížnější bylo. Konrád jsa věren neoblomné přitrosti své povahy, a wida w osobě Alžběty toliko sprostou křesťanku, neulewował jí w ničem jho, jakéž byla dobrowolně na se wzala, a nakládal s ní od té doby welmi přísně, což zajisté sloužilo k rozmnožení jejích zásluh před Bohem. Jednoho dne jí dal wolati, by přišla na jeho kázání. Poněwadž wšak právě w tu dobu u ní byla náwstěwou její sivekrusse markraběnka missenská, nemohla jeho pozvání zadosť učiniti. Rozhorlen nad její neposlušností, a nad tím, že zanedbala získati odpustky dwadcti dnů, udělených od swatého Otce těm, jenžto by kázání Konrádowu přítomni byli, wzkázal jí, že od té chvíle přestává býti jejím duchowním wůdcem. Na druhý den ráno, přiběhši Alžběta k němu, prosila ho welmi snažně, by ustoupil od swého ufrutného zámyslu a aby jí odpustil její provinění. S počátku jí to nemilosrdně odepřel, kdýž wšak posléze uwrhši se k jeho nohám dlouho prosila, dosáhla odpustění, musila se wšak podrobiti tuhé kázni, jakož i její družky, jimžto částku její winy připisował.

Kapitola XI.

**Kterak velikých milostí Bůh propůjčil naší milé
svaté Alžbětě.**

Nastínivše povslechně život svaté Alžběty po čas jejího spojení s Rudvíkem, musíme se navrátiti k prvním dobám jejich manželskému, a vypravovati některé události, kteréž jednotvárnosti jejich manželského života více rozmanitosti dodávaly; a z nichž poznati lze, kterak Bůh svou pokornou služebnici miloval.

Roku 1221, krátky čas po svatbě kněžny, se navrátil její otec, král Ondřej z válek křižáckých, a dozvěděl se z jistého pramena, že jeho dcera se již skutečně stala manželkou Rudvíkovou, a následovně panující kněžnou v Durinskách. Byl ve věci té došel úplného přesvědčení, požádal čtvero šlechticů ode dvoru svého, chystajících se na pouť do Cáh, *) aby

*) Od panování svatého krále Štěpána pntovali Uhři v hojném počtu do Cáh, k uctění vzácných ostatků uložených v tom městě od Karla Velikého. Roku 1374, aneb jak jini nádobají 1382 i sám král Uherští Endwolf se na tuto pouť vybral s nádherným komonstvem, a vyřítal tam kaplu „Uherston,“ kterouž hojně nabal, jak z nápisu viděti lze, ke cti Panuy Marie, svaté Anny, svatého Štěpána, svatého Gmerika, svatého Ladislava, svaté Alžběty a jiných svatých země nhersté. Poutulci národu tohoto posílali až do času revoluci vlněných výsad. I za našich dnů ještě tam přichází mnoho poutulců, když oni vzácné ostatky veřejně jsou vystaveny, což se stává vždy v sedmi letech. R. 1839 se sešlo 54 tisíc poutulců. R. 1496 ale se jich v jednom dni 142 tisíců počítalo.

svou zpáteční cestu lonali přes Durinky, a aby mu přinesli jistou zprávu o dceři a způsobu jejího žití, o stavu dvoru a země, kdež přebývá; zároveň ji měli také i s jejím chotěm pozvat do Uher, aby se s nimi mohl ještě v starosti potěšiti, nebo toužil velice po obou. Slehticové tito vykonavše svou pouť ve svatyni Matky Boží v Čáchách, wraceli se domů dle žádosti královny, přes Durinky, a přišli jednoho dne na Wartburk. Kniže je přijal s velkou přívětivostí i zároveň si vsadil zpomněl, že jeho choť nemá slušného obleku, v němž by se hostům představit mohla; nebo své svatebné roucho již byla postříhala, a přestila dle kroje, kterýž se s její stromností lépe stromával, a nyní již se nedostávalo času, aby se mohlo dáti jiné zhotoviti.

Vln starosti strany toho šel ku kněžně do jejího pokoje, řka k ní: „Milá sestro, právě sem přišlo několik pánů ode dvoru otce tvého; wímť jistotně že přišli, by se dozvěděli, jak spolu žijeme, a zdaliž máš skutečně komonstvo, jakéž na kněžnu sluší. Ale, kterak se před nimi okážeš? Ty se staráš jen o chudé, a sama na sebe zapomináš, vždy chceš jen v chatrném rouchu choditi, kteréž nám oběma dělá hanbu. Zafá to bude pro mne nečest, když se v Uhřích řekne, že ti ani nezaopatřím slušného obleku, že tě shledali v bídném stavu. A hle nyní se již nedostává ani času, bych ti mohl dáti zhotoviti nový šat, kterýž by tvému i mému stavu lépe příslušel.“ Alžběta na to laštamě

odpověděla: „Milý bratře a pane můj! strany toho si velikých starostí nedělej, jáť jsem si pevně umínila, že slávy nikdy v oděvu hledati nebudu, vsíť já vím, jak je mám před nimi omluviti: budu se k nim chovati s takovou veselostí a přívětivostí, že se jim zajisté lépe zalíbím, než kdybych tím nejtrásnějším rouchem přioděna byla.“ A tu se hned jala modliti, prosíc Boha, aby se svým přátelům zalíbiti mohla; a pak přistrojivši se co nejlépe mohla, chvátala za manželem k hostům od otce poslaným. A hle, zalíbila se jim netoliko svou srdečností, s jakouž je přijala, svými lahodnými, příjemnými způsoby a svou nadobyčejnou sličností, nýbrž i byla také k nemalému překvapení manžela, a k velikému podivení hostů, přioděna, jak se zdálo, skrovným, hedbávným rouchem, a pláštěm ze světlomodrého aksamitu, vyššivaným drahocennými perlami. Ani královna francouzská, jak tito šlechticové uherští dohládali, by nemohla býti nádherněji přistrojena.

Pro skrovné hostině žádal kníže snažně hostů svých, by se po delší čas u nich zdrželi; jelikož se vsíť vymlouvali, žeby jejich spolupoutníci na ně čekali nechtěli, šel s nimi do města, zapravil vsedky od jejich soudruhů učiněné útraty, a vyprovodil je ještě na kus cesty. Pak se navrátil spěšně k choti své, a tážal se ji, kteráť se to stalo že se tak přistrojiti mohla. Načež Alžběta s milostným a zbožným úsměchem odpověděla: „Hle co učiniti může Bůh, když je v tom jeho svatá vůle!“

Příštího roka (1222) se odebral Rudwít na pozvání krále Ondřeje, i s chotí svou do Uher. Zprávu zemí svých svěřil zatím některým věrným hrabatům. Mnozí dvořeninové a vynešené paní a panny ho na této cestě doprovázeli. Mezi jinými se také v komonstvu nacházel Rudolf, syn onoho Waltera, jenž byl před jedenácti lety Alžbětu z Uher přivedl, a jenž po svém otci zdědil netoliko úřad nejvyššího číšníka, nýbrž i věrnou oddanost k Alžbětě. Král Ondřej přijal dceru a zete svého s velikou radostí; a tito zůstali dosti dlouho u jeho dvoru, podíl berouce na mnohých slavnostech a turnajích, kterež se jim ke cti dávaly, a při nichž se rytířové durinskí zvláště významovali. Byli zde také přítomni swadbě krále Ondřeje, jenž se po druhé ženil, bera si za manželku Dolantu, dceru Francouzského císaře v Cařihradě. Při této příležitosti je Ondřej obdařil rozličnými dary, zvláště drahým kamením. Všichni rytířové a paní, ba i ti nejnižší služebníci z jejich komonstva obdrželi od krále šťastné dary. Ano i zvláštní vůz dal král zhotoviti, na nějž se naložilo zlato a jiné pro Alžbětu určené klenoty. Před odchodem byl ještě držen hon, neboť Rudwít byl velký milovník honby. Pak se rozloučili, a kníže se šťastně navrátil do svých zemí i s manželkou, s komonstwem a s novými poklady.

Nějaký čas po svém návratu, wyvádával kníže svou sestru Anežku, kteráž bývala od dětinství společnicí Alžbětinou, za Sindřicha

wéwodu Rakouského; a jednať za touto příčinou, jednať také k oslawení swého sřlastného se domů nawrácení, přístrojil na Wartburku sřwostný kras, k němuž pozwal wřfecty hrabata a nejwřácnější pány swého knížetřwí i s jejich manželkami. Když se již mělo sedati za stůl, upozorowalo se, že kněžna jestě přítomna není, anaž nebyla dle tehdejšího obyčeje přišřla k umywání rukou zároveň s druhými hosty chotě swého. Wřictni se jednohlasně wyjádřili, že nezasednou k stolu, pokud kněžna nepřijde. Tato zatim nawracujíc se z kostela, a přišředši k řini, w níž se jidáwalo, spatřila na schodech bídného žebráka, téměř nahého, kterýž wypadal tak wyžablý a slabý, že se Alžběta až podiwila, kterať w tomto bídném stawu až na wřch k zámku se dostati mohl. Zať mile ji spatřil, prošil snažně, by mu z lářty ku Christu Pánu nějakou almužnu udělila. Kněžna odpowěděla, že nemá řdy, a ostatně, že také ničeho při sobě nemá, co by mu dáti mohla, že mu wřřať possle od stola nějakého potřmu. Žebráť wřřať prošil wřdy snažněji, aby mu hned něco darowala, až Alžběta útrpností přelonaná, se sebe swlekla swůj hedbáwný plášř, kterýmž přioděna byla, a dala jej úpěnlivě prosřicimu žebráťowi. Tento wzaw plášř spěřřně ho swinul, a hbitě zmizel. Alžběta jsouc nyní bez plášřě, což bylo dořonce proti obyčeji tehdejších řasů, řřitřla se jiti mezi hosti, a nawrátiwřři se do pokoje swého, odporoučela se Bohu. Spráwce wřřať domu, jenž byl wřřecto widěl, co se bylo dalo,

hned s tím běžel ku knížeti, a vypravoval mu to u přítomnosti všech hostů. „Vidíte pane,“ pravil ku knížeti, „zdalíž se to srovnává s rozumem, co právě nasse milá paní kněžna vyvedla. Co zatím tolik wznessených hostů zde na ni čeká, zabývá se s odíváním chudých, a právě nyní dala svůj plášť žebrákovi.“ Dobrotivý kníže pravil s úsměchem: „Rád bych věděl, co na tom jest, však ona hned přijde.“ Opustiv pak na okamženi své hosti, odesel i choti své, a promluvil k ní lastavě: „Milá sestro! co pak nebudeš s námi obědovati? Byli bychom již dávno u stola, kdybychom nebyli na tě čekali.“ „Jsem hotova,“ odpověděla Alžběta, „učiniti dle vůle tvé, milý bratře.“ „Ale kde pak máš svůj plášť, jež si měla jdouc do kostela?“ tážal se Ludvík. „Dala jsem ho žebrákovi,“ odpověděla kněžna, „nemáš-li však nic proti tomu, přijdu s tebou tak jak jsem.“ Na to že ozvala jedna z to-morných: „Drahá paní, jdouc sem, viděla jsem váš plášť pověšený na hřebíku w šatné stříni, já vám proň zajdu;“ odesla a w okamženi se nawrátila s pláštěm, jež byl žebrák s sebou wzal. Po tom se wrhla Alžběta na kolena, a vzdávala Bohu vroucí díky; načež se s chotěm svým ke stolu odebrala. U stola byli vsickni, zvláště pak wévoda rakouský se svou mladou choti weseli, jen Ludvík seděl vážný a zamyslený, přemítaje na myslí ty mnohonásobné milosti, jichž Bůh Alžbětě uděloval. „Bez pochyby,“ dohládá zde ieden nábožný a prosto-

srdečný životopisec našší swaté kněžny, „bez pochyby to byl anjel, jenž plássl tento nazpět přineš, a žebrák onen byl zajiště sám Christus Pán, jenž chtěl tímto způsobem zlouffeti swou milou Alžbětu, jako kdysi nápodobně zlouffel sw. Martina.“ On ozdobil swou drahou Alžbětu, co liliji čistoty a wěrnosti, tať že ani Salomoun we wšší sláwě swé tať ozdoben nebyl*).

Bůh wšak připravil jessťe wětších radosti těmto sľechetným a nábožným manželům, jenž mohou sloužiti za wzor křesťanského manželstwi. Obmyslil totiž swou wěrnou služebnici darem plodnosti, chtěje tímto způsobem již zde na zemi poněkud odměniti její čistostu, kterouž powždy na těle i na duši zachowala.

Roku 1223 se stala Alžběta ponejprw matkou, počítajíc tentráte sľestnacte let. Když se blížil čas jejího porodu, přestěhowala se do zámku Kreuzburk jmenowaného, vzdáleného několik mil od Isenáku. Mělaf tam lepšší pokoj než na Wartburku, a byla bliže swého chotě, přebýwajícího tehdaž w Marburku w Heßsich. Mnogo urozených paní přišlo sem k její obsluze, bdíce při ní dnem i nocí. Dne 28. března, tedy tři dny po zwěstowání Panny Marie porodila prwního syna. Rudwíř na ten čas nemohl z Marburku odejiti, byla mu tedy tam donešena zpráwa, že se mu syn uarodil.

*) Plássl tento se dochowal až do patndetého století w Rastoku Frantissánůw w Isenáku, kteráž z něho zhotowili mešni roucho.

Zprávou touto nad míru potěšen, sstědře obdaroval posla, jenž mu ji byl přinesl, a vydal se bez meštlání na cestu, by namoštivil mladou matku. Přissel ještě než dítě křtěno bylo, a dal mu na křtu swatém jméno Heřman, na památku swého zemřelého otce. By radost swou nad narozením syna tohoto zjewně ošázal, dal místo dřevěného mostu, po němž se chodilo do Kreuzburku, kamenný wystawiti. Na mostě tomto, jenž podnes stojí, wystawena jest krásná kapla gotického slohu, zasvěcená swatému Wiboru, biskupu Genomanskému.

Roč na to (1224) porodila) Alžběta dceru na Wartburku, odkudž ji kníže tentokráte propustiti nechtěl, aby mohl ustawičně při ní býti. Dcera tato, nazwaná dle matky Ludwikowy Zofie, byla později proudána za wévodu Brabantského, a stala se pramáti nynějšího panujícího domu w Hessich. Pať porodila Alžběta ještě jiné dvě dcery, z nichž jedna se opět Zofie jmenowala, a druhá narodiwši se teprw po smrti otce, sloula Redruta. Obě dvě byly již w kolébce Bohu zaslíbeny, a w dospělém věku se skutečně staly chotěmi Ježíše Christa, wstoupiwše do kláštera panen.

I uprostřed swých mateřských radostí zachowala Alžběta pořadu a stromnost, kteréž cnosti si byla nad míru zamilowala, a kterýmž i uprostřed největší slávy swěta tohoto wěrua zůstala. Idouc po porodu opět ponejprw do kostela na úvod, neřidila se příkladem jiných matek, kteréž den tento čiuwaly dnem rado-

wánet swětstých; nýbrž wzawšši nemluwnátko do náruči swého, wysšla tajně ze zámku, w sprostém obletu a bosýma nohama, a ubírala se do vzdáleného chrámu sw. Kateřiny w Ssenátu. Cesta ta byla daleká a nesnadná, plná ostrého kamení, kterýmž její útlé nohy rozedrány a okrwáceny býwaly. Na celé této cestě nosiwala dítě swé sama, dle příkladu neposstwrněné Matky Marie Panny, a přisledšši do kostela, položila je na oltář i s mostowou swicí a s beránkem, takto se modlíc: „Pane Ježíšši Christe, Tobě a Matce Twé rozmilé Marii Panně obětuji tento drahý plod života swého. Obětuji Ti ho Pane a Bože můj, z celého srdce, tak jak jsi mi ho dal, obětuji ho Tobě, jenž jsi nejwyšším pánem, a přelastawým otcem matky i dítěte. Jediná prosba, jižto dnes k Tobě odesílám, a jediná milost, kterouž od Tebe žádati se osměluji, jest, abys ráčil toto malé, slzami mými stropené dítě, milostiwě přijmouti do počtu swých služebníků a přátelů, a uděliti mu swého swatého požehnání.“ Nawrátiwšši se domů, darowala wždy oblet, jenž na sobě měla, nějaké chudé sstinedělce.

Kapitola XII.

**Kterak w zemi duriaské nastala welká drahota,
a kterak milá swatá Alžběta konala wšeliké
skutky milosrdenství.**

Co se zatím Alžběta nábožným cwičením a konáním rozličných skutků milosrdných zabývala, ujímal se Rudwif wšemožně swých poddaných. Každou křivdu, kteráž jim učiněna byla, tak považowal, jako by se jemu samému byla stala. Nejednou wytáhl i se swými ozbrojenými many proti utlačowatelům swých poddaných, by je násilně přinutil k náhradě, kterouž po dobrém dáti se zdráhali.

Roku 1225 powolal císař Bedřich II. Rudwika do Wlach, kterýž se i hned na cestu za wojskem císařským wydal, bral pak účastenství we wálečné wyprawě proti Bolonii a jiným zbouřeným městům, a byl také přítomen walnému sněmu w Kremoně we swátky welko-
noční r. 1226. Císař byl s jeho udatností a oddaností tak spokojen, že mu slibil markrabství Missenské w případnosti, kdyby jeho sestra Sítka, wdowa po posledním markrabim, bez dědiců zemřiti měla. Také mu měly přináležeti wšesky ty země, kteréž by si podmanil w Prusku a w Litwě, kdež obmýšlel rozšířiti náboženství křesťanské.

Sotwa wšak Ludwik odtáhl k wojsku císařskému, nastala w celém Německu hrozná drahoty, jižto zvláště země durinská náramně hubena byla. Gladem umorěný lid trpěl náramně; rozptýlil se po polích, lesích a po cestách vyhledávaje kořínků, planého ovoce a jiných věcí, kteréž jindy jen dobytku za potravu sloužily. Požívano bylo i zdechlych koňů, oslů a jiných i těch nejhrošnějších zvířat, a při tom všem přece mnoho těchto nešťastných lidí zahynulo hladem, a cesty byly přeplněny jejich mrtvolami.

Srdce Alžběty bylo při pohledu na tak nesmírnou bídu proniknuto neuvěřitelnou bolestí a útrpností. Ustavičně přemýšlela, která by mohla tuto bídu lidu svého umenšiti. Svým nešťastným poddaným ve dne i w noci poskytovatí pomoci, bylo jejím jediným zaměstnáním. Zámek Wartburský, kdež kněžna tehdáž přebývala, se stal útočištěm, kdež každý bídň pomoci našel. Napřed začala rozdáwati z pokladnice knížecí hotové peníze, jichž byla znamenitá suma, an teprw nedávno před tím několik knížecích statků odprodáno bylo. Pak dala zotvírati všech šlechtů chotě svého, a rozdala ač se tomu správcomé knížecího domu protivili, všechno obilí, kteréž w nich shromážděno bylo. Dobře však uměla Alžběta spojití opatrnosti s neobmezenou štedrostí. Aby se s obilím nějak nešťetně nezacházelo, nedala nikomu mnoho najednou, nýbrž udělila každému chudému denně tolik, co k jeho vyživení zapo-

třebi bylo. Aby chudým i jiných wšelikých útrat uspořila, dala w zámku co jen možné bylo chleba napéci, a pať ho sama, ještě teplý, mezi chudé rozdávala. Dvěť set chudých přicházelo denně k ní s prosbou o potravu, a nikdo z nich na prázdno neoděšel.

Wětši wšak ještě byl počet těch, jenž pro slabost, nemoc a neduřiwost nebyli s to, přijíti na wrch, kdež zámek knížecí stál, a těchto se Alžběta s dvojnásobnou péčí a útrpností w oněch smutných dobách ujímala. Nejbidnějším a nejslabším mezi nimi nosiwala sama dolů pozůstatky od stola swého a swých družek. Tyto si již ani netroufaly do syta se najísti, aby jen podíl chudých umenšen nebyl. Do špitálu, kterýž Alžběta, jak již swrchu podotknuto, wystawiti dala pod wrchem, na němž stál zámek, byli ubytowáni nemocní, kteříž zvláštní obsluhy zapotřebi měli; zde byl takový pořádek uведен, že, sotwa jeden odtud propuštěn byl, hned opět jiný na jeho místo se přijal. Napotom dala ještě jiné dwa špitály w Šsenáku wystawiti, jeden k uctění Ducha swatého, nedaleko brány swatojiřské, pro chudé ženy, a druhý ke cti swaté Anny, pro nemocné wůbec. Tohoto posledního ještě podnes stává. Každodenně konala mladá kněžna dwaťráte, z rána a u večer, dlouhou a nesnadnou cestu z Wartburku do těchto špitálů dolů a opět na horu, a nedbajíc na unavení, nawštěmowala w nich chudé a nemocné, a přinášiwala jim, čehož zapotřebi měli, a čím jim radost způsobiti mohla.

Přistědši do těchto útočišťných míst bídy, chodívala od lůžka k lůžku dotazujíc se nemocných, čeho by si přáli, a prokazovala jim služby, jichž by se jiní byli zbrožili; a to činívala s takovou horlivostí a ochotností, jakáž jen láskou k Bohu, a zvláštní milostí Boží do jejího srdce vstřipena býti mohla. Svéma vlastníma rukama podávala pokrm nemocným, jenž sličeni byli nejoslabějším nebudem, sama stlávala jejich lůžka, zdvihávala a přenášela je na jiná lůžka, utírala jim tvář, nos a ústa šatou, již na hlavě nosívala. A to konávala vždy stejnou radostí a přívětivostí. Ačkoli ji zkažený vzduch od přirození velmi protivným byl, a ač to v něm dlouho vydržeti nemohla, nicméně setrvala přece často delší čas v tomto dusivém vzduchu, jakž se v síních špitálních nacházel, i v tom největším sparnu času letního, uedávajíc ani tu nejmenší nelibost na jemo, kdežto zatím její služby to velmi nelibě nesly, a nežřidla nad tím hlasitě reptávaly.

V jednom z těchto špitálů zřídila Alžběta zvláštní útočiště pro chudé děti nemocné, opustěné a sirotky. Takové děti obzvlášť milovala, a s tou největší láskavostí o ně pečovala. Malé tyto děti brzy poznaly: jak láskavou matku jim Bůh dal v jejich bídě. Ačkoli kněžna mezi ně přišla, běžely k ní jako mladá ptáčata pod křídla své matky, a chytajíc se jejich šatů, volaly: „Matko, matko!“ Ona pak sedícím okolo sebe rozdávala malé

dárky, a tážávala se každého z nich, jak se mu daří a zdalíž čeho zapotřebí má. Největší útrpnost mívala s těmi, jenž nějakými hroznými nemocemi sličeny byly, ty milovala nejvíce, a berouc je na svůj kln, všemožně jim lahodila. A všichni tito nešťastní a bídní nenalezali v Alžbětě toliko ochotnou dobrodětku, nýbrž i důvěrnou přítelkyni. Jednoho dne jí jeden z těchto chudých nemocných vypravoval, že mu jeho svědomí obtěžuje jistý dluh, kteréhož nezaplatil, i hleděla ho upokojiti slibujíc, že dluh ten sama na sebe vezme, a tento slib také bez meškání splnila.

Mohla-li po obstarání těchto spitalů ještě něco času uspořiti, i ten zasvětila rozličným skutkům lásky křesťanské. Chodívala totiž v okolí Wartburském, poskytující potravu a jiných potřebných věcí chudým, kteříž až na horu k zámku přijíti nemohli, a namáhajíc i ty nejbídnější chatrče, v nichž často konávala i ty nejopovrženější práce, kteréž se s jejím stavem málo srovnávaly.

Jednoho dne přišla do přibytku jakéhos chudého nemocného, jenž v něm samotén ležel. Nemocný tento jí s plácem žádal, by mu poskytla mléka, jelikož jí, jak dohládal, pro velkou slabost krmu sám podojiti nemůže. Potomá kněžna běžela bez meškání do stáje a jala se krmu chudého tohoto nemocného vlastníma rukama dojiti; avšak dobytče, nejsouc na tak útlé ruky navyklé, nechtělo se držeti, a

protož Alžběta nemohla svou dobrou vůli v skutek uvést.

S umírajících ráda navštěvovala, by jim jejich poslední zápas osladiti a ulehiti mohla; vroucně se u nich po několik hodin modlivala, by jim Bůh popřál milost šťastného vytroučení z tohoto světa, a aby je přijal do stánků věčné slávy. V těchto smutných dobách se ještě více než kdy jindy starávala o slušný pohřeb chudých, a ačkoli se počet umírajících co den množil, přece nikdy neopomínula tělo zemřelých k hrobu doprovoditi, obvinuvši je napřed vlastníma rukama vplátno, kteréž byla sama k tomu konci upředla a zhotovila, aneb mezi svým prádlem vybrala. K tétož potřebě rozstříhala i svou bílou šatu, jižto obvyčejně na hlavě nosívala. Neráda však vidávala, když se bohatcům dávalo do hrobu nějaké nové a švostné umrlčí roucho, říkajíc, žeby se jim mělo dáti jen něco starého, a že by se peníze tím ušetřené raději mezi chudé rozdati měly.

S na nešťastné vězně se vztahovala její mateřská péče; i těch chodívala navštěvovat, a vykupovala, potud jí možné bylo, svými penězi ty, jenž pro dluhy uvěznění byli, obvažovala a mazávala rány jim od otroků způsobené, a pak se vrhla k nim na kolena prosíc zároveň s nimi, by Bůh uad nimi bděl, a je od budoucího soužení a trestu osvobodil.

Wfeliké toto zaměstnání, anož by se ji-

ným w krátce bylo znechutilo, je unavilo a netrpělivými učinilo, naplňovalo srdce Alžbětino nebeským poklidem a nemýslownou radostí. Otvírajíc tolikterým bídným svým bratřím tak hojných pokladů své dobrotivosti, mívala při tom své srdce a svou mysl vždy k Bohu obrácenou, a nejednou zvolala hlasitě mezi tímto blahodějným zaneprázdněním: „O Pane Bože! ani se ti nemohu dostatečně wynaděťovati za příležitost, kterouž mi dáváš, že se těchto bídných lidí, těchto tvých nejmilejších přátelů, ujmáti mohu; a že mi domlouváš, bych je sama osobně offsetřovala.“ Když jednoho dne podobnou kratičkou (střelnou) modlitbu ve špitále vykonávala, zdálo se chudým, že widěli anjela, an se Alžbětě zjewil, řka: „Raduj se Alžběto, neb i ty jsi přítelkyní Boha všemohoucího, a třeptáš se w jeho očích jako měsíc.“

Kterak se pokora a milosrduost této kněžny Bohu líbila, oázalo se w rozličných případnostech. Jednoho dne se odebrala do města, natoupit nádobi hrncířského, rozličných prstěnků a hraček ze skla, pro malé děti chudých, jichžto se byla ujala. Když se opět wracela do zámku, sedíc ve voze a držíc rozličné tyto věci svázané w svém pláští; stácel se vůz neobratností vozky se stáhy dolů na hromadu kamení. Alžbětě se však nic nestalo, aniž se která z těchto hraček roztloukla, kteréž pak se hned na to jala mezi chudé děti rozdáwati, by jim učinila radost.

Jindy zase nesouc w zášleře potravu pro

množství shromážděných jebráků zarmoutila se předvídajíc, že toho nebude dosti, by každému z nich něco uděliti mohla, jelikož jebráků pořáde více přibývalo. S jala se v duchu modliti, rozdávajíc zatím co měla; a hle! potrawy neubývalo, ano, když již všickni byli poděleni, ještě něco zbývalo. S navrátila se opět do zámku, rozdávajíc se svými družkami chválu Bohu, kterých ji tak zážračně všemohoucnosti svou nápomocným byl, dle příslibení svého: „Amen pravím vám, kdo ve mne věří, činiti bude skutky, kteréž já činím, ano ještě větší činiti bude.“ (Jan 14, 12.)

Péče a láska Alžběty se newztahowaly toliko na ty chudé, jenž přebývali v sousedství jejího sídla. Také obywatele jiných i těch nejvzdálenějších zemí jejího chotě, zakusili mateřskou lásku panující kněžny. Vydalas rozkaz, aby se všeteré duchodn z oněch čtyř knížetství, v jejichž držení Rudwik byl, obracely na podporování a vyživení chudých obywatelů, jenž pro velikou drahotu neměli odkud živu býti, a nad vykonáváním tohoto rozkazu bděla se vši přísností, ač se jí větší díl knížecích úředníků v tom na odpor stavil. Ano dala také všecko své drahé kamení, všecky klenoty a jiné drahocenné věci prodati, a ztržené peníze mezi ně rozdati, jako na náhradu, že jich pro vzdálenost sama osobně offsetrowati nemohla.

Tímto způsobem se starala Alžběta o své poddané až do žní r. 1226. Když pak se blížil čas žní, shromáždila okolo sebe všechny

chudé, jenž byli k práci schopni, muže i ženy; dala jim srpy, nové kosiče a střevíce, by si na stráništi nohy nerozvedrali, a poslala je do práce. Těch, jimžto se nedostávalo potřebné síly k práci, podělila oděvem, ježž dala k tomu účenci zhotoviti, aneb kterýž na trhu stoupila. S každým odcházejícím chudým se srdečně loučovala, a dala mu na cestu ještě něco peněz, a nebo, když se jí peněz nedostávalo, vzala své šaty z drahé látky, a rozdávala je mezi chudé ženy, při čemž říkala: „Nechci, abyste se v tyto šaty nastrojily, nýbrž poprodejte je, abyste si jiných potřebných věcí zjednati mohli, a pracujte dle možnosti své, neb psáno jest: „Kdo nepracuje ať nejí.“ Jedna stará, chudá žena, jižto Alžběta dala několik kosič, střevíce a pláště, byla tak náramnou radostí jata, že zvolavši: „Ještě nikdy takovým štěstím jsem neoplynula“ — jako mrtvá na zem klesla. Dobrá Alžběta se ulekla, a snažila se ji pozdvihnouti, pokládajíc si to za hřích, že svou neobežřetností živobytí této ženy v nebezpečí vydala.

Nawštívil jsem, píse zde původní spisovatel přítomného života své Alžběty, zbožný hrabě Montalembert, nawštívil a prošel jsem s útlou šetrností, a se svědomitou pozorností tato místa, kteráž bývala dějištěm newyvažitelné dobroty, a nebeské obětavosti; dlouho jsem zrakem svým probíhal spanilou krajinu, jižto s vrchu, na němž Wartburk stojí, lze přehlednouti; rozvažoval jsem na mysl, že i

Alžběta tak často ve svém živobytí, obsud na tuto krajinu pohlídala vzejšením lásky, jež není z tohoto světa, a jež ani zde na světě odměny nedochází. Ale bohužel! pomníky vystavené od Alžběty, této kněžci rozdatelskyne almužny, naskrz zastyly, lid na ně zapomněl, rovněž jakož i na wíru otců svých; jen několik jmen ještě se zachovalo, a zůstawilo poutníkowi katolickému stopu po této prostomilé světici. I w samém Wartburku musila upomínka na pokornou a dobrotiwou Alžbětu ustoupiti upomínce na hrdeho a zpupného Luthera*); w starobylé kapli, w nížto se pokorná Alžběta tak často modlíwala, se nyní cestujícím ukazuje učitelská stolice pyšného arcibiskupa. Ale místo to, kdež stál špitál, jež dala Alžběta před branou svého kněžciho sídla wystawiti, aby uprostřed světské sláwy nikdy s očí nepustila mnohonásobné bídy lidské, toto skromné a uctivé místo zůstalo a zachovalo své jméno. Sto let po její smrti r. 1331 zaujal místo špitálu toho klášter Trantistánský, jež kníže Bedřich Právní ke cti svaté Alžběty založil. W čas reformací byl klášter tento wyzdwižen, a zároveň i jiných 17 klášterů a kostelů w jediném městě Šternáku jedním dnem bylo zhubeno a wydrancováno. Odcházející z nich mníši a kněží prozpěwowali u prostřed posměchu lůzy chwalospěw: „Bože chválime tebe!“ Ani pomníku dobrotelskyne celé země

*) Wolenec saský ukrýwal potají na Wartburku po nějaký čas Luthera, na nějž kletba říšská proueslena byla. W skromnosti své (?) nazýwal Luther hrad tento svým otcowem Patniem.

se neuffetřilo, a kamení z něho užito bylo na upewnění hradu. Pozůstala tam vsať studénka, židlo čisté a čerstvé vody, odtíkájící do jednoduché, kamenem vydlážděné kotliny, kteráž mimo květiny a zelenající se byliny jiné ozdoby nemá. Zde kněžna čistila sama prádlo chudých, a studnice tato posud sluje „studnicí Alžbětinou.“ Kolem do kola se nacházejí sadn hustého křoví, pak skromné zříceniny zdi, jižto ohraženo bývalo místo toto, kteréž lid posud nazývá „zahradou Alžbětinou.“ D něco dále k východu, u paty vrchu, na němž se Wartburk vypíná, mezi tímto vrchem a poustevnickým domkem, jenž r. 1394 ke cti sv. Alžběty zasvěcen byl, rozprostírá se spanilé údolí s tichým potůčkem, tekoucím u prostřed louk polných růží a lilijí; kraje údolí tohoto jsou obroubeny krásnými duby, pozůstatky to pralesů germanských. V jednom z jeho výbojů, dělá údolí toto skrytou a osamělou užinu, v níž nyní viděti lze bidnou chatrč na onom místě, kdež jindy stávala kapla. Zde se Alžběta scházívala s chudými, sem se ubírávala sšlechtná a neunavená kněžna tato skrytými stezkami, lesem, nosivajíc s sebou potravu a jiné potřebné věci, jednať aby chudým uspořila nesnadnou cestu na horu k zámku, a jednať aby od jiných při vykonávání milosrdných skutků widína nebyla. Tato osamělá užina sluje podnes „pozem liliovým,“ ona bídná chatrč „odpočívadlem chudých,“ a celé to údolí se uazývalo ještě do nedávna „údolím Alžbětíným.“

Kapitola XIII.

Kterak se kníže Ludwík opět nawrátil k choti své, a kterak zastával právo svých milých mnichů w Reinhardsbrunně.

Ludwík dozvěděw se bez pochyby o neštěstí, jakýmž jeho země nawštíwena byla, požádal císaře o dovolení, by se směl domů nawrátiti, kterěž i hned obdržel. Wydal se tedy na cestu dne 22. června 1226 a přišel do Kremony u večer před swatým Janem Křtitelem, když se právě dle tehdejšího obyčeje počal rozdělawati oheň na wsech wýssinách. Překročiw šťastně wysoké hory Alpy, uhostil se u jistého knížete, příbuzného a přítele svého, od něhož ochotně a slawně přijat byl. Po skončené swostné hostině se Ludwík odebral do ložnice sobě wykázané, kdež we swém loži nalezl mladou ženskou neobyčejně krásu, kterouž tam jeho hostitel uwésti dal, chtěje tímto způsobem cnost hosta svého zkouffeti. Ludwík wšak hned rozkázal swému wěrnému číšníkowi, jenž ho doprovázel: „Odstraň w tichosti tuto mladou ženskou, a dej jí hřivnu stříbra k zakoupení nowého pláště, aby se snad pro nedostatek hřivnámú žiwotu neoddala. Ujistujil tě upřímně, že byšby i cizoložstwí nebylo hříchem proti Bohu, a byšby se jím žádného pohoršení

blíznímu nedávalo; že by mě přece ani nepřipadlo, bych se ho dopustil, a to jediné z lásky k mé milé Alžbětě, abych ji tím nezarmoutil a o její důstojnosti poškodil nepřipravil.“ Když na druhý den z rána jeho hostitel v ohledu tom počal žertovati, odpověděl mu Ludvík: „Budiž přesvědčen milý příteli, že bych k takovému hříchu nikdy nesvolil, a bych bych jím i celé císařství římské ziskati mohl.“ Pak se vydal opět na dálejší cestu, a přišel dne 2. července do Augsburgu, kdež zůstal po 14 dní zastávaje záležitosti Zindřicha, syna císařova, a přimlouvaje se za něj u vévody Bavorského, by jej přijal ku dvoru svému. Když se mu to podařilo, ubíral se dále k Durinkům. Ke Swinibrodu přišel přes řeku Mohan, a byl od měšťanstva tamnějšího přijat s velikou slávou. Po večeři se mu však oznámilo, že ho hrabě Henneberg, jeho ouhlaovní nepřítel, času nočního mině přepadnouti. By se tedy tomuto nebezpečí vyhnuť, vydal se i hned na cestu, a cestovav po celou noc, přišel na druhý den okolo deváté hodiny na Wartburg.

Pověst o příchodu knížete způsobila náramnou radost, v celé zemi durinské. Všichni hladem ztrápení chudí plesali slýssice, že se jejich otec sličetný pomocník navracuje, neboť považovali jeho příchod za ukončení své bídy. A jeho matka a bratři se srdečně radovali; a však radost Alžběty daleko převyšovala radost všech ostatních. Bylo to понеjprw, co její milovaný chof po tak dlouhý čas od ní

vzdálen byl, kdežto on byl ten jediný, jenž náležitě pochopil její vyšší snahy, a jenž zároveň s ní toužil po Bohu a po lepšímu životě. Naproti znala také Alžběta nejlépe oceniti cnosti svého chotě, kdežto mu ostatní připisovali vášně jiných souvěkých knížat.

Správce domu a jiní hlavnější knížecí úředníci se obávali hněvu Pána svého, až se dozvě, jak nakládali s penězi a se zásobou obilí; vyšetřoval mu tedy všitřic, stěžovali si na zpozdilou středomst kněžny, kteráž nedávíc si nic říci, jak pravili, vyprázdnila šupky na Wartburku, a rozházela pod jejich opatrnost svěcené peníze. Tyto, v tak nepravý čas pronešené stížnosti popudily Rudwika k hněvu, protož rozhorlen odpověděl. „Jak se vede mé milé choti? To jediné chci toliko vědět, po ostatním se neptám.“ Pak doložil: „Chciť, abyste dovolili mé milé Alžbětě udělovati almužny dle její libosti; raději ji v tom podporujte, než abyste ji překážky v cestu kladli. Nechť rozdává lásky k Bohu co se jí líbí, když mi jen požůstane Šfenát, Wartburk a Naumburk. Všedno ostatní nám Bůh, bude-li v tom jeho svatá vůle, opět nahradí. Almuzna nás zajisté nikdy na mizinu neuvede.“ To promluvívo pospíchal k své milé choti. Radošť Alžběty, když svého chotě opět spatřila, neměla mezí. Uvřhnuvši se mu v náručí, tisíckrát ho líbala ústami i srdcem, jak dokládá očitý toho svědek, Berthold. „Milá sestro,“ tážal se ji láskavě Rudwik, „jak pak se vedlo tvým chudým v tomto smutném

roce?“ Načež ona milostně odpověděla: „Dalať jsem Bohu což božího jest, a Bůh nám zachoval, což jest našeho.“ Vypravujeť se také, že knížecí sýpky byly hned na to zážračně hojným obilím přeplněny; začež Rudwík i s chotí svou vroucně díky Bohu vzdával. Rudolf z Burgundy vypravoval potom kněžně, co se bylo událo s Rudwíkem, kteráž zkoussena byla jeho manželská věrnost, načež Alžběta padši na swá kolena, zvolala: „Pane nejsem hodna tak dobrého manžela, ale přispěj nám oběma tu pomoci, abychom manželství neporušené zachovali, a pak společně u tebe na věky živi býti mohli.“

Sotva se sšlechtný a nábožný kníže nawrátil do swých zemi, hned přewzal opět péči o své poddané. S welkou opatrností a moudrostí zastával důležité záležitosti, které mu na wzdor jeho mladému věku, od císaře swěřeny byly; při tom wšak nezanedbal i swých mnichů a chudých se wšsemožně ujímati. Ač byl prostředníkem mezi císařem a mezi Ottokarem králem Čestým, a ač se snažil k místu přivesti sňatek manželský mezi dcerou tohoto českého panovníka a mezi mladým králem římským Zindřichem, synem císařovým: proto přece také pilně procházel země své, by wyšetřil a nahradil škody, jakž snad chudému lidu w jeho nepřítomnosti učiněny byly. Mnozi rytířové, jenž byli utlačowali své many, a ruffili obecnou bezpečnost, dozvěděwše se o jeho nawratu, dali se na útěk. Rudwík ale dal jejich hrady dobyti, a dva z nich z cela wywrátiti.

Co nejdříve možná, šel Ludvík též navštívit své zamilované opatství v Reinhardtsbrunu. Opat si mu stěžoval, že si jeden rytíř ze sousedství, použitím nepřítomnosti knížete, přivlastnil jisté mnichům přináležející polnosti na vrchu, pod nímž byl klášter, a že si tam dal vystaviti upemněný hrádek, odkud bez přestání mnichy a lid jejich znepokojoval. Bylo to v sobotu na večer, když tato žaloba Ludvíkovi přednesena byla. Kníže dal hned psáti správcům na Wartburku a v Senátu, aby na zjezd předešlém za ním do kláštera přišli i s ozbrojeným lidem a s útočnými řebríky. V neděli, když se počalo rozednívati, byl přítomen tichý mši svatě, a pak nařídil opatovi, aby se s hrubou mši svatou, a s obyčejným průvodem posečkalo, až se navrátí. Pak vyjel vstříc svému ozbrojenému lidu, a vedl ho bez prodávání k dobývání hrádku, kterýž také skutečně útokem vzat byl. Zatý rytíř byl na rozkaz Ludvíkův spoután okowy, a musil cestu do kláštera pěšky konati. Když se přišlo na místo, držel se obyčejný průvod před hrubou mši, při němž onen nespravedlivý rytíř, i s lidem svým v okovech před křížem jíti musil. Předzpěvující zvolal slovy žalmistovými: „Pane ty jsi potřel jako raněného pyšného“ a ostatní mnichy odpovídali: „Silným ramenem svým rozptýlil jsi nepřátele své.“ (3. 88. 11.)

Po skončené hrubé mši svatě musil se rytíř, přísahou zavázati, že klášteru více

řinoditi nebude, pať byl propuštěn, ale hrad jeho byl na rozkaz Rudwífu zcela wyvrácen.

Při tom všem se ale dobrotivý kníže přece obával, že by při svých námáhách mnichům obtížným býti mohl, protož dal w kláštere připrawiti zvláštní kuchyň a sklep pro sebe a pro svůj lid na čas svého tam přebývání, a odcházeje odsud, zanechal ještě wždy klášteru hojných zbytků potravy a jiných potřebných věcí. Tu neděli však, w něj nepřítel kláštera přemožen byl, prosil opat Rudwíka, aby poobědwal s nimi, a k tomu konci dal stwořnou a slavnou hostinu připrawiti. Po jídle pojal kníže svého pokladníka stranou, a nařídil mu, by všecko sstědře zaplatil. Pokladník tedy zassel k mnichům chtěje platiti, oni však nechtěli peněz přijmouti, řkouce: „Milý pane pokladníku, co nám chudým mnichům pro našeho pána učiniti možno, to rádi učiníme, nejen dnes, nýbrž po každé, když toho od nás požádá; jeho peněz tedy nepřijmeme.“ Pokladník tedy na ně více nenaléhal, a odjel s knížetem. Na polowici cesty k Šenátu se však Rudwík obrátil na pokladníka s otázkou, zdaliž byl vyplnil jeho rozkaz. Tu pokladník wyprawowal, jak se věc dala, a že mnissi peněz přijmouti nechtěli; načež kníže rozhorlen odpověděl: „Selikož jsi nechtěl útraty z mých peněz zaplatiti, zaplatíš je nyní ze svých.“ A ubohý se musil nawrátiti do kláštera, a zaplatiti ze své kapsy až do posledního halíře.

Medlouho na to dal opat téhož kláštera Rudwíkowi vyznáti, že jistí vznesení Frankové, mu odňali bečku vína a šest koní. Sníže jim hned odepsal, pobízej je, by cizí statek bez mešťánů navrátili, když ale na jeho žádost žádného ohledu nebrali, přitáhl se svým zbrojním lidem do Francské země, pohubil statky oněch winníků, a přinutil je, by bosýma nohama, oblečení toliko v kossili, a s provazem na hrdle klášteru zádošť učinit přišli. Pak je propustil, když se byli napřed slibem zavázali, že poslou klášteru hojnost dobrého vína a několik dobrých koní. A takovým způsobem zastával i ostatní sobě poddaný lid, nikdy nedopustiv, by se někomu z nich nějaká křivda činila.

Jednoho času šel kníže do Zsenátu na výroční trh, a pro vyrazení si prohlídal framy a vyložené zboží. Tu spatřil mezi jinými, jakéhos chudého kramáře, kterýž měl jen nepatrné malichernosti na prodej, jakož: náprstky, jehly, lžičky, olověné obrázky a rozličné laciné šperky pro ženské. Sníže se ho tážal, zdaliž se tímto nepatrným obchodem může vyživiti? Načež kramář odpověděl: „Ach pane můj! žebrati se stydím, a k ná dennímu se mi nedostává potřebné síly; ale kdybych jen mohl bezpečně choditi z jednoho města do druhého, přece bych se s pomocí boží tímto malicherným obchodem vyživil, ano doufám že bych tu konci roku ještě jednou tolik měl co z počátku.“ Dobrý kníže, jak útrpností, mu na to řekl: „Dobře tedy, já ti dám na jeden rok průvodní

list; nebudež musít platiti ani cla, ani mýta w celé mé zemi. Tak pak vysoko ceníš své zboží?“ „Dwadcet šilinků,“ odpověděl kramář. „Dej mu deset šilinků,“ rozkázal kníže svému pokladníkovi, jenž ho doprovázel, a dej mu vyhotoviti list průvodní, s mou pečeti.“ Pak se obrátil ku kramáři, slovy: „Já s tebou provedu obchod z polowice; příslib mě, že mi budeš věrným spoludruhem, a já ti wynahradím každou škodou.“ Ubohý kramář byl pln radosti, a vydal se na cestu s důvěrou a s prospěchem. Na nový rok přišel k svému spoludruhu na Wartburg, a okázal mu své zboží, kteréž bylo nemálo zrosilo. Kníže si z něho wybral některé maličkosti, kteréž rozdal svým domácím. Prvního dne w roku přišel po každé kramář na Wartburg, by knížeti sdělil vzrůst svého zboží, kteréž se w krátce tak znamenitě rozmnožilo, že ho již unést nemohl. Protož si koupil osla, na nějž naložil částku tohoto zboží, a vydal se na delší a výnosnější cesty.

Tak se událo, že ku konci roku 1225 kramář si zassel až do Benátek, kdež nakoupil množství cizích a drahých věcí, prstenů, náramnic, náprsních jehlic pro ženské, korun a diadémů (korunkových vínků) s drahokamy, růženců z koralů a j. Pak se vydal na zpátečnou cestu do Durink, aby dle svého obyčeje k novému roku na Wartburgu se dostawiti mohl. Přišed do Würzburgu we francské zemi, wyložil zboží své na prodej. Některým Frankům se jistě šperky velmi zalíbily, bylyť

by se jim hodily za dary pro jejich manželky a přítelkyně, byli by je vsať rádi dostali bez peněz. Šíhali tedy na něj v záloze nedaleko města, čekající až tuto půjde, pak vyrazivše na něho odňali mu osla se zbožím. Darino se odvolával na průvodný list, jež měl od knížete durinského, jen se mu vysmáli, ano chtělif ho i svázati a s sebou odvésti. Ledva se mu podařilo vymáznouti z jejich rukou. Celý zarmoucený přišel do Ssenátu k pánu a spoludruhu svému, a vypravoval mu neštěstí, jakž ho potkalo. „Milý příteli,“ pravil mu Rudwif usmívaje se, nedělej si tak mnoho ze ztráty nasseho zboží; poshovo jen maličko, a nech se mě o ně starati. „Pak svolal bez meškání hrabata, rytíře a zbrojný lid z okoli, ano i sedláky, kteréž bojovali co pěšáci, a postaviv se v jejich čelo, wtrhl bez prodlení do francské země, a plenil wesskerou krajinu až k branám Würzburgským, poptávaje se wssude po svém oslu. Dozvědew se kníže-biskup Würzburgský o tomto nepřátelském wpadu, poslal se ho tázat, z které příčiny si tak počíná. Načež mu kníže odpowědel, že hledá osla, kterýž mu od lidu biskupowa odňat byl. Biskup hned na to welel poddaným svým, by jemu osla i se zbožím nawrátili, a dobrotivý kníže se wracel s nesmírným plesáním domů, k nemalému podivení lidu, jehož se tak horlivě ujímal.

Kapitola XIV.

Aterak se Ludwik chystal k tažení křížáckému do
 swaté země, a jak bolestně se loučil se swými
 přáteli, se swou rodinou a se swou milou
 Alžbětou.

Obyvatelé země durinské se pochlábali za
 šťastné, když swého dobrotivého knížete, po
 jeho návratu z Blach, opět mezi sebou měli.
 Toto štěstí však netrvalo dlouho, a Alžběta,
 jenž se nedávno z jeho příchodu tak náramně ra-
 domala, měla opět brzy na delší čas od něho od-
 loučena býti, a to bez jistoty, zdaž ho kdy ještě
 spatří na tomto světě. Tehdaž se v Německu
 vssedlo chystalo k tažení křížáckému. Císař Be-
 drich II. bym již častěji napomenut od papeže
 Honoria III. a Řehoře IX., by we válkách kří-
 žáckých bral podíl, wyzwal šlechtu a věřící říše
 své, by se wtřadili pod prapor kříže, a s ním na
 podzim roku 1227 do zaslíbené země táhli. Po-
 uětí válek křížáckých, a slovo: „křížácké tažení“
 bylo tenkrát s to, pohnouti všemi srdci, a ce-
 lými národy. Zato wynešená a swatá tažení
 wábila tenkrát srdce vssech tak mocně, že se z
 nich žádný udatný rytíř, žádný nábožný a horlivý
 křesťan wyloučiti nesměl. Hrdinské, ano téměř
 báječné skutky, jakéž byl před 40 lety Richard

přijímám Rwiřrdce w zemi swatě wykonat, ještě žily w paměti rytířstwa i obecného lidu. Ne-
očekávaný a štvělý výsledek čtvrtého tažení
omámil celou Europu. Starobylé císařství
řecké, kteréž jen poměry zrazovalo a opouštělo
pro wíru bojující křesťany, kteréž wšak bylo
od časů starodávných ještě ve vážnosti lidu,
toto císařství bylo wyvráceno, a na jeho zří-
ceninách založili někteří šlechticové ze země
Francouzské, a několik námořníků benátských,
císařství nové. Již tato událost byla s to,
přivábiti mnohých k wálkám křížáckým. K tomu
se ještě připojila wroucí touha, jakéž celé tři-
nácté století opanowala, wyswoboditi swatý
hrob z rukou nepřátel křesťanstwa, a podrobiti
krajiny východní swatému kříži. Tato touha
wymřela teprw se swatým Ludwíkem, králem
francouzským.

Německo, nebravši posawad welkého úča-
stenství we wálkách křížových, bylo najednou
rozníceno plápoem, jakžž se obzvláště w zpě-
wích četných básníků téhož wěku na jemo dá-
wal. Jeden z nich, Walter (von der Vogel-
weide), kterýž nejlépe znal nemrawy a wápně
swého wěku, a jenž se sám také přiúčastnil ta-
žení křížáckého, básník tento nejlépe pochopil a
wyslowil, co duffe křesťanské wábilo do země,
štropené krwí Christowou. „Dobře wíme,“ tak
zwolal před swým odchodem do swaté země,
„dobře wíme wšickni, kterať nešťastná jest tato
drahá swatá země, kterať jest opouštěná a osa-
mělá. Plač Zerasalcme, plač, že jsi tak při-

šel w zapomenutí! — Život nám ubíhá, a smrt nás ještě zastane w hříšcích! Když se vydáme w nebezpečí a w nesnaze, nabudeme milosti; pojďme zahojit rány Christovy, pojďme ztroskotat okovy, w nichž úpi jeho swatá země. O králowno wšech paní, přispěj nám ku pomoci! Tam byl usmrčen syn twůj. Tam, jsa čist, se dal pokřtiti, bychom my očistěni byli; tam se dal prodati, by vykoupil nás; tam, jsa pánem wšeho, se wydal w obět za nás bídné; tam podstoupil tak ukrutnou smrt: Pozdraveny buďtež, kopl, kříž a trní! Běda wám pohané. Skrze své udatné bojovníky pomstí Bůh křivdy sobě učiněné!“

Podobné nadšení nacházíme i we spisech královského básníka z Nowarry, Thibalda: „Věztež pánové,“ těmito slovy se obrací k swým rytířům, „kdo nepotáhne do této země, kdež obcował a umřel Syn Boží, kdo nepotáhne s křížem do těchto krajín zámořských, ten s těžkem přijde do ráje. Každý, kdož w srdci swém ještě chová zbožnost, kdož ještě zcela nezapomněl na swého Spasitele, musí hleděti, kterať by jej mstíti a jeho swatou zem a wlast oswoboditi mohl. Tam potáhnou wšickni udatní hrdinové, wšickni, kdož milují Pána Boha a čest wezdejší, wšickni, jenž chtějí k Bohu se dostat. Ten choulostíwí peciwálkové zůstanou doma. Tak slepi jsou ti, jenž po celý život swůj Bohu neprořazují nijaké služby, a jenž pro takowou malíčkosť se zbarwují sláwy tohoto swěta! Bůh, jenž se dal pro nás přibiti na

kříž, tento Bůh nám řekne v den soudný: Vy, jenž jste mě pomáhali nésti můj kříž, vy se octnete tam, kde jsou svatí andělé; tam užříte mne a mou Matku Marii: vy vřaf, jenž jste mi neprořázali té nejmenší služby, odejděte vřictni do propasti pekelné. Přesládká Pani, korunovaná králowno, panno přeblahoslawená, oroduj za nás, a pak nám zajisté nic neustodí.“

Podobní citové nenalezali nikdež tolik ohlasu, jako v srdci Ludwíkovu, jehožto manem byl básník Walter; nikdo zajisté nebyl tak ochoten, táhnouti s císařem a s jinými spolubojovníky do swaté země, jako kníže durinský. Jeho hrdinná mysl, vroucí wira a nábožnost, welikodussnost, horliwost, bezziřtnost a jiné křesťanské ctnosti, jakýmiž ozdoben byl, jej lákaly a pomýzbowaly k přijetí kříže*), neb jak se tehdaž w Německu říkávalo, k ozdobení se křiwkem Christowým. Mimo to měl we swé wlastní rodině uřlechtilé příklady, jimiž wáben byl k tomuto welkému podniknutí; neboť bratr jeho zemřelého otce, Ludwík nábožný, doprovázel též Richarda Šwířdce, a Filipa Augusta do swaté země, kdež si byl získal nemalou sláwu. A podobně i jeho tchán, Ondřej, král Uherský, tam stráwil více let we wálkách proti newěřicím. Domníwaje se tedy kníže, žeby umenřil sláwu swého wznesseného

*) Li, jenž se tažení křížáckého přiučastniti chtěli, připínawali na oděw swůj kříž, obtub i křížáci slouli.

rodu, kdyby zůstal doma, dlouho se nerozmýšlel. Setkal se jednou na svých cestách s ctihodným Konrádem, biskupem Hildesheimským, svěřil se mu se svým úmyslem, a byw w něm od biskupa upewněn, zawázal se slibem, že se též příiúcastní tažení, k němuž se právě připravny činily, a přijal kříž z rukou důstojného biskupa.

Když se wšak nawrátil na Wartburt, přišlo mu na mysl, jakou asi bolest a úzkost pocítí jeho milá Alžběta, až se dozví o jeho úmyslu; a jelikož právě tentráte také se čtvrtým dítěm těhotna chodila, netroufal si ji toho ani zvěstowati. Uminil si tedy, že zatají svůj úmysl až na tu chvíli, když se bude míti wydat na cestu, by tak aspoň před časem milowanou svou choť netrápil, a její zdrawí w nebezpečenství newyňdal; protož nepřipjal kříž zewně na oděw svůj, jak se to obyčejně stávalo, nýbrž nosil jej potud možná podtají při sobě, aby poněkud ještě ukrul zámysl svůj.

Jednou wšak u večer byl samoten s kněžnou, a když tak důvěrně wedle sebe seděli, šňala Alžběta záwěseť kordu chotě svého, a prohlédávala toboľku, kteráž na ni připjata byla. Zuenadání wytáhla kříž, jakýž se připjal na oděw křížáků; spatřiwši jej, poznala nespětěsti, kteréz ji hrozilo, a jata bolesti a ustrnutím klesla bez sebe na zem. Zděšený kníže ji pozwedl, a snažil se ji opět k sobě přiwesti, a její bolest lahodnými a lastawými slowy umírniti. Dlouho s ní rozmlouwal, wlcwaje

w její srdce útěchu, jakouž poskytuje swaté ná-
 boženství, používaje při tom slovo písma swa-
 tého, kteráž na ni vždy mocně účinkovala.
 „Vždyť,“ tak mluvil k ní, „vždyť to činím z
 lásky k Pánu swému Ježíši Christu, snad mi
 nebudeš zbraňovati, když chci vykonati pro
 Boha, co bych powinen byl učiniti pro něja-
 kého zemského panovníka, pro císaře a říši,
 kdyby se toho na mně žádalo.“ Po dlouhém
 mlčení, a po wyliti mnohých slzí pravila Alž-
 běta: „Milý bratře, není-li to proti vůli Boží,
 zůstaň při mně.“ Rudwif wšak odpowěděl:
 „Milá sestro, nech mě odejiti, neboť mě k tomu
 váže slib Bohu učiněný.“ Alžběta tedy přisedši
 k sobě, oddala wůli swou do wůle Boží řkouc:
 „Proti vůli Boží tě zdržowati nechci. Uděliž
 ti Bůh té milosti, byš jednal we wšsem dle
 jeho swaté wůle, ják mu tebe i sebe w obět
 přináším. Ať bdi jeho dobrota nad tebou, a
 štěstí ať tě ustarwičně doprovází; toť bude mou
 ustarwičnou modlitbou. Táhni tedy we jmenu
 Božím.“ Tu se opět poněkud zamlčeli, a pak
 rozmlouwali o nemluwnátku, kteréž Alžběta pod
 srdcem nosila, a usneshi se na tom obadwa, že
 hned po narození má Bohu zasvěceno býti.

Nemaje Rudwif již příčinu, proč by zá-
 mysl swůj ještě déle tajil, dal jej wšsem swým
 poddaným oznámiti. Zároveň se také wyjá-
 dřil, že tato wyprawa do swaté země se ko-
 nati bude na jeho útraty, a že poddaným swým
 žádné mimoobhyčejné daně proto neuloží; jelikož
 se pokládá za sflastného, že může Pánu Bohu

nahraditi částku oněch statků, jichž byl od něho podotáhl. Obstarav pak vojenské potřeby, jakých tato výprava do svaté země požadovala, svolal stavy své země na slavný sněm, jenž se odbyval v Krajcburku. Tam jim vyložil zvrubně svůj záměr, a zařídil s nimi, čehož bylo potřeby, k náležitému spravování země po čas jeho nepřítomnosti. Horlivě napomínal představené pány, by mírně a spravedlivě panovali nad lidem sobě podřízeným, aby zachovali spravedlnost a pokoj mezi sebou, a poddanými svými. Před svým odchodem ze sněmu, promluvil ještě k shromážděnému lidu přivětivě v tato slova: „Milí a věrní spolubojovníci, svobodní a šlechtí rytířové, a všickni ostatní věrní poddaní moji! Jestli vám známo, že za živobytí mého otce, blahé paměti, panovaly v zemi naší kruté války a dlouhotrvající nepokoje. S to je vám povědomo, jak mnoho prací, trampot a nesnázi otec můj musil podniknouti, chtěje se ubrániti před mocnými nepřáteli, kteříž proti němu povstali, a chtěje zachrániti zem svou od úplné zkázy. To se mu při jeho udatnosti a šlechtivosti podařilo, a jeho jméno se stalo hrozným všem nepřátelům. Mě však Bůh popřál, jako kdysi Salamounovi, synu Dawidovu, míru a dnů pokojných. Nemám okolo sebe žádných sousedů, jichž bych se obávat musil, jakož i naopak žádný z nich se nemá co obávat, že se mu z mé strany nějaké nespravedlivé násilí dítí bude. Měl-li jsem za předesslých časů s někým jaké

rozepře, ty jsou již vyrovnány, a budiž Bohu za to chvála, nyní mám pokoj s celým světem. To musíte i vy uznati a Bohu za to díky vzdávati. To jsem vám chtěl oznámiti, abyste za toto dobrodiní Bohu vroucí díky vzdávali. Já se své strany se chci nyní z lásky a z wděčnosti k Bohu, jenž mě tolikými milostmi obohatil, a k spasení své duše, vydati do svaté země, abych přispěl ku pomoci milému křesťanstvu, jenž se tam utiskuje, a abych je hájil proti nepřátelům Božího jména a krve Kristovy. Tuto dalekou cestu budu s lidem svým konati na vlastní své útraty, nechtěje vám nových daní ukládati. Pod ochranu Nejvyššího odporučím svou dobrou rozmilou manželku, své malé děti, své přátele, svůj lid a svou zem, slovem všecko, cožkoli ochotně opouštím ku cti jeho svatého jména. Přísně vám velím, abyste v mé nepřítomnosti mezi sebou zachovali pokoj a jednotu, zvláště pak žádám, aby se s mým chudým lidem křesťanství nakládalo. Posleze vás ještě všech vroucně žádám, byste se často za mne modlili, by mě Bůh ode všeho neštěstí na této cestě zachoval, abych se ve zdraví a bez úrazu opět k vám navrátiti mohl, pak-li jest v tom jeho svatá vůle; neboť předemším odemzdávám sebe i vás, a vše co mám, do jeho božské vůle*).

*) V těchto slovech se objevuje hlubokost tajemství málek křesťanských, tajemství to wiry, obdauosti a lásky, kteréž mlažným duchům wiryprázdných věků pomůže zůstane nepochopitelné.

Touto řečí, jenž byla tak hodna knížete křesťanského, bylo dojata celé shromáždění. Ti nejmužilejší rytířové byli sevřeni bolesti, a z mnohého pláče a vzdychání bylo lze souditi, jaký zármutek působil odchod mladého, milovaného knížete.

Pať wolil kníže s welkou obezřetností rozličné úředníky, jimžto odemzdal správu své země, podobně vybral i představené měst z nejmoudřejších měšťanů, na něž se nejlépe mohl uspolehnouti. Taktéž uvedl vsescky své domácí záležitosti do pořádku, a odporučil zvláště svou milou Alžbětu na starost své matce, svým bratrům a všem úředníkům domu knížecího. „Já dobře wím,“ pravil při této příležitosti šlepnit, že kněžna vsescko rozdá, cokoli nalezne, a že náš vsesck uweđe na mizinu.“ Načež Rudwif odpowěděl, že proti tomu nic nemá, že jim to Bůh opět vsescko hojně nahraditi může.

Taktéž namšstívil Rudwif ještě vsescky kláštery w Šsenáku, i kláštery panen, wyžádal si od nich požehnutí, udělowal jim hojně almužny, a odporučel se w jejich modlitbách. Pať se ubíral z Šsenáku, doprovázen svou chotí, svými dítkami a bratřími do zamilovaného kláštera svého w Reinhardšbrunu, na nějž ho wázala zvláště pobožnost a upřímné přátelství. Wytkonaw tu svou pobožnost, loučil se s mnichami, objímaje a líbaje každého zvláště. Mnisi takowou láskou jati, se dali do pláče, a za dlouhý čas nebylo nic jiného slyšeti, než pláč a vzdychání. S kníže w pohnutí srdce

proléval hojné slze, a an se ho byla zmocnila jalási smutná předtucha, promluvil k nim: „Nenařikáte bez příčiny, drazí přátelé moji! nebo vím, že po mém odchodu se na vás umrhnou vlci hltaví, jižto vás svými vražednými zuby ukrutně budou sápati. Když pak budete v neštěstí a bídu umrženi, potom poznáte, že jste na mně ztratili zastavatele a pána, jakých se málo nalezá. Avšak vím také jistě, že svrchovaný Hospodin rozhledne na mé putování, a že vám prokáže milosrdenství, začej jej nyní i pomůždy vroucím srdcem prosím.“ Po těch slovech odessel, mnissi pak za ním s wděčností a s usazeným zrakem pohlídali.

Odtud se ubíral s celou svou rodinou k městu Smalkaldenu, kdež se měl, dle úmluvy sejiti s rytíři, a s jinými bojovníky, jenž s ním táhnouti chtěli do svaté země. Zde se měl rozloučiti se svou manželkou, a se všemi, jež miloval. Přišed tam, pojal bratra svého Sindřicha stranou, a pravil mu: „Wynasnažoval jsem se vždy s pomocí Boží kráčetí po cestách spasení, aniž se mohu upamatovati, že bych byl kdy co činil, což by bylo na odpor spasení mé duse, leč to jediné, že jsem posud zanedbal rozbořiti hrad Eiterburk, jenž wyslawen jest na sřlodu blízkého kláštera, ač mi to bylo od otce nařizeno. Prosím tě tedy rozmilý bratře, nezapomeň hned po mém odchodu hrad tento zcela wymrátiti, budeš to prospíwati k spasení své duse.“

Konečně se přiblížila doba k rozloučení

ustanovená. Byl to den narození svatého Jana Křtitele. Uprostřed rytířů, shromážděných ze všech končin jeho země, a uprostřed lidu, jenž se tlačil, by ještě naposledy spatřil svého milovaného pána, se musil Ludvík vytrhnouti z náručí všech těch, jež miloval. Předně se jal srdečně žehnatí svým dvěma bratřím, jenž hořce plakali, jim odporoučel vroucně svou matku, své děti a svou Alžbětu. Jeho malé děti, držíce se ho za oděv, objímali jej s pláčem, volajíce: „Dobrou noc, rozmilý otče, ti sčítáte dobrou noc!“ Ludvík objímaje jich nemohl se slzi udržeti; a když se obrátil k své milé Alžbětě, zatajil se vzlykáním a pláčem jeho hlas, že ani slova promluvíti nemohl. Pak obejmuv jednou rukou Alžbětu, a druhou svou milou matku, držel obě přitisknuty k svému srdci, a nemoha slova pronésti, jen jich líbal, prolévaje hojných slzi přes půl hodiny. Konečně pravil: „Má milá matko! nyní tě musím opustiti, požšťanuji ti však na místo mé, tvé ostatní dva syny, Konrada a Zindřicha, odporoučím ti svou choť, jejížto bolest a úzkost sama vidíš.“ Však ani matka, ani manželka se ho nechtěli spustiti, držíce se ho každá s jedné strany. Jeho bratři a ostatní rytířové se v zmatku tlačili k těmto bolestně se loučícím. Žádné srdce nezůstalo bez pohnutí, žádné oko bez slzi. Všichni přítomní hořce plakali, widouce, kterak se tento tak dobrý syn, tak milující a věrný manžel, bolestně loučí s těmi, jichž na tomto světě nejvíce miloval; a kterak od-

cházi, by Bohu s nebezpečným životu sloužil. Chudý lid spojoval svou upřímnou bolest s bolestí knížat a bojovníků. Ostatně nepotkala tato bolest smutného loučení toliko rodinu knížecí; byloť mezi knížaty, jenž s Rudvíkem do své země táhli, mnoho otců, manželů, bratrů, kteřížto se rovně tak bolestně se svými rodinami a přáteli loučili. Ze všech stran bylo slyšeti jedno zlytání a nářítání. Zdáť se, že tímto bolestným okamžením vsichni až na toto místo odkládali.

Zatím vsať mnozí, jenž uměli lépe city svého srdce opanovati, neb jenž se byli již dříve se svými rozloučili, neb konečně takovi, jenž byli osaměli, nemajíce žádné rodiny, ti nemysleli na nic jiného, než na posvátný cíl své cesty, již před sebou měli. Co zatím jiní plakali a nářítali, počali tito prozpěvovati písně (chvalozpěvy) na poděkování Panu Bohu, že je hodny učinil, býti bojovníky pro jeho své jméno. A pláči rozléhajícimu se ze všech stran, přimísil se zvuk vzdávajících Bohu díky. Jedni plesali radostí, jakouž láska k Bohu vlewala do jejich srdci, a jiní byli skličeni citem žalosti, nad nímž vsať tatáž láska zvítěžila.

Když se Rudvík posléze vyvinul z náručí matky, widěl se obkličena od rytířů, kteříž doma žůstati měli, a od chudého lidu, jenž jej tak náramně miloval. Každý cho chtěl pozdržeti, ještě jednou obejmouti, ruku mu podati, neb aspoň jeho oděvu se dotknouti; on vsať nemohl pro slzy se žádným promluvit. Jen s

namáháním si mohl proklestí cestu k místu, kdež na něj čekal jeho kůň, a vyssinuv se na něj octnul se uprostřed křížáků, a přizvukuje jejich posvátným zpěvům, ubíral se s nimi dále.

Jeho milovaná Alžběta zůstala ještě při něm, neboť se nechtěla s ním loučiti zároveň s ostatními, protož jí bylo povoleno, doprovázeti jej až k hranicím země durinské. Tak jeli tito dva manželé wedle sebe, majíce srdce zármutkem sličené. Mladá kněžna nemohouc pro žalost mluvit, ustavičně jen vzdychala. Když se dostali k hranicím, nechtěla se Alžběta ještě od chotě svého odloučiti, nýbrž konala s ním ještě den cesty, pak druhý; — neboť jí bolest a láska takřka násilím táhly. Ku konci druhého dne se vyjádřila, že newi, bude-li ho moci, kdy opustiti, a nebude-li muset s ním až k cíli putovati. Naposledy se však přece musila podrobiti, a odhodlati se k rozloučení; a hle i láska k Bohu, jenž jest nad smrt silnější, zvítězila v těchto dvou outlých, sšlechtných srdcích nad láskou vezdejší. Sšlechtný rytíř Wargula přiblížil se ku knížeti, pravil: „Pane! již jest svrchovaný čas, poslete kněžnu na zpět, nemůžeť to jinak býti.“ Na tato slova se dali tito srdečně se milující manželé do nařikání, a objímali se s takovým pláčem a rozhykáním, že dojali srdce všech přítomných. Moudrý a opatrný Wargula však stál na svém, a hleděl je od sebe oddělit, ač se to v tomto posledním okamženi, věci nemožnou býti zdálo. Posléze se ale Rudolf přece přemohl, a dal znamení k odchodu. Ukazoval pak ještě kněžně prsten, jejž na prstě svém

nosil, a jimž pečetoval své tajné listy. „Alžběto,“ pravil, „má nejmilejší sestro! Dobře se podívej na tento prsten, ježž беру s sebou, a na němž vyryt jest w dráhokamenu Beránek Boží s torouhvičkou; budiž ti prsten tento jistým a neomylným zvěstowatelem mého osudu. Tomu, kdo ti přinese prsten tento, milá věrná sestro, se právou buď o mém živobytí neb o mé smrti, tomu věř wsecko, cokoli ti řekne.“ Pak pokračowal w své řeči dále: „Požehnej ti Bůh, drahá Alžbětko, sestro přemilá, wzácný poklade; ať Bůh ostríhá twou duši i twou mysl; ať žehná také dítěti, jež nosíš pod srdcem svým, a jež jsme mu zaslíbili. Měj se dobře, pamatuj vždy na naše společné obcowání; na naši srdečnou a swatou lásku; nezapomínej na mne nikdy we svých modlitbách, měj se dobře, budiž s Pánem Bohem, déle mi již prodlíwati nelze.“ Po těch slowech odessel, zanechaw svou milowanou choť w náručí jejích spoludružek. Dlouho ještě Alžběta pohlídala za choťem svým, a teprw, když jí zmizel s očí, od polu mrtwa, celá slzami polita, se wracela k Wartburku, nosíc w srdci svém předtuchu, že manžela svého w tomto živobytí více nespátí.

Nawrátivši se pak do příbytku svého na Wartburku, bez meškání se sebe swlekla oděw tuzěcí, a oblekla se w roucho wdowské, w němž měla již na vždy setrwati.

Kapitola XV.

Kterak Ludwik na cestě do swaté země zemřel, a
kterak swatá Alžběta nad jeho úmrtím truchlila.

Ludwik, rozloučiv se s Alžbětou, nabyl opět brzy weselé myslí, jakouž křižákům dodávala perwná wíra a naděje budoucího wítězství. Měl s sebou wýbor rytířstwa země své. Počet lidu pěššího, jenž táhl s ním, byl pro welikou vzdálenost cesty nepatrný. U wojsště bylo ustanowených pět kněží, jenž měli sloužiti mše swaté, zpowidati bojowníky a jiné služby duchowní wykonáwati. Mezi nimi byl i Berthold almužník Ludwikůw, jenž nám také sepsal život jeho.

Mimo rytířstwo své, byl Ludwik také, co hlavní vůdce křižáků wesskerého středního Německa, doprovázen množstwím rytířů a pánů z jiných krajín; w tomto wzácném průvodu se ubíral Ludwik za císařem, jenž byl tehdaž táborem w Apulii. Sessel se s ním w městě Troji, ku konci srpna 1227. Tamť byl císař shromáždil mocné wojsko. Okolo 60,000 mužů se tam bylo sesslo pod korouhew swatého kříže. Brzy se wssat mezi wojskem objevila nakažliwá nemoc, protož se nemohli hned wydati na cestu po moři; zatím wssat bylo wssecto na cestu připraweno. Na ostrowě swatého Ondřeje měl

Ludvík s císařem tajnou rozmluvu, při níž se rotovalo strany válečné výpravy, která by se měla zaříditi, aby se šťastně podařila; neboť ač byl Ludvík ještě mladý, přece k němu měli, jak císař tak i všichni ostatní tu největší důvěrnost. Hned po této rozmluvě vstoupili na loď, odporučivše ještě napřed ve vroucích modlitbách Bohu cestu svou. Ludvík však byl, sotva na loď vskočil, uchvácen náramnou zimnicí. Ku konci třetího dne, nemohl již ani císař dále na moři vydržeti, protož přistavil opět k zemi u města Otranta, kdež se císařovna zdržovala. Ludvík se tam odebral s ním, ačkoli větší část jeho lidstva dále k svaté zemi se plavila. Se svou obyčejnou uctivostí a zdvořilostí navštívil kníže císařovnu, v tom se však zimnice tak jeho zmocnila, že se již sotva mohl na zpět na loď svou dostat, kdežto se i hned do postele uložití musil. Nemoc jeho se tak náramně zmáhala, že brzy nezbývalo žádné naděje k uzdravení. Ludvík sám byl první, jenž poznal nebezpečný stav svůj. Učiniv tedy svůj závět (poručení) dal povolati patriarchu Jerusalemského, by ho zaopatřil svatými svátostmi umírajících. Vyznam se s hlubokou pokorou a s velkou skroupeností ze svých hříchů, dal shromážditi okolo svého lože své rytířstvo, a přijal u jeho přítomnosti Tělo Páně, tento poctm silných, a svátost posledního pomazání s živou vírou a s vroucnou pobožností.

Ludvík šel jako udatný bojovník beze strachu smrti vstříc. Nic toho nelitoval, že musí tento svět opustiti. Ani mladost, v jejížto nejtrásuěj-

šším věku s toho světa odcházel, ani vlast, o níž tak vzdálený umřítí měl, ani sláva a moc, jakéž tak slechetně používal, ani příbuzní, ani jeho děti, jež byl sotva poznal, ano ani Alžběta, již tak věrně, tak srdečně a jedinečně miloval, nic ze všeho toho nemohlo poutati k životu vezdejšímu jeho duši, kteráž toliko po nebi toužila. Ano nemohl prý se smrti ani dočkati, za štěstí si to pokládaje, že ji podstoupiti může pod korouhvi a v službě Ježíše Christa, jemuž byl již svědek, co měl na světě milého, v oběť přinest. Ustavičné myšlení na toto štěstí, nepoprálo v jeho srdci jiným myšlenkám ani místa. Iša žil toliko pro Boha a v Bohu, měl to za věc docela přirozenou, umřítí tenkrát, když Bůh bude chtít, a tam, kde se Bohu bude líbiti. Jakožto poslušný a věrný bojovník podrobil se bez reptání pokynutí, jímž byl povolán z války ještě před jejím ukončením. Tolik slzi vycedil opouštěje svou rodinu, ač to mělo býti toliko na nějaký čas; tak velkou úzkost pocítil, an se loučil se svou milovanou chotí, ač mohl doufati, že ji opět brzy spatří, a nyní, maje se s nimi na tomto světě na vždy rozloučiti, neprolévá ani jediné slze. Příčina toho se dá snadno uhodnouti. Při prvním loučení plakal a vzdychal, že bude ode své milé choti na zemi tak vzdálen, nyní ale, stojí již u brány nebes, se k ní tou naději, že se s ní tam na věčnosti opět shledá v slávě nebeské.

Ten to uložil přítomným rytířům, aby oznámili jeho rodině, zvláště pak Alžbětě že umřel, a na důkaz jeho smrti, aby jí odvezdali prsten,

jež ji byl před svým odchodem ořazoval. Profil také ve jmenu Boží a Panny Marie všech otolo sebe shromážděných, aby na něj pamatovali, pakli po skončené této válečné výpravě, na živě zůstanou, aby jeho tělesné pozůstatky s sebou do země durinské odvezli, a je v klášteře Reinhardtsbrunském pochováli; a konečně, aby také ve svých modlitbách na něj nezapomínali. — Nějaký čas před skonáním spatřil hejno bílých holubic, jenž přiletěly do světuice, otolo jeho lože se vznášely. „Vizte,“ wolal, „vizte holubice nad sním bělejší.“ Přistojící se domnívali, že mluví v pomatenosti ducha. V okamžení na to řekl: „Musím s těmito bílými holubicemi odlítuouti.“ Po těchto slovech usnul v Pánu. Tak dokonat svou pouť vezdejší, a odebral se do vlasti věčné mezi oslavené bojovníky Boží, třetího dne po slavnosti narození Panny Marie máje sotwa 27 let věku svého. S na něho se dají vším právem obrátiti slova písmá swatého: „Dokonaw, w malé chvíli vyplnil časy dlouhé. Líbila se zajisté Pánu duše jeho, protož pospíšil jej wychwátiti z postředku neshledetnosti.“ (Kniha moudrosti IV. 13, 14.)

Tak mile Rudolf vypustil ducha, widěl jeho almužník Berthold, ony holubice, o nichž umírající kníže mluvil, letěti k východu a pohlídal dlouho za nimi. Aniž se tomu divil, máje za to, že Duch swatý jenž se byl vznášel w způsobu holubice nad Sežisslem, kdýž byl lčen od Jana, že tentýž Duch swatý poslal anjely své w způsobu holubic, aby duši nábožného knížete, jenž

byl za času svého na zemi putování zachoval ho-
lubici nevinności a čistotu, dopromodili k slunci
věčné spravedlnosti. Twář knížete, jenž byla
tak sličná za jeho žitobytí, zdála se nyní v
smrti ozdobena novou krásou a sličností, a nikdo
nemohl bez podivení patřiti na výraz upokožené
wiry, sladkého pokoje a nemýšlené radosti, ja-
kž se na jeho bledých lících objemoval. Hrozná
bolest pronikala srdce těch, jenž se s ním byli
vydali na tak dalekou cestu, když jej nyní wi-
děli umirati v nejkrásnějším věku jeho mla-
dosti a síly, a když si pomyslili, že nyní zůsta-
nou bez vůdce při tak nebezpečném podniknutí.
Ještě větší bolest vstát pocítili ti z jeho spo-
lubojozníků, jenž byli již napřed odplouli, když
se jim přinesla tato smutná zpráva; želeli toho,
že jim nebylo popřáno býti přítomnu při jeho
skonání. Jejich bolestný pláč a srdečné vzdy-
chání se rozléhalo v povětří i na moři. „Ach,
milý pane!“ tak nářikali, „kterak jsi nás mohl
tak opustiti v zemi cizí? Kterak jsme tě ztra-
tili, tebe, světlo očí svých, tebe, vůdce svého,
tebe naději svého šťastného se navracení!“
Běda nám!“

Tak bědujice, navrátili se bez prodlení
na zpět k svým spoludruhům, jenž byli ještě
zůstali na pevné zemi s Ludvíkem, a zavázali
se zároveň s nimi svatou přísahou, že splní
svědomitě poslední vůli svého milovaného
pána, pakli sami šťastně vyvážnou z nebez-
pečství řížáckého tažení. Zatím zařídili slavný
pohřeb, a pochovávali se slussně a pečlivě jeho

tělo, vydali se opět na cestu k svaté zemi, aby dostáli slibu svému.

Rytířové, jimž umírající Ludvík uložil, by přinesli do Durinů zprávu o jeho umrtí, strávili dlouhý čas na cestě, nebo cesta byla daleká a obtížná, a k tomu je smutná zpráva, jakouž přinášeli, také velmi k pospíchání nepoháněla. Přislíli tam teprve s počátkem zimy. Téhož času porodila Alžběta své čtvrté dítě, Redrutu, a protož vyslancové při svém příchodu k ní připuštění nebyli. Matka Ludvíkova tedy, a jeho dva bratři Konrád a Zindřich se napřed dozvěděli, jak hroznou a neočekávanou ztrátu utrpěli. Uprostřed všeobecného zmatku a zděšení, jakéž tato smutná novina způsobila nejen v rodině Ludvíkově, nýbrž i mezi poddanými, přeci nezapoměli obezřetní a zbožní mužové, žeby tato zpráva mohla nebezpečně působiti na mladou šestinedělku, jež se stala wdovou, aniž o tom ještě věděla. I Zofie k ní nabyla opět mateřského srdce, protož nařídila přísně, aby nikdo v přítomnosti Alžběty na sobě znáti nedal, jaké nestěsání ji potkalo, a nad svědomitým plněním tohoto svého rozkazu bděla s velkou opatrností. Když však již byl od porodu uplynul dostatečný čas, muselo se jí přece oznámiti, jakým nestěsáním ji Bůh navštívil; a zvěstování tohoto žalostného poselství Zofie sama na se vzala. Odebrala se tedy ve společnosti několika urozených a rozvážlivých paní k Alžbětě. Tato ji uvítala uctivě a srdečně, a prosila by se posadily okolo

lůžka, na němž odpočívala, netušila ani dost málo, z jaké příčiny k ní byly přišly. Posadivši se Zofie i s ostatními paními, promluvil k Alžbětě: „Dodej si myslí rozmilá dcero, a nechtěj se lekatí nestěstí, jakéž tvého chotě a mého syna potkalo z vůle Boží, kteréž on, jak ti známo, vždy zcela oddán byl.“ Alžběta pozorujíc poklid, s jakýmž Zofie tato slova bez pláče pronesla, ještě netušila svého nestěstí v celé jeho rozsáhlosti, a domnívajíc se, že choť její snad přišel do zajetí, odpověděla: „Patli je v zajetí bratr můj, bude s pomocí Boží a našich přátel opět brzy vykoupen. Vímeť jistě, že otec můj nám přispěje ku pomoci, a tak budu v brzkém čase opět potěšena.“ Zofie jí vyslat na to řekla: „O má drahá dcero! neletej se a přijmiž tento prsten, jež ti choť tvůj poslal, neboť bohužel umřel.“ „Ach milá Matko!“ zvolala Alžběta, „co povídáte?“ „Umřel,“ opakovala Matka. Při těchto slovech Alžběta zbledla, a hned zas celá se začervenala, pak sepínavši násilně ruce, zvolala hlasem zalknutým: „Ach Pane Bože můj! Pane Bože můj! nyní jest celý svět pro mě mrtev, svět se všim co má v sobě příjemného.“ Pak vstávši, počala jako zmámená ze vši síly běhati po síních a chodbách zámku, volajíc ustavičně: „Umřel, umřel.“ Teprve v síni, v nížto se jídávalo, se zastavila, an jí zed přetáhla dále běžeti; na tuto zed se spolehla celá uplácána. Zdálo se, jakoby se byla smyslem pomínula. Zofie a ostatní paní šly za ní, a odtáhnoušše ji ode zdi, kterouž objímala, prosily, by se

posadila, a snažily se všemožně ji těšiti. Ona se však dala do náramného pláče a vzlykání, bědujíc hlasem usedavým: „Nyní jsem všechno ztratila! O můj roznilý bratře, příteli srdce mého, můj dobrý a laskavý manžele, ty jsi tedy umřel, pozůstaviv mne zde v hoři a zármutku! Kterak budu živa bez tebe? Ach jak nešťastná jsem já bídná, opuštěná wdova! A tyž mne potěši Bůh, jenž se ujímá wdovy a sirotky! O můj Bože, potěšij mě! O Ježíši můj! posilňuj mě v mé slabosti!“

Zatím byly přišly její komorné chytice ji odvésti do jejího pokoje. I dala se od nich táhnouti, chvějíc se na celém těle; přisedši však do svého pokojika, padla tváří na zem. Když ji pak zdvihly, začala opět plakat a naříkat. I v kněžně Zofii opanoval opět cit mateřský, i ona se jala srdečně plakat s Alžbětou, jakož i ostatní vznesené paní a panny, které tomuto smutnému divadlu přítomny byly. Dle jejího příkladu se nyní i veškeren knížecí dvůr, a všechnen lid na Wartburku, kdež byl Ludvík strávil téměř celý svůj krátký život, oddal zjevné žalosti, kterouž byli posud všickni ze šetrnosti k ubohé wdově tajili, by plácem svým její zármutek ještě nerozmnožovali. K zármutku, jež jim působila ztráta tak milovaného pána, se ještě připojila útrpnost s mladou wdovou, již viděli pohřbenou v hoři a úzkosti. Po osm dní nebylo v sídle knížecím slyšeti jiného, než pláč a naříkání. A však ani tato srdečná spoluútrpnost, aniž cokoli jiného, bylo s to utišiti

žalost Alžběty; marně hledala prostředků proti své malomyslnosti. Zatím ale, dokláda její nábožný životopisec, měl při sobě utěšitele všemocného, Ducha svatého, Otce wdow, širotků a žarmoucených, kterýž na ni nesešlal více žármutku, než mohla snést.

Žal náramný musil býti její žármutek, snadno se lze domyslit; neboť jsme widěli, že ve svém manželství oplývala hojným štěstím života vezdějšího; a nyní se stala wdowou w dwadcatém roku věku svého; ona jenž byla chotě svého tak uáramně milowala, a od něho opět tak vroucí láskou milowána byla, se spátřila nyní odsouzenou k samotnosti. Bůh jí zkoušel již w jejím dětinství rozličným protivenstvím života vezdějšího, musila zakusiti pomluwy a pronásledowání bezbožných; při tom všem ale zachowala pevnou důvěru w Boha. Rozději byla opět zkoušena lesem slávy královské, úctou, jakouž jí prokazowalo wznesené rytířstwo, wnitřními slasti a nezkalenou blažeností života manželského: a wšak uprostřed weškerého tohoto štěstí, býwaly přece její myšlénky vždy k nebi obráceny; opustlým, trpícím bratřím w jejich potřebách pomáhati, býwalo jejím nejmilejším zaměstnáním. Bůh wšak žádal ještě více důkazů její lásky k němu. Ta, jenž tolik bídám pomohla, se musela sama státí napřed nejbídnějším, nejopustlěnějším tworem, než jí bylo popřáno bráti podílu w radostech nebeských; než jí otevířeny byly poklady života věčného, musila se napřed naučiti tisíc-

kráte odumírati světu, a všem statkům a rozkošsem života vezdejšího. Od této doby však až do poslední chvíle jejího pozemského žijebiti, dorážely bez přestání na tuto třeskou bylinu náramné bouře; a však jsouc podporována nadpřirozenou milostí Boží, přece se nezlomila, aniž uvadlá k zemi klesla; nýbrž vždy se opět narovnala a rozvíjela se všech stran, aby mohla do sebe vsáti rosu nebeskou, a pak rozkvétla opět v nové neobyčejné kráse. Ztratila tak upřímného manžela, nenadálým zrušením sňatku tak svatého byla sice poněkud umrhnuta v propast malomyslnosti; a však nové a to mnohem krutější zkoušky jí opět brzo navrátily její předesslou sílu, důsevní poklid a nepřemožitelnou statečnost. Klesla sice na okamžení raněna láskou pozemskou, brzy však povstala zase, a ozbrojila srdce své láskou nebeskou, kteroužto si pak žádnou mocí již odniti nedala.

Kapitola XVI.

Kterak sw. Alžběta i s dítkami ze zámku swého
 vyhnaná, do jaké bídny uvržena byla, a jak welkou
 newděčnosť a křtnost zakusiti musila.

Útrpnost, jakáž se Alžbětě z počátku jejího
 smutku ze všech stran na jeno dávala, ne-
 trwala dlouho, aniž byla oučinná. Na místo
 outrpnosti nastoupilo w krátkém čase pronásle-
 dowání a newděčnosť, čímž se hořkost žalosti,
 jakouž její srdce naplněno bylo, tím více roz-
 množila. Alžběta celá ponořená w zármutku,
 nestarala se o mládu, kteráž jí po smrti man-
 žela připadla, an syn její ještě byl nezletilý.
 Zatím ale powstali proti ní starodáwní nepřá-
 telé, použiwše této příhodné příležitosti k utla-
 čování té, jižto se dotkla ruka Páně, usilujíce
 jedem napustiti ránu, kteráž jí od Boha, dle
 newyzpytatedlných jeho soudů zasazena byla.
 Když Eudwiš měl, jak jsme swrchu widěli, dwa
 mladší bratry, Sindřicha a Konrada; tito měli
 okolo sebe muže, jenž neznali ani cti ani spra-
 wedlnosti. Nesslechetní tito rádcomé předewším
 usilowali swěsti Sindřicha, přijmím Raspa, na-
 wádějíce ho, by pro vlastní prospěch powstal
 proti své swetrussi. Předstawovali mu, že dle
 starodáwných zákonů země durinské má celé
 knížectwí zůstatí nerozdílné w rukou nejstaršího

syna panující rodiny knížecí, kterých sám toliko se oženiti směl; chtěli-li pak i mladší bratři vstoupiti v starý manželství, dostali na nejvyšší nějaký statek, co věno doživotní, a nazývali se napotom toliko hrabaty, zůstávajíce povždy many svého staršího bratra; protož Zindřichovi velmi mnoho na tom záleželo, zmocniti se, po odstranění Heřmana, prvorozeného syna Rudvíkova, bez prodlení nejvyšší vlády, a právo, jakéž nejstaršímu z rodiny přirčnuty byly, a vstoupiti v starý manželství, aby pak vláda zůstala v jeho rodině. Aby zákonného dědice o život připravil, to se mu, jak se zdá, přece netroufali raditi, ale k tomu jej měli, by vyhnal wdovu po bratru svém se všemi jejími dětmi, nemyjímajíc ani Heřmana, netoliko ze šidelného hradu Wartburku, nýbrž i z Isenáku, ano i ze všech jiných knížecích dědičných statků. Mělo-li by pak, pravili, dítě náhodou zůstatí na živě, bude se moci pokládati za šťastné, dostane-li v dospělém věku svém od strýce svého jeden neb dva zámky co věno doživotní, zatím aby ho bez meškání odstranil i s jeho matkou, touto marnotratnou pobožnístkářkou.

Na neštěstí se dal Zindřich touto offemetnou radou swésti. Spravedlnost a čest, praví starodávný básník, zmizely z jeho srdce; i vypověděl válku wdově a sirotku, jehož zastávati se byl přísahou zavázal. Rovněž tak i jeho mladší bratr Konrád se jim dal swésti; a zpronewěřili dwořané, majíce toto dwojí swolení, pospíchali ku kněžně Alžbětě, by jí vůli svého nynějšího pána oznámili. Nalezli ji u kněžny Zofie, kteráž v

této společné bolesti, opět k ní byla přilnula. Tu se jí jali nadávati předhazující jí, že přivedla celou krajinu do bídny; že vyprázdnila a rozmarnila poklady knížecí, že chotě svého zklamala a o čest připravila; pak jí oznamovali, že za trest tolikterého provinění má býti zbavena všech statků, a že Zindřich, nhyějsší panovník jí nařizuje, by bez prodlení odešla ze dvoru knížecího. Alžběta omámena takovým pohaněním a vzrážáním, usilovala pohnouti srdcem svých krutých nepřátel, a prosila je pokorně, by jí dovoleno bylo, aspoň nějaký čas ještě u dvora prodávati. Zofie rozhorlena touto nelidskou nezdvořilostí přitisknuvši k sobě Alžbětu zvolala: „Dna zůstane se mnou, nikdo jí z náruči mého nemyrve. Kde jsou moji synové, abych s nimi promluvila?“ Neslechetníci tito ji však odpověděli: „Nikoli; okamžitě musí odtud odejiti“ a chystali se násilím jednu od druhé odděliti. Zofie widouc, že by vsselích odpor marný byl, umínila si, že Alžbětu aspoň k zemnějsší bráně doprovodí. Nesmělať také tato s trůnu svržená kněžna ani toho nejmenšího s sebou vzíti; na nádvoří našla své malé děti, a dvě komorné, kteréž zároveň s ní vyhnaný byly, a kteréž napotom tento žalostný výjev wyprawovaly. Když přišly k bráně, objala kněžna Zofie opět Alžbětu, prolévajíc hojné slzy, a nemohla se s ní nikterak rozloučiti. Pohled na děti zemřelého syna, na tyto sirotky, jenž měli sdíleti nešťastný osud se svou newinnou matkou, zdvojnásobil bolest a

rozhorlenost její. S žádala z novu co nejsnažněji, by jí popráno bylo promluvit se s svými syny, přesvědčena jsouc, žeby žádosti její neoslyšeli. Bylo jí však odpovědino, že nejsou doma, jakož i skutečně nebyli, neboť se, když měl jejich rozkaz w skutek uveden býti, vzdálili a utryli, aby ne-
slyšeli pláč a prosby matky, a aby newiděli strast, ku kteréž byli swekrusti svou odsoudili.

Zofie plakala za dlouhý čas zároveň s Alžbětou, jižto ustavičně w náruči držela. Její bolest nad smrtí syna se obnovila a rozmnožila studem, jakž pocitila nad zpronevěřilostí synů požustalých. Poště se ale přece odhodlala k rozloučení se s Alžbětou, a oddala se náramnému zármutku. Bránný hradu, kdež byla Alžběta po tolik let pánová, se nyní za ní zavřely. U tohoto dworu, z něhož ti nejslechetnější rytířové se byli odebrali k dobývání swaté země, se nenalezlo ani jednoho, jenž by byl wykonal tu nejprvnější povinnost slechetného rytíře, a byl popřal útočistě wdově, a přispěl ku pomoci jejím sirotkům. Dcera královská se ubírala samotna, s pláčem, a pěšky příkrým nesnadným chodníkem, jenž wedl k městu. Dítě, jež byla teprw nedávno porodila, nesla sama w náruči, a tři ostatní byli wedeni od jejích spoludružek, jenž ji do vyhnanství následovaly. Bylo to uprostřed zimy, a zima byla velmi tuhá. Sestoupivši s vrchu, wšla do města Šsenátu, kterémuž byla tolik dobrodiní prokázala, avšak i tam nenalezla srdce útrpného. Kniže Zindřich wndal zajisté rozkaz, by se nikdo neopomáhal Alžbětu neb její dítky přijmouti do domu swého,

nechce-li u něho v nemilost upadnouti. Ukrutný to rozkaz; avšak ještě hroznější a ukrutnější byla neděčnost obyvatelů tamnějších, že všickni toho rozkazu poslušni byli. Žádost zalíbiti se novému panu, neb povědomí dosažených dobrodiní, jenž tak těžce doléhá na duše padlé a neděčné, to bylo snad příčinou, že Šenáci pustivše s očí zákon lidstvi, vděčnosti a spravedlnosti, uposlechli rozkazu Zindřichova a Alžbětě útočistě neposkytli. Na darmo chodila nešťastná kněžna plačíc s dítkami svými od jedné dveří k druhé, zvláště se obracela k těm, jižto jí před tím tu nejoddanější náklonnost na jevo dávali, nikdež jí však do domu přijmouti nechtěli. Posléze přišla k jedné vidné hospodě, odkudž ji hospodský vyhnati nemohl, neb nechtěl, neboť mu dokazovala, že místo toto je obecné, pro všechny ustanovené, zde že chce tedy zůstat. „Odňali mě všude, co jsem měla,“ tak pravila slzic ustavičně, „to jediné, co mě ještě pozůstalo, je, že se k Bohu modliti mohu.“ Hospodský ji určil za obydlí jakousi kulnu, v níž bylo rozličné domovní nářadí poskládáno, a kdež mival i svůj nepřehý dobytek. Tam tedy musla kněžna durinská, dcera Uherského krále, přenocovati. Ale zdá se, že právě tímto největším snižením se opět navrátil poklid do jejího srdce; neb sotva vkročila do toho nečistého přibytku, přestaly téci její slzy, a jakási nadpřirozená radost se zmocnila jejího srdce. O půl noci zaslechla zvonit na jitrní v kláštere Grantiffánském, ježž byla sama za živo-

byti chotě svého založila. Bez prodlení se tam odebrala, a po skončených službách Božích profila mnichy, aby zapívali Te Deum laudamus na poděkování Pánu Bohu, že ji tak velkým křížem navštívití ráčil. Vroucí pobožnost, neobmezená odemzdauost do vůle Boží, posvátná radost, jakouž pocítuje dusse křesťanská jsouc od Boha zkoušena, její dřevnější láska k ewangelické chudobě, opět se umístily v jejím srdci, a nápotom již nikdy více z něho nezmizely. Co se zatím v temnostech té trudné noci, radostný tento a světu nepochopitelný zpěv vznášel k nebesům, klečela Alžběta u oltáře sloužíc svou vroucností a pokorou věrným svým družkám ku vzdělání. Hlasitě děkovala Pánu Bohu, že ji učinil tak chudou, a všeho zbavenou, jakož byl jeho božský Syn v Betlémě. „Pane!“ volala, „staniž se vůle tvá! Včera ještě jsem byla kněžnou, mající velké a nádherné hrady; a hle! dnes jsem žebráčkou, a nikdo mě nechce přimouti do svého přibytku. Pane! kdybych ti byla lépe sloužila, pokud jsem bývala panující kněžnou, kdybych byla udělovala hojnější almužny, mohla bych se nyní za sflastnou pokládati, avšak k svému neštěstí jsem tak nečinila.“ Brzy však zase pronikl pohled na její ubohé hladové a zimou ztrápené děti její útlé srdce novou bolestí. „Vždyť jsem toho zasloužila,“ zvolala opět, „že musím hleděti na své ztrápené děti, a lituji toho srdečně.“ Mé děti jsou z knížecího rodu, a hle! jsou umořené hladem, a nemají ani slámy, na niž by se uložiti mohly; to proniká

né srdce bolesti; nebo co se mě týká, víš o Bože, že se za nehodnou pokládám té milosti, již jsi mně udělil, že pro tebe chudobu snášeti mohu.“

W tomto kostele zůstala i se svými dětmi a družkami seděti až do rána, kdež tuhou zimou a hladem, na něž si děti stěžovaly, byla donucena, opět někde o nějaký přitulek a pokrm se postarati. Dlouhý čas chodila nadarmo po městě, w němž ondy byla tolik lidí nasýtila, zaopatřila, uzdravila a obohatila. Posléze ji teprv jakýs kněz, jenž sám byl velmi chudý, maje útrpnost s její bídou, a nedbaje na hněv Sindřichůw, i s dítkami přijal do chatrného přibytku svého; připravil jim lože ze slámy a vyčastoval je, jak nejlépe mohl. Aby pak ubohá Alžběta sobě a svým dětkám aspoň nuzného pokrmu zjednati mohla, byla donucena dáti do záslawy své klenoty, kteréž bez pochyby při sobě měla, bywši z Wartburku vyhnaná. Zatím se wšak dozvěděli její nepřátelé, že našla útočištěného místa, a protož ji nařídili, setrwajíce we svém záští, aby se uhostila u jednoho z dvořenínů, jenž měl w Isenáku prostranný dům. Člověk tento, prázdou wšeho studu, vykázal kněžně za přibytěk velmi těsnou komůrku, do níž i s rodinou svou zavřena byla. Tam s nimi zacházel velmi nezdvořile, neposkytl jim ani dost málo pokrmu, aniž jim dal zatopiti. S manželka a čeládka w tom následowaly jeho příkladu. Alžběta ztrávila w tomto bídném přibytku celou noc, zkormoucena bolestmi svých dětí, jež bla-

dem a tuhou zimou umořeny widěla. Druhého dne z rána již nechtěla zůstatí w tomto nehostinském domě, a odcházejíc pravila: „Dítky mým vzdávám wy ždi, jenž jste mě, dle své možnosti před děštěm a větrem hájily; ze srdce ráda bych se poděkovala i u vašeho Pána, ale skutečně newím, zač bych mu děkovati měla.“

Pať se ubírala opět k oné hospodě, kdež byla prvou ztrávila noc; nečistý chlén w hospodě této, byl jediným obydlem, kteréhož jí její nepřátelé nezawiděli. Ostatně strávila většší díl dne a noci w chrámech. „Odtud aspoň,“ tak říkávala, „se mě nikdo neopomáží vypuditi; neboť chrám jestiž domem Božím, w němž Bůh sám jest mým hostitelem.“

Později se musila pro bídu, w níž postavena byla, odhodlati opět k nové oběti, kteráž se jejímu srdci nade všecky ostatní těžší zdála. Ubohá tato kněžna se byla ondy ujala tolika chudých a opuštěných dítek, nashycujíc je w domě svém; takovým dítkám prokazovala obvyčejně wíc dobrodiní, než jiným nuzným; jim bývala laškawou matkou; a nyní byla přinucena odloučiti se od svých vlastních dítek, aby nemusely již w mladém svém věku bídu a nedostatek s ní šdileti; i této poslední vezdejší útěchy se tedy musila pozbawiti. Zisté osoby, jejichžto jmena w letopisech nejsou zaznamenána, dozvědewše se o truchlívém a bídném stavu Alžběty, nabízely se jí, že dítky její k sobě přijmou, a ona musila toto nabídnutí přijati, nechtěla-li každodenně patřiti na dítky své, kte-

rať hynou nedostatkem potřebného postrmu, já-
 kéhož jim zaopatřiti nemohla. Ze se k tomu od-
 hoblala, dítky své od sebe dáti, k tomu prý
 ji zvláště přivedla bázeň před uražením Boha,
 obávalať se totiž, žeby vidouc jejich utrpení,
 k reptání proti lastavému Bohu přivedena býti
 mohla. Bylyť jí tedy dítky její odebrány, a uscho-
 wány na vzdálených místech. Upokojena nad jejich
 osudem, snáštěla potom svůj vlastní s tím většší
 oddaností. Dávši do zástavy mšecký věcí své,
 kteréž měly nějakou cenu, hleděla si předemšším
 wydobytí potřebného chleba. Ačkoli byla sama
 ve velké nouzi postavena, přece hleděla dle
 svého bývalého obyčeje bídu jiných ulewiti;
 protož si často utrhlá nějakou částku svého
 stromného postrmu, aby jen chudým almužny
 poskytnouti mohla.

Taková hrdinná trpělivost, taková nemý-
 vratná tichost, ukrotily jať se zdálo, hněw jejich
 mocných nepřátel, předce však nebyly s to,
 aby byly přivedly srdce obywatelů Zsenáckých
 k uznalosti a k útrpnosti. Dokázalť tím, jať
 pravdivé jest, že newděčnick nemoha zapome-
 nouti na dosažená dobrodiní, aby si nemusel
 newděčnost předhazowati, ještě nowými křivdami
 dobrodince svého uráží. Bylať toho času mezi ji-
 nými w Zsenátu jaťas stará žebráčka, obkličena
 mnohými těžkými neduhy, kteréžto byla kněžna,
 jenž nyní sama žebráčkou byla, mnohá dobrodiní
 prokazowala. Jednoho dne přecházela Alžběta
 přes kalný potok, jenž téče jednou ulicí města
 Zsenátu, a do něhož bylo položeno několik ka-

menů, aby se po nich snadněji mohlo přejíti. Právě v tu chvíli vřít také přecházela ona stará žebračka, a nechtěla Alžbětě vyhnouti, nýbrž strčila ní tak silně, že upadla do kalné vody. Nejsouc ani s touto hrozdskou nemděčností ještě uspokojena, učinila si i posměch ze své bývalé dobroditelkyně, řkouc: „Dobře ti tak, pokud jsi byla kněžnou, nechtělaš tak žiti, jak se na stav tvůj přislusselo, nyní jsi chudá a ležíš v blátě, já tě zajisté zdvihati nebudu.“ Alžběta, povždy tichá a trpělivá, povstala opět, a davši se do smíchu nad svým upadnutím, pravila: „To mám za to, že jsem jindy zlato a drahé kamení na sobě nosila.“ Pak šla, jak vypravuje jeden životopisec její, plna oddanosti a nezkalené radosti, by zamazané své šaty očistila v blízké vodě, a svou trpělivou duši krví Beránka posílnila.

Kapitola XVII.

Kterak předobrotivý Pán Ježíš milou svou Alžbětu v zármutku a opavšlosti těšil, a kterak ji milostivá Panna Maria pomáhala a šlila.

U prostřed tolikých křížů a protivenství přece Alžběta nikdy s myslí nespustila, že jest to ruka Boží, kteráž na ni soužení toto sesílá, protož nikdy nereptala, nikdy si nestěžovala, nýbrž jediné v modlitbě a v jiných nábožných cvičeních, jakéž Církvi katolické co dobrotivá matka duším zkormouceným poskytuje, ustavičně hledala Pána Ježíše, kteréhož také nalezala. Přisfeltěť k ní co lastavý otec, aby její zármutek, jež tak ochotně z jeho rukou přijala, proměnil v nevyšlouhou radost. A kterať by ten, jenž svým vyvoleným přislíbil, že setře oslepkou slzi s očí jejich (Zjev. 8. 7), kterať by byl mohl zapomenouti na svou věrnou služebnici, sklícenou tak mnohonásobnými bolestmi? On skutečně nesetřel toliko její slze, nýbrž otevřel jí také oči, aby již napřed nahlídnouti mohla do krajín světla věčného, kdežto bylo i pro ni již místo připraveno.

Co se zatím dnem i nocí u oltářů Páně modlivala, bývalo její srdce občerstveno a potěšeno blaženým viděním a častějším zjevo-

wáním sláwy nebeské a lásky božské. Ssentruda, její nejměrnější společnice, kteráž jí nikdy nepustila, a kteráž byvši účastna její slávy, nyní wolila také účastnou býti její opovrženosti a bídy; tato její věrná spoludružka, wyprawovala duchovním soudcům, kteráž zážračným způsobem Alžběta ve svých úzkostech potěšena bývala. Ona pozorovala často paní svou u vytržení ducha, což si s počátku nikterak vysvětliti nemohla. Jednoho dne, byl to v čas čtyřicetidenního postu, šla kněžna na mši swatou a kleknuvši v kostele, najednou klesla na zeď, a setrvala dlouhý čas, jako smyslů zbavena a nad tento život vezdejší povznesena, v hlubokém rozjímání, majíc oči, jenž se ani nepohybovaly, ustavičně na oltář obráceny. Když pak po přijímání kněze opět k sobě přišla, jevila na sobě nesmírnou blaženost. Ssentruda dávajíc pozor na každé její hnutí, prosila ji, by jí oznámila widění, jakéž byla bez pochyby měla. Alžběta plna radosti odpověděla: „Nesluffil mi wyprawowati lidem, co mi od Boha zjeweno bylo; nelzeť mi wšak zatajiti, že duch můj pohřížen byl v té nejsladší radosti, a že mi Bůh popřál milosti, abych zrakem duchovním podivná tajemství widěti mohla.“

Nawrativši se pak po posledním požehnání do svého chatrného přibýtku, stromně popojedla, a cítíc na sobě slabost a unavenost, spolehla si na lawici na proti oknu, uloživši hlavu svou na křín své věrné Ssentrudy. Tato se domnívala, že Alžběta jest nemocna, neb že

chce spáti; ona vstát měla, zůstanouť tať ležeti, oči otevřené a ustavičně k nebi obrácené. Brzy zpozorovala Šentruda, že tvář kněžny opět ožívá, a že se na ní jeví nebeská útěcha, a srdečná radost; i na rtech bylo viděti libé a sladké usmání. V krátce vstát na to, se opět zavřely její oči, z nichž nyní kanuly hojné slzy; pať se opět otevřely, radost a usmívání se opět na tváři objevily, na něž brzy zase pláč následoval. Tak setrvala Alžběta až k večeru, majíc hlavu ustavičně položenou na prsou své věrné přítelkyně; brzy se radostně usmívala, brzy opět rozplývala v slzách, ale radost jak se zdálo přece přemládala. Ku konci tohoto vytržení zvolala hlasem nad míru lahodným: „Zajisté Pane, chceš-li ty býti se mnou, chci i já býti s tebou, a nechci nikdy odloučena býti od tebe.“ Tu přišla k sobě, a Šentruda ji snažně profila, by ji pověděla, proč se byla brzy usmívala, a brzy opět plakala, co by měla významěti slova, jež byla naposledy pronesla? Alžběta ve své pokoře, hleděla ještě zatajiti ty milosti, kterýchž jí Bůh uděloval. Posléze se vstát přece dala uprositi, a promluvila k své milované a věrné Šentrudě: „Spatřiláť jsem nebesa pootvřená, a nejlaštější Pán Ježíš se snížil ke mně, a těšil mě v úzkostech, jimiž jsem stlčena. Rozmlouval se mnou s neuvěřitelnou dobrotivostí, nazýváje mě svou sestrou a přítelkyni. Ukázal mě i svou rozmilou Matku Marii, a svého miláčka svatého Jana, jež s sebou měl. Když jsem

spatřila svého božského Spasitele, radovala a usmívala jsem se; jednou však odvrátil tvář svou odemne, jakoby chtěl odcházeti, a tu jsem plakala, že mám málo zásluh, že nejsem hodna déle na něj patřiti. Maje tedy semnou útrpnost, ještě jednou ke mně obrátil svůj nebeský obličej: řka: „Chceš-li mě Alžběto přináležeti, rád chci i já býti s tebou, a nechci se nikdy od tebe odloučiti.“ I hned jsem mu na to odpověděla: „O Pane: chci s tebou býti, a nechci se nikdy od tebe odloučiti, ani v štěstí, ani v neštěstí.“ A od té chvíle byla tato božská slova vryta do jejího srdce písmem plamenovým, a osvěcovala ji nebeskou jasností. V této posvátné smlouvě, v tomto úzkém spojení s Ježíšem, jenž jest Bůh pokoje, otec chudých a nešťastných, spatřovala Alžběta takorčka ukončení svého wdovství, a nové nerozdvojitedlné zasnovení s ženichem nesmrtečným.

Ostatně jí dal nebeský její chof částěji na jemo, kteráť lašťavě se o ni stará. Jednoho dne jí bylo velmi utrháno od jejích nepřátelů, tak že, ač byla nad míru tichá a trpělivá, přece její mysl tím pobouřena byla. Hledala tedy útěchy v modlitbě. Šala se u prolévání hořkých slzí vroucně modliti; za všechy ty, jižto jí utrhali a tupili, prosíc Boha, by jim za každou křivdu, kterouž jí činili, nějaké dobrodiní udělil. Isouc zabrána v tuto vroucí modlitbu uslyšela hlas pravici k ní: „Žádná modlitba, kterouž jsi kdy šovala, se mě ještě tak nelíbila jako tato nynější; modlitba tato

wnikla až do hlubokosti srdce mého; protož ti odpouštím vssecky hříchy, jakýchkoli jsi se kdy byla dopustila. Na to jí hlas tento vypočítal vssecky její hříchy, říkáje po každé slova: „Odpouštím ti ten a onen hřích.“ Alžběta zvolala w užasnuti: „Kdo jsi, jenž se mnou tak mluvíš?“ Načež tentýž hlas odpověděl: „Já jsem onen, u jehož nohou klečela Maria Magdalena w domě Simona malomocného.“ Když se pak Alžběta nad tím rmoutila, že její obyčejný zpovědník přítomen není, ustanovil jí Pán za zpovědníka onoho Swatého, kteréhožto byla již we své mladosti zvláště ctíla a milowala, totž swatého Jana apostola a ewangelistu. Zjewil se jí tento apostol lásky, a ona se mu wyznala z hříchů swých s většší úplností a skrousseností, než se to jindy stávalo; on jí pak uložil kající skutky za poání, a dal jí tak lastawé a tak důrazné napomenuti, že zároveň na těle i na duši úlewu pocítila.

Byloť jí také popráno částým a hlubokým rozjímáním wníknouti až do těch nejpodrobnějších okolností přehořkého umučení Páně. Jednoho času k. p. wroucně se modlíc, spatřila w duchu před sebou otvírající se ruku, jenž se třpytila bělostí a swětlostí, anaž wšak byla na míru hubena, majíc prsty welmi dlouhé a tenké, a uprostřed blaně hlubokou jizwu; a po tomto posledním znamení Alžběta seznala, že je to ruka Pána Christa, divíc se nad její hubeností. Onen hlas wšak, kterýžto již znala, jí na to řekl: „Příčinou toho jest, že jsem se

unawil w noci bděním a modlitbami, a we dne choděním po městách a trajinách, kdezto jsem hlásal království Boží.“ Widělaf taktéž sedlou a zakalenou krew, anaž se byla wyprýštila z Christowa kopím probhnaného bofu a diwila se, že krew tato není plynnejši a čistějši; tentýž hlas ji wšaf poučil, že by to byl účinek hrozných bolesti, jež byl Syn Boží zlamáním oudů a powěšením na kříž přetrpěl.

Tím wšim proniknuto bylo útlé srdce Alžbětino nesmírnou litostí nad hřích, za něž byl Spasitel musil tak newýslowná muka podstoupiti. Když nad tím jednou hojně slzy wyléwala, zjewil se jí božský její Zěšitel a promluwil k ní: „Netrapiž se wíce, předrahá dcero! neboť jsou ti wšech twé hřích odpustěny. Já jsem trpěl bolesti na wšech swých údech, a za wšech hřích, jimiž jsi kdy Stworitele swého snad urazila. Wěž, že jsi očistěna ode wšech hříchů.“ Pakli jsem tak očistěna a osprawedlněna, proč se nemohu wšech hříchů uwarowati? „Neosprawedlnil jsem tě tak,“ bylo jí odpowědino, „aby jsi se nemohla již hříchů dopustiti, ale jsem ti udělil milosti, bys mě tak milowala, že bys raději swolila umřiti, nežli hřichu se dopustiti.“

Bohorrná Alžběta si wšaf na tuto tak wznessenou přízeň Boží mnoho nezakládala, ano právě tyto přednosti, kterýmiž ji byl Bůh obdařil, ji byly nowou pohnutkou, by tím wíce pohrdala sama sebou, by se příliš nedůwěřowala we wlasní swou sílu, a tak swou nehod-

nost tím více nezvítěšovala. Zevnějššího soužení a ustavičného pronásledování si nic neovšimla, a šlapala je takřka nohama; ale sama v sobě nacházela výdatný pramen hojných hořkostí. Bůh však, jemuž byla svůj život a své srdce bez omezení v obět přinesla, bděl poměry nad tímto pokladem; a jakoby byl chtěl, aby poznání otušila všech útek, ježto se jeho miláčkům co přidavek udělují; jakoby jí byl chtěl k sobě přivábiti a připoutati vazbami nejlíbeznějšími a zároveň nejmocnějšími: nařídil své rozmilé Matce, jižto nazýváme uzdravením nemocných, útočištěm hříšníkům, a potěšením zarmoucených, by uzdravila tuto mladistvou duši, ať nesmírnou láskou chřadla a churavěla, a jižto právě tato náramná láska přiváděla k hříchům proti naději a víře. Od té doby se královna nebes stala prostřednicí, strže niž božský její Syn svých milostí uděloval choti své, kterouž sobě byl vyvolil již v jejím dětinství. Panna Maria se tak láskavě k ní snížovala, a tak důvěrně s ní obcovala, jako se svou Brigitou, a s jinými vznešenými světicemi. Zjevila se jí několikráte, poučujíc, osvěcujíc a posilňujíc ji na cestách, po nichž z uložení Božího krácela. Maria, jižto Církvi svatá poměry nazývá Matkou, paní, vůdkyní a učitelkyní všech lidí, řídila každý krok této mladé a pokorné přítelkyně svého božského Syna. Tyto svaté rozmluvy, jakž spolu měly, nalezáme, dle vlastního vypravování Alžběty, zevrubně vyprávěny v letopisech řádu svatého Františka, a

zvlášť v neocenitelných spisech, kteréž přichystali učení kněží řádu Ježíšova v Belgii, ctíce životopisy svých tu konci přivesti. Z těchto drahocenných spisů poznati lze přátelskou důvěrnost a mateřskou pečlivost, s jakouž Panna Maria Alžbětě tu pomoci přispívala při každém hnutí myslí, a ve všech pochybnostech, jimiž útlé a úzkostlivé srdce její často zmitáno bývalo. Protož se neostycháme podati zde v krátkosti tyto tklivé rozmluvy s onou důvěrou a zbožným úžasem, jakž vzbuzují v srdci každého věrného katolíka.

Nic se nemůže vyrovnati té přívětivé dobrotivosti, kteráž se hned s počátku těchto nebeských rozmluv jevila. Jednoho dne, an zformoučená wdova uvnitř s velkou vroucností a úzkostlivostí miláčka svého hledala, a jej nikterak naleznouti nemohla; pozastavila se v myšlénkách na útěku Pána Ježíše do Egypta; tu by byla ráda zvěděla, z jakých příčin Pán Ježíš utíkal do Egypta, a přála si od některého řeholníka o tom poučenu býti. Tu se jí vsáť z nenadání zjevila nejsvětější Panna řkouc: „Chceš-li býti mou žákyní, wolím býti tvou učitelkyní; chceš-li býti mou služebnicí, budu tvou paní.“ Alžběta, pokládajíc se za nehodnou takové pochy, pravila: „Kdo pak jest to, jenž mě žádá míti za učedlnici a za služebnici?“ Maria odpověděla: „Jáť jsem Matka Boha živého, a ubezpečuji tě, že není řeholníka, jenž by tě v tom, co žádáš, lépe než já poučiti mohl.“ Na tato slova sepíavši Alžběta své

ruce, vztáhla je k matce milosrdenství, kteráž je vzala do rukou svých, řkouc: „Chceš-li býti mou dcerou, volím býti tvou matkou, a když budeš dobře vychována a poslušna co dobrá schovanka, věrná služebnice a oddaná dcera, odemždám tě do rukou svého Syna. Vystříhej se všeho hloubání, a zavři uši, abys neslyšela, co se o tobě povídá ntrhačného. Rozpoemeň se konečně, že Syn můj utíkal do Egypta, aby ušel úkladům Herodesovým.“

Tato tak vznesená přízeň přece nebyla s to, aby úplně byla upokojila Alžbětu, kteráž čím dále tím méně sama v sebe se důvěřovala; a i když matka božská, jenž se jí byla tak lastavě ujala, jí více již neopustila. Na den svaté Háty, (5. února) když Alžběta hořce oplakávala neposlušnost svou, litujíc toho, že se neřídila dle národu své božské učitelkyně, hned se k ní dostavila tato milostná Potěšitelkyně, řkouc: „Proč se, o dcero má, tak náramně trápíš? Proto jsem tě nezvolila za dceru, abych ti způsobila tolikereho soužení, neboť malomyslná nad tím, že jsi mé předpisy z úplna nezachovala, věděl jsem již předkem, že v tom pochybiš. Promodli se jedentráte pozdravení andělské, a provinění tvé ti bude zcela odpuštěno.“

Několik dní na to, byloť to v slavnost svaté Skolastiky, (10. února) plakala opět Alžběta, náramně rozlykajíc. Z přišel k ní její nenaučená Potěšitelkyně, doprovázená tento-kráte svatým Janem Evangelistou, jež jsi byla sv. Alžběta již ve svém dětinství za zvláštního

přítele a ochrance zvolila. „Tyš mne sobě vyvolila“ pravila Panna Maria, „za učitelky i a za matku, a věnovala jsi se mě; chciť vsať aby tato volba tvá veřejně byla potvrzena; a protož jsem s sebou přivedla miláčka svého svatého Jana.“ Alžběta opět sepjala své ruce, a wložiwši je jako na znamení své poddanosti do rukou královnyn nebes, pravila: „Račiž se mnou, paní má, nakládati dle své libosti jako se svou služebnicí.“ Pak potvrdila tento slib svůj, že se jí zcela oddává, přísahou a svatý Jan wyhotowil strany toho listinu.

Jedné noci, an se Alžběta modlila pozdrawení andělské, opět se jí zjewila Matka Boží, řkouc k ní mezi jiným: „Naučím tě vssem modlitbám jesto jsem konávala, přebýwajíc w chrámě. Prošelať jsem předewším Boha, abych jej samého mohla milowati, a nepřátely své nenáwiděti. Bez této neobmezené lásky k Bohu nemůže žádná cnost obšíati; neboť strže ni šstoupuje teprw plnost milosti w duši lidskou, ale tato milost w duši nezůstane, nýbrž wteče jako woda, pakli dusse ta, do níž milost Boží šstoupila, nebude nenáwiděti svých nepřátel, hříchů totiž a nepravostí. Kdožkoli tedy tuto nebeskou milost zachowati míní, musí umět tuto lásku a nenáwist w srdci svém spojit. Prála bych si, abys se mým příkladem we vssem svém jednání řídila. Jáť jsem wstala vždy o půlnoci, a uwrhnuwši se před oltářem, prosíwala jsem Hospodina, by mě byl nápomocen, bych mohla vssecky předpisy jeho svatého zákona

plniti; mimo to jsem ho, také vroucně vyžádala za udělení všech potřebných milostí, bych se mu libiti mohla. Za to jsem zvláště prosila, aby mi bylo popřáno dočkat se toho času, kdež bude živa ta přesvatá Panna, jenž má poroditi jeho Syna, bych se jí mohla úplně v službu oddati.“ Zde přemýšlela Alžběta slovo, řkouc: „D nebyla-liš, paní milostivá, již tenkrát plná milostí a cností?“ „Věř jistě,“ reče na to Panna Maria, „že jsem se rovně tak jako ty pokládala za bídnu hříšnici, a protož jsem se modlila k Bohu, aby mi udělil své milosti.“

„Hospodin,“ pokračovala svatá Panna dále, „nakládal se mnou jako hudebník se svou harfou; tento napřed uspořádá a zladí na harfě své všechny struny, aby vydávaly zvuk příjemný a libezný, a pak teprve na ni hraje a přitom písně zpívá. Tak uvedl také Bůh napřed v souhlas se svou dobrolibeznou vůlí mou duši, mé srdce, mého ducha a všechny smysly mé. Jsouc tak jeho moudrostí uspořádána, bývala jsem často od anjelů do lůna Božího unášena; a tam jsem okusila tolik radostí, tolik sladkostí a toliké útěchy, že se mi zdálo, jakoby ani nikdy nebyla na zemi přebývala. S Bohem a s anjely jsem tak důvěrně obcovala, jakoby byla povždy u nebeského dvoru živa bývala. A pak, když se zalíbilo Bohu Otci, opět mě zanesli anjele na místo, kdež jsem byla počala konati modlitby své. Když jsem se pak, nalézajíc se opět na zemi, rozpamatovala, kde jsem byla, rozněco-

walo we mně toto upamatování takowou lástku k Bohu, že jsem libávala zem, kamení, stromy a jiné twory z lásky k jejich Stvořiteli. Bývalať jsem hotowa sloužiti všem swatým ženám, ježto w chrámě přebýwaly, a poddánu býti všem tvorům, z lásky k Otci nebeskému. Tak jsem powždy jednáwala, a tak bys měla i ty jednati; ty ale se vždy dotazuješ: Proč mi Bůh uděluje takowých milostí, když jich nejsem hodna? A pak se oddáváš jakési malomyslnosti, a nedůvěřuješ w dobrodiní Boží. Nemluviž tak více; jestli to Bohu welmi nemilé; On může co dobrotivý Pán dary své rozdáwati komu chce, a co moudrý Otec nejlépe wi, co komu prospívá. Posledně ještě wěž,“ pravila božská učitelkyně, skončujíc řeč svou, „že jsem k tobě přišla ze zvláštní milosti; tuto noc wěnuji službám twým, dotazuj se bezpečně, chci ti všecky twé otázky zodpovídati.“

Alžběta si s počátku netroufala tohoto powolení použiti, když však jí Panna Maria po druhé napomínala, by se jen bez ostýchání dotazowala, přece se osmělila, a tázala se: „Řekniž mi tedy paní má, proč jsi tak wroucne si žádala widěti onu pannu, jenž měla poroditi Syna Božího?“ Máčež jí swatá panna wyprawowala, kterak čtením písem prorockých na tyto myšlénky připadla; kterak si umínila obětowati Bohu své panenství, by se tím hodnější stala, sloužiti té panně od Boha wywolené a kterak jí posléze Bůh ráčil zvěstowati, že ona sama jestli touto wywolenou pannou.

Nějaký čas na to, když se Alžběta wroucne

modlila, zjevila se jí opět dobrotivá její Matka, řkouc: Dcero má! ty se snad domníváš, že jsem se všech těchto milostí bez svého namáhání účastnou stala, v tom jsi však na omylu. ubezpečujit tě, že jsem ani jedné z těchto milostí od Boha neobdržela bez mnohé nesnáze, bez ustavičné modlitby, bez vroucího prosení, bez srdečné pobožnosti a bez mnohého pláče a žkousšení. Běh mě zajisté, že každá milost vstupuje v duši lidskou toliko prostředkem modlitby a mrtvení těla. Když jsme obětováli Bohu, co jsme sami ze sebe mohli, a bylyby to bylo sebe nepatrnější: tu on vstupuje v naše duše, přinášeje s sebou svrchované dary, kteréž poněkud ducha lidského ochabují, že zapomíná na všechno, co byl kdý Bohu mileho učinil; pak se zdá člověku, že je horším a opovržením hodnějším, než kdý jindy. A co pak v tom stavu má potom činiti? Má Bohu za tyto milosti vzdávati vroucí díky. Když Bůh vidí, že se člověk koří, a jemu díky vzdává; tu mu slibuje takových věcí, kteréž všechny tajné žádosti jeho srdce daleko převyšují. Tak jednal Bůh se mnou, poslal ke mně svého archanjela Gabriele. A která jsem si tehdaž počínala? Padši na kolena a sepíravši ruce, zvolala jsem: Ejhle dívka páně, staniž se mi dle slova jeho.“ Načež mi Bůh dal svého Syna, a sedmero darů Ducha svatého. A víš za kterou příčinou? Proto že jsem v něho věřila a jeho božské velebnosti se kořila. Zmiňujit se o těchto věcech dcero má, jelikož chce, abys napravila svou chybu, pocházející z nedostatku víry a naděje.

Když ti Bůh něco slibuje, rci se mnou: „Ejhle děvka Páně.“ Důvěřuj pevně a očekávej vyplnění tohoto slibu, a pakli jej Bůh nesplní, pomysli sobě, že jsi se snad v něčem proti němu provinila, že nejsi hodna, aby vyplnil, co byl přislíbil.

V svatvečer Božího Narození, žádala Alžběta Boha o milost, by jej z celého srdce mohla milovati. Zjevivši se jí opět Panna Maria, tázala se: „Kdo jest ten, jenž miluje Boha? Miluješ-li ty jej?“ Pokorná Alžběta si netroufala jistiti, že jej miluje, ale že by jeho nemilovala, také nechtěla říci. Když s odpovědí váhala, pokračovala Panna Maria dále: „Chceš, abych ti pověděla, kdo Boha miloval? Svatý Bartoloměj, svatý Jan a svatý Mavřinec, ti jej milovali. Jsi-li pak hotova, dáti se za živa odřiti, neb péci?“ Když Alžběta opět slovem neodpovídala, mluvila Panna Maria dále: „Powin ti pravdu, svolíš-li opustiti a zanechati všeho, co je ti milé, drahé a příjemné, ano odřekneš-li se i své vlastní vůle, zjednám ti tutěž zásluhu, jakouž si zjednal svatý Bartoloměj, když dal se sebe kříži stáhnouti. Budeš-li trpělivě snášeti křivdy, získáš si tím tutěž zásluhu, jakouž si získal sv. Mavřinec, když se dal na rožni péci. Budeš-li mlčeti k domluvám a pohanění, staneš se účastnou zásluhy svatého Jana, když jej chtěli otrávit, a k tomu všemu ti chci pomáhati a síly dodávati.“

Jednoho dne se Alžběta v myšlénkách

obírala se všemi oněmi modlitbami, jakéž byla Panna Maria, dle svého vypravování konávala v chrámu, a tážala sama sebe, proč tato neposkvrněná Panna tak vroucně prosívala o milosti, jimiž bez toho již byla obdařena? A Panna Maria zjevivši se jí znovu, odpověděla s neomylnou přívětivostí a se srdečnou důvěrností: „Jednalas jsem v tom,“ tak vykládala, „jako člověk, jenž chce vykopati krásnou studnici. Dnů chodí u paty nějaké hory, a vyšetřuje bedlivě, kde by bylo jaké židlo; pak kope, až se k němu dostane, načež je vede k místu, kdež by rád měl studnici svou. Toto místo pak ozdobí a vyčistí, aby voda zůstala vždy čistá a nezatulená; na to ohradí studnici svou zdí, vystaví u ní piliř, a vůkol vykope průtoky, aby voda hojnými prameny k občerstvení všech mohla odtékat. Tak jsem jednala i já. Bylas jsem u hory, když jsem se jala přemýšlet v zákonu Páně. Nalezlas jsem židlo, když jsem čtením a modlitbou poznala, že pramenem všeho dobrého jest, milovati Boha z celého srdce. Připravilas jsem místo, když jsem si umínila, milovati jen to, co se Bohu líbí. Postaralas jsem se, aby voda byla čistá a nezatulená, když jsem si předsevzala, vystříhati se hříchu a nenáviděti ho. Zeď jsem vůkol vystavila, když jsem trpělivost, pokoru a tichost nerozlučně spojila ohněm lásky, zachováвши je v tomto spojení až do smrti. Vystavilas jsem piliř a vykopala průtoky, když jsem se stala všeobecným útočištěm, jsouc vždy hotova vy-

léwati s hůry hojnými prameny útěchy a milosti na všechny, jenž mě buď pro sebe neb pro jiné o ně prosí.“

„Zjewilaf jsem ti drahá dcero,“ tak mluvila Panna Maria dokonávajíc řeč svou, „všecky modlitby, kteréž jsem konávala, abyš mým příkladem se naučila prositi Boha s důvěrností a pokorou o všechno, čehož se ti nedostává. Víš-li pak proč cnosti nejsou stejnou mírou mezi lidmi rozděleny? Proto že jedni neumějí o ně prositi s takovou pokorou, a je ostříhati s takovou pečlivostí jako druzí; a protože jest vůle Boží, aby ti jenž jimi oplývají, napomáhali těm, jimž se jich nedostává. A já bych ráda si přála, abyš se naučila modliti s vroucností a pobožností o své a o svých bližních spasení.“

Jednoho dne viděla Alžběta skvostný, květim ozdobený hrob, z něhož vystoupila její božská potěšitelkyně, vznášejíc se k nebesům uprostřed nesmírného množství anjelů, jenžto ji do náručí jejího Syna uváděli. Tu přišel anjel, by jí toto vidění nanebevzetí Panny Marie vysvětlil. Vidění toto jí mělo síliti v rozličných trampotách života vezdejšího, a mělo jí zároveň předoznámiti, jaká sláva jí tam od Boha přichystána jest, pakli setrvá až do konce věrna a poslušna jeho svaté vůli.

Ponižená dívka Páně, svatá Alžběta, vypravujíc tyto záračné věci, dohládala, že je viděla a slyšela s takovou jistotou, že o je-

jich skutečnosti pochybowati nelze, a že by raději wolila umřiti, nežli je zapírati.

Takovým způsobem počal Bůh odměňovati svou věrnou služebnici již zde na zemi. On sám se stal chotěm opuštěné wdově; on jí dal v její malomyslnosti a zkormoucenosti za matku a učitelkyni Marii, kteráž jest zároveň matkou bolesti i milosrdenství; on otevřel již zde na zemi nepochybné poklady nebeské duši, jižto byl odňal veslechy statky tohoto světa.

Kapitola XVIII.

Kterak se swatá Alžběta zpěčovala wstoupiti po druhé w staw manželský, a kterak své swatebné roucho Pánu Ježíši, ženichu dásse své w obět přinesla.

Smutný staw, w němž se nacházela kněžna z tak wznešeného rodu, jenž byl zpřízněn s těmi nejmocnějšími rodinami swaté, římsko-německé říše, musil zajisté k útrpnosti pohnouti její přibuzné, jak mile se o něm dozvěděli, a je k tomu přiměti, by nešťastné wdově této přispěli ku pomoci. Kněžna Zofie přimlouvavši se na darmo u synů svých, by ulewili osudu ubohé Alžběty, dala posléze neshledání, jakéž Alžbětu potkalo, tajně oznámiti její tetce Ma-

thildě, sestře to její matky, anaž byla tehdaž abatissi w Ricingenách. Nábožná tato kněžna, byla, slyšíc tyto smutné zprávy, proniknuta bolestí, a vysílala bez prodlení věrné posly s dvěma vozy, by její neteř i s dítkami jejími vyhledali, a do kláštera přivezli. Alžběta se pokládala za šťastnou zvláště proto, že bude moci opět u prostřed svých dětí živa býti, jež tak vroucně milovala; a protož přijala s radostí toto nabídnutí své tetičky, jižto se na odpor postaviti, si bez pochyby netroufali Alžbětini nepřátelé. Odebrala se tedy hustými lesy a přes hory, kterýmiž se dělí Durinsko od země Francské, do kláštera Ricingenského nad Mo-
hanem. Abatisse ji přijala s láskou mateřskou, a vyřázala jí u prolévání hojných slz příby-
tek jejímu stavu přiměřený; pak pečovala o to, aby Alžběta vypustila z paměti ty kruté bolesti duše i těla, jakýchž jí dosavad bylo snášeti. Nejšťastší ale útěchou mladé kněžny bývalo, když si mohla obyčejně života řeholního co nejvíce možná přiosobiti, a často nad tím je-
vila svou nelibost, že jí péče o děti stojí w cestě, že záhon na se vzíti, a co skromná řeholnice život strávit nemůže.

Zatím se vyšel Egbert, kníže-biskup w Bam-
bertu, bratr abatisse Mathildy, kněžny polské Hedwiky a zemřelé královny uherské Reduty, a tudíž ujec Alžběty, dozvěděl o neštěstí neteře své, a o jejím příchodu do Ricingen. I za toho důvění, žeby se její delší pobyt w klášteře i s jejími dítkami a spoludružkami nestromávalo ani

s jejím nynějším postavením, ani s obvyčejí kláštera, vybidl ji, by přišla do jeho země. Povolná kněžna uposlechla, ač snad neráda, a odebrala se do Bamberku, zanechavši pod ochranou své tetičky druhou svou dceru Zofii, kteráž byla teprv dvě léta stará, a kteráž se také nápotom v tom klášteře, jenž byl takorčta její kolébkou, jeptiškou stala. Již ze způsobu, jakýmž od biskupa přijata byla, se mohla Alžběta přesvědčiti, jak velmi ji miluje a jakou útrpnost má s jejím náramným neštěstím. Ponaučhl jí především, že ji dá přivést do Uher k jejímu otci. Alžběta však návrhu toho nepřijala, a to snad pro smutnou úpomínku na smrt své matky Bedruty. Vyžádal ji tedy za obydli hrad Bottensteinský, s přibytkem dle jejího stavu uspořádaným, s nimžto mohla dle své libosti nakládati. Tam se tedy odebrala Alžběta i se svými dítkami a věrnými družkami Zsentrudou a Zítkou, kteréžto s uslechlou myslí ve všech jejích strastech podíl braly. V tomto tichém přibytku počaly opět společně konati svá nábožná cvičení dnem i nocí. Vidá však biskup, žeby kněžna byla ještě příliš mlada (mělať teprv dwadcet let) a k tomu slična, a jsa pamětliv napominání sv. Pavla (I. Tim. 5, 11), ustanovil sám u sebe, že ji opět wdá. Dle mnohých spisovatelů ji prý chtěl provdati za císaře Bedřicha II., jemuž právě tentráte byla zemřela jeho druhá manželka Solanda. Dle souvěkých zpráv si císař sám také srdečně přál, pojití Alžbětu za manželku. Odebral se k ní tedy biskup, by jí se svým zámyslem seznámil. Pravil k ní,

že ji miní prodati za pána mnohem wznesse-
nějšího a mocnějšího, než byl její choť zem-
řelý. Nacež Alžběta odpowěděla s welkou při-
wětíwostí a zdmořilostí, že wolí po ostatní dny
žiwota swého raději sama zůstati, a Bohu sa-
mému sloužiti. Biskup jí domozowal, žeby byla
ještě příliš mlada, než aby si takowý způsob
žiwota zwoliti mohla; uwáděl jí také na pamět
nátisky, jakýchž byla musela snést, a dával jí
zdáleka na srozuměnou, žeby se po jeho smrti
tyto nátisky obnowiti mohly; neboť, ačkoli prý
jí miní odkázati hrad Bottensteinský i se wšim
což k němu přináleží, že by jí přece jsa jeden-
kráte w hrobě, proti úkladům bezbožných hájiti
nemohl. Alžběta se wšak nedala zwiklati. Od-
powěděla prý mu w tato slowa: „Pane! Můj
zemřelý manžel mě srdečně milowal, a býwal
wždy mým wěrným přítelem; bralaf jsem podíl
na slávě i moci jeho. Mělaf jsem množství
klenotů, statků a radosti tohoto swěta; tím wšim
jsem oplýwala: při tom jsem wšak nikdy s
mysli uespustila, že radosti tohoto swěta, což i
wám powědomo jest, nemají žádné ceny. Protož
se chci swěta odřici, a Pánu Bohu, což mu
dlužna jsem spláceti, dluhy totiž dusse swé. S
wám jestiž dobře powědomo, že wšecky radosti
tohoto swěta plodí toliko bolesti, muhy a smrt
dusse. Welmi ráda bych toliko s Bohem obco-
wala; jen jedinou wěc zde na zemi od něho
žádám. Máml dvě dítky *) po zemřelém man-

*) Mluwílal zde toliko o dítkách, kteráž uebyly určeny k statku
žeholmuu, o syuu totiž Heřmanowi, a o starší dceře Žofii.

želu, kteréž budou jednou oplývati bohatstvím a mocí. Pořádala bych se za šťastnou, a vzdávala bych Bohu vroucí díky, kdyby mě prokázal tu lásku a díky tyto k sobě povolal.“ Nezdá se, žeby kněžna již tenkrát byla předstírala slib ustavičné zdrženlivosti, kterýž byla učinila ještě za živobytí svého manžela, pro tu případnost, kdyby ho měla přežiti. Se svými spoludružkami však o tom častěji rozmlouvala; nebo i ony se byly zavázaly podobným slibem, a obávaly se nyní, aby snad biskup nepoužil moci své k tomu, by jí k zrušení tohoto slibu donutil. Alžběta jim hleděla dodati myslí, ujišťujíc je, že stůj co stůj, zůstane věrna slibu svému. „Já jsem se,“ pravila jednou, zavázala přísahou jak Bohu, tak choti svému ještě za jeho živobytí, že se nikdy více vdávati nebudu. Bůh, jenž čte v srdcích, a před nímž i ty nejtajnější myšlenky naše skryty nejsou, ví, že jsem slib tento učinila srdcem bezelstným a čistým, s úplnou věrností a upřímností. Důvěřuji v jeho milosrdenství, neboť není možné, aby mou čistotu nehájlil proti všem úkladům lidským, a proti jakémukoli násilí. Nečinila jsem slib ten pod nějakou výminkou, pro tu případnost, bude-li se líbiti mým příbuzným a přátelům; noprž dobrovolně, neuceně a bez jakékoli výminky jsem slíbila, že po smrti druhého chotě, se zcela odemždam službě Boží. Budou-li mě však chtíti přinutiti, bych se opět provdala, budu ještě před oltářem odporovati.

— Zatím však jí to přece znepokojovalo, a

znajíc pernou vůli biskupovu, předzvídala, že jí bude tuhý boj podstoupiti, bude-li chtíti Bohu a svědomí svému věrnou zůstatí. Ve velikém zármutku, jenž se jí zmocnil, vzala své útočiště k potěšiteli smrchovanému, a padši na kolena prolévajíc hojné slzy vroucně prosila, by sám nad ní ráčil bdíti, aby mohla poklad čistoty, jež mu byla v obět přinesla, nedotknutý zachovati. Obrátila se také ve svých modlitbách ku královně panen, kteráž jí byla dána za matku. A nemodlila se nadarmo; neboť se brzo cítila posílněnou a poklid se opět navrátil do jejího srdce. Pod touto ochranou nebeskou se uspokojila, a byla oživena neobmezenou důvěrností.

Na tyto doby života sv. Alžběty bez pochyby se vztahují zprávy, kteréž se místním podáním dostaly až na naše časy; zprávy totiž o některých cestách, kteréž byla Alžběta vykonala, jednak, aby se vyhnula dotíravosti svého ujce, a jednak z pobožnosti a z jakési nábožné zvědavosti. Tato jediná pohnutka postačovala za těch časů, kdež nebyla ještě chtivost hmotného zisku lidsko opanovala, že se snad vydalo více lidí na takové pouti, na vzdor obtížnému cestování, než se jich v nynějších časech na ně vydává z chtivosti jmění a z dlouhé chvíle. Chudí, nemocní ano i ženy se s radostí vydávali na takové pouti, aby se mohli pomodliti v nějaké vyhlášené svatyni; aby mohli úctu vzdáti pozůstatkům některého svatého, jehož měli ve zvláštní vážnosti a shromážďiti si

pro své stáří sladké úpomínky na nějakou pouť, jižto byli pod ochranou Boží a svatých anjelů vykonali. Takť putovala i Alžběta po dvakráte do Erfurtu, města to proslaveného množstvím a krásou posvátných pomníků, kteréž leželo u prostřed země jejího chotě, ač přináleželo k arcibiskupství Mohučskému. Za obydli si tam zvolila klášter tajících dívek*), v němž strávila několik dní v úplné samotnosti. Při odchodu svém tam zanechala svou jednoduchou sklenici, z níž při svém skromném jídlu pila, a kteráž se tam až podnes chová u veliké uctivosti, co úpomínka na její lásku a pokoru.

Timž časem navštívila také zámek svých předků se strany mateřské, v Andechsu, vyslavený na jedné výštině blíže hor Alpských, jimiž se dělí Bavorsko od Tyrolska. Tento starodávný a pověstný zámek byl právě téhož času od markhrabiho Zindřicha z Istriie, druhého to uice Alžbětina, přeměněn v klášter benediktinský, vyhlášený od té doby pro některé drahocenné ostatky křesťanské, ježto se v něm chovají, a pro množství zážraků, kteréž se v něm byly staly. Svou přítomností se zúčastnila Alžběta tohoto zbožného založení, jenž mělo její rodině po všedních časech tu cti sloužiti. S vrchu posvátné hory mohla pohlédati na spanilou zem Bavorskou, jež byla tehdaž dvoji krásou ozdobena. Jednu měla totiž od přírody, a druhou dosáhla svatým nábožen-

*) Později proměněn v klášter Ursulinek.

střím, kteréž tam za oněch dob krásně žhovětalo. Bylatě zem tato poseta věhlasnými kláštery; některé z nich byly skryté u prostřed prastarých lesů? jiné se třpytily v čisté, tiché vodě, jsouce vystaveny u jezer; samé to ohnišťa křesťanské vzdělanosti, kteréž měly ještě po mnohá století vědám poskytovat nezcrušitelnou svatyni, jakož i příjemné a bezpečné útočiště všem duším toužícím po pokoji a samotě, kdežby bez překážky modliti se mohly. Tam měli také naležati štědrého pohostinství četní poutníci, jenž konávali dalekou cestu z krajů severních k hrobům svatých apoštolů, do Říma. Zač často se také oči naši milé Alžběty obracely na velebné souhoří země tyrolské, za níž srdce každého věrného katolíka s plesáním tluče Řím a Itálii! Ze lid tato místa má v uctivosti, k tomu přispěla také sama Alžběta, ač bez vědomí. Povídá se totiž, že se u paty těchto hor na její modlitbu vyprýštilo vydatné zřídlo, kteréž ani v těch nejsušších letech nemysýchá, a jehožto voda hojí také rozličné neduhy. Na místo, kteréž, byvši pod ochranou její rodiny, přijíti mělo pod ochranu Boha všemohoucího, odewzdala nábožná kněžna přemilou a srdcejemnou památku z dob svého manželského, totiž své svatebné roucho, roucho to, kteréž na sobě měla v den svých oddavů s milovaným Rudolffem. Toto roucho obětowala v sprostnosti srdce svého nowězwolenému ženichu duse své. Mimo to darowala také řeholníkům stříbrný křížek, v němž uschowány byly ostatky z ná-

strojů umučení Páně; pak schránku na ostatky swatých, jižto vždy při sobě nosiwala, a mnohé jiné věci, kteréž jí byly milé. Nechme jen uplynouti několik let, a jmeno této mladé wdowy, kteráž co skromná poutnice darowala této nastávající swatyni tyto vzácné věci, bude se oslawowati po celém světě křesťanském, a bude rukou náměstníka Božího wřaděno do seznamu swatých. Menší divu, že dary této swětice, anaž tolikterým právem přináležela těmto poswátným místům, již tenkrát se staly vzácnými ostatky, a že až po dnes nawzdor bouři a temnosti časů, prostosrdečný a wěrný lid sem často dochází, by ostatkům těmto úctu wzdati, a je wroucí láskou zlíbati mohl.

Kapitola XIX.

Kterak pozůstatky Ludwíkovy do Durink přivezeny
a w Reinhardtsbrunn pohřbeny byly.

Sotwa se byla Alžběta nawrátila do Bottensteinu, wyprawil k ní biskup zwláštěního posla, by k němu přišla do Bamberku, a přewzala ostatky swého zemřelého chotě, jež rytířové durínské nawracujice se z wálky křížácké,

právě s sebou byli přinesli. Soudruhové Rudwíkowi, pochovanosse tělo knížete w Otrantu, jak s wrchu řečeno bylo, vydali se na cestu do Syrie, by tak dostáli slibu swému. Mnozí z nich, jimž se podařilo dorazit až do Jerusalema, wykonali tam za něho modlitby, a přinesli na jeho úmysl oběti, jakož je byl za to prosil na smrtelné posteli. Wykonawosse pouť swou, nawraceli se opět přes město Otranto, aby otamtud s sebou wzali ostatky knížete swého. Wykopali ho tedy a shledali jeho kosti bílé jako sníh, což se za tehdejších dob považovalo za neomylný důkaz zachované wěrnosti manželské. Uložiwosse tyto drahé pozůstatky do skřovostné rakwe, naložili je na koně, a vydali se na cestu do swé wlasli. Před rakwí nesli welký stříbrný, drahým kamením wykládaný kříž, čímž chtěli swou nábožnost, a swou lásku k zemřelému knížeti dosvědčiti. W každém městě, w němž přenocowali, dali postawiti raketu do kostela, kdež pak při ní bděli buďto řeholníci, neb jiné nábožné osoby, wykonawajíce přes celou noc hodinky za zemřelé neb jiné modlitby. Z jitra druhého dne se newydali na cestu, pokud nebyla za zemřelého odsloužena mše swatá, a pokud nebyly přineseny oběti. Byl-li kostel biskupský neb klášterní, nechali w něm čerwcové obwěšty, jimž byla raketa obtažena s prosbou, aby se utržené za ně peníze na úmysl duše zemřelého wynaložily. Nebyloť tehdáž pamětníka slawnějšího pohřbu.

Tímto způsobem prošli celé Blachy a polední Německo. Přisedše blíže Bamberku, dali svůj příchod biskupovi oznámiti, kterýž pak hned pro Alžbětu do Bottensteinu poslal. Zároveň nařídil panstvu a důstojníkům dvoru svého, by ji lastavě přivítali, a aby pokud smutné obřady, kteréž se den na to vykonávati měly, trvati budou, ustavičně okolo ní dleli, by jí hned tu pomoci přispěti mohli, kdyby snad omdlela. Sam pak odessel vštric mrtvole, v průvodu westterého svého duchovenstva, řeholníků rozličných klášterů, a školní mládeže. Za ním postupoval nesmírný zástup lidu prozpěvující zároveň s kněžstvem truchlivé písně při zvuku všech zvonů města biskupského. Mnozí okolní hrabata a pánové se takéž připojili k průvodu, jenž wessel do města a donesl tělo zemřelého knížete až do vyhlášeného stolického chrámu, kdež odpočívala posvátná těla svatého Vindřicha císaře, a jeho choti svaté Kunhuty. Tam se pak přes celou noc vykonávaly hodinky za zemřelé.

Druhého dne byla Alžběta ve společnosti Isentrudy a Zitty do chrámu vedena, by se na tělo svého zesnulého chotě podívati mohla. Co v tu dobu, praví jeden vypravovatel tohoto výjevu, Alžběta pocítila, jaká žalost a láska její srdce pronikaly, to jen tomu jest povědomo, jenž skoumá a zná srdce všech lidí. Žármutek, jakýž byla pocítila tehdaž, když ji byla donesena zpráva o smrti milovaného chotě, žármutek tento se opět v tomto okam-

žení úplně obnovil v její duši; i uvrhla se na ostatky zemřelého chotě, a líbala je s nevyšlovnou rozkostí. Její slzy byly při tom tak hojné, její pohnutí tak náramné, že biskup a ostatní tomuto smutnému divadlu přítomní páni, musili o to usilovati, aby ji utišili a odtud odvedli. Alžběta však, upamatováвши se na Boha, nabyla opět potřebné síly. „Děkuji Ti o Bože,“ zvolala, „že jsi ráčil vyslyšeti děvku svou, a že jsi ráčil vyplniti srdečnou touhu, jižto jsem hořela, spatřiti pozůstatky svého milovaného chotě, jehož i ty jsi miloval. Díky ti vzdávám, žeš tak milostivě potěšil mou ztormoucenou a hořem sklícenou duši. Chť můj se ti sám za obět přineš, a já jsem ti jej takéž obětována k obhajování tvé svaté země; a není mě líto této oběti, ač jsem jej milovala ze vsí síly srdce svého. Tobě známo jest, o Bože můj! kterať jsem milovala tohoto chotě svého, jenž byl i tebe tak velice miloval; ty víš, žeby mě jeho vzácná přítomnost kdyby mi ji byl popřál, byla tisíckrát milejší nade vsěcky radosti tohoto světa; ty víš, žebych byla volila po celý čas života svého v chudobě a nedostatku s ním živa býti, a ode dveří ke dveřím po celém světě žebrati, jen abych s ním mohla obcovati, kdyby v tom byla vůle tvá o Bože můj. Nyní však ode vzdávám jak jej tak i sama sebe do tvé svaté vůle, a bysbych jej mohla jediným vlastem hlavy své k životu opět přivesti, přece bych toho nečinila, kdyby se to protivilo

tvé svaté vůli, o Bože můj!“ Tentof byl poslední nářek přemožené přirozenosti, to bylo poslední vzdychnutí lásky pozemské, jenž w srdci dwadctiletém umíralo pod břemenem lásky nebeské.

Pronešši tato slova, utřela si proud slzí, jimiž byla zalita, a ubírala se u wšši tichosti z chrámu. Posadivši se pak do křížové, roslinami obsazené chodby, hned wedle stoličného chrámu, dala prosit pánu durinských, jenž byli tělo jejího chotě s sebou přinesli, by tam k ní přišli. Při jejich příchodu pokorně powstala, chtě jim tak úctu swou na jero dát, a pak je požádala, by se posadili wedle ní, jelikož pro slabost swou státi nemohla. Potom s nimi rozmlouvala s welkou přívětivostí, žádajíc je w jmenu Božím a Ježíše Christa, by se lastavě ujali jejich ubohých dětí, by jim byli obhajci a poručníky; wyprawovala jim, jak ukrutně a nehodně s ní i s jejími dětmi bylo nakládáno se strany knížat Sindřicha a Konráda, a jakou bídu snášeti musili w Isenátu. Biskup také dosvědčoval wyprawování neteře své, a rozmlouval zewrubně s rytíři o prostředcích, jakýmiž by se křivdy wdowě a sirotkům učiuené, daly naprawiti. Náramné rozhovření se jewilo mezi poutníky, kdžž se byli dozvěděli, jak hrozné bezprawi bylo mladé kněžně učiněno. Prohlásili se, že ji vždy uznawali za swou paní a kněžnu, a že ji hájiti budou proti wšem, jenžby ji chtěli utiskowati. W jejich čele byl sšlechtný a wěrný Rudolf Wargula,

syn onoho Waltera, jenž byl před šestnácti léty zároveň s jinými rytíři mladou kněžnu z Uher přivedl, a naž se nyní stala zrazenou a pronásledovanou wdowou. Upamatoval se bez pochyby na přísahu, jakouž se byl zavázal jeho otec králi Ondřeji, že nad jeho dcerou všemožně bude bdíti. Přemluvil tedy se svými soudruhy biskupa, by jim svěčil tutu šlechtinou ale nešťastnou rodinu, by jí zároveň s pozůstatky Rudwíkovými do Durink na zpět přivedli. Všichni se zavázali přísahou, že se o to starati budou, aby se jim jejich právo úplně navrátilo. Biskup, ubezpečen jsa jejich sliby a dobrou pověstí, v kteréž stáli co udatní rytířové, a kteráž byla tímto novým tažením křížáckým ještě wzrůstla, svolil k jejich žádosti, a svěčil jim kněžnu, za jejížto obhájce a zástupce se byli prohlásili. Neždál se však, že by se jim byl také svěčil se svým úmyslem, že miní Alžbětu po druhé promdati. Dosloužim pak na to za zesnulého ještě jednu slavnou mši swatou, jižto bylo přítomno celé město, a zaprawim štedře všecky útraty, jež byli jeho hosté po čas svého pobytí w Bamberku učinili, rozloučil se s nimi, jakož i s kněžnou a jejími dítkami. Truchlivý průvod se na to opět wydal na cestu, ubíraje se ku klášteru Reinhardsbrunskému, w němž žádal nábožný kníže Rudwíf pochován býti. Sem tedy pospíchala kněžna Zofie, matka Rudwíkowa, a jeho bratři Zindřich a Konrad, aby drahou mrtvolu z rukou rytířů přewzali, za nimi se tam však také ubírali hrabata, panstvo a weštera šlechta země durinské, zvláště pak chudý lid, ježž byl zesnulý kníže tak velmi milo-

wal a tať snažně zastával. Mimo ně se tam shromažďilo nesmírné množství lidu, bohatých i chudých, měšťanů i vesničanů, mužského i ženského pohlaví, chtějice ještě poslední úctu prokázati tomu, jehož widěli před nedávným časem odcházeti, by k oslavení jména Božího w cizí zemi hledal smrti, jižto také příliš záhy našel. Zástup lidu se i za jinými příčinami ještě rozmnožil. Jako k. p. byla přirozená žádost spatřiti ty, jižto se byli, po přestálém tolikterém nebezpečenství, opět šťastně do vlasti své nawrátili; touto žádostí sem byli wedeni zvláště wšickni ti, jenž měli mezi přichozími příbuzných a přátelů; mnohých sem také přiwábil soucit, ježž měli s ubohou kněžnou; neboť nebyli wšickni tať neoutrpni jako Isenáci. Powěst o jejím neštěstí a wyhnauství, jenž se byla rozněla po celé zemi, a dychtivost zwěděti, co se stane s touto mladou paní, anaž nebyla před tím našla žádného zastání, to wšechno sem přilákalo mnoho duší nábožných a útrpných. Sesslof se tam taťčž mnoho biskupů a opatů, jenž chtěli ještě poslední úctu wzdati tať sšlechtnému zastawateli církwe a swatého hrobu. Titčž mnichowé, s nimiž se byl tať srdečně a smutně lončil, a od nichž byl odessel s předtuchou, kteráž se tať záhy uskutečnila, měli mu nyní prokázati tu poswátnou úctu, jakouž sw. církew, jen poslušným swým dítčám zústawuje. Šliť tedy wšřic jeho tělu doprovázení množstvím kněží swětských a jiného lidu, prozpěwujice žalmy a písničky, kteréž wšak byly často slzami přetřowány. Potřební obřadowé se konali w kostele klášteruím u přítomnosti dwou kněžen, a dwou mladých knížat

Jindřicha a Konrada. Společná a upřímná žalost je u pozůstatků Ludvíkových opět spojila. Truchlivá tato slavnost, při níž se objevila úplná krása obřadů katolických, trvala po více dní; novou vsádk a nejkrásnější ozdobou slavnosti této byl zajisté zármutek a pláč veskerého lidu, jenž zde přítomen byl. Bylyť takéž štědré oběti věnovány chrámu, a hojné almužny rozdány chudým, čímž se zajisté stala nemalá a poslední úcta tomu, jenž byl chudé tak náramně miloval, a jenž si byl chrámu tak velice vážil. Jeho ostatky byly v schránce uschovány a položeny do kamenného hrobu na místě zvýšeném, tak aby je lid i napotom viděti mohl. Stalť se předmětem mnohých poutí. Lásky lidu a věrnost řeholníků mu získaly příjmi Ludvíka svatého, pod nímž v letopisu znám jest, a kteréz ospravedlnil velký počet zážračných uzdravení, jakéhož mnozí dosli na jeho hrobě a jeho přimlou. Odtud se stalo, že byl téměř po troji století od lidu ctěn co svatý, ač od církve svaté nikdy nebyl za svatého vyhlášen. I podnes ještě lze poutníku katolickému spatřiti kámen, ulomený z jeho hrobu, a opřený o kostel, jenž nyní nepřináleží katolíkům; a když pohledne na tento poslední zbytek tak vzácné památky, musí se s pohnutím a užasnutím upamatovati na toho, jenž nejsa sice od církve za svatého vyhlášen, byl aspoň za hodného uznán býti manželem svěťice.

Kapitola XX.

**Kterak rytířové durinskí Jindřicha pohnuli, že
litoval své zproněkřilosti, a že Alžbětě její
práva opět uawrátil.**

Sned po skončení obřadů potřebných, upamatowal Rudolf Wargula rytíře příjácé, jenž byli okolo Alžběty, na slib, ježž byli biskupowi Bamberštemu strany jeho neteře učinili. Poodešli tedy soukromí, by se strany toho doradili. „Nyní musíme,“ prawil Rudolf Wargula, „dokázati wěrnost, jakouž jsme byli pod přísahou slibili swému sšlechtnému knížeti Ludwíkw a jeho choti Alžbětě, kteráž musela již tolik strasti wystáti, jinak se welmi obáwám, že si na ni wysloužíme pekelného ohně.“ Wšickni pochopili tuto jeho řeč, neboť tehdaž si to i ti nejjudatnější bojownici, nepokládali za hanbu, kdžž upamatowáním na život budoucí, k wykonávání powinnosti života wezdejššího powzbuzeni byli. Ustanowili se tedy jednohlasně na tom, že budou bez prodlení důrazně domlouwati Jindřichowi a jeho bratru, a wywedení tohoto nesnadného úkolu wznesli zwláště na čtyry rytíře, jejichžto jména, jak letopisec dokládá, zasluhuji pro wěčnou sláwu zaznamenána býti. Bylť té to pan Rudolf Wargula, nejwyšší čífník, kteržž měl co nejwýmlownější a kněžně nejodda-
nější we jménu ostatních mluwiti; s ním byli

Rudolf Berstetten, Hartwít v. Erffa a Walter Wargula, příbuzný Rudolfov. S těmito se odebrali i jiní rytířové k mladým knížatům, jež našli u matky, a rozestavili se okolo nich. Pan Wargula, obrátiv se k Zindřichovi, promluvil k němu následující slova, kteráž všim právem s velkou pečlivostí do letopisů zemských zaznamenána byla: „Pane! moji přátelé a Wassi manové, jižto jsou zde přítomni, mě požádali, abych v jejich jménu k vám promluvil. Dozvědělí jsme se v zemi Francké a pak i zde v Durinskách, o věcech, kteréž Wáš tak zahanbují, že jsme nad tím uštrnuli a se zastyděli, že v naší zemi a u našich knížat se nachází taková bezbožnost, zpronewěřilost, a nestydatost. Ach! mladý kníže, což pak jste učinil, a kdo Wám dal takovou radu? Wyhnali jste z Wassich hradů a z Wassich měst jako nějakou newěstku manželku svého bratra, ubohou opustěnou wdovu, dceru wznesseného krále, kdežto jste ji naopak ctiti a těšiti měl. Medbaje na vlastní dobré jméno své, wydal jste ji v bidu, a nechal jste se ji co žebráčku potulowati. Co zatím Wáš bratr z lásky k Pánu Bohu svůj život obětował, byli jeho malí sirotci, jež jste měl co věrný poručník s láskou a příchýlností hájiti a žiwiti, od Wáš do dalekého swěta wyhuáni, ano přinuceni odloučiti se od své matky, aby zároveň s ní hladem mřiti nemuseli. Taková-li jesti Wasse láska bratrská? Tak-li Wáš učil bratr Wáš, tento zbožný kníže, kterýž by takovým způsobem nebyl zacházel ani s tím nejposlednějším ze svých poddaných? Ano, ani člověk ne-

wzdělaný nebylby tak ukrutně jednal se sobě rovným, jako Vy jsa knížetem, nakládáte se svým bratrem, kterýž se zatím z lásky k Pánu Bohu na smrt vydává. Kterak se budeme moci budoucně důvěřovati we Vaší věrnost a počestnost? Víte, že co rytíř jste povinen hájiti wdowu a sirotky, a Vy zatím sám sirotky a wdowu utiskujete po svém bratru. Upřímně Vám povídám, takové jednání volá o pomstu k Bohu.“

Aněžna Zofie se dala, slyšíc tyto zasloužené výčitky, jakéž se jejímu synu činily, do náramného pláče. Mladý kníže, jsa pomatený a zahanbený, sklopil hlavu nic neříkaje. Wargula pak pokračowal dále: „Milostivý pane! čehož pak se Vám bylo obáwati od bídné, slabé ženy, jenž byla opuštěna, malomyslná a osamělá, bez přátel, bez spojenců w této zemi? Co pak by Vám byla ublížila tato swatá a ctnostná paní, bytby také byla zůstala w držení wšech Vašich hradů? Co pak se uhní o nás řekne w jiných zemích? Ji hanba! stydím se již, když jen na to pomyslim! Wěztež, že jste urazil Pána Boha, potupil celou durinskou zem, zkalil své dobré jméno, a powěst wesskeré své šlechtné rodiny; a obávám se skutečně, že Bůh wyleje hněw svůj na celou krajinu, nebudete-li se káti před obličejem jeho, nesmíříte-li se s nábožnou wdowou, a nenawrátíte-li synu svého bratra wsecko, čehož jste mu byl neprávě odňal.“

Wšickni přistojící se zděšili nad náramnou odwážliwostí a neohrožeností, s jakouž mluwil šlechtný rytíř; ale řízením božím se stalo, že řeč tato pohnula srdcem, kteréž bylo již dráhně času

nepřístupným všemu využití spravedlnosti a milosrdenosti. Mladý kníže, jenž nebyl posud slova promluvil, se dal do pláče, a plakal dlouho, nic neříkaje; pak pravil: „Želím toho upřímně, co jsem učinil, nikdy více neuposlechnu těch, jižto mě k tomu radili; věnujte mi jen opět svou důvěru a přátelství, všechno rád učiním, cokoli sestra má Alžběta odemne žádati bude; odměňováním vám úplnou moc nad svým životem i nad svými statky.“ Wargula na to odpověděl: „Tak jesti dobře, toť jest ten jediný prostředek, jímž Vám hněwu Božímu ujiti lze. Zatím však se Zindřich přece nemohl udržeti, aby potichu neřekl: Bylby i sestra má Alžběta měla celou německou zem, přece by ji nic nezůstalo; neboť ona by ji z lásky k Pánu Bohu celou rozdala.“ Na to odešel Wargula bez prodlení se svými soudruhy k Alžbětě, aby ji vyřídil, co vymohl svými domluvami, a aby ji zvěstoval, že její swatr se s ní chce smířiti, a ji za jakoukoli cenu žádost učiniti. Když se počalo mluviti o výměnách, jakéž by se Zindřichovi měly předepsati, zvolala Alžběta: „Nežádám ani hradů, ani měst, ani zemí, aniž co jiného, což by mi jen přetíželo a mne vytrhowalo; budu však Zindřichovi velmi powděčna, pakli mě mimo mé věno, dá tolik, co budu chtiti vynaložit k dobrému svého zesnulého chotě, a k spasení své vlastní duše.“ Řytkové na to hned odešli pro Zindřicha, a přivedli jej k Alžbětě. Přicházeli ve společnosti své matky, a svého bratra Konrada. Jak mile

ji spatřil, jal se ji snažně prositi, by mu odpustila, cokoliv jí byl učinil zlého, a ujistňoval, že ho svědomí nad tím trápí, a že hotov jest, ji vssěcko úplně a věrně nahraditi. Žofie a Konrad spojili také své prosby s jeho prosbami. Misto odpovědi se mu wrhla Alžběta do náručí, a dala se do pláče; Zindřich plakal s ní se svým bratrem a matkou; ano ani udatní bojovníci, jenž zde byli přítomni, se nemohli slzi zdržeti, patřice na toto tklivé divadlo, a vzpomínajíce na dobrotivého a milostivého knížete, jenž býval za svého žitobytí společným swazkem celé této rodiny, a jehož ztratila bez nádeje, že se jim kdy opět nawrátí.

Taktéž i práva jejich dítek byly pojistěna, jmenowitě právo Heřmanowo, jenž byl prvorozeným synem, a tudíž zákonným dědicem knížetství durinského a heského; zatím wssak měl, po čas jeho nezletilosti dle zákona vládnouti starší z jeho strýců; Zindřich tedy zůstal prozatímním wladařem. Když takovým způsobem vssěcko bylo w pořádek uvedeno, rozloučili se rytířové a nawrátili se opět na své hrady; Alžběta pak se ubírala se svými dítky we společnosti Žofie a mladých knížat na Wartburk, odkudž před tím tak potupně wyhnána byla (1228).

Kapitola XXI.

Kterak se swatá Alžběta odřekla swěta, a kterak w Marburku oděm řádu slavného swatého Frantiska na se wzala.

Kníže Zindrich dostal slowu swému; po celý ten čas, co sw. Alžběta u něho přebýwala, s ní zacházel welmi lastawě a uctiwě, snaže se tímto způsobem, aby jeho swekrusse pozapomněla na příkoř, jakouž jí byl dříve činil. Zároveň nařídil, aby se jí prokazowala wsselitá úcta, jakáž příslussela jejímu stavu; a ponechal jí úplnou swobodu k wykonáwání nábožných cwičení a milosrdných skutků, jež ona také swou býwalou horlivosťi opět konati započala. W tyto doby padá založení špitálu sw. Maří Magdaleny w Gothě, čímž se byla obírala již za živobytí swého zesnulého chotě, což wssak teprw nyní po nawrácení se do swých zemí uskutečniti mohla. Pomáhati chudým, bylo jak před tím, tak i nyní jejím nejmilejšsim zanepráždněním, kterémuž wěnowala wesseren čas, jenž nebyl modlitbě a rozjímání zaswěcen. Co wdowa byla nyní sprosstěna powinností přítomnu býti při veřejných slavnostech, a rovněž tak se i vyhýbala každé příležitosti, aby nemusila docházeti do společnosti rytířů a k wesselostem knížecího dworu, wědouc že náklad na

ně se často běře z těžkých prací ubohých poddaných *). Sníženost chudého lidu jí byla milejší nad slávu a nádheru mocných tohoto světa; svou dobromolnou chudobou hleděla co nejvíce možno s chudými se spřáteliti. Takovým životem, jenž byl velmi ostrou důtkou na duše tomuto světu oddané, popudila Alžběta záhy na se hněm dvořeninů a nespokojených rytířů, jižto byli tolikou hořkostí již naplnili její věk detinský, a první doby jejího vdovství. Vy se na ni pomstili za to, že pohrdala bohatstvím a rozkošemi tohoto světa, jež oni nademšťovali milovali, zacházeli s ní také velmi pohrdavě. Zdráhalí se, ji namošťiviti neb s ní promluvití, a pakli se s ní někdy přece uáhodou setkali, tedy ji jen tupili nazývajíce ji hlasitě sprostou a posetitou. Všech tyto úkony snášela Alžběta ochotně, a na její tváři se patrně jevíly poklid a odemzdnanost duše; což vidouce její nepřátelé, usmyslili si opět ji vytýkati, že již zapoměla na smrt svého chotě, a že se oddává nesluské radosti. „Vidníci!“ praví zde jeden spisovatel téhož času „newědělí, že oplývá radostí, kteréžto se bezbožným nedostává.“ Zdá se, že i kněžna Zofie se dala svésti těmito pomluvkami, a že dala Alžbětě na jemo, která se nad tím diví a horší. To však Alžbětu nezformoutilo, neboť Bůh, jenž jí byl nademšťoval, znal její srdce. S druhé strany duše opravdu

*) Tak bych si snad bývalo někde, ale již jistě u žádného knizečného dvorní není, aby z těžkých prací poddaných se nákladě veselostem bral.

nábožné a moudré, jimž byla známa, ctily a obdivovaly se její pokoře. Téhož času se jí také dostalo povzbuzení, pro duši křesťanskou nej příjemnějšího, a ochrany, pro zneužnanou paní, nejmocnější, od svaté Stolice totiž, kteráž byla tenkrát bezpečným útočištěm pro nestátné a pronásledované; bylať totiž posílěna a počtěna slovem svého otce a přítele. Tentýž kardinál Ugolin, jenž byl, jak jsme svrchu viděli, prostředníkem mezi naší kněžnou a svatým Františkem z Assisi, stáw se papežem pode jménem Řehoře IX. a dozvěděw se o jejím nestěsti, a o její neoblomitélné wěrnosti, s jakouž krácela po cestách Páně, poslal jí několikero psaní, w nichžto jí stědře poskytoval útěchy apostolské. Příkladem svatých a slibowáním života wěčného ji wzbuzoval, by setrwała w zdrženliwosti a trpěliwosti, a aby po Bohu důwěrnost swou w něho skládala, že jí, pokud žiw bude, neopustí; ano že jí bude po wsecky časy považowati za wlastní dceru, a že bere od nynějška jak její osobu tak i její jmění pod wlastní swou ochranu. Zároveň jí udělil práwo, by její špital u sw. Maří Magdaleny w městě Gothě, směl míti wlastní kostel a hřbitow. konečně nařídil ještě tento lastawý a bedliwý otec mistru Konradowi z Marburku, jenž byl dosawad ještě nadán plnomocenstwím apostolským pro Německou říši, a jenž se byl právě nawrátil do Durinska, aby se neobmezeně a zwláštěněji, než to byl posud činil, uvažal w duchowní spráwu Alžběty, aby jí zároveň

tafé zastával proti všem, jižto by se o to pokusili, ji pronásledovati.

W Alžbětě brzo vznikla myšlénka a toužebná žádost po životě dokonalejšším, w němž by s Bohem blížeji obcowati mohla; buďto že wzbuzující slova společného otce věřících zmýšlily její srdnatost, buďto že se řídila wplywem, jakýž měla milost Boží na její srdce. Bylať se sice již opravdu odřekla vši světské slávy, a všech radostí, jakýchž w slávu swém požíwati mohla; to se však její náramné horlivosti ještě nezdálo dostatečné; její duše byla ještě na více stranách spojena se světem, a tento svět se jí protivil. Dlouho přemýšlela, jakým způsobem života by se Pánu Bohu nejlépe mohla zalíbiti, dlouho však nebyla s to rozhodnouti se, má-li si wymoliti některou z řeholí, jakýchž tehdáž sláwalo, a nebo, má-li co pousterowice w samotnosti život tráwiti; až konečně pamětlivá jsouc příkladu sw. Františka Serafinského, jehož dcerou již byla co kajícnice třetího řádu, dala w srdci swém přednost jeho řeholi. Cítila, že má také tolik srdnatosti, a že Boha a chudobu rovně tak, jak on miluje; ustanowila se tedy na tom, že na se wezme jeho zákon, w celé jeho půwodní přísnowi, že zanechá všech swých statků, a že bude jako on a jeho horliví učedníci choditi ode dveří ke dveřům žebrat, čehož jí k žiwo-bytí zapotřebí bude. Tento úmysl swůj sdělila mistru Konradowi, žádajíc jej pokorně o jeho svolení k tomu. Obezřetný však wůdce du-

chovní zamrhl s nelibostí tento její zámysl, a pokáral ji přísně, věda, že takový způsob života by se nestromnával ani s jejím pohlavím, ani s její slabostí tělesnou. Alžběta však opětovala vroucně žádost svou, prolévajíc při tom hojných slzí, a an Konrad vždy odporoval, opustila jej slovy: „Dobře tedy, však uvidíte, že něco učiním, v čem mi nebudete moci zbraňovati.“

Widouc tedy, že tenkrát nebude s to přemoci odpor Konradův, vzala své útočiště k jiným cestám, na nichž by mohla zadosťučiniti své horlivosti, jejížto plamen ji šířil. Sníže Zindřich, ať si již jakkoli soudil o obyčejích a o smýšlení své swetrusse; nicméně ji zevně přece vždy na jero dával vážnost a lásku, jakouž ji byl sliboval u pozůstatků svého bratra, a prokazoval ji při každé příležitosti všemožnou úctu, jižto se však stromná kněžna vždy, jak nejlépe mohla, vyhýbala. Alžběta tedy spoléhala na tuto jeho přízeň, a pobývši téměř celý rok u prostřed své rodiny, požádala Zindřicha, by ji vykázal nějaké sídlo, kdežto by sama sobě a Bohu svému živa býti mohla, kdežby ji nic nemyntrhowalo z nábožných cvičení, a nic nepřekáželo u vykonávání milosrdných skutků. Zindřich poradiv se s matkou a s bratrem, popustil ji k vlastnictví, co věno doživotné město Marburk v Hesích se vším, co k němu přináleželo, i se všemi důchody, jakéž mělo. Proniknuta citem srdečné vděčnosti, vzdávala díky svému swatru a jeho matce,

dohládajíc, že pro ni činí víc, než zasluhuje, a že jí dali více, než zapotřebí má. Zindřich jí pak ještě sliboval, že jí mimo to posle pět set hřiven stříbra, aby si potřebného uáradí nakoupiti mohla. Ale mistr Konrad, jak se zdá, neschvaloval toto její jednání, neboť psal svatému Otci, že se kněžna proti jeho vůli odebrala do jeho rodinného města; naprosto však tomu neodporoval; a protož Alžběta použivši jeho blízkého odchodu, opustila Durinky, by se ubytowala se svým duchovním otcem v tomto městě, jemuž nápotom její jméno tak krásnou a utěšenou pověst získalo.

Přísedši do Marburku, ustanowila na radu mistra Konrada úředníky a správce, jižto ve jménu jejím měli vladařiti. Obyvatelé města se všemožně přičinili, dáti na jeho úctu své uladě panownici, to se však ponížené Alžbětě nelíbilo; protož se uchýlila bez prodlení do malé dědinky, jmenem Wehrda, ležící asi míli od města, na utěšeném pobřeží potoku Rahny, jenž teče k Marburku*). Přísedši tam, zvolila náhradou za obydli jakousi opuštěnou chatrč, jenž byla na zboření, aby tak žádnému z chudých obyvatelů dědinky této k obtížnosti býti nemusila; neboť již tehdaž vzníkala v jejím srdci srdečná starostlivosť o

*) Tato dědinka stojí posud, a památka na svatou Alžbětu se zachowala až do dnešního dne mezi jejími katolickými obyvateli. Na místě, kdež stávala biduá chaloupka, v níž svatá Alžběta přebývala, utahuje se nyní prostorný dům obroubený růžovou zahradou. Tato dědinka poskytuje velmi krásný pohled na spanilou krajinu okoli Marburkého.

nové její poddané. By se zachránila před nečasem, musila se skrčiti pod klenutí schodů neb komína; pak požadělávala listnatými rato-
lestmi vssecky otvory, jimiž by jí witr neb slunce mohly obtěžowati. Na to si připravila sama, jak jen nejlépe mohla, nějaké skromné pokrmy, vzdávajíc Bohu díky. Tento chatrný přibytěk ji nechránil ani před horkem ani před zimou; zvláště pak byl touř jejím očím welmi obtížný. Alžběta wšak snáßela wsecka tato umrtwowání a nepohodlí s ochotností, pamatujíc ustawičně na Pána Boha. Zatím si pak dala w Marburku wedle kláßtera Minoritského wystawiti domeček z hlíny a z dřewa, jako by to byla chaloupka pro nějakou chudou ženu, aby tak ukázala wšem, že to není bohatá kněžna, jenžto se w hlavním swém městě usídlila, nýbrž sprostá, trpělivá wdowa, přisedßi sem, by we wßi pokoře sloužila Pánu Bohu. Zač mile byl tento palác křesťanské sniženosti wystawen, přestěhowala se Alžběta do něj se swými dítkami, a s wěrnými swými spoludružkami.

Zatím wšak bylo zapotřebí, aby se wždy jeßtě patrněji a dokonaleji od swěta odtrhla, a s Bohem úzeji a zjewněji se spojila. An její zpovědník pevně stál na swém, a nikterak jí domoliti nechtěl; by zákon Frantißtánský w celé jeho rozsáhlosti přijati, a na způsob řeholnic swaté Kláry chleba si wyžebrawati směla; hleděla aspoň, co nejwíce možno, přiblížiti se k tomuto způsobu žiwota, jež považowala za

wzor ewangelické dokonalosti. Widěli jsme swrchu, že byla již za žiwobytí swého chotě přiměřena třetímu zákonu swatého Frantisska; a ačkoli se toto odvětwí družstwa swatého Frantisska, tehdaž ještě nepovažowalo za řád pravidelný a řeholnický, z něhožby wystoupiti již nebylo lze; nicméně chtěla přece Alžběta swé přijetí tohoto zákona jistými veřejnými slavnostmi zasvětit, a obnovila slavně slib zdrženlivosti, poslušnosti a dokonalé chudoby, jakž byla již častěji w srdci swém učinila. Tímto způsobem se mohla aspoň dle možnosti odřici swých statků pozemských, a zvoliti dobrowolnou chudobu, kteráž byla po tolik století řádu Frantisskanskému zjednala patrnou ochranu Boží, a obdiwování swěta křesťanského. Mistr Konrad schwálil tento její úmysl; při tom ji wšak dal na srozuměnou, že se tímto slibem neodřiká práwa swobodného hospodaření se swou majetností, jakž by si toho byla přála; ano že na opak jesti její powinnosti, aby jmění pocházející z jejího wěna, neb ze statků, jež jí byl Zindřich, popustil, sama postoupně wynakládala ku podporování chudých, a na zplácení jistých dluhů, ježto byly po jejím zemřelém manželu zůstaly. W duchu wšak přece dala wýhost wšemu pozemskému zboží, a wšemu co jí na swětě milé bylo, byt by to i jinak samo w sobě bylo věci dowolenou. Wědělať wšak zbožná Alžběta, že k dosažení úplného wítězství netoliko nad swětem, nýbrž i nad sebou samou, nepostačí toliko její wlastní wůle a příklad je-

jeho ochrance sv. Františka neb jiných svatých, jižto byli již před ní po této cestě tráceli; vědělať, že k tomu předemším zapotřebí má milosti s hůry, o níž také s vroucností neobyčejnou Boha prosila po několik dní, než oděv řeholní na se vzala. Vypravovalať své přítelkyni Ssentrudě, že vzývala bez přestání Pána Boha, aby jí udělil tuto trojí milost: Předně aby mohla zcela pohrdnouti všemi věcmi mezdejšími; pak aby jí dodal tolik žmužilosti, by si newšímalala úkorů a pomluvy lidských, a konečně by v ní předemším umenšil nesmírnou lásku, jakouž zahorela k svým dětkám. Modlívši se na tento úmysl již po dráhný čas, přišla jednou k svým spoludružkám, skvic se radosti, anaž nebyla již z tohoto světa, a pravila jim: „Bůh vyslyšel mou modlitbu. Gle! všecko bohatství, a všecko zboží tohoto světa, jest jako bláto v očích mých. Pomlouvání a utržení bezbožných, jejich mnou pohrdání, mi působí rozkoš v srdci. Mé malé milované děti, jež jsem pod svým srdcem nosila, jež jsem posud tak náramně milovala, a s takovou srdečností objímávala, tyto drahé děti jsou mi nyní jako cizí*), Bůh jest mi

*) Tím nechce sv. Alžběta říci, že svých dětí již nemiluje, nýbrž teu jest smysl slov oněch, že je miluje láskou všeobecnou anobř láskou takovou, která již nepochází z tělesného, přirozeného pudu, jímž obyčejně vedeny bývají matky při opatrování svých dětí, nýbrž kteráž jediné pochází z lásky k Bohu. Nebo u sv. Alžběty tehdáž všílila tělesnost sílu ducha v Bohu vkořeněného úplně přemожena byla. Jest to tedy vyšší stupeň lásky Boží, který se v oněch slovech gráci, který se všíluf jábuému za přísuou pomíuosti nenkládá.

svědkem. Zemu je obětují a odemzdávám, ať s nimi nakládá vždy a ve všem dle své svaté vůle. Nemilují již ničehož, žádného stvoření, milují toliko svého Stvořitele.

Roznícena touto hrdinskou láskou měla Alžběta za to, že by byla již dostatečně připravena k složení slibu a ku přijetí roucha zasvěceného svatým Františkem a svatou Klárou, ježto si byla za vzor vyvolila. „Kdybych mohla,“ pravila kužna, „najítí oděvu ještě špatnějšího nežli jest onen svaté Kláry, ráda bych ho na se vzala, abych měla aspoň náhradu za to, že mi není lze vstoupiti úplně do jejího svatého řádu; avšak špatnějšího oděvu již neznám.“ Ku skládání svého slibu zvolila kaplu, již byla dala Minoritům, a chtěla, aby se posvátní tito obřadowé — přijímání roucha řeholního konali na velký pátek, kdežto Pán Ježíš z lásky k nám se dal obnažiti a na kříž přibiti, a kdežto i oltáře obnažené a vši krásy zbavené, věřícím na mysl uvádějí památku oběti vykonané na kříži; téhož dne chtěla i Alžběta všeho se odřici, a přetrhnouti ještě ty poslední vazby, ježto ji ještě k zemi poutaly, aby se mohla tím snadněji k nebi povznášeti, a následovati žnicha duse své po cestě chudoby a lásky. Tento svatý den tedy přišedši do kaply, položila u přítomnosti svých dětí, svých spoludružek a několika řeholníků z řádu svatého Františka, své svaté ruce na obnažený oltářní kámen, a přísahala že se odřiká své vlastní vůle, svých příbuzných, svých dětí,

smých přátel, vši slávy a všech radostí tohoto světa. Mezi vši smatou, již sloužil mistr Konrad, jí byly ostříhány vlasy, a byla oblečena v roucho šedé, a opásána provázkem, co rozeznávkou řádu Frantisského. Tyto obřady vykonával Burkard, kwardian Minoritů v Hersich, jenž ji považoval za svou dceru a duchovní přítelkyni. Tento řeholní oděv podržela až do svého úmrtí, a chodívala povždy bosýma nohama. Dala také vyryti na svém pečetném prstenu, jakož i na známkách své rodiny a svého chotě, postavu bosého frantissána, jakoby byla chtěla smazat všelikou úpomínku na svou bývalou slávu.

Její čestná družka Zitka, jenž jí byla od jejího dětinství nerozlučitedlnou společnicí, nechtíc nyní jinak živa býti než její milovaná paní: přijala zároveň s ní oděv třetího zákona, a obnovila slavně slib čistoty, jež byla již několik let před tím učinila, ještě za živobytí knížete Rudwíka. Tato srdečná sdílnost života a smýšlení poskytovala Alžbětě aspoň nějakou útěchu, jižto by si suad také byla odepřela, kdyby si jí byla bývala povědoma; bez toho jí však i tato útěcha záhy měla býti odňata. Posud měla Alžběta ještě své dítky u sebe, nyní však musila i ty od sebe vzdáliti, jelikož si vytykala, že je dosavád miluje s přílišnou náruživostí. Její prvorozený syn Heřman, dědic zemí otcovských, jemuž nyní šlo již na sedmý roč, byl zaveden na hrad Krajcburský, kdež měl zůstati pod dobrou a bezpečnou dohlídkou až do té doby, kdežby se

mohl uvážati u vládu, již měl prozatím jeho strýc Zindrich. Zde sídlila jak se zdá, i starší dcera sv. Alžběty, Žofie, jež byla již tehdyž zasnoubena mladému knížeti brabantskému. Její druhá dcera, jenž se podobně jmenovala Žofie, navrátila se do kláštera Kicingen, kdež se měla státi jeptíškou, a kdež také skutečně ostatní dny života svého ztrávila. Nejmladší ze všech Kedruta, jež se byla teprv po smrti otce narodila a sotva dvě léta počítala, byla odeslána do kláštera řeholnic premonstrátských w Altenburku, nedaleko města Weclara. Všickni se nad tím pozastavovali, a hořce to vytykali Alžbětě, že dala tuto mladou kněžnu do kláštera tak chudobného, jenž byl teprv w nově založen. Alžběta však odpověděla, že to již tak bylo umluveno mezi ní a manželem w onu chvíli, když se byli spolu loučili, ještě tedy před narozením dítěte. „Bůh sám,“ tak dohládala, „nám dal to vnnutí, bychom právě tento klášter zvolili; chceš zajisté, aby dcera má napomáhala k duchovnímu iездеjšímu prospěchu tohoto posvátného ústavu.“

Tak dovršila Alžběta svou oběť, tak se rozřehovala úplně s tímtoездеjším životem, učinivši více, než náboženství křesťanské za povinnost ukládá. Nezbyvalo jí již ničeho, čehož by se byla mohla ještě odřici; respekt takněž pro ní vymřelo na tomto světě; w svém dwaadvacátém roku již mohla říci s apóstolem: „Živaf jsem, ale ne již já, ale živo jest w mne Christus.“ (Gal. 2, 20.)

Mossat svět, a kříže tohoto světa, jenž ji byli povždy svou nenávisť pronásledovali, čekali právě zde opět na ni, aby své útoky a násilí proti ní zdvojili. Mocní a opatrní synové tohoto světa ji jednohlasně tupili, a veřejně za bláznici vyhláškovali; aniž v tom byli na omylu, neboť Alžběta se skutečně přidržela bláznovství svatého kříže v celé jeho rozsáhlosti t. j. křesťanského náboženství, jež mudráci tohoto světa považují za bláznovství.

Co se mluvilo tenkrát u dvoru durinského, bylo zajisté častěji opakováno i od těch, jižto byli seznámeni se životem sv. Alžběty, a jenž byli některé různé a něžné podrobnosti z jejího dětinství před tím vychvalovali; i ti nyní v této rozhodné době jejího života respektu na ní tupili a zamrhovávali. „Gle!“ pravil snad mnohý, „v tak mladém věku, kdežto má na sobě tolikero povinností, a kdežto mohla užívat ještě mnoho newinných radostí, si volí život tak neobyčejný, ukládá si totiž zbytečných bolestí, vzdává se péče o děti, a skládá se sebe respektu povinností životaездеjšího.“ Takové se vedly a jiné podobné ničemné řeči, jimiž hojně oplývá moudrost tohoto světa, kteráž dowede toliko tupiti to, co se s jejím sobectvím a s její chaulostí nestrannává.

Křesťané! snad nebudeme i my což podobného smýšleti, pohlédajíce na vítězství této křesťanské retně! Jessťo jsme příliš slabí, než abychom ji následovati mohli, nebudmež aspoň tak zaslepeni, abychom ji se neobdivovali. Stě-

mež srdcem pokorným její podivnou lásku k Bohu, a její neobmezenou poslušnost, jakouž se spravovala dle slavných slov Páně: „Ide-li kdo ke mně, a nemá-li v nenávisti otce svého i matere, i ženy, i děti, i bratří, i sestery, ano i života svého, nemuž býti mým učedníkem.“ (Euf. 14, 26.)

Že ji svět tupí a ní pohrdá, tomu se nedivme; činí to proto, že dle příkladu Christova přemohla svět. V tomto boji, k němuž svět vybízí hned v útlém věku duši člověka, vykoupenou drahou kreví Christovou, zápasila Alžběta udatně. Již v mladém svém věku se beze vši bázně vydala v tento zápas. Bojovala udatně, neutíkajíc před nepřitelem, anobrž živa byla uprostřed nepřátelských útoku, a uprostřed nescíslných osidel, ktercž ji kladeny byly. V mladém věku, v němž se sotva otvírati počínají oči duševní, se dají omiluviti mnohé chyby; ale Alžběta překonala již v tomto věku všechnu lichou bázeň, všecky předsudky a všeelikou lest tohoto světa. Nedopusťlal nikdy, by svět na ni dosáhl nějakého práva; nečinilal co velel svět, nedbala na jeho tupení, nevěšimala si příkoří, ktercž jí činil. Onal přemohla svět povždy a ve všech okolnostech; přemohla ho v lesku bohatství a slávy dvoru knížecího, jakož i v hořkostech hladu a bídy; přemohla ho v nejšladších a nejnevinnějšších náklonnostech svého srdce, rovněž jako i v dobách nejkrutějšiho zkoušení, v opusťténosti, v osamělosti a v smrti. Ani

svazek manželský, ani lásku mateřskou, ani dobrou pověst, tento nejvzácnější statek pozemský, se nezdála w obět přinést. A když se nyní vzdaluje nepřitele, činí to proto, že již co vítězitelně boj svůj dokonala. Co utlé dítě již wstoupila na bojiště, a neopustila ho, pokud nepřitele svého nepřemohla a nezničila. Nyní však, kdežto již byla hada přemoženého uohama poslapala, nyní již může odložiti zbraň a očekávati uprostřed neuvýslovných radostí, jakých poskytuje dobrovolná chudoba a poslušnost, den oslawení věčného.

Kapitola XXII.

Ⓞ velké chudobě, w níž Alžběta žila byla, a kterak zdvojila svou pokorn a milosrdnost.

Alžběta, jsouc jen Bohu živa, chtěla, aby dobrovolná chudoba, jakouž si byla uložila, se stala, co nejvíc možná, skutečnou a dokonalou; chtěla, aby w jejím životě všecko bylo přiměřeno chatrnému domu, toliko z hlíny a z dřeva vystavenému, jakýž si byla za obydli zvolila. Protož věnowala všecky důchody, jejichž vlastnictví si byla z donucení Konrada pro jmeno podržela, bez výminky ku podporování chudých a dobročinným ústavům. Ana nemohla od svého zpovědníka povolání do-

sáhnouti, by si chléb svůj vyžebřámati směla; umínila si, že se prací rukou svých živiti bude. Uměla vsáť toliko přísti, a to šice jen vlnu, ne také len. Dávala si tedy z kláštera Altenberského přinášeti vlnu, o níž pracovala a z níž pak posílávala předimě klášterním pannám na zpět, a tyto jí platily mzdu za přádlo, avšak ne vzděly tolik, co si byla zasloužila. Alžběta vsáť hleděla s tou nejmenší svědomitostí, aby její práce byla dokonalá. Jednou dostala již napřed plat za jistou zásobu vlny, již měla upřísti; tu vsáť jí dal mistr Kourád vzkázati, by se s ním odebrala z Marburku do Jhenáku; vidouc tedy že nebude moci úkol svůj úplně vykonati, poslala trochu vlny, kterouž ještě neupředla, na zpět do kláštera, a zároveň i něco peněz, aby se neřeklo, že se jí vyplatilo víc, než byla zasloužila. Dřítatně pracovala s takovou pilností, že i tenkrát, když musila pro nesmírnou slabost a častější churavost zůstatí ležet, přece přísti nepřestávala. Nejednou jí vytrhly její spoludružky přeslici z rukou, aby se šetřila; Alžběta vsáť, aby nemusela zaháletí, aspoň k budoucímu přádlu vlnu sflubala a připravovala. Z malého výdělku prací svých, mohla uděliti alespoň nějaké oběti chrámu Páně; ostatní pak vynakládala na svou chatrnou výživu. Nebyloť vsáť nic sprostějšího, nic nechtutnějšího nad její pokrmy. Dal-li jí někdo nějaké chutnější a svěstnější jídla, zanesla je bez prodlení chudým do svého špitálu, aniž

jich byla řdy okusila. Zatím vřst byla také pamětlivá radu, jakouž v tom ohledu dává křesťanská opatrnost, žádala častěji svého lékaře, aby ji zevrubně udal meze zdrženlivosti, obávajíc se, aby snad přílišnými posty nepřšla o zdraví, z něhož někdy bude muset skládati přísné účty, a aby na se neuvalila nějakou nemoc, pro kterouž by pak Pánu Bohu náležitě sloužiti nemohla; bývalať bez toho velmi často churava. Obvyčejně jidávala toliko ty nejšpatnější zeleniny, vařené jen ve vodě a bez soli. Ona si jich sama, jak jen mohla, připravovala. Při pracích svých ale povznášela vždy duši i oči své k Bohu, v modlitbě a v rozjímání.

Ostatně nosila Alžběta i oblek potravě té přiměřený; mívalať totiž šat z hrubého, nebarveného sukna, jakýmž se toliko lid venkovský a chudý odíval. Šat tento, celý roztrhaný, zvláště na rukávech, zalátán byl látkami rozličných barev, a upraven v půli tlustým provazem. Svůj plášť, jenž sestával z tétéž látky, co onen šat, a jenž se stal krátkým, nastavila kusem jiné barvy. Kde jen našla nějaké kusky sukna jakékoli barvy, vsedky posbírala, a pak nimi látávala vlastníma rukama roztrhaný a popálený oděv svůj, jak nejlip mohla; neumělať vřst ani dobře šiti. V takovém obleku se pak neostýchala vyjiti u veřejnost; a odtud se mezi svěťáckým lidem tím více rozmáhalo důmění, že se smyslem pomínula; z jiné pak strany v ní některé nábožné

dusse právě proto druhou svatou Kláru spatřovaly. Mejednou sivekla i tento chatrný štát se sebe, a darovala ho chudým, tak že se potom sama měla sotva čím přikrýti, a protož žila potom w čas velké zimy doma u ohniště, neb se ukrýla na svém loži mezi dvěma žínčkama, říkávajíc: „Nyní zde ležím, jako ve své rakvi.“ A tato nowá nejuáže jí bývala pramenem nové radosti.

U prostřed všech těchto strastí, neutrpěla však přece její spanilá povaha, její přívětivost, její sorchovaná a všestranná dobrota, jakýmiž vlastnostmi povždy vynikala, ani té nejmenší ujmy. Od svého nejuťlejšího dětinství milovala vždy společnost chudých a opovržených nadevšecky jiné; a nyní se ve své samotnosti chovala s něžnou a lahodnou srdečností netoliko k svým soudružkám, kterč s ní dobrowolně zůstávaly, nýbrž i k služebným, ježto jí od mistra Konráda dáno bylo. Medomolila nikdy, aby jí některá z nich, bysby i z rodu sebe nižšího pocházela, dala nějaký čestný názew, neb aby jí jmenovala jinak, než jím křesťním jmenem; k tomu jí musely všechny tykati, jakoby jim byla rovná, neb nižší než ony. Dual raději obsluhovala jich, než aby si byla dala od nich sloužiti. Tato dcera tak wzneseného krále si w tom libovala, když mohla místo služebných nádobí a náčiní domácí umýwati a čistiti. Aby se mohla zcela a swobodně oddati této práci, jenž ješť tak opovržena w očích lidských, wzácná ale před obličejem Božím, pocházeli z pravé pokory: nalezla po každé nějaký zámysl k odstranění svých služek, ukládajíc jim nějaké za-

městnání na venku. Když pak se potom navrátily domů, shledaly, že jejich paní již vykonala práci, kteráž jim přináležela. Když si přichystala večeři, musily s ní jísti u jednoho stola, a nezřídka i z jejího talíře. Jedna z nich, jmenem Ermengarda, kteráž vypravovala všechny tyto podrobnosti soudcem duchovním, obdivujíc se této velké pokoře jindy tak mocné kněžny, pravila k ní jednou: „Jestli sice pravda, milá paní, že si způsobem, jakýmž s námi zacházíte, získáte nemalých zásluh; avšak zapomináte při tom na nebezpečnství, do něhož nás vydáváte, jelikož bychme mohly snadno způsůeti, když nám dovolujete s vámi jísti, a seděti vedle vás.“ Načež odpověděla kněžna: „Ach, když jest tomu tak, musíš si mě sednouti na klín.“ A hned ji vzala do náručí a posadila ji na svůj klín.

Její trpělivost a dobrota se nedaly ničím oblomiti; nic nebylo s to, aby bylo jí k hněvu popudilo, ani té nejmenší známky nějaké netrpělivosti nikdy se na ní newidalo. Často a dlouho rozmlouvala se svými spoludružkami; jakási nadzemská lahodnost a veselost jejího srdce oživovaly tyto rozmluvy, kteréž však nebyly proto méně užitečné těm, jižto v nich podíl braly. Toho však nikdy netrpěla, aby se v její přítomnosti pronášely nějaké marné a lehkomyšlné řeči, aueb slova hněvu a netrpělivosti jevící. Takové řeči a slova hned přetrhla řítávajíc: „Bože! kde pak jest nyní Pán Bůh?“ Ty, jižto se v tomto ohledu prominili, kárávala s volídnou a přívětivou vážností.

Takový život jest na pohled velmi nepří-

jemný a opovržený, velmi vzácný vssal před obličejem Božím; a Alžbětě působil život tento, jemuž se byla zcela oddala, mnohých radostí. Při tom vssat přece nezapomínala na to, co ji mimo péči o spasení její duse nejvíce a jediné zajímalo, totiž na podporování chudých, a na zastávání utískaných. Ona byla již přetrhla vssedky svazky, obětovala vssedko, co měla drahého, a to učinila proto, aby tím jistěji našla Pána Ježíše v nebesích; a právě proto nemohla také zanedbat jeho trpících a rozptýlených oudů zde na zemi. Užívání svých statků pozanechala chudým tak úplně, že ji nepozůstalo ani tolik, aby ji mohla býti nejpotřebnější věci k svému žitobytí zjednati; za tou příčinou se viděl její duchovní vůdce nucen, položit mezi její přílišné štědrosti. Nepřestával vssat ještě ani na této štědrosti; chtěl i v jiných potřebách a strastech býti nešťastným nápomocna, jakž tomu byla navykla od svého dětství; chtěl léčiti jejich rány duševní i tělesné. Tak mile přišla do Marburku, hned o to pečovala, aby tam byl vystaven špitál, kterýž pak na žádost papeže Řehoře IX. zasvětila památce svatého Františka Asiského.

Tento papež, jenž byl právě téhož času onoho anjelského muže vyhlásil za svatého, poslal při příležitosti přenesení jeho svatého těla, královské a neohrožené jeho následovníci, dar ještě mnohem dražší, než byl onen chatrný plášť, jež byla Alžběta kdysi s tak velkou wděčností přijala; bylo to několik krupějí kůže, jež se byla vyprýstila z jeho boku, když mu byly rány

Spasitele s nebe w jeho tělo wtisnuty. Alžběta přijala tento posvátný dar s takovou myslí, s jakouž jí ho posýlal swatý Otec, totiž co nové rukojemství jejího zpříznění a její úcty k tomu, jenž byl prvním, co uměl tak z blízka Spasitele světa následovati. Mělal za to, že jí není lze lépe uctiti tyto swaté pozůstatky, než když je uloží w onom útočišti lidských bíd a strastí, jemuž chtěla osat u dny swého žiwobytí zasvětit.

Zať mile spital tento byl dohotowen, umístila w něm co nejwíc možná, chudých nemocných. Nápotom tam každodenně chodíwala we společnosti swých wěrných přítelkyň a duchowních sester Sítky a Zsentrudy, s nimiž tam stráwila mnohé hodiny, obwazujíc a ošetřujíc nemocné, a podávajíc jim předepsané léky; zvláště pak jich napomínáwala a pomýbuzowala srdečnými a jejich nemocem a dušewní powaze přiměřenými slowy. Nečinila to snad toliko z útrpnosti, aniž proto že by to byla uznáwala za nutnou potřebu, podporowati chudé a bídné, nýbrž hledala, jak se zdá w těchto milosrdných skutcích nowého opět prostředku, k úplnému zničení swé smyslnosti, nad níž byla již tak často zwítěžila; těmito skutky hleděla nowými, hrozným způsobem swé tělo mrtwiti; a bylosby zajisté za těžko rozhodnouti, co w jejíu srdci přewládalo, zdaliž lásta k blížnému, čili nenáwidění hříšného těla, kteráž jediné toliko jí posud odlučowalo od jejího božského Spasitele. Chudým nebýwala toliko těšitelkyní, nýbrž i služkou; žádná služba jí nebyla odporná, těžká neb opowržeua; neboť spatřowala

w každém chudém obraz nebeského chotě dusse
 své. Takowí nemocní, jižto se nejdříve mohli
 zospliwiti, a jichžto se wssični sstitiwali, nejspisse
 se stáwali předmětem její obzwlášt ní péče a lásky,
 právě takowým prokazowala swýma králowským
 rukama ty nejodpornější služby. Gladíwalať jich
 s přiwětíwou důwěrností, a libáwala jejich hnujné
 rány. Nebýloť pamětníka, žeby byl kdo tak slaw-
 něho wítěžstwí dosáhl nad swými odporujícími
 smysly, a žeby byl s takowou horlivosťí a wy-
 trwalostí ty nejopomrženější služby jiným pro-
 kazowal. Každý se podíwíl takowému žiwotu,
 ježž sobě byla dobrowolně zvolila dcera tak
 mocného krále, majíc sotwa dwaadwadcet let;
 coš podobného se nečetlo posud jessťe ani w
 žiwotopisech swatých a swětíc božích; ale Duch
 swatý ji udělowal swých darů w plné míře, tak
 že byla s to, činiti si takowé násilí, jemuž jest
 přislíběno králowstwí nebeské.

Tyto a podobné její činy přece nenalezaly
 wsseobecnuého soucitu a schwálení; ano i mnohé
 jinať nábožné dusse ji winili z přepiatosti; Alž-
 běta wssať se uměla příliš dobře přemoci, než
 aby se byla soudy lidskými dala odstrašiti. S
 činila w pravdě reflowské skutky lásky k nemoc-
 ným a chudým.

Malomocní býwali pro wětší část lidu
 powždy předmětem hrůzy, jelikož tato strassná
 nemoc je nakažliwá; ale Alžběta právě za
 touto příčinou malomocné nejwíce milowala, a
 je nejraději osfetřowala. Sama je umýwala a
 loupáwala; nežřídka rozstříhala opony neb jiné

drahé látky; aby jich vyssedšich z koupele čím utřiti, a do čeho zahaliti měla. Sama jim slávala jejich postele, ukládávala je na ně a přikrývala je dle své možnosti. „O jak jsme šťastni,“ pravila jednou k svým spoludružkám, „že nám lze tímto způsobem umýwati a odíwati Pána Ježíše.“ Mačež jí jedna z nich odpověděla: „Mložná, milá paní, že my ráda s malomocnými obcujete, newím však, zdaliž jest to i jiným rovně tak milo, jako vám.“ Mistr Konrád ale, maje za to, že Alžběta zamedena přílišnou dobrotou a útrpností, překračuje meze křesťanské opatrnosti, zapověděl jí, aby se nedotýkala a nelíbala vředů lidí malomocných neb jinak neduživých, aby snad od nich podobnými nemocmi nakažena nebyla; zákaz tento však neměl žádaného účinku; nebo hoře jakéž Alžbětě způsobil, bylo tak velké, a násilí jejímu utrpnému srdci tím učiněné tak náramné, že z toho do těžké nemoci upadla.

Ostatně neobmezovala tato horlivá následownice Christa Pána svou útrpnost a dobročinnost toliko na tělesné bídý svých bližních; i zdramí jejich duší, a prostředky k duchovnímu prospěchu prospívající nikdy s očí nespustila. S lastavou péčí, jakouž o ně měla, spojovala takéž zbožné a časté napominání; svědomitě o to pečovala, aby chudí své ditky co nejdříve možná pokřtiti dali, a aby všickni tito nemocní žádali a účastni byli smatých swátostí, nejen v hodinu smrti, nýbrž hned jak mile do špitálu přijati byli. Ačkoli její příklad mohl jejím

řlowům důrazu dodati, nicméně nalezla přece často odpor u těchto lidí, jižto byli buďto nestěštim svým rozhořčení, neb we víře mlažni, protože se již dlouho nebyli ucházeli o pomoc, jakouž církev sw. poskytuje. W takových okolnostech uměla Alžběta důraznost křesťanské horlivosti spojowati se svou obvyklou přívětivostí. Tak přišel k. p. jednou jakýs slepý žebrák, a žádal býti přijatu do špitálu. Alžběta se nacházela právě při jeho příchodu s mistrem Konrádem přede dveřmi. S radostí dala povolení, aby byl přijat, pod tou wšak wýmínkou, započne-li napřed ztroussenou zpowědi hojiti wnitřní své neduhy. Žebrák wšak svým nestěštim newrhlým učiněn, a tímto napomináním k hněwu popuzen, dal se do klení a zlořečení, wydávaje zpowěd, a jiné křesťanské obyčeje za powěru. Alžběta rozhorlená počárala jej s takowou přísností, že on jsa znenadáni lítostí proniknut, na kolena padl, a bez odkladu mistru Konrádowi ze svých hříchů se wyzpowídal.

Láska wšak Alžběty nebyla obmezena toliko na tento špitál, kdež se tak ráda zdržowala; nawštěmowalať také se svými spoludružkami wšecky chaloupky chudých w Marburku a w jeho okolí, a při tom dávala za sebou nosit zásobu masa, chleba, mouky a jiných věcí, jež pať sama mezi chudé rozdáwala. Se srdečnou podílnoostí prohlédala wšecky kouty jejich chatrných přibytků, a prohlídla pečlivě jejich šatstvo a lůžka, aby wšudy, kdekoli se něčeho nedostávalo, pomoci mohla. Chudým rozdála wšecho,

co utržila za své šperky, prsténky, hedbávné závoje, a za vosky jiné světské ozdoby, kteréž jí byly ještě pozůstalý, a ježto nyní dala tajně poprodati. Chudým důvěrně sloužiti, vosky jejich žádosti, až do nejmenší ochotně splniti, jí bývalo vždy největší radostí. Jedné z nemocných se zachtělo jednoho času v zimě, an velmi silně mrzlo, rybu. Alžběta běžela bez prodlení k blízké studánce, a vzhývajíc o pomoc svého božského zásobitele, pravila: „Pane Ježíši Christe, pakli chceš, poskytni mě rybu pro svou ubohou nemocnou.“ Naváživší pak vody, našla v ní velkou rybu, s nížto hned k své nemocné pospíchala.

Když se na svých dobročinných cestách shledala s chudými, jejichžto bída neb bolesti zasluhovaly, jak se jí zdálo, zvláštní útrpnosti, a neb jestliže se jí zalíbili svou zbožností, ty a takové dala přivésti netoliko do špitálu, nýbrž do svého vlastního chatrného přibytku; tam se zcela zasvětila jejich obsluze, a brávala je k svému stolu. Konrád ji jednoho času napomínal, by toho nečinila; ona však odpověděla: „Ach, otče duchovní! nechtež mě jich; pamatujte na mé předešlé živobytí, jež jsem strávila v nádhernosti a ve slávě světské. Bych tuto chybu napravila, musím nyní na opak s chudými a opovrženými živa býti. Taková společnost mě poskytuje mnohých milostí; nechtežtež mě jich tedy zbaviti.“

Mezi jinými bídami přijala také jednou do svého přibytku jakéhosi pacholčka, sirotka nemajícího ani otce ani matky. Pacholík tento

byl od narození dnemý čili pakostničník na jedno oko slepý a mimo to trpěl na ustavičný krmotok. Toto ubohé, opuštěné a tolikým neštěstím skličené stvoření, našlo v Alžbětě více než matku; přebýval při něm celé noci, prokazovala mu ty nejodpornější služby, lahodila mu a těšila ho těmi nejsrdečnějšími slovy. Když pak umřel, vzala hned na jeho místo mladou dívku, jež byla skličena malomocenstvím, a tak hrozně zohavena, že se nikdo ve špitále k ní přiblížiti, ano ani zdaleka na ni pohlednouti nechtěl. Zat mile ji však Alžběta spatřila, hned se k ní přiblížila s jakousi nábožnou uctivostí, jakoby se jí pod touto rouškou bolesti sám Pán Ježíš byl zjevil. Kletnuvši k malomocné, rozvažovala její obuv, a jala se ji vyžoumati, ač se tomu dívka protivila. Pak umyla a obvážala její vředy, podala jí předepsané léky, oštrihala nehty na nohou a na rukou, ošetřovala ji tak srdečně a dobrotivě, že se stav této ubohé dívky v krátkém čase znamenitě zlepšil. Dávši jí pak k sobě přenést, sama slávala její lože, a strávila u ní mnohé hodiny, v nichžto ji hleděla hrou pomýraziti, a lašavými slovy potěšiti. Dozvědew se to však mistr Konrád, ihned od ní vzdálil mladou, malomocnou dívku, obávaje se, aby od ní nebyla nakažena; ano uložil jí za tuto přílišnou horlivost tak tuhé pokání, že později sám svatému otci nad tím lítost svou ošvědčiti za dobré uznal.

Alžběta však, nedávši se ničím ode své neunavené horlivosti odstráskati, vzala hned

na to k sobě malé dítě, jehožto nemoc skoro rovně tak ohavná byla jako malomocenství, a ošetřovala ho s takovou horlivostí a žtuseností, jakouž ji toliko láska, toto nejvyšší umění, poskytnouti mohla. Dítě toto u sebe opatrovala až do jeho smrti.

Malomocní však přece vždy bývají předmětem její zvláštní lásky, ano záviděla jim poněkud jejich smutného osudu, jelikož tento neduh může nejsnadněji mezi všemi strastmi lidskými, od klamného světa odvrátiti ty, jižto jim skličeni jsou. Jednoho času ji navštívil bratr Gerard, provincial řádu frantiskánského v Německu, jemuž mimo mistra Konrada nejraději své zbožné myšlenky svěťovala. Alžběta s ním počala zevrubně rozmlouвати o svaté chudobě, a tu konci rozmluvy této zvolala! „Ach otče můj! čeho bych si především a z celého srdce přála, jest, aby se mnou tak nakládalo, jako s obyčejnou malomocnou. Přála bych, si, aby se mě rovně jako ubohým malomocným udělala budka ze slámy a ze sena; přede dveře aby se pověsil nějaký bílý šat okolojdoucím na výstrahu, a postavila nějaká pokladnice, do níž by se dávala almužna*). Pronešši tato slova, pozbyla smyslu, a upadla do jakéhos vytržení ducha, v němž ji nadřčený provinciál nábožné chvalo zpěvy prozpěvovati slyšel; za nějakou chvíli na to opět k sobě přišla.

Abychom mohli podivné řeči naší světice

*) Do takových budek se zavírali s jistými náboženskými obřady malomocní, jejichžto nemoc za nezhojitelnou uznána byla.

lépe porozuměti, budiž nám domoleno uvéstí zde některé podrobnosti o tom, kterať se za tehdejších věků katolických soudilo o malomocenství, a o těch, jižto tímto neduhem byli stíceni. Za těch dob, kdež víra katolická tak krásně a povsšechně zkvétala, mohlo svaté náboženství směle zápasiti se všemi strastmi života společenského, nad nimž provozovalo vládu neobmezenou. Svaté náboženství poskytovalo tehdaž i této nejkrutější všech strastí pozemských, všemožné úlevy, jakouž jen víra a nábožnost v duších křesťanských ploditi mohou. Učtoli náboženství nebylo š to, aby bylo zničilo politování hodné účinky, jakéž mělo malomocenství na lidské tělo, dowedlo aspoň duševní zázu a opowrženost od malomocných odwrátiti. Svaté náboženství tuto nemoc poněkud zasvětilo; považowalof malomocné za zástupce a nejvyšší kněze oné tíže lidských bid a bolestí, jichžto nám Pán Ježíš svým příchodem na svět chtěl ulewiti, a ježto svým bratřím ulehčowati, by každý wěrný syn církwe měl za svou nejprvnější powinnost považowati. Malomocenství tedy mělo za toho času coš poswátučho w očích církwe a wěřících; bylof považowáno za dar Boží, za zvláštní wyznamenání, taťořka za důkaz lásky Boží. Wyprawuje se w letopisech normandských, že jistý rytíř z welmi wznesené rodiny pocházející, udatný bojowník z času Wiléma, přijmím dobywatele, wstoupim do řehole, žádal co zvláštní milost wroucně od Boha, aby ho nawštíwil malomocenstvím nezhojitedl-

ným, by tím způsobem mohl za hříchy své zadost učiniti; a že byl wyslyšen. Ruka Páně, ruka Boha vždy spravedlivého a milosrdného se dotkla třeslana, stížila ho způsobem tajemství plným, a vědě lidště nepřístupným, a toto nestěsti mu dodávalo jakési ctihodnosti. Malomocní byli donuceni k samotě, k rozjímání a k obcování toliko s Bohem; láska vssak a modlitby jejich bratří je doprovázely do jejich samoty. Církew swatá uměla spojowati lastawou péči o nestlastné dítky své s prostředky, jakýchž bylo zapotřebí ku prospěchu wssech ostatních, aby se nářaza zamežila. Menší snadno obřadu dojímavějšího a zároveň slawnějšího nad onen, jehož se užíwalo při odlučowání těch, jichžto se dotkla ruka Páně, jakéhož se užíwalo na místech, kdež nebylo zvláštěního špitalu pro malomocné, kdež se tedy malomocní musili do chysti zvláště pro ně zhotowených odstraniti. W přítomnosti malomocného, jenž měl býti odloučen, se sloužila napřed misse swatá za zemřelé; a pak, když se bylo posvětilo wssedko nářadí, jakéhož malomocný we své samotě měl zapotřebí, a když mu každý z věřících byl nějaký dar obětowal, byl doprovoden od duchowenstwa, před nimž se přednášel kříž, a za nimž šli ostatní věřící, k osamotnělé budce, jež mu za přibytel wykážana byla. Na střechu této budky nasypal kněz hlínw ze hřbitowa wzaté, slowy: „Odumřiž swětu, a žiw buď opět Bohu“ (Sis mortuus mundo, vivens iterum Deo). Načež k němu promluwil kněz několik potěšujících slow, jimiž ho poukázowal na radosti rájské, a na duchowní obcování s

církvi, jejížto modliteb se může ve své samotě snadněji než před tím, účastna učiniti. Na to se postavil přede dvéře budky dřevěný kříž, a pokladnice, do níž měli okolojdoucí almužnu dávat, a pak se všickni od něho vzdálili. Toliko o velikonoci směli malomocní vyjít ze svých hrobů, jakž i Kristus Pán byl z hrobu povstal, a mohli po několik dní přicházeti do měst a do vesnic, aby na všeobecné radosti křesťanstva podíl brali. Když byli tak v této samotě zemřeli, konaly se za ně při pohřbu služby Boží, jako na den významce, jenž nebyl biskupem.

Tuto myšlénku církev dobře pojali všickni věřící, protož dávali malomocným vždy co nejsladší a nejutěšenější názvy. Říkávali jim: „Nemocní Boží, milí Boží chudáci, dobřáci“ a t. d. Křesťané tehdejších věků si rádi uváděli na paměť, že sám Pán Ježíš byl strze Ducha svatého v starém zákoně co malomocný předzvěstován; (Et nos putavimus eum quasi leprosum. Isai. 53, 4.) že Simon malomocný byl jeho hostitelem, u něhož Marii Magdalena pomazala nohy Spasitelovy; že zvolil malomocného Lazara za označduse vyvolené, a že se svým svatým zde na zemi často zjevil v způsobu malomocného. Dstatně ještě pozorovati sluší, že se tato nemoc zvláště strze častější pouti do svaté země, a následkem křížových válek v Evropě rozšířila, a za příčinou tohoto původu se posvátnost její povahy ještě zvýšila. V Jerusalemě byl založen rytířský řád svatého Lazara, kterýž se výhradně osvětřováním malomocných zabýval. S velmistř řádu tohoto

býval malomocný. Též i jistý řád paní se oddal v tomtéž městě službě malomocných ve špitále sv. Jana Almužníka. Biskup Hugo z Vinkolnu, rodem hrabě, oud řádu Kartuziánského, mívával obvyčej malomocné libati; a když mu jedenkráte jeho kanclíř dal na srozuměnou, že swatý Martin políbením malomocné uzdravoval, odpověděl na to biskup: „Ano políbení swatého Martina uzdravovalo tělo malomocných; u mě se to rošťává naopak; líbáním malomocných se uzdravuje má duše.“

Ostatně nebyla Alžběta mezi krály a mocnými tohoto světa ta jediná, jenž v těchto nástupcích Lazarových samého Christa Pána ctíla. Mnozí mocní králové a knížata považovali lásku k malomocným za přední právo své důstojnosti. Robert k. p. král Franců, navštěvovaval porůždu špitály malomocných. Swatý král Ludvík zacházel s malomocnými bratrskou láskou, navštěvovaval je v čas čtvero suchých dní, a líbával jejich vředy. Taktéž činívali Jindřich III., král anglický. Hraběnka Sybilla z Flanderska doprovodiřsi roku 1156. chotě svého Theodorika do Jerusalema, offetřovala tam ve špitále sv. Jana Almužníka malomocných, co zatím hrabě proti nevěřícím bojoval. Když pak její chot odcházal z Palestiny, žádala ho o povolení, by tam zůstati a ostatní dny života svého obsluhování malomocných zasvětiti směla. Její bratr Balduin III., král Jerusalemský, připojil své prosby k prosbám této rekyňe křesťanské lásky. Hrabě dlouho odporoval, a teprv potom svolil k její žádosti, když

obdržel od svého královského svatka na náhradu za přinesenou obět, předrahý ostatek, totiž trůpěj krve Pána Ježíše, již si byl uschoval svatý Josef z Arimathie, když byl tělo Spasitelovo s kříže snímal. Samoten se tedy navrátil hrabě do své vlasti, přinášejce s sebou svatý poklad, kterýž pak uložil v městě Bruggách, a nábožný lid Flanderstý se dozvěděl s velkou uctivostí, že jejich hrabě svou manželku zaprodal Christu Pánu a chudým, že jim přináší co cenu tohoto prodaje, krev Syna Božího *).

Zvláště svatí a svěťice středního věku mívali k malomocným tak velikou lásku. Svatá Kateřina Senenská měla ruce malomocenstvím poskvrněné; nakazila se od jedné staré malomocné ženy, již byla ošetřovala, a jižto, když byla zemřela, sama pochovati si byla uminila. Přivedši tento krásný skutek křesťanské lásky ku konci, upozorovala, že má ruce tak bílé a čisté, jako ruce novorozeného dítěte, a že z míst, kdež byly nejvíce nekaženy, vychází libezné světlo. Svatý Frantisek Ašijský, svatá Klára, jeho uslechtilá současnice, svatá Ottilie z Holsacka, svatá Zita z Polska, svatý Edmund Rantuarienský, a posléze svatý Frantisek Xaverský a svatá Johanna ze Chantal, prokazovali malomocným s velikou radostí ty nejopomrzenější

*) Až posud se ještě v Bruggách spatřuje krásná kaplička, nazvaná kapla svaté krve, v nížto se tento dražocenný ostatek chová.

služby. Jejich modlitby wyjednaly často malomocným okamžitého uzdravení *).

U prostřed tohoto slavného towaryšstwa jmenovaných swatých a swětíc Božích, messlera swatá Alžběta již za swého obcowání zde na zemi ustawičným poroznášením myslí své k Bohu, jehož powždy w osobě chudých spatřowala. Zastím ale, pokud s nimi ještě nemohla požíwati věčných radostí w nebesích, nebylo nic we swětě s to, aby bylo umírnilo vroucí útrpnost, kteráž šžítala její srdce, aniž zahojiti rány dusse nemocné a rozervané bolestmi trpících bratří.

*) Dle starobílého dobání, ježto jest hlubokého wýznamu, a jež mimo to swůj základ má w písmě swatém, se považowalo malomocenství za trefný obraz hříchu, a tudy se mělo za to, že malomocný uemůže býti uzdraven od tohoto neudu, leč toliko uewinuou křwí, rovněž jako i prvotní hřích člověka mohl toliko newinnou křwí Spasitelowou smazán býti. S tímto podáním se setkáváme we mnohých legeudách a básních středověku; enot jest také základem jedné z nejtrásnějších básní z času sw. Alžběty, anaž jest uadepsána: „Chudý Zindřich.“

Kapitola XXIII.

Kterak se swatá Alžběta zdráhala jíti do říše
swého otce, aby tím jistěji přijíti mohla
do říše nebeské, a kterak rozdala
celé své měno.

Zatím se král uherský, bohatý a mocný
otec této chudé obsluhovačty nemocných dozvě-
děl od poutníků, jižto byli z Uher do Gáchů a
na jiná posvátná místa porýnská putovali, v
jaké chudobě a opusštenosti se nachází jeho dcera.
Wyprawomaliť mu, kteráť se jich to nemile
dotklo, když slyšeli, že dcera jejich krále žije
v opowrženosti a v tom nejwětšším nedostatku.
Tímto jejich wyprawowáním byl král na nej-
wýš zformoucen, ano až k slzám pohnut; sňe-
žowal si u swých rádců, jaká bezpráví se děje
jeho dceři, a umínil si že wyprawi wyslance,
jenž by jeho dceru k němu na zpět přivedl.
Byltě k tomu zvolen hrabě Bausi. Slechtic
tento se odebral s četným komonstwem do
Durink, a přišel napřed na Wartburk. Na-
lezná tam knížete Zindřicha, tázal se ho na
příčinu, za kterouž se Alžběta v tak mimooby-

čejném stavu nachází. Zindřich na to odpověděl: „Má sestra se docela zbláznila, toť jest známo celému světu; jak se o tom i sám předsvědčíte.“ Vypravoval pak, která se odebrala do Marburku, jaké posetilsti tam tropí, živa jsou toliko se žebráky a malomocnými, a jiné podobné věci. Dotazoval pak vyslanci, že chudoba Alžběty je zcela dobrovolná, on že byl hotov, jí všecko dati, cokoli by si jen byla žádala. Hrabě nad tím usmrnul, a dal se na cestu k Marburku. Přišel tam, tágal se hospodského, u něhož se byl ubytovával, co by měl souditi o paní, již nazývají Alžbětu, a kteráž byla z Uher přišla do této krajiny; proč je živa v takové chudobě, proč opustila knížecí bratry svého zemřelého chotě, zdalíž se to snad všecko děje za příčinou, kteráž by jí ke cti nesloužila? „Jestli to paní velmi nábožná a ctnostná,“ odpověděl hospodský, „jestli tak bohatá, žeby si člověk mohl žádati, aby rovněž tak bohatým byl; neboť toto město i s celým okolím, jenž není malé, jí přínaleží; a kdyby byla chtěla, byla by dost knížat našla, ježto by jí byli rádi pojali za manželku, ona však z veliké pokory volí raději v takové bídě živa býti. Nechce přebývati v žádném domě v městě, aby jen mohla býti blížě špitálu, jež byla vystavila; neboť pohrdá všemi statky tohoto světa. Bůh nám prokázal velikou milost, že nám sem poslal tak zbožnou paní. Každý, kdož s ní má nějakého poručení, nabývá z toho nemalého užitku. V konání skutků milosrdných

nikdy neustává; jestli velmi čistotná, nad míru přívětivá a především náramně pokorná.“ Ušlyšew to hrabě, dal se hned od hospodského k ní zavést. Tento wtročil napřed do jejího příbytku, řka k ní: „Milá pani, jsouť zde wassi přátelé, jižto wás hledají, a jižto by s wámi, jak se mi zdá, rádi mluvili. Wyslanc wtročíw do její budy, a shlednuw dceru swého krále s přeslicí w ruce, zaměstnanou předeuim wlny, byl tímto divadlem tak dojat, že se přezehnal znamením kříže, a dal do pláče. Pak zwolal: „Kdo widěl jakžiw dceru králowskou přísti!“ Posadim se pak k ní, wyprawowal jí, že jest poslán od jejího otce, by jí wyhledal, a na zpět přivedl do země, w níž se byla narodila; slibowal jí, že se tam k ní budou chowati s úctou, jakáž jí přísluší, a že ji král bude wždy za swou přemilou dceru považowati. Alžběta wšak opomítla wssemi sliby a prosbami. „Za toho mě máte?“ tážala se hraběte, „jáť jsem jen bídná hříšnice, ježto jsem nikdy neuposlechla zákona Božího, jakž jsem byla powinna.“ „Kdo jest příčinou této Wassi bídy?“ tážal se hrabě. „Nikdo,“ odpowěděla Alžběta, „leč nesmírně bohatý Syn mého nebeského Otce, kteržž mě swým příkladem naučil, pohrdati bohatstwím a milowati chudobu nade wšechť králowstwí tohoto swěta.“ Pak mu wykládala celý swůj žiwot od té doby, co owdowěla. Sdělila mu též, kterať ostatní dny swého žiwota stráwiti míni, a ujistowala, že si nemá na žádného co sležowati, že nemá

to ničem nedostatku, a že je úplně šťastná. Nicméně ale hrabě ji ustavičně přemlouval: „Pojďte,“ pravil k ní, „pojdte šťastná královno se mnou k svému Otci, pojdte vládnouti jeho královstvím a svým dědictvím.“ Zsemně pevné nádeje,“ odpověděla mu na to Alžběta, „že již oplývám dědictvím svého Otce, totiž věčným milosrdenstvím Pána našeho Ježíše Christa.“ Posléze ji ještě hrabě prosil, aby svému otci, tak opovrženým životem hanby nečinila, aby ho nezarmucovala chováním, jakéž se s jejím vznešeným rodem nestovnává. „Refuďte mému otci,“ odpověděla Alžběta „že jsem při tomto opovrženém způsobu života šťastnější, než on v jeho královské slávě, a že nemá příčin, by se nademnou rmoutil, anobrž že by se mnohem více měl radovati, že jeho dítě je v službě mocného krále nebes a země. Jedinou věc toliko žádám od něho, totiž aby se modlil a dal modliti za mne; i já se budu modliti za něj, pokud mě Bůh popřeje života.“

Hrabě vida, že vssedko jeho namáhání je marné, odesel od ní s velikou bolestí srdce. Alžběta se pak opět uchopila přessice, pokládajíc se za šťastnou, že může již předkem uskutečniti slova, jakáž pronáší církev svatá k uctění svetic Božích, anž se rovně jak ona vssého pro Pána Ježíše odřekly: „Opovrhla jsem královstvím světa, a vssí slávou vezdejssi pro lásku Pána Ježíše Christa, jehož jsem spáčila,

jehož jsem milovala, w nějž jsem uwěřila, a jehož jsem si nadewssecko wázila.“

Zakkoli se zdálo, že Zindřich je zcela o tom přeswědčen, že jeho swekrusse pozbyla rozumu, nicméně dostal přece swým slibům, jež byl dobrowolně učinil. K této wěrnosti ho snad také z části přiměla bázeň před papežem, jenž se byl za obrance Alžbětina prohlásil, a welký wplyw, jež na něho měl Skourád z Wartburku, jakož ho byl milal i na jeho zemřelého bratra Rudwiga. Poslal jí tedy oněch pět set hřiver. stříbra, jež jí byl slíbil, když odcházela z Wartburku, aby si mohla zjednati potřebný nábytek pro své nové sídlo. Toto zwětššení statku bylo Alžbětě wítanou příležitostí k uskutečnění zámyslu, jakýž w sobě již od dáwna chowala, sprostiti se totiž břemena wselekých statků, w jejichž držení byla musila posud zůstat, ač z nich nijádných užitků nebrala, jelikož wesserů jejich wýnos rozdáwala chudým. Poprodala tedy wsecky své wěnné statky, kteréž jí její swatec po příchodu rytířů z křižáckého tažení, nawrátiti přinucen byl, a kteréž obnášely sumu pro tehdejší čas znamenitou, dwoutisíc hřiven. Gledělaf, prawí o ní jeden zbožný životopisec, swým statkům dodati mowitosti přiměřené, aby si tím jistěji zjednala nemowitého, wždy trvajícího štěstí na wěčnosti. Takléž poprodala i wsecky klenoty a šperky, kteréž jí ještě zbýwaly z těch, jež byli její rodičové zároveň s ní z Uher poslali; mezi jinými zlaté a stříbrné nádoby, látky zlatem protkawané, a

rozličné jiné drahým kamením vykládané věci. Wssecky peníze, jež byla za tyto prodané věci, jakož i za ony statky stržila, rozdala chudým, ne sice na jednu, avšak s takowou sštedrostiti, že jí to bylo od mnohých, jižto její pomoci nepotřebowali, za glé pokládáno. Weřejně jí spílali zhýralých marnotratnic a bláznic: Alžběta se wšak nedala podobnými řečmi k hněwu popuditi, a byla ráda, že si muže za tak lewnou cenu, za statky totiž pomíjející zjednati statků nepomíjejících w nebesích. Po obdržení oněch pěti set hřiven, poslaných od kužete Zindřicha, si hned umínila, že je jistého dne na jednu rozdá chudým. Aby wšak i vzdálenější chudí její sštedrostiti účastni býti mohli, dala na wšech místech w okolí Marburku na 25 mil oznámiti, aby se wšickni chudí w určitý den sešli na jedné rowině blíže městečka Wehrdu, kdež byla sama první duy své dobrowolné chudoby stráwila. W ustanowený k tomu den se tedy sešlo mnoho tisíc žebráku, slepých, kulhawých, nemocných a chudých obojího pohlaví, a mimo to welké množství lidu, jenž byl dychtiv, podivnému tomuto divadlu přítomným býti. Aby se mezi tak welkým množstvím lidu zachoval pořádek, a aby se w stejné míře pomoci dostalo wšem chudým, jenž bývají často nedočkawi a pořádku nenawykli, ustanowila kněžna dostatečný počet úředníků a silných služů, jižto měli o to pečowati, aby zůstal každý na swém místě; neboť se obáwala, žeby se některým mohlo podařiti, wžiti na ujmu jiných dwa-

kráte almužnu, jakáž pro každého chudého určena byla. Každému, kdož by jednal proti této zápowědi, měly i hned wlasny ostrihány býti. Jakás mladá dívka jmenem Radegunda, powěstná nadobyčejnou krásou swých wlasů, byla postižena, když se právě vzdalovala z místa, na němž byla zprvu stála, chtíc jíti posloužit své nemocné sestře. Z byly jí hned ostrihány její krásné wlasny, kteréž nosila svěsny přes ramena, dle obyčeje, jakž tehdaž mezi dívkami w Marburku panowal. Nad tím se dala mladá tato dívka do hlasitého pláče a nařikání, dokládajíc že je newinna. Alžběta jí dala přiwésti k sobě, a přála jí štěstí k této ztratě wlasů, za tou příčinou, že tak ostrihána nebude moci podílu bráti na tanci a jiných swětšých weselostech. Na to se jí tázala, wedená jakýmsi wnitřním pužením, s jakýmž se u swatých Božích často potkáváme, zdaliž si ještě nebyla nikdy předsewzala, že bude swatěji živa? „Již dávno,“ odpověděla na to Radegunda, „bych se byla zaswětila Pánu Bohu a přijala oděw řeholní, kdyby mě nebylo býwalo lito mých krásných wlasů.“ Usslewssi to Alžběta zwolala plna radosti: „Toť mě tedy více těší, že ti byly wlasny ostrihány, než kdyby můj syn byl zwolen za císaře římského.“ Pak wzala ubohou dívku k sobě, kteráž poslussna jsouc napomenutí, jakéhož se jí téhož dne bezděky bylo dostalo, zaswětila se službě Boží a offsetřowání chudých we špitále Alžbětině.

Zatím se rozdávaly vyměřené almužny velikému množství chudých u velikém pořádku, prostřednictvím bezpečných a věrných osob, ježto od Alžběty k tomu ustanoveny byly. Ona sama řídila toto rozdávání, chodíc od jednoho pořadí k druhému a posluhovala všem těmto chudým majíc opásána bedra bílou rouškou, jako kdysi Pán Ježíš, kdž podobným způsobem posluhoval svým učeníkům. U prostřed tohoto ohromného množství lidu se procházela plna radosti, pokládajíc se za šťastnou, že jiné šťastnými učiniti mohla. Její tvář byla vyjasněna a pokojna, srdce plno radosti, a její rtové pronášeli slova lastavá a potěšná. Obzvláště byla velmi přívětiva k chudým, jichž zde po nejprv spatřovala. Spojovalať utěšenou veselost se srdečnou útrpností, nadzemskou prostomyslností s neobmezenou štědrostí, spatřujíc při každém pokročení, jak mnohých radosti těmto ubohým působí, že nové bidě vždy nové útěchy poskytuje. Tato královská dcera se tedy přece konečně spatřovala u prostřed dvorceninů, jenž jí byli nejvzácnější. Tohoto dne byla opravdu královnou svou štědrostí; bylať zde u prostřed svého vojska, jenž sestávalo ze samých chudých, jako mocná panownice na svém trůnu; a na vzdor chatrnému obleku, jakž si byla zvolila, se přece zdálo těm, jejichž bidám ulewovala, že se stíví jako slunce, a že je přioděna rouchem bílým jako sněh.

Kdž se den ku konci schyloval, bylo oněch pět set hřiven rozdáno, a na právě měsíc

jasně světil, ubírali se chudí, jižto byli zdraví a silní, opět domů, mnozí však nemožouce se pro slabost a churavost hned na cestu vydati, umínili sobě, že zůstanou přes noc ve špitále a v jiných poblížtých staveních. Alžběta jich hned při svém vstoupení do špitálu upozorovala a wedena jsouc povždy svou neomyšlenou útrpností, pravila k svým družkám: „Gle! ti nejbídnější zůstali zde; dejmež jim ještě něco.“ Račej nařídila, aby se dalo každému z nich ještě něco peněz, a nechtěla tomu připustiti, aby dítky, jenž mezi nimi byly, méně dostali, než jiní. Pak dala přinésti velikou zásobu chleba, jimž je podělila. Posléze pak pravila: „Chciť ustrojiti těmto chudákům dokonale hody; ať se jim udělá oheň.“ Byltě tedy na její nařízení rozdělan oheň na všech místech, kdež se byli rozložili; pak se jim myly nohy, a byli podkuřováni. Tito chudí, jimž se tak dobře dařilo, se počali rozměšlowati, a dali se do zpívání. Alžběta pak uslyšewši ze svého přítvku jejich zpěw, byla v hlubokosti svého prostného a něžného srdce dojata, a zvolala plna radosti: „Dobře jsem wám powídala; člověk musí vždycky hleděti, aby svých bližních co nejvíce možná oblažil.“ Pak myšla hned iwen, aby v jejich radosti podíl brala.

Dobře tedy znala zbožná a laskavá Alžběta ono utěšené tajemství, kterak je možná jiné oblažiti. Ona byla sama k sobě velmi přísná a nemilosrdná, k jiným však nad míru laskawa a dobrotiwa. Sama pohrdala vším pozemským štěstím, bídným však bratřím k štěstí dopomoci

bývalo jejím ustavičným snažením. „Ach jak šťastni jsme,“ volá zde jeden životopisec její, „když pomyslíme, že v nebesích kdež nyní požíváš věčné odměny za svou vroucí lásku, že i tam o nás pečuješ s láskou, jakouž bylo naplněno tvé srdce, pokud jsi ještě zde na zemi obcovala. A jakou útechu nám poskytuje to vědomí, že bídících a nešťastných, jižto tě ve svých zármutcích a ve svém nedostatku vezdejším o pomoc vyzývají, neoslyšíš; neboť tvá nemehotná útrpnost jeť jistě nyní tím účinnější a vřelejší, an již požíváš blažené nesmrtnosti!“

Kapitola XXIV.

**Ekterak se svatá Alžběta od mistra Konráda
naučila vůli svou ve všem přemáhati.**

Mohli bychom se domnívati, že Alžběta již byla u cíle, jakž si byla tak srdnatě vytušila, milovati totiž jedině Boha a v Bohu bližního, a nenáviděti svět s jeho statky a radostmi. Nic méně jí však bylo odstraniti ještě mnohé překážky, jakž se i na této cestě ku křesťanské dokonalosti, nastýromaly; musila ještě napřed mnohého, často velmi pracného vítězství wydobyti. Nebylo na tom dosti, že

přemohla svět se vším, co jí k němu ještě poutati mohlo: musilať také ještě přemoci i sama sebe, svou vlastní vůli, a podrobiti ji ve všem vůli Boží.

Konrad z Marburku, jehožto správě tato drahá duše od nejvyšší hlavy všech věřících odemzdána byla, a jenž mohl nejlépe její lásku k Bohu oceniti, ji usiloval uvésti až na vrchol dokonalosti evangelické, cestou, jakáž se protiwi tak zvané moudrosti a osvětě nynějšího světa, a choulostivosti a vlažnosti našich zmalátnělých duší, ježto živé účinné míře odmykly; v tehdejších vsať dobách, kdež ještě panovala prostosrdečnost, se nábožné duše neděšily takové odporné cesty, nabrž trácely po ní bez reptání, podrobujíce se ochotně všemu, co koli je blíže k Bohu přivésti mohlo. Ačkoli Konrad svou náramnou horlivostí, jejížto oběti se později stal *), často příliš daleko zaveden byl, a nežádka meze křesťanské mírnosti překročil: nicméně se slechetná kněžna přece povždy zcela podrobila jeho přísnému vedení, hotova jsouc sřloňowati vždy a v každé připadnosti hlavy své podle jeho lásky božské, a následowati tak slepěji toho, jenž se pro nás stal poslušným až k smrti.

Mistr Konrad, jenž si byl předsewzal, potlačiti a zničiti v duši Alžbětině každou i tu nejmenší náklonnost k tomuto světu, pašli ještě jaká v ní k nalezení byla, počal ji pře-

*) Byl zavražděn 1233 od rytířů, jež byl bezdůvodně trestal co kacíře.

deušším zbraňovati konání milosrdných skutků. Napřed pojal w uzdu štedrost kněžny, čímž nemálo ranil její srdce, zapověděw jí, by žádnému chudému nedávala více než po jednom penízi. Alžběta nechťic zjewně jednati proti této zápowědi, hleděla, kterať by se tomuto obmezení wyhnouti mohla. Dala tedy zprwu bítí peníze, ne z mědi, nýbrž ze stříbra, a ty rozdávala na způsob obyčejných peněz měděných. Později když si chudí, jenž byli uwyšli na její nesmírnou štedrost, stěžowali, že nyní skromných darů dostávají, říkávala jim: „Nesmím vám dáti více než po jednom penízi najednou, dáti vám však po každé kdykoli přijdete, toť mi není zapověženo.“ Chudí, nedajíce se dlouho pobízeti, použili této rady, a obdržewše almužnu, oběšli jednou neb dwaťráte okolo špitálu, a přišli opět prosit o jiný peníz, ježž jim také Alžběta po každé dala; a tímto způsobem nebralo jejich ouštočné chodění konce. Zpozorowaw to Konrad, místo co by byl měl býti dojat Iží, jakouž wymyslíla její náramná láska k chudým, ještě se na ni častěji tak rozhorkil, že ji políčkowal. Ona však snášela s radostí toto pohanění; neboť si byla již dávno wroucne přála, účastnou býti pohanění, jakémuž se byl podrobil božský její Spasitel, prwe než byl za ni smrt podstoupil. Ano, Konrad jí zapověděl, aby od této chvíle chudým docela žádných peněz nedávala; bylo jí však domoleno udělowati jim chleba. Kdyžale pozorowal, že i při tomto obmezení ještě příliš štedrá jest, předepsal jí,

aby nerozdávala celé chleby, nýbrž aby udělovala toliko po křajících. Naposledy jí zapověděl dávatí jakoukoli almužnu, a to jediné, co byl ještě její vroucí lásce zanechal, bylo osvětřování nemocných a churavých: a i v tom ohledu jí zapověděl osvětřování společností s těmi, jenž jí povždy bývali nejmilejší, totiž s malomocnými, a když někdy z útrpnosti jednala proti této záповідi, tedy ji bez dlouhého rozmýšlení i tělesnými tresty, někdy až do prolití krve za to třeštil.

Snadno se dá pomyslití, jakou bolest Alžběta pocítila, vidouc se pozbavenou svobody, jež jí bývala vždy tak drahá a jejímu srdci tak potřebná a spatřujíc takovou zed vyslavenou mezi útrpností svého srdce a mezi potřebami nešťastných a bídných. Nicméně i vssak porozuměla přece své nové povinnosti, kteráž zaujala nyní místo vssech povinností ostatních; pochopila, že úplné zapírání sebe samé, k jakémuž se byla slibem zavázala, jí také ukládá povinnost odepřítí si vsseho toho, co by jí i sebe menší radost neb útěchu vezdejší pošťnouti mohlo; při udělování almužny ale cítila radost a útěchu newýslovnou. Bylať tedy hotova odřící se i této poslední útěchy; naučila se uposlechnouti bez reptání, a v krátkém čase prospěla velmi v tomto nejvyšším umění křesťana, v umění totiž dosáhnouti vítězství, nebo kdo neumí uposlechnouti, nedovede také zvítěziti. Nestítílať se žádného namáhání, žádných nsnáží, když se jí jednalo o to, podrobiti svou

wůli vůli toho, jehož považovala za prostředníka, kterýmž jí Buh chtěl vůli svou zvěstovati. Jak mile ji dal k sobě pomolati, hned pospíšila, bytby i sebe vzdálenější cestu byla musila wykonati; a přece s ní nenakládal se střetnosti, jakéž se zdálo její pohlawi, její mladosti a její slávy požadovati; pečovaltě jediné o to, aby jí cestu k spasení, co nejvíce možná obtížnou a trnouou učinil, aby pak jednou s tím největším zásluhami před Soudce svého postawiti se mohla. „Tak jednal tento swatý muž,“ jak dokládá jistý spisowatel Francouzský, „aby zničil její vůli; aby věnowala celou svou lásku toliko Bohu; a aby nemožpomínala na svou předesslou slávu. A Alžběta uposlechla vždy ochotně, snášela všecko se stálostí, aby mohla vládnouti duši svou w trpělivosti, a aby se touto poslušností tím slawnějším stalo její vítězství.“ Její poslušnost byla stranu těch nejnepatrnějších věcí rovně tak ochotná a dokonalá, jako straníwa těch nejtěžších a nejdůležitějších předpisů. Nicméně však byla přece od Konrada často welmi přísně trestána. Bywši jednou za nepatrný poklesek welmi přísně potárána, prawila k jedné ze svých družek: „Takové tresty musíme trpělivě snášeti, jsouce podobni rákosí, kteréž roste podle potoků; kdž se potok rozvodní, tedy se rákosí ohne, a woda teče přes ně, aniž mu uškodí; kdž pak wody upadlo, narowná a zdvihne se opět se větší čílostí, a roste pak tím zdarněji. Tak musíme i my býti někdy sflonění, načež

se pať máme opět s radostí a důvěrností narownati.“

Co zatím pokorná Alžběta přílišnou přisnost Konrádovu snáßela s nepřemoženou trpělivostí, nalézal svět v jejím společném obcowání potravu své zlomyslnosti, a poskytl ubohé kněžně příležitost, by k těm mnohonásobným obětem, jež byla dosavad svému nebeskému ženichu přinesla, ještě jednu, novou obět přidala. Napřed ji její nepřátelé vytríceli za marnotratnici a bláznici, rozhlašovali všudy, že pozbyla rozumu, a nyní hleděli ještě její poměst zohyzditi hanebnou podezřívostí a nestoudnými řeči strany jejího obcowání s Konrádem. Powídalí si veřejně, že tento kněz wdomu po knížeti Rudwífu swedl, a že ji pojal s sebou do své wlasti, aby se s ní živil z jejího wěna a z jejích statků. Příčinu, že se tyto pomluwy o ní rozšiřowaly, a že se jim od mnohých wíra přidawala, zamdal zwláßtě mladý wěť Alžbětín, neboť počítala tehdaž, když se do Marburku odebrala, teprw dwa a dwadcet let. Tyto pomluwačné řeči nebyly lhostejné jejímu wěrnému ochranci Rudolfowi z Warguly. Wěrný a opatrný rytíř tento se tedy odebral do Marburku, a přissed k Alžbětě s welikou uctiwostí takto k ní promluwil: „Budiž mi dowoleno drahá paní, promluwiti s Wami bez okolků a bez ujmy powinné Wám úcty.“ Alžběta odpo-
 ředěla pokorně, že je hotowa wssechno wyslech-
 nouti. „Prosím tedy, drahá paní,“ tať mluwil Rudolf dále, „račeť bdiť nad swou dobrou

powěsti, jelikož wasse důvěrné obcowání s Konradem zawdalo hloupému, sprostnému lidu příčinu k přewráceným doměnkám a k nesluffným řečem. Alžběta pozdwihsši oči swých k nebi, odpowěděla bez nejmenšího zardění: „Zweleben budiž we wsech věcech náš přeswatý a nejdobrotiwější Pán Ježíš Christus, můj jediný přítel, jemuž se zalíbilo, přijmouti z rukou mých i tuto chatrnou obět. Z lásky k němu, chtíc se mu zcela w službu oddati, jsem se odřekla wzuessenosti swého rodu, opowrhla jsem bohatstwím a statkami, nedbala jsem na mladost a sličnost, opustila jsem otce, wlast, dítky, odepřela jsem si wsecky wzdejší radosti; stala jsem se žebračkou. Jediný toliko stateček pozemský jsem si pozanechala, čest totiž a dobré jméno, a wšak i tento, jak právě doslýchám, nyní odemne žádá, a já mu jej ze srdce ráda odewzdávám, an ráci mou dobrou powěst co zwlástní obět odemne přijmouti, a mne strze pohanění dobrolibeznou učiniti před twáří swou. Od této chvíle chci, co nepočestná ženská žiwa býti. Račiz wšak, můj drahý Spasiteli, mé ubohé dítky, jenž jsou jessťe newinny, ode wšsi hanby wstříhati, jakáž by mnou na ně urwlena býti mohla.“ Chtc wšak přece swého starodáwného přítele o své newinnosti přesvědčiti, doložila: „Nechtějtež mě, aspoň Vy drahý příteli miti w podezření, wizte mé zraněné ramena.“ Tu mu ukazowala známky ran, jakž byla nedáwno utrpěla. „Wiztež lásku,“ prawila, „jakou ke mne zahořel tento swatý kněz, aneb

mnohem více, jakým způsobem mne povzbuzuje k milování Boha.“ Tak uměla spojovati pokoru a trpělivost se zbožnou moudrostí; a vzdávajíc Bohu díky za pohanění, jehož nezasloužila hleděla přece vssedlo odstraniti, čímby se bližnímu mohlo dáti nějaké pohoršení.

Konrad vssak nepromězoval neobmezenou vládu, jakouž mu byla Alžběta nad sebou udělila, toliko zevnějšší přísností, nepřestával na tělesných trestech; více ještě usiloval umrtviti a ztrýzniti její srdce, chtěje i ty poslední kořeny lásky pozemské z něho vyplniti, aby toliko láskou k Bohu a zbožnými myšlenkami naplněno bylo. Ze vssech radostí jejího předešlého žiwobytí, jí jediná toliko ještě ostala, že mohla žiwa býti s přítelkyněmi své mladosti, kteréž bývaly účastnicemi její slávy při dvoře knížecím, co její čestné družky, kteréž ale také s ní snášely bidu a nedostatek, když byla vyhnaná z Wartburku, a kteréž se k ní posléze přidružily co věrné společnice, snášejíce zároveň s ní dobrovolnou chudobu žiwota řeholního, vykonávajíce s ní milosrdné skutky a berouce podíl w jejím lání-se a nábožném cwičení.

A toto důvěrné a něžné obcowání, w jakémž setrvala Alžběta se svými věrnými přítelkyněmi, jí zajisté osladilo mnohé hořkosti, a ulewilo břemeno tolikořehého mrtvení a utrpení, ač si toho snad ani povědoma nebyla; a její útlé, láskou te vssem hořící srdce, se zajisté z cela oddala této newinné utěsse, jakáž se pry-

stíla z tohoto jejího obcování. Důvěrnějšího a dokonalejšího přátelství jistě nemohlo býti nad to, jež panovalo mezi kněžnou a jejími spoludružkami. Z tento poslední, něžný svazek si Konrád umínil ještě roztrhnouti, obávaje se aby jím Alžběta nebyla upamatována na svou bývalou slávu, a aby toho snad nepytala, že se světa odřekla. Postoupně byl již propustil osměcty osoby, kteréž byly ještě z času předeslých u ní v službě zůstaly, a Alžběta pocítila po každé při jejich odchodu nesmírných bolesti. Nyní přišla řada i na její dvě přítelkyně; nejprvé na Ssentrudu, jižto byla Alžběta nejvíce milovala, před níž žádných tajností nemívala, jižto svěčovala vždy i své nejtajnější myšlenky, jak před — tak i po odloučení se od světa; a přece ji musila nyní ze služby propustiti, ač při tom její srdce bolesti trvácelo. Naposledy byla propuštěna i Sittka, kteráž ji bývala společnicí od jejího dětinství již od pátého roku, kteráž ji od té doby nikdy neopustila, a kterouž Alžběta též srdečně milovala. Při jejím odchodu ubohá Alžběta hořce plakala. Bylo jí, jak dohládá jeden nábožný spisovatel, jakoby její srdce bylo na dvě rozděleno, a rána, jakáž této poslušné služebnici Boží tímto odloučením zasažena byla, nezahojila se až do smrti; čehož každé věrné srdce se snadno domyslí, neboť není jistě na světě větší bolesti, jako když jedno věrné srdce od druhého odloučeno bývá. „O milá svatá Alžběto,“ volá tentýž spisovatel, „připomínám

ti toto odloučení, abys mi pro tuto ukrutnou bolest, jakouž jsi tehdaž se svými nejmilejšími přítelkyněmi pocítila, vyžádala milosti, bych mohl poznati, jak zle jsem jednal, že jsem se tolikráte svými hříchy odloučil od Boha.“

Tak zůstala Alžběta samotna s Bohem, jemuž se byla zcela zasvětila. Nebylo ji však popřáno, požívat dlouho útěchy, jakouž taková samota poskytuje; neboť ji Konrád na místo oněch milovaných přítelkyň k službě ustanovil dvě ženské nestejně povahy. Jedna jmenem Alžběta byla svobodná, ze sprostého stavu, iakž tak pobožná, avšak nad míru surová, nezvěšlaná a tak ohyzdná, že se jí děti co strachy hrozily. Druhá byla wdova, stará, hluchá, neličivá a zasmušilá povahy, a byla vždy nespokojena, mrzuta a rozdurděna. K této trudné změně se Alžběta odhodlala s úplnou poslušností k lásce ku Christu Pánu, a nedůvěřujíc vždy sama v sebe, hleděla prospívati obcováním s wenkovskou neohrabanou dívkou, v pokoře a v trpělivosti, snášejič volně přiči, jakž se jí od oné staré zlobivé ženy činilo. Tyto dvě ženské jí každým dnem pokoušely a trápily. Widouce, že Alžběta v duchu laskavosti na se bere práce domácí, jakž měly samy konati, nic se tomu neprotivily, ano na opak nechávaly pro ni ty nejtěžší práce k. p. v domě vymítati a j., a když kněžna v kuchyni na oheň dohlídala, a jsouc ponořena v nábožná rozjímání, někdy na stromné krmu, jež se u ohně vařily, zapoměla, tak že se připá-

lily, tu se její služby s ní bez ostýchání notně wy-
wadily, wytykajíce jí, že ani polewny uwariti neumí.

Tentěž ženské ji po každé bez slitování u Kon-
ráda obžalowaly, kdykoli ji widěly dáwati almužnu,
proti jeho zápowědi, jižto se její útrpné srdce ne-
rádo podrobilo; tu pak býwala po každé za to tre-
stána. Ač ale Konrád s ní tak přísně nakládal,
přece mu nikdy ani na okamžení neodpřela po-
slusnosti, k jakéž se mu byla slibem zawázala, ne-
boť měla za to, že ji wede tou nejkrasší a nej-
bezpečnější cestou k životu wěčnému. Její po-
slusnost byla tak swědomitá, že se neopowázila
ani swým býwalým, milowaným družkám, když
ji někdy nawstiwily, podati nějakého pokrmu, ano
ani jich k sobě připustiti, pokud si k tomu nebyla
od něho wyžádala powolení.

Posléze na ni čekala ještě poslední zkouška,
kteráž ji měla dáti příležitost k poslednímu wítěz-
stwu. Smrchu jsme widěli, kterať se byla odloučila
od swých dítek, jež milowala tak náruživě, že tuto
její nesmírnou lásku k nim, toliko láska k Bohu
poněkud umírniti s to byla. Přece se wssat zdálo,
že toto odloučení nebylo ještě úplné a dofonalé,
že se srdce její mateřské ještě příliš hlasitě ozýwá.
Nepodrželať sice žádné ze swých dítek u sebe, přece
wssat ještě zawždy k ní přicházivaly, čímž se jejimu
mateřskému srdci přece ještě poněkud wyhowělo.
Aby i w tom Bohu oběť přinesla, odřekla se po-
sléz buďto na pobízení Konráda neb z wlastního
wnuknutí i této mezdejší blaženosti *).

*) Toto, jak již wyše powědino, křesťanstwi za přísnou povin-
nost neukládá.

Tolikrá nadpřirozená vítězství milosti božské, kterouž Alžběta uznávala za svou jedinou a neobmezenou panovníci, nemohla na dlouho sřyta zůstati; a newýslovné odplaty za ně měla podobáhnouti toliko v nebesích; již zde na světě počali konečně lidé ctiti tuto rečyni wíry a lásky křesťanské, a činiti náhradu dítkám, od nichž s lásky k Bohu byla oddělena. Wzdávalať se jim úcta, jakž onen věk, kdež panovala živá wíra, dítkám svěťice Boží odepřiti nemohl. Sotwa bylo uplynulo několik let, objevil se při dvoře krále francouzského Ludwika IX. mladý, německý kníže, jenž přísluhoval zároveň s jinými šlechtici u stolu králowny francouzské Blanky s Kastilie, Ludwиковy matky, kteráž byla rytířům středního věku wzorem ženské krásy a usšlechtlosti. Dwořané si jako o záwod jeden druhému wyprawowali, že tento mladý kníže jest synem swaté Alžběty durinské, a že králowna Blanka libáwá s jakousi pobožností jeho čelo, jelikož slyšela, že i jeho matka jej často v čelo libáwala. Tak matka swatého syna skládala úctu synu svěťice.

Kapitola XXV.

Aterak Bůh skrze swaton Alžbětu ukazowal swou moc a milost, a jak mocná byla její modlitba.

Již se přibližowal čas, kdež měla Alžběta od Boha dosáhnouti w nebesích nepomíjející odplaty, za wsecko, co byla zde na světě wykonala a přetrpěla; awšak i zde na zemi ji ještě chtěl swrchowáný Pán ozářiti oslawou nebeské welebnosti, a obdariti zážračnou moci před obličejem těch, jižto ji byli tupili a pronásledowali. Do rukou slabé ženy, jenž se byla naučila porussenou přirozenost lidskou w sobě tak náležitě opanowati, složil Bůh sílu nadpřirozenou, kteroužby mohla mezi swými bližními přemoci a vyplniti wsecky bídy a strasti, jakčž hřích za sebou táhne.

Tyto rozličné bídy a strasti swých neschastných bratří ulewowala posud toliko swou srdečnou útrpností, neobmezenou sštedrostiti a ochotnými službami, jakčž swým bližním prokazowala; nyní ale dosáhla moci, jakouž Bůh uděluje toliko swým wywoleným, kteroužto mohla utrpení lidská pouhým slowem neb modlitbou nejen ulewiti, nýbrž i zcela od nich odwrátiti. A tato nowá dobrodiní, jakáž od této doby neschastným w jejich rozličných potřebách prokazowala, jsou nám nowým a nejšwětlejším důkazem její swatosti.

Každého dne chodívala po dwačrátě do svého špitálu navštívit ubohé nemocné, přinášejíc jim povždy s sebou potřebné pomoci a potravu. Vcházejíc jednou z rána do špitálu, spatřila u prahu dveří mladého pacholíka ochromělého a ohyzdného, an zde ležel ani se nehýbaje; bylť to chudý, hluchoněmý pacholík, jehožto údy byly ukrutnou nemocí rozsečty potrouceny a zohaveny, tak sice, že se jen na způsob zvířete čtvernožky po zemi plaziti mohl. Sem ho byla přinesla jeho matka stýbíc se za něj, a opustila ho totiž se nadějí, že se dobrotná kněžna nad ním smiluje.

Její naděj nebyla zklamána, nebo jak mile ho Alžběta spatřila, pohlídala naň úzkostně, a proniknuta bolestí se sklonila k němu, tážíc se ho: „Kdo pak jsou tvoji rodičové milé dítě?“ An se jí však zdálo, že jí pacholík neporozuměl, opětovala svou otázku hlasem přívětivým, a hladíc ho, pravila: „Co pak tě bolí? Nechceš se mnou mluvit?“ Tu na ni pacholík pohlédl, neodpovídal však ničehož. Alžběta nepochopiv, že by byl němý, domnívala se, že je snad posedlý zlým duchem, a majíc s ním tím větší útrpnost, promluvila silnějším hlasem: „Ve jmenu Pána našeho Ježíše Christa přikazuji tobě, i tomu jenž v tobě jest, abyš mi odpověděl a řekl, odkud jsi sem přišel?“ Tu pacholík hned před ní povstal jsa zcela přímý a uzdravený, a počal mluvit řka: „Přivedla mě sem má matka.“ Na to jí vypravoval, že posud ještě nic nemluvil a ne-

slyšel, že se tak narodil, jak jej byla viděla,
 ochroměný a skličný ve všech kloubech. „A
 vssat hle!“ zvolal, natahujíc své oudy jeden
 po druhém, „Bůh mě uzdravil, že se mohu
 hýbati; nyní vidím a slyším; pronáším slova,
 jakýmž jsem se nikdy neucil, a jakýchž jsem
 nebyl od nikoho slyšel.“ Pak se dal do pláče,
 a vzdávaje díky Bohu, pravil: „Neznal jsem
 Boha, vssičtí moji smyslové byli mrtví, ne-
 vědělt jsem co je člověk. Nyní teprv pozná-
 wám, že již nejsem jako nerozumné zvířátko,
 nyní umím mluvit o Bohu. O blahoslavené
 té otázce, kterouž jste byla ústy svými pronesla,
 a kterouž mě byla u Boha wyjednána milost,
 že neumru w slawu, w němž jsem posud živ
 byl!“ Těmito slovy se tklivým způsobem li-
 čilo první pohnutí duše, jež byla slowem wsse-
 mohoucnosti přišla ku poznání Boha a sebe
 samé; že slow těchto poznávala také Alžběta,
 že Bůh učinil jejím prostřednictwím zážrať, a
 padla s ustrnutím nad touto podivnou mocí,
 jakouž jí Bůh udělil na swá kolena, prolévajíc
 hojných slz i s pacholíkem, ježž byla uzdravila.
 Poděkowawšši zároveň s pacholíkem Panu Bohu
 za tuto milost, řekla k němu: „Nyní se na-
 wrať rychle k swým rodičům a příbuzným, ale
 neřkej, co se ti přihodilo; obzwláště se nijád-
 nému nezmiňuj o mně; řekni toliko, že ti Bůh
 přispěl ku pomoci, a wysřihej se pilně dnem i
 nocí každého smrtedlného hříchu; nebo jinak
 bys mohl snadno opět do své předešlé ne-
 moci upadnouti. Nikdy nespouštěj s paměti,

coš byl posud wyštal, a modli se wždy za mne
 k Bohu, jakož i já se za tebe modliti budu.“
 Pronešši tato slova, dala se na útěk, jakoby
 se chtěla nenadále chwále lidské wyhnouti;
 právě w tu chvíli wšak přišla matka onoho
 uzdraveného dítěte, a widouc že mluví a že
 chodí z přima, zvolala s úžasem: „Kdo pať
 ti rozwázal jazyk?“ Načež dítě odpowědělo:
 „Sakáš milostná paní w swém oděwu mě roz-
 řázala, bych me jménu Ježíše Christa s ní
 mluvil, a w tom jsem nalezl slova, že jsem
 mohl odpowěděti.“ Na to se matka dala ce-
 stou, kterouž se byla Alžběta odebrala, a
 uhlédnuwši ji utíkat, poznala ji hned, ač již
 byla daleko, a zážrať ten wšsud rozhlassowala.

Powěšť o zážračné moci, jakouž Bůh ob-
 dařil swatou Alžbětu, se na wzbor její strom-
 nosti daleko, široko roznesla; a protož k ní ne-
 sstastní a nemocní se wšsedy stran o pomoc
 přicházeli: a ona neoslyšela nikdy jejich prosby
 majíc wždy srdečnou útrpnost s nespřstím
 jiných. Ačkoli ale Bůh strze ní udělowal toli-
 kerých milostí, proto se přece nikdy nespustila
 hluboké pokory, pro kterouž se byla obzwláště
 Bohu zalíbila. Jednoho dne k ní přišel jakýs
 nemocný s prosbou, by jej uzdravila pro lásku
 swatého apostola Jana, jehož, jak jsme s wrchu
 widěli, pomždy zwláště ctíla. Nemocný tento
 se cítil, když se Alžběta byla za něho pomodlíla,
 uzdravena, a protož se hned před ní uwrhl na
 kolena, wzdámaje ji srdečné díky; ale i Alžběta
 flekla wedle něho, děkujíc wroucne Pánu Bohu,

že ráčil prosby jejího milého apostola vyslyšeti.

Tindy opět na ni volal jakýs chudák ochromělý na ruky i na nohy: „O stkvoucí slunce jasnosti mezi všemi ženami! Pocházím z Reinhardtsbrunu, kdež odpočívá manžel tvůj. Pro lásku, jakouž máš k jeho duši, přispěj mi ku pomoci, a uzdravíš mne!“ Alžběta, jsouc požádána ve jménu manžela, a pohnuta upamatováním se na jeho upřímnou a svatou lásku, hned se zastavila, pohlédajíc s newýslovnou dobrotivostí na toho, jenž ji tak proší, a v témž okamžení byl chromec tento jejím pouhým pohlednutím uzdraven, začej Alžběta bez prodlení vzdávala Bohu vroucí díky.

Nějaký čas na to, když se ubírala do kláštera, v Altenberku, volal na ni jakýs ubohý člověk zdaleka: „Jestli tomu již dvánácte let, co jsem posedlý zlým duchem; dovoltež, bych se směl toliko okrajku vašeho roucha dotknouti, neb tak jistě zlý duch ze mne vyjde.“ Tu šla ihned Alžběta k němu, a uvrhnuvši se u prostřed cesty na kolena vedle něho, objala ho a žehnala jej ve jménu Ježíše Christa; načež byl posedlý i hned od zlého ducha osvobozen.

Tindy se opět odebrala Alžběta do kostela, ježž byla dala vystaviti pro svůj špitál. Bylo to okolo poledne, kterýmž časem tam nejraději chodívala, neboť tu mohla bez přetáčky svou pobožnost vykonati, an ostatní věřící u oběda byli. Přisedši tam spatřila ja-

téhož ubohého slepce, kterýž chodil samotn v kostele, makaje okolo zdi. Jeho oči byly otevřeny jako oči ostatních lidí, zenice vsak v nich byly uvaďlé a prázdne. I přiblížila se hned k němu, a tázala se ho, co by zde samotn činil, a proč by tak po kostele chodil.“

„Mačež on odpowěďel: „Chtěl jsem jiti k oné dobrotivé pani, jenž jest útěchou chudých a nespasných, bych ji ve jmenu Božím o nějakou almužnu poprosil, napřed jsem se vsak ještě chtěl pomodliti zde v kostele, a nyní chodím okolo jeho zdi, abych zvěděl, jak je dlouhý a široký, jelikož jsem tak nespasen, že mi ho očima widěti nelze.“

„A rád bys tento kostel widěl?“ tázala se ho útrpná Alžběta.

„Kdyby v tom byla vůle Boží,“ odpowěďel slepec, rád bych ho widěl; jsem vsak slepým od narození, nespasil jsem nikdy slunečního swětla, stal jsem se věznem Božím.“

„Na to se jal wyprawowati wešteré trampoty své, řka: „Byl bych rád, kdybych mohl jako ostatní lidé pracowati, nebo tak nejsem ani sobě, ani jiným k žádnému užitku. Ty nejkratší chwile se mi zdají velmi dlouhými býti. Jsem-li ve společnosti jiných, jižto mají zdravého zraku, nemohu se ubrániti záwisli, a jsem-li opět samotn, naříkám nad svým nespasím, nebo se nemohu ustawičně modliti, a nad to nemohu ani při modlitbě na své nespasí zapomenouti.“

„Jestli to zajisté k twému spasení,“ odpowěďela Alžběta, „že Bůh na tě seslal toto nespasí; jinak bys se snad byl dal swěsti k roz-

ličným výstupům, byl bys se snad dopustil větších hříchů, než nyní.“ „Díko!“ oswědčoval slepec, „byl bych se pilně hříchů varoval; byl bych se oddal těžkým pracím, abych si zaopatřil potřebné živnosti, nebyl bych trápen tak trudnými myšlenkami, jakéž mě v tomto bídném stavu stíhají.“ Alžběta překonána útrpností mu na to řekla: „Pomodliž se k Bohu, aby ti ráčil zrak navrátiti, já se též budu s tebou modliti.“ Z těchto slov seznal slepec, že mluví se svou kněžnou Alžbětou, a padna před ní na svou tvář, zvolal: „Ach urozená a milostivá paní, slitujtež se nade mnou!“ Ona mu však opět nařídila, aby se pomodlil k Bohu s úplnou důvěrou, a poslechnuvši takéž opodál od něho, jala se též modliti. Byl pak na to slepému hned zrak navrácen, a oči nebeské krásy vyplnily jeho hluboké a prázdňné očníce. Vzápětí, díval se okolo sebe, pak spěchal k Alžbětě, řka: „Milá paní! budiž Bohu chvála, byltě mě milostivým, vidím dobře a jasně, vaše slova se uskutečnila.“ Ale nábožná kněžna, jenž uměla vždy pojit lásku a dobrotu s moudrou a obezřetnou péčí matky křesťanské, mu na to řekla: „Jelikož ti Bůh nyní navrátil zrak, hled mu za to věrně sloužiti, a vystríbej hříchů se, budiž pracovitým a poctivým mužem, a zachovej poměry a ve všem pokoru a poslušnost.“

Na přímluvu své pokorné služebnice nepomáhal ale Bůh toliko v potřebách mezej-

řích, nýbrž i v potřebách spasení duse se týkajících.

Jednoho dne přišla Alžběta navštívit paní Redruta z Lainbachu, manželka jednoho urozeného rytíře, a přivedla s sebou svého syna, jmenem Bertholda starého asi 14 let, jenž byl stvořně oděn, a jenž měl, jak se zdálo, v nádherném oděvu svém, velké oblíbení. Alžběta se bavila dlouhý čas s jeho matkou, pak se obrátila k němu, řkouc: „Milé dítě! mě se zdá, že se strojíš příliš po svěťáctu a s velkou nádherností, jakobyš chtěl jen světu sloužiti a jemu se libiti. Proč se raději nesnažíš sloužiti svému Stvořiteli? Z tohoť bys měl zajisté větší užitek na duši i na těle. Řekni mi milý synu, zdalíž byl tvůj a můj Spasitel tak přioděn, když ve vsi pokoře přišel na tento svět, aby za nás svou krev vycedil?“ Načež Berthold řekl: „O milá paní! prosím vás, přimlouvejte se za mne u Boha, a vyproste mě u něho milosti, abych mu mohl sloužiti.“ „Chceš opravdu,“ tážala se Alžběta, „abych se za tebe modlila?“ „Ano, opravdu,“ odpověděl mladík. „Musíš se tedy,“ dokládala Alžběta, „napřed připraviti, abys té milosti, jižto sobě žádáš, mohl dosáhnouti; já se s radostí budu za tebe modliti. Pojďme do kostela, a pomodleme se tam společně.“ Z šel s ní tedy hned do chrámu, a klekl před oltářem i se svou matkou něco opodál od místa, kdež se modlila Alžběta. Když se tak byli nějaký čas již modlili, zvolal mladík hlasitě:

„O milá paní, přestaňte se již modliti.“ Awssat Alžběta pokračovala dále ve své vroucí modlitbě. Tu se jal Berthold wolati silnějším hlasem: „Přestaňte se modliti, milá paní, déle to již nesnesu, mé tělo jest celé rozpáleno.“ A w skutku ho pronikla nesmírná horkost, a zdálo se, jakoby z jeho těla kouř vystupoval. Na jeho wolání k němu přiběhla jeho matka, a dvě služby kněžniny, a našly jeho oděw potom celý promoklý, a jeho tělo bylo tak rozpáleno, že se ho sotwa mohly dotknouti. Zatím se wssat Alžběta pořádě ještě modlila, až mladík w malomyslnosti wolal: „We jmenu Božím wáš prosím, nemodlete se wíce, sic mě ztráwí wnitřní oheň, a srdce we mne putne.“ Na to se kněžna přestala modliti; a Berthold opět poznenáhla schladl, awssat oheň lásky božské, jakžž vroucí láska Alžběty roznítila w jeho utlém srdci, již w něm wíce neuhasl, a hned na to wsloupil do řádu swatého Františka.

Podobné události přiwábily k Alžbětě mnoho ztrápených a neshlasných, jižto se ucházeli o její mocnou přimluwu, a ona pluila pomůcky se zbožnou pokorou jejich prosby. Mnozí z nich, bywše jako Berthold oswíceni a k dobrému pomůbuzeni, zwolili nápotom život řeholní. Tento její utěšený a blahodějný wliw sahál i za meze života wezděššího. I dusse zemřelých, ježto nebyly ještě za wsecky své poklesty učinily zadosť, ji o její mocnou žádávaly přimluwu. Jedné noci spatřila we snách swou matku, králownu Redrutu, několik roků

před tím mrzce zavražděnou, anaž kletnuvši před ni prosila: „Má drahá, bohumilá dcero, prosím tě, bys se za mne přimlouvala, ještě jsem se nedotála za vssecko, což jsem ve svém živobytí byla zanedbala; rozpomeň se na bolest, s jakouž jsem tě k životu porodila, a měj slitování s mými nynějšími mukami; pros za mne Boha, aby mě jich uchránil, a aby nepatřil tak na mé hříchy, jak mnohem více na ukrutnou smrt, jakouž jsem newinně podstoupila. Toho mě můžeš u Boha vyžádati, pakli jen budeš chytiti, neboť jsi před obličejem jeho plna milosti.“ Procitnuvši Alžběta vstala s plácem ze svého lože, a jala se bez prodlení modlití, a vykonavši za matku vroucí modlitbu, opět si lehla a usnula. Tu se jí její matka znovu otázala, řkouc: „O blahoslaveného dne, a hodiny, kdež jsem tě na svět porodila; modlitba trvá mne vyšvobodila z muk očíilcových; zýtra se již dostanu do věčné radosti. Modlívej se vždy za ty, jež miluješ; nebo Bůh ulemí vssem ježto ve svých mukách k tobě o přimlouvu wolati budeu.“ Alžběta se opět probudila, majíc srdce tímto widěním potěšené, tak že radostí nad tím plakala. Na to upadla, jsouc unavena, v tak hluboký spánek, že ani nezasmlekla, když se zvonilo na jitřní v kostele Minoritů, kamž obvyčejně chodívala, a probudila se teprva později. S pospíšila hned k svému duchovnímu vůdci, a vznawši se ze své lenosti, prosila, by jí za to pokání uložil.

Však iťsa Alžběta byla tať útrpna a
 dobrotiwa, že se všim právem nazýwala žiwí-
 telkyní chudých, nicméně přece ani spravedluosti
 nikdy s očí nespustila. Na jedné se swých poutí,
 jakéž obyčejně konáwala, našla jakousi chudou
 ženu, anaž právě tu porodu pracowala. Bez
 mešťání jí dala přinésti do swého špitálu, kdež
 se o ni co nejmožněji starala. Uvolila se též
 býti kmotrou dítěti, jež žena táto brzy na to
 porodila, a jemuž na křtu swatém dáno jest
 bylo jméno Alžběta. Chodíwala pať denně na-
 wštěwomat šestineděltu, žehnáwala jí, a při-
 nesla po každé s sebou rozličných potřebných
 věcí. Tať osťetřowala ubohou ženu po celý
 měsíc, až byla docela okřála; pať jí udělila
 potravu a něco peněz, pláště a obuw, kterouž
 se swých vlastných nohou sežula; dala tať no-
 woroženátko zaobaliti w kožestinu, již byla od-
 párala z roucha jedné ze swých služebných. A
 však nelidská tato matka, místo wděčnosti za
 tolikrá dobrodiní, jen na to smýšlela, kterať
 by mohla její šťedrosti ještě déle použiti; a
 protož rozloučiwši se u večer s kněžnou, ode-
 šla druhého dne časně ráno i s mužem swým;
 ale dítěte tam nechala. Zatím však Alžběta,
 jenž ani we dne ani w noci swé milé chudé
 s myslí nespustila, řekla ubírajíc se před jitř-
 ním do kostela, k jedné ze swých služebných:
 „Mámť při sobě něco peněz, jenž by oné ubohé
 matce welmi whod přijiti mohly, jdiž a zaneš
 jí je.“ Služebná se však nawrátila zvěšťujíc
 swé pani, že matka ona, opustiwši dítě, odesla.

„Jdiž rychle pro dítě, zvolala dobrotivá Alžběta, „a přineš mi je, aby nebylo docela opuštěno.“ Zatím se však počal v jejím útrpnosti plném srdci ozývati i hlas spravedlnosti; protož dříve zavolati soudce z města, nařídila mu, aby rozeslal vojáky na všeliké cesty, by onu nelidskou matku vyhledali. Když se však navrátili bez porřízení, začala se Alžběta vroucně modliti, a jedna z jejích služebných, obávajíc se přísnosti mistra Konrada, až by se dozvěděl, co se bylo přihodilo, ji prosila, aby se modlila k Bohu, by jim pomohl nemoděčnou matku naleznouti. Alžběta však odpovéděla: „Nenaučila jsem se žádati od Boha coss jiného, než aby se vždy a ve všem děla jeho svatá vůle. Za nějaký čas na to přišel muž i s ženou, a uvrhnuvše se k nohoum kněžny, prosili, by jim odpustila jejich provinění, zároveň dokládajíc, že se na své cestě cítili zastaveny jakousi neviditelnou mocí, kteráž jim dočista bránila, jiti dále, a kterouž byli donuceni nazpět se navrátiti. Tuto okolnost považoval každý za účinek kněžniny modlitby. Nehodné matce se na to odebralo všecko, což jí bylo před tím uděleno, aby se to rozdalo hodnějším chudým; a však Alžběta, v jejímž srdci útrpnost rychle opět nabyla předešlé vlády, jí dala jinou obuv a oděv, by se zaháliti mohla.

Ačkoli však Alžběta měla tolik světlých důkazů, jak mnoho platí u Boha; nicméně se přece někdy zdálo, jakoby se ve své náramné pokorě poněkud v lásku Boží nedůvěřovala.

Někdy zakusila doby takové malomyslnosti, a takových vnitřních temností, v nichž klesávají nezřídka i ty duše, kteréž byly již na cestě k nebesům učinily znamenité pokroky; a v takových dobách se její vždy láskou hořící srdce opomáhalo v pochybnost bráti, zdaliž by k ní Bůh měl takovou lásku, jakou má ona k němu. Jednoho času se procházela se svým bývalým zpovědníkem, otcem Rodingerem, jenž k ní byl z Würzburgu přišel, a se svými třemi služkami po břehu řeky Lahny. Rozmlouvalať důvěrně s tímto svým starodávným přítelem, jehož se tak nebála jako Konráda. Mezi jiným pravila: „Jedna věc mě trápí, ctihodný otče, více než všechno ostatní; pochybujiť totiž poněkud o lásce svého Stvořitele ke mně; ne říci, jakoby nebyl nekonečně dobrotivý a v lásce své vždy štědrý, ale za příčinou svých mnohonásobných provinění, ježto mě od něho vzdalují, ač používá láskou k němu hořím.“ „Zde se není čeho báti,“ odpověděl řeholník, nebo láska Boží jest tak veliká, že se ani nedá pomyslit, žeby Bůh těch, jenž milují jej, nemiloval více, než oni jej milují.“ „A kterať tedy,“ tážala se Alžběta, „dopouští, abych zformoucností a testností ducha buď si jen na okamžení od něho byla vzdálena, kdežto bych si přála, s ním vždy a zcela spojena býti?“ Řeholník jí na to odpověděl, že ji Bůh právě tím dává na jisto, že ji neopustil, nýbrž že ji miluje, a právě tato zformoucnost že je tím nejjistějším prostředkem k rozmuožení lásky; pak uložal na

krásný strom, stojící na protějším břehu, a dokládal, žeby spíše tento strom sám od sebe přišel na břeh, na němž se procházeli, než aby jakémukoli tvorů bylo možno, svého Stvořitele w lásce převýšiti. Po pronešení těchto slov pozorovali přítomní s užasnutím, kterak onen strom, o němž byl mluvil, přes řeku přechází na břeh protější. Z tohoto podivného důkazu lásky Boží, poznala Alžběta nekonečnou moc a věrnost toho, jenž byl pravil k svému učedníkům: „Kdybyste měli wíru jako zrno horčičné, řekli byste tomuto říku: vykořeň se a přesah se do moře, a uposlechl by vás.“ (Luk. 17. 6). A uvrhši se k nohoum řeholníka, vyšnala se z hříchu nedůvěrnosti, by odpustění dosáhla.

Co ostatně činilo její modlitbu tak mocnou, bylo ustavičné se w ní cvičení. A ačkoli se mohlo zdáti, že musí na mnohonásobné a pracné skutky křesťanského milosrdenství westřeh svůj čas vynaložiti, nicméně strávila přece ještě mnoho hodin w rozjímání a na modlitbách. Naučilas se dokonale, co se žádá k tomu pomoci, spojovati život činný s životem rozjímavým. Postarawši se jako Marta s pracnou péčí o potřeby Christa Pána w osobě chudých, posadila se pak jako Maria k nohoum svého Spasitele a ponořila se w rozjímání jeho milosti a jeho lásky. „Přisáhám před Bohem,“ tak psal její přísný zpovědník svatému Otci do Říma, „že jsem málo kdy widěl ženu, anáž by byla rozjímání tak oddána jako Alžběta.“

Často strwala několik hodin po sobě na

modlitbách, majíc oči, ruce a srdce k nebi obráceny. Mezřídka ztrávila v chrámě i část noci, ač jí to byl Konrád zapověděl, nechť se, by si odepřela potřebného odpočinutí. Velikoz nemohla, jak by si toho byla přála, vždy dosti v samotě a bez překládky svou pobožnost konati v chrámech Marburfských, chodívala ráda modlit se do šírého pole, pod klenutí nebes, do prostřed přírody, kdežto jí vřelá velebnost a dobrotu Boží na mysl uvádělo. Povídá se, že když se tak modlila pod širým nebem, a když přišlo, že přece nikdy nezmočila. Nejraději chodívala na těchto svých zbožných poutích k jakémus utěšenému pramenu, jenž se prýštil v lesním houští, u paty jednoho příkrého vrchu, nedaleko vesnice Greku, dvě míle od Marburku. Cesta tam vedoucí byla velmi nesnadná a nebezpečná; protož tam dala Alžběta udělati cestu dlážděnou, a u onoho čistého pramene vystavila malou kapličku. Toto osamotnělé, v poli ležící místo, dosáhlo brzy jméno „studnice Alžbětiny,“ jakž se až posud ještě jmenuje. Na toto své zamilované místo chodívala i v tom nejkrutějším počasí. Ubírajíc se tam poměry se modlívala, a vsat po celé té cestě od Marburku až k oné studnici, se toliko jednou Otčenáš vymodlila. Tak spojovala svou modlitbu s rozvažováním a s rozjímáním.

Službám Božím bývala poměry s příkladnou pobožností a bedlivostí přítomna; svaté a svěťice Boží mívala u velké uctivosti; vypravování z jejich života poslouchávala se

zbožnou účastností, svědomitě svěťovala jejich svatky, a ostatkům jejich prořazovala srdečnou úctu; rozžihávala před nimi svíce, a zapalovala kadidlo. Mimo svého zvláštního přítele, svatého Jana evangelistu, ctíla nejvíce svatou Marii Magdalenu. Panna Maria, jak se samo sebou rozumí, bývala vždy předmětem její nejvroucnější úcty; mívala vždy u sebe čtyry obrázky této královny nebes, kteréž zachovála až do své smrti, a jež pak odkázala své starší dceři Zofii. Nepřipisovala jim však příliš velké důležitosti; nebo uměla dokonale činiti rozdíl mezi jejich pouze hmotnou cenou, a mezi cenou vnitřní a pravou, jakouž jim svatá víra dodává. Ostatně však neměla ani zapotřebí oné pomůcky, jakouž Cirkve svatá s mateřskou láskou a štědrostí dusem obyčejným v obrazech poskytuje; neboť obraz Boží byl jistě hluboce vryt v její srdce; roznicená láskou k Bohu, měla jeho obraz vždy před očima. Jsouc rozjímáním ustavičně povznášena až v přítomnost Boha a jeho vznesených tajemství, spouštěvala s oči nedokonale vyobrazení předmětů své víry, jakéž jí obrazotvornost lidská mohla poskytnouti. Čím více se blížila ku konci svého kratičkého života, tím častěji bývala u vytržení ducha, a tím déle trvalo toto vytržení; jako by jí byl měl tímto sladkým přechodem býti připraven přístup do slávy věčné. Ku konci svého živobytí opouštěla tímto způsobem denně po několik hodin tento svět, jenž jest plný bíd a trampot, aby

tať již předkem radostí nebeských zataoussela. Při této příležitosti se jí často dostalo nadpřirozeného zjavení a vidění, tu mívala obcování s Bohem a s nebesstany. A ač obvyčejně hleděla tyto vznešené milosti všemožně zatajiti, nicméně jich přece docela ukrýti nemohla před očima těch, jižto s ní živi byli; neboť je někdy její radost a wděčnost wyzradily. Anjelé Boží býwali obvyčejně prostředníky mezi Bohem a touto wymolenou duší; oní ji posyhtovali wnutnutí a ponaučení nebeského, a těšili ji we všech zkouškách a případnostech života mezdejšího. Jednou mezi jiným wzala Alžběta k sobě chudou, nemocnou ženu, jižto laskavě osvětľowala. Tato bídnice wšak nabywši opět zdrawí, jednou časně z rána utekla, sebrawši s sebou wšecken oděw své dobroditelkyně; tato wšak nemajíc se čím odíti, byla donucena zůstatí w posteli; proto wšak přece nepozbyla trpěliwosti, aniž si stěžowala; zwolala toliko: „Děkuji ti o Pane, že jsi mě tak učinil podobnou sobě, neboť jsi přišel na tento swět nahý a chudý, a tak jsi byl také i na kříž přibit.“ Po té spatřila i hned, jako kdyśi, když byla sama oděw swůj dala chudým, přicházejícího anjela s krásným rouchem, jež jí podával slown: „Nepřinášim ti již korunu jako jindy; nebo tě bude Bůh sám w sláwě své brzy korunowati.“

Často se jí také zjewil twáří w twář její božský ženich, Pán Ježíš w průwodu množství

svatých a světic Božích, kdežto ji přivětivými slovy a láskavým pohledem těšil.

Po ukončení takového obcování s nebesy, se třpytivala, dle výroku vážného Konráda, podivnou jasností, odleskem to jasnosti božské, jenž se na ni odrážela, a její oči svítily jako paprskové sluneční, tak že jen ti, jenž nebyli postiženi hříchem smrtelným, na ni bez omráčení patřiti mohli. Z tohoto obcování, zvláště trvalo-li po několik hodin, čerpávala toliké posily, že nápotom za dlouhý čas ani té nejmenší potrawy zapotřebi neměla. Potrava duchovní, jakáž ji tu bývala poskytnuta, postačovala i k zachování života tělesního. Dstatek dne pak přežila toliko s tím, v němž byla láskou proměněna. K vysvětlení svého stavu, v němž se po takovém vytržení nacházela, užívala slova písmi svatého: „Má duše se rozplynula, když můj milý promluvil.“ (Pís. Sal. V. 6).

Tak se ospravedlnilo ono proroctvé vnutí, jímž vedena, si již ve svém dětinství zvolila za patrona, za přítele a za vzor blahoslaveného apostola svatého Jana, jenž nadán byl výsadním právem lásky, a jenž četl vssedka tajemství nebeská v srdci Spasitele, na němž byl odpočíval (breviář. římsk.).

Jakási nadzemská radost se rozlila po celém jejím životě, po její celé bytosti. Nižádná strast, nižádná zkouška nebyla s to, poškodit její duše a její tichou mysl zakaliti. Zkormoucenosti a nemoce se na ni nikdy nemívalo,

ano w nehodách, ježto jí tak často potkávaly, bývala tím weselejší. Ti, jenž s ní mluwali blížší obchod, nespatriili nikdy na její twáři ani tu nejmenší známku nějakého zármutku neb⁺ nějaké strasti, a přece plakávala bez přestání; dar⁺ posvátných slzi, jakýmž byla již we swém dětinstwí nadána, se ode dne ke dnu rozhojňowal w té míře, w niž se přibližowala k hrobu. Čím blaženejší se citila, tím více plakávala; její slze wšstak, jež tekly ze žřídla tichounkého a skrytého, nezasmuštily nikdy její twáře, aniž změnily její utěšenou krásu a spanilost jejích tahů, ano dodávaly jí ještě wětší wnady; pláčem wylíwala své srdce, kdž se jí slow nedostávalo. A jako kdysi slze žalosti, jakčž proléwala nad odchodem a nade smrtí swého chotě, tak sbíral zajisté její nebeský ženich i tyto slze nadpřirozené radosti, jež padaly do kalicha jejího žiwota, a proměnil je w perly, jimiž pak ozdobena byla koruna nepomíjející sláwy, jakáž jí připrawena byla w nebesích.

Kapitola XXVI.

Aterak milá swatá Alžběta w 24. roku swého wěku na swatbu nebeskou pozwána byla.

Od té doby, co pokorná Alžběta s rouchem swatého Frantíška také zároveň dosáhla

silu, že doveďla pohrdnouti všemi radostmi života vezdejšího, a cestou trním posetou tráčeti, uplynuly sotwa dvě léta. Hospodin však uznal, že její ztouřila trwala již dosti dlouho, a že již dostatečně wykonala pracné dílo, jež si byla uložila. Nařídil tedy, by Alžběta, jenž byla pohrdla královstvem zemským, byla účastna království nebeského. Její božský ženich k ní tedy přišel, jako onen w písni Salomounově, by ji zvěstoval, že trudná zima jejího zivotu se všemi bouřemi již pomínula, a že již wzešla dennice jara věčného. Roku 1231 se blížil ku konci, rok to, kdež řád svatého Františka nebi postoupil slavného svatého Antoina Paduanského, jenž byl rozkostí a oslawou země Portugalské a vlasti; a w tomtéž roce požádal swrchovaný Pán, pomůždy žádostiw počet nebesťanů rozmnožiti, od téhož řádu nowou obět, a utrhl jeho nejkrásnější kvítek. Jedné noci, kdež Alžběta brzy spala, brzy se opět modlila, se jí zjewil Christus Pán uprostřed přelibezného swětla, řka k ní hlasem přiwětivým: „Poď Alžběto, má newěsto, má upřímná přítelkyně, má rozmilá, poď se mnou do stánku, jakž jsem ti od věčnosti připravil; já sám tě tam doprovodím.“ Zať mile procitla, jala se, plna radosti nad swým brzkým wyswobozením, činiti příprawy na tuto blaženou cestu; zřídila wssecko, čehož strany jejího pohřebu zapotřebi bylo; ještě naposledy šla nawštíwit wssecky své chudé a nemocné; zehňala jim s radostí newýšlownou, a rozděľila mezi ně a mezi své

služebné vřetlo, cožli jí ještě bylo pozůstalo. Mistr Konrad byl právě v tu dobu sliččen těžkou nemocí, jež mu působila náramných bolestí. Ukázal tedy své vždy poslušné duchovní dceři, kteráž k němu hned pospíchala, jsouc až do skonání věrna svému útolu, jsouc těšitelkyní a přítelkyní nemocných. Konrad ji přivítal se srdečnou přívětivostí, a ona se dala do pláče, vidouc ho tak náramnými bolestmi sliččeného. „Co z vás bude,“ pravil k ní Konrad, „milá paní a drahá dcero, až já umru? Zať zřídíte svůj život? Kdo bude mým ochrancem proti bezbožným, a kdo vás povede k Bohu? Ona mu vřít na to bez prodlení odpověděla: „Váše otázka je zbytečná; neboť umru dříve než vy, věřtež mi, že mimo vás jiného ochrance potřebovati nebudu.“

Čtvrtého dne po této rozmluvě se po nejprv cítila sliččenu nemocí, kteráž měla konec učiniti jejímu vezdejšímu žitobytí, jež se podobalo dlouhému umírání, a kteráž ji měla sprowaditi k životu věčnému. Nemoc tato ji přinutila položiti se do postele, na níž chřadla po dvanácte neb čtrnácte dní, trápena náramnou horečkou; při tom vřít byla přece veselá a spotojené myšli, zabývajíc se ustavičně modlitbou. V posledních těchto dnech byla jednou obrácena ku stěně, a zdálo se, že spí. Tu zaflechla jedna z jejích služebných, jmenem Alžběta, anaž seděla u jejího lože, libezný a krásný zpěv, vycházející z úst nemocné. Za chvíli na to si lehla nemocná na jiné místo, a obrá-

tioušši se k své služebné, pravila: „Kde pak jsi má rozmilá?“ „Zde jsem,“ odpověděla služka, dohládajíc: „O milá paní, jak přelíbezne jste zpívala!“ „Co!“ zvolala nemocná Alžběta, „také jsi něco slyšela?“ A když byla tato přisvědčila, pokračovala Alžběta dále: „Powím ti tedy, že se jakýsi spanilý ptáček usadil mezi mnou a mezi zdí; a zpíval po nějakou chvíli líbezne a utěšeně, čímž mou duši a mé srdce tak rozveselil, že jsem s ním zpíwati musila. Zjewilš mě též, že mám po třech dnech umříti.“ „Byltě to zajisté,“ dohládá zde jistý starodáwný dějepisec, „jeji anjel strážný, jenž přišel w způsobu ptáčka, by ji zvěstowal věčnou radost.“

Toliko krátký čas ji tedy ještě zbýwal, by se k poslednímu boji mohla připrawiti; a protož nechtěla od té chvíle žádnou osobu světskou k sobě připustiti, newyjímajíc ani wznesené paní, ježto k ní byly obyčejně na nawštěwu přicházowaly. Rozloučila se se všemi, ještě naposledy jim žehnajíc. Mimo své služby měla u sebe toliko některé řeholnice, kteréžto jí byly zvláště oddány, a onoho mladého chudáka, jenž byl nastoupil na místo malomocného, kteréhož byl dal Konrád od ní vzdáliti. Bywši tážána, proč nechce s jinými obcowati, odpověděla: „Chciť žíti samotna s Bohem, a mysliti na nastáwající mě soud, a na svého všemohoucího soudce.“ Pak se dala do pláče a vroucí modlitbou wzýwala Boha o jeho milosrdenství.

V neděli po slavnosti svatého Martina (18. listopadu 1231) po jitřní se vyžpovídala Konrádovi, jenž jí v tom, jsa již dostatečně uzdraven, posloužiti mohl. Vzalaf tedy, jať dokládá jeden soumětý rukopis, srdce své do rukou, a čtla z něho, co se čísti dalo; ničehož wšak nenalezla, z čehož by se byla mohla winiti, ničehož, co by upřímnou, srdečnou lítostí nebylo již tisíckrátě smazáno. Po ukončené zpovědi se jí Konrád tázal na její poslední vůli strany jejích statků a domácího nářadí. „Divím se,“ odpověděla Alžběta, „že se mě na to tážete; vždyť wíte, že zawázawšši se wám slibem poslušnosti, a odřeknuwšši se tať své vlastní vůle, spolu jsem se tať odřekla wšseho vlastnictwí, swých milých dětí a wšsech pozemských radostí; ničehož jsem si nepodržela, leč čehož, dle wšseho nařízení k zaprawení dluhů a k udělowání almužny zapotřebí bylo; s wšším pomolením bych se byla ráda odřekla wšseho, a byla bych žila w nějaké chýšce, spokojena s nějakou částíčkou, jataž se chudým uděluje. Wšsecko, cokolí se ještě zdálo býti mým vlastnictwím, přináleželo w skutku již od dáwného času toliko chudým; rozděltež tedy mezi ně wšsecko, co po mě zůstane, wyjma tento starý, obnossený šat, ježž na sobě mám, a w němž žádám pochowána býti. Neučiním žádného zámětu (kšastu), neboť mým jediným dědicem jest Ježíš Kristus.“ Jedné wšak ze služebných, jež jí byla požádala, by jí něco odkázala na památku, dala chatrný plášť, ježž měla od

svěho otce svatého Františka, jenž jí byl ondy poslán od římského papeže. „Odkazujíc ti svůj plášť,“ pravila k ní, „nic si z toho nedělej, že je celý roztrhaný, zalátaný a chatrný; jestli to nejdražší klenot, jakýž jsem kdy měla. Ujisti tě, že můj rozmilý Pán Ježíš, když jsem jej, tímto pláštěm přioděna, o nějakou zvláštní milost prošla, mé prosby povždy s nestončenou laskavostí vyslyšel.“ Pak žádala, aby ji pochováli v kostele, ježž byla sama při špitále založila, a svatému Františku zasvětila. Nápotom již více nepamatovala na svůj pohřeb, majíc mysl toliko na svůj příchod do království nebeského obrácenu. Dlouho ještě rozmlouvala s Konrádem, a vyslechla mši svatou, jež v jejím přibytku sloužena byla. Z rána na to jí bylo poslouženo svátostmi umírajících, na kteréž s jakousi zbožnou netrpělivostí čekala. Kdo by byl s to, aby pochopil a posoudil, s jak srdečnou láskou, s jakou čistotou srdce, s jak vroucí toužebností a nadzemskou rozkostí tohoto sladkého pokrmu v nejsvětější svátosti požívala? Zajisté jen ten, jenž se jí v této svátosti co vůdce a co potrava na poslední cestu ráčil poskytnouti. Z toho však, co se zevně na ní spatřovalo, mohli přistojící poznati milost, jakouž byla naplněna. Dosáhnuvši posledního pomazání, a přijavši Tělo Páně, ani se již více nepohnula, aniž po celý den slova promluvila, jsouc v rozjímání ponořena a jako opojena svatou krmí Spasitele, ižto byla ještě na posledy na tomto

světě požívala. K večeru se její rtové nena-
dále otevřeli, vydávajíce hojnost zbožných a
wroucích řečí. Její jazyk, jenž býval jindy tak
zdrženlivý, pronášel nyní hojná nauce, a
to s takovým účinkem, že ani jedno z jejích
slow ztraceno nebylo. Byloť pozorowati, že ji
wsecko, čemu se byla od kazatelů, neb z do-
brých kněh naučila, neb co byla u wytržení
ducha nadpřirozeným zjevením seznala, nyní
na mysl přišlo, by se s tím mohla ještě před
swou smrtí se swými dcerami sděliti. Takž
posud skrytý pramen wýmluownosti a učnosti se
najednou z její duse wyřinul w tu dobu, když
se již poroznášela k nebesům. Obrátivši ducha
swého na písmo swaté, zvolila si z něho místa,
kteráž její láskou hořící dussi nejlépe zajímati
mohla. Počalal odříkávati celé ewangelium o
wzkříšení Lazara, a rozmlouwala s podiwnou
obširností o náwstěwě, kterouž poctil Pán
Ježíš blahoslawné sestry Martu a Marii;
kterak bral podíl w jejích žalosti; kterak s
nimi šel k hrobu jejích bratra, kdež zároveň s
nimi hořké slzy cedil. Tu se jala, k podiwení
wsch přítomných, důkladně rozmlouwati o těchto
slzech Christa Pána, jakož i o oněch, jež pro-
línal nad Jerusalemem, a když puěl na kříži.
Její slowa byla tak mocná a tak pronikající
až do hlubokosti srdce, že byli brzo k slzám
pohnuti wsickni, jižto ji poslouchali. Skoná-
vající Alžběta to pozorowala, a chtějíc jim ještě
dátí nějakého lastawého napomenutí, opakowala
slowa Spasitele k smrti se ubírajícího. „Dcery

Jerusalémsté, neplačtež nademnou, ale plačte samy nad sebou.“ Její srdce, vždy plné útrpnosti a soucitu, zůstalo, ač se již vznášela k nebesům, přece ještě otevřeno všem, ježto byla milovala; ještě se snažila umírniti bolest svých služebných, těšila je srdečně, a jmenovala je ustavičně svými rozumnými přítelkyňmi. Skončivši všecky tyto rozmluvy umkla sklonivši hlavu, a za dlouhou chvíli ani slovíčka nepromluvila. Po té, ač nebylo viděti, že by se její rtové byli pootvřeli, vycházel opět z jejích úst libezný, poněkud temný zpěv. Na otázku, ji strany toho danou, odpověděla: „Neslyšeli jste těch, jižto byli zpívali se mnou? Zpívalať jsem s nimi, jak jsem jen nejlip mohla.“ „Žádná věrná duše nebude pochybovati,“ dokládá zde její životopisec, „že již spojovala svůj libezný zpěv s vítězoslavným zpěvem a s rozkošnou hudbou zástupů nebeských, kteřížto již čekali na okamžení, kdež vstoupí v jejich řady; prozpěvovavši již čest a slávu Hospodinovi s jeho svatými anjely. Od soumraku, až do prvního křupění, setrvala v stavu náramné radosti, zbožného povzneseení a nejvroucnější pobožnosti. V okamžení svého vítězství oslavovala všim právem zápas na vždy utončený. Souc jista korunou věčné slávy, pravila k svým přítelkyním málo před půl nocí: „Co bychom si počaly, kdyby se nám nepřítel náš šábel, objevil?“ Za chvíli na to, volala hlasitě a žřetedlně: „Odstup, odstup neschpet-

niťu, wždyť jsem se tě odřekla.“ Brzy opět pravila: „Již tedy odchází. Rozmlouvejmež nyní o Bohu a o jeho synu, ať se wám při tom nestýská, nebudeť to dlouho trwati.“ A pŕlnoci se její twář tak stwěla, že se sotwa mohlo na ni pohlednouti. Při prvním kuropění zvolala: „W tuto hodinu porodila Panna Maria Spasitele swěta. Mluvmež o Bohu a o Ježíštwi, neboť jest pŕlnoc, hodina to, w níž se narodil Pán Ježíš, w níž byl položen do jeslicek, w níž stwořil nowou hwězdu, jižto byl před tím niťdo nespatriťl, hodina to, kdez byl přissel wykoupit swět, onť i mě wykoupí. W tuto hodinu wzkrísil mrtwé, a wyswobodil dusse uwězněné; onť wyswobodí i mou ubohou dusi z tohoto bídněho swěta.“ Její radost a blaženost wzrůstaly každou chwili. „Slabáť jsem,“ pravila, „ale necitím žádných bolestí, jakobych nebyla ani nemocna. Odporoučím wás wssecky Bohu.“ Mluwila pať ještě mnoho, roznicena Duchem swatým, awssat tato její poslední slowa, přeplywající láskou k Bohu, se nedochowala až na nasse čas. Posléze zvolala: „O Maria, přijdiž mi ku pomoci! . . . Již se blíží okamžení, kdez Bůh své přátely powolává na swatbu . . . Zenich přichází pro swou newěstu . . . Pať doložila posseptmo: „Ticho, ticho,“ — a skloniwši hlavu, jako w libém spánku, s wítězosláwou wypustila dusi, jež se ubírala do nebes u prostřed anjelů a swatých, jižto jí byli wstříc wysli. Přelibezná wůně naplnila hned bídnou chatř, kdez se již toliťko její wezdejši

pozůstatky nacházely, a v povětří bylo slyšeti hlasy nebeské, jenž prozpěvovaly s nemýslownou souzvučností onen vznešený zpěv svaté Cirkve, v němž se zamíralo celé její živobytí: „Království světa jsem pohrdla pro lásku Pána mého Ježíše Christa, jehož jsem milovala, v nějž jsem uvěřila, a jehož jsem si nademšťectvo vážila.“ Bylo to v noci 19. listopadu 1231, kdež byla Alžběta sotva 24. rok svého věku dokonala.

Kapitola XXVII.

Kterak milá, svatá Alžběta v kapli při svém
špitále pochována byla, a kterak ptáčkové
její pohřeb oslavovali.

Oslavení vymolených Božích se dělí od oslav tohoto světa tím, že jak zde na zemi, tak i v nebesích teprv s jejich smrtí počátek svůj bere. Zdá se, jakoby Bůh, co starostlivý Otec, stávil tímto způsobem jejich pokoru pod ochranu neměnnosti a úkorů tohoto světa, a jakoby chtěl, aby nebezpečná úcta tohoto světa, teprv

jejich tělesným požůstatkům se prokazovala. Tak se dalo i s nassí Alžbětou. Sotwa se byla její duffe odebrala s tohoto swěta, by požíwala sladkého odpočinutí w nebesích, a již se stalo její tělo předmětem úcty, jakáž jí byla za jejího žiwobytí tak často odpírána a uwidíme, kterak tato chudá wdowa, anaž byla po tak dlouhý čas pronásledována, opowrhována a tupena, napotom zaji-mati bude myslí wffech wěřících, a kterak pohne celým katolickým swětem, od nejwyšší hlavy církwe, až do toho nejmenšího poutníka zbožné německé říše. Tělo zemřelé Alžběty hned její wěrné služby a některé nábožné ženy umyly a obwinuly s welikou uctiwostí, jakž toho zasluhowala tato swětice, jejížto poslední doby žiwota wezdejšího se tak dobře stromávaly se slawným wítěžstwím, jakéhož byla we swém žiwobytí powždy dosáhla. Za rubáš jí bylo, dle její wlastní wůle a nařízení dáno chatrné, roztrhané roucho, jenž býwalo její jedinou ozdobou. Na to bylo toto swaté tělo přenesseno do stromné kaple spi-tální od mnichů z řádu swatého Frantíška, jichžto doprovázelo i množství jiného lidu a duchowenstwa, při čemž wfficni prozpěwowali žalostné písně, a proléwali hojných slz. Tato kaplička býwala dějištěm hrdinských bojů, jakž Alžběta byla podnikla z lásky k Bohu a k bližnímu, a protož měla nyní také býti prwním swědkem jejího oslawení. W tétož kapli byla takéž swatá Alžběta obyčejně konávala své modlitby a jiná nábožná cwičení.

Powěst o její smrti se brzy roznesla; pro-

tož se scházeli kněží a řeholníci z celého okolí, jmenovitě mníši cisterciáckí, a nesmírné množství věřících, jak bohatých, tak chudých, by mohli ještě naposledy úctu vzdáti světicí, kterážto v tak mladém věku již dosáhla odměny za své práce. Někteří z nich vidouce, jakou úctu jí vzdává lid obecný, což bývá často nejjistějším předběžným znamením neuhonné pověsti, hleděli si již záhy zaopatřiti nějaké ostatky těla budoucí světice, jakoby byli předzvídali, že jim cirkem svatá brzy úctu prokazovati bude. Obstoupivšše tedy máry, na nichž byla položena, utrhovali jedni z nich kusy jejího oděvu, jiní jí opět ustríhovali vlasy a nehty. Bolest nad její ztrátou byla všeobecná; všudy bylo slyšeti vzdychání a nářítání chudých a nemocných, o něž se byla tak láskavě starávala; celé zástupy jich přicházely, by mohli ještě naposledy svou dobroditelkyni spatřiti. Všickni ji společně oplakávali, jakoby v ní každý z nich byl ztratil svou matku. Ale, která se dá popsati úzkost a žalost těch, jejichžto podporou a vzorem Alžběta bývala. Mezi jinými zvláště mníši z řádu svatého Františka velmi nad její smrtí truchlili, nebo v ní byli ztratili sestru, anaž se také k jejich zákonu přiznávala, a zároveň matku, kteráž se jich byla vždy věrně ujímala. „Když na to vzpomenu,“ praví jeden z nich, jenž nám zanechal životopis této jejich nebeské přítelkyně, „raději bych plakal než psal.“

Na žádost zbožného lidu, jenž byl Alžbětu tak vroucně miloval, zůstalo její tělo po celé čtyry dni vystaveno v chrámu u prostřed

množství věřících, jenž prozpěvováali nábožné písně. Tvář zemřelce tužným byla odhalena, a poskytovala utěšeného a vnadného pohledu. Krása jejího mladého věku se opět na ní objevila v úplné čilosti a spanilosti; na lících se spatřoval ruměnec života a mladosti. Její tělo neztuhlo při smrti jako u jiných lidí, nýbrž bylo jemné a hebké, jakoby ještě živa byla. „Před smrtí svou,“ praví o ní jeden z jejích životopisců, „vycházela, jak obvykle vypadávají ti, jenž byli život svůj v hořkosti a žalosti strávil. Jakmile však dofonala, byla její tvář hladká, bílá, veselejší a tak spanilá, že nikdo na tuto náhlou změnu bez podivení nemohl pohlednouti; a zdálo se, jakoby smrt, jenž u jiných lidí všechno ruší, k ní byla přišla napravit, co bylo porušeno ne štářím a časem, nýbrž mnohým utrpením a tuhým životem; a jakoby milost, ježto byla posud obživovala její duši, nyní také obživovala i její tělo. Podobalo se, jakoby slnem a temnostmi smrti probleskovala částka nesmrtedlné krásy; aneb, jakoby její tělo bylo již napřed ozářeno několika paprsky nebeské slávy, kterouž nápotom naskrz ozdobena býti měla.“

Nad to vycházela z jejího svatého těla rozkošná a líbezná vůně, jako na znamení milosti a ctnosti, jimiž svěťice od Boha ozdobena byla. Nábožné duše se mohly přitom upamatovati na slova mudrce starého zákona, jenž praví, že památka spravedlivého jest jako podivná vůně. (Eccl. 49. 1). „Tato vůně,“ jak dokládá životopisec právě zmíněný, „příspěla mnoho ku potě-

šlení zvláště chudých a nemocných nad ztrátou, jakouž byli její smrti utrpěli. Tato vůně nebeská umírnila jejich zármutek, a zastavila proud hořkých slzí; neboť jim byla jako nadpřirozeným rukojemstvím, že svěťice tato bude i po své smrti, ano snad více než za svého živobytí, lastavou matkou chudých, a bezpečným útočištěm zarmoucených, a že posvátná vůně jejich modliteb bude bez přestání vstupovati před trůn božské velebnosti, aby pomoci vyjednala všem, jižto ji ve svých potřebách vyhovati budou.“ Čtvrtého dne po jejím úmrtí se konal pohřeb s největsší slávností. Drahocenný tento balsám byl uzavřen v těsnou rakvu. Tento drahý, stísnivý klenot byl ukryt pod skromným kamenem v špitální kaple v přítomnosti opatů a mnichů mnohých okolních klášterů, a při shluku nesmírného množství lidu, jenž toliko obezřetným a snažným přičiněním knězstva v pořádku udržen býti mohl. Žalost vesměšního, zde shromážděného křesťanského lidu, byla náramná; a tato žalost byla zajisté tou nejšťastnější úctou, kteráž se zesnulé svěťici v tuto chvíli prokazovala. K hojným slzám a k hořkému pláči lidu se připojila zároveň jeho vroucí modlitba, jakouž vzdávali díky Bohu, že jim poskytnul v této svěťici tak krásného příkladu k následování.

Bůh připravil ještě i jinou tklivou úctu své věrné služebnici. V noci totiž před pohřbem, když se konaly hodinky za mrtvé, zaslechla jedna abatisse, jenž byla přišla na pohřeb, z wenuku zaznívající libezný zpěv, jímž byla mocně dojata; vyšla tedy ještě i s mnohými jinými, chtěje se

přesvědčiti, zdali se nezmýlila, a spatřila na střesse chrámu, ač to bylo v zimě, nečíslné množství ptáku, druhu posud newidaneho, kteříž tak líbezně zpíwali, že všickni přítomní nad tím užasli. Chtěl, jak se podobá, způsobem svým zvelebiti slavný pohřeb kněžny. „Byli to, jak někteří pravili, snad anjelé, jichž byl Bůh poslal, aby duši milé Alžběty doprovodili do nebes, a jenž se nyní opět navrátili, aby svým radostným, nebeským zpěvem i jejímu tělu úctu prokázali.“ „Tito ptáčkové,“ praví svatý Bonaventura, vydali svědectví o její svatosti, rozmlouvali s ní ve své řeči při jejím skonávání, a prozpěvující nyní líbezně na jejím hrobě. Teutýž, jenž mluvil kdysi strže ústa oslice, by pokáral posetilosť prorokovu, mohl rovněž tak dobře mluvit ústy ptáku, by prohlásil newinnosť své světice.“

Kapitola XXVIII.

O utěšených zážracích, jakéž činil Bůh na přimluvu milé svatě Alžběty, a kterak její swake kníže Konrád snajně o to pečoval, aby za swatou wyhlášena byla.

Hospodin ukázal brzo zážračnou moc, kterouž obdaril svou wěrnou služebnici, jenž se byla po celý čas swého žiwobytí w pokoře cwičila. Za její nepřemožitelnou lásku, z kteréž si byla na tomto swětě wywolila chudobu a sniženost, pohrdnuwši wssemi statky wezdejssími, za tuto lásku ji nyní udělil, co zástawu dosaženého wítězství, prámo, by směla rozdáwati poklady nadzemské.

Druhého dne po jejím pohřbu se přissel k jejím hrobu pomodlit jistý mnich z řádu Cisterciáckého, žádaje ji o přispění we své úzkosti. Chudák tento chřadl již přes 40 let šlícen jsa jakousi wnitřní, dussenní bolestí, a šžírán tajnou ranou na swém srdci, jižto ničádný lék lidský nebyl s to zahojiti. Pomodliw se wssak s úplnou důwěrností k. lastawé těšitelkywi wssech trpících, pocítil i hned, že je uzdrawen a zprossěn jha, pod nimž byl posud upěl. Ztwrdil tento zážrak přísahou u přítomnosti mistra Konráda a faráře Marburfského. Bylo to první uzdrawení, jenž se stalo na přimluvu

svaté Alžběty, a jestli to zajisté nemálo dojímavé, že si tato tak jemná a lásky plná duše, jejížto srdce za živobytí přetrpělo tolikerých bolesti, za první předmět své lastavé přimluvy v nebesích zvolila právě nemoc duševní, pro niž nemívají lidé ani léku ani útěchy a útrpnosti.

Nedlouho na to přišel k jejímu hrobu jakýs prelát, jenž z vzneseného rodu pocházel a ve vysoké důstojnosti církevní postaven byl. Letopisové nám jeho jméno nezaznamenali, vypravují však o něm, že se oddal všem výstupkům života zhejřilého, pročez zasluhoval tím většího opomrzení, čím posvátnější byl jeho stav. Přemožen hryzením svědomí a studem, brávil často své útočiště ke zpovědi, a však bez prospěchu; nebo při prvním pokusení klesl znova, a jeho opětné upádání bývalo tím pohoršlivější, a politování hodnější. Zatím však přece nepřestával zápasiti se svou slabostí, a ač byl tak hříchy posívněn, přece se odebral hledat pomoci a posily k hrobu čisté a prostosrdčné Alžběty. Tam se jal modliti, u prolévání hojných slzí, vzývaje světici tuto o její ochranu a přimluvu, a setrval po několik hodin pohřížen v upřímné pobožnosti, a srdečné stroupenosti. Nepřestal se vroucně modliti, až se přesvědčil, že jeho modlitby se dostaly k trůnu božské velebnosti, a že Bůh vyslyšel prosby své milé Alžběty, jež mu přednášela ve jménu hříšníka, jenž se byl stal kořisti hříchu. V skutku pak pocítil, že jest proniknut duševní sílou, jenž byla mocnější nad všeliké lákání hříchu.

Od té pak chvíle, jakž ve zpovědi své Konrádowi dosvědčoval, osten smyslnosti w něm tak ochábnul, že mu bylo toliko s lehkým potušením se potýkati, nad nímž snadně zvítěžiti mohl.

S mnohé jiné ztrápené a jhem hříchů sevřené, duse se u hrobu svaté Alžběty naučily, kterak by iho toto dlé jejího příkladu se sebe svrhnouti měly. Mnozí přicházeli k hrobu této světkice wzý-
majíce ji o pomoc proti svým slabostem, a byli wyslyšáni. Mezi nimi se uvádějí lidé, jižto byli opanováni pýchou, lakomstvím, nenávistí a hně-
vem; a zajiště si nemohli k šťastnému wy-
wážnutí z otroctví hříchů zwoliti lepšního a wěr-
nějšího wůdce, jako tuto swatou, jenž se byla powždy tak ponižowala, jenž byla wesskeré své
jinění a celý život obětowala chudým, a jenž
naplněna láskou k bližnímu, tak ráda na třiwdy
sobě učiněnou zapomínala.

Nebylť to wssak toliko dusewní nemoci, jež Alžběta tak útrpně a laskawě léčila. Ti, jenž byli tělesnými bolestmi a neduhami skli-
čení, mnoho na ní ztratili; neboť byla o ně
za svého žiwobutí wždy laskawě pečowala, a
bolesti jejich umírniti se snažila; a wssak s
druhé strany získali opět tím, že w ní našli
mocnou přimluwitelkyni a pomocnici u Boha;
onať se stala jejich léčitelkyní nebeskou. Wy-
pravuje se w tom ohledu tklivá událost, že
kteréž widěti lze, kterak Alžběta zastáwala již
záhy úřad nebeské léčitelkyně, a kterak i její
oslawená duse ještě zůstala wěrnou a laska-

wou přítelkyni snižených a chudých, s nimiž byla i za svého žiwobytí nejraději obcowala. W klášteře Reinhardtsbrunském, kdež kníže Ludwít uprostřed swých předků odpočíwal, byl jeden klášterní bratr, jenž se zabýwal řemeslem mlynářským; wedlťe welmi nábožný a tuhý žiwot; na těle swém míwal železné brnění, by mohl smyslnost tím snadněji ukrotiti. Kněžna, jenž častěji do tohoto kláštera přicházíwala modlit se u hrobu swého milého manžela, chowala se k tomuto chudému bratru s welikou wážností, a byla mu pro swatost jeho žiwota srdečně nakloněna. Setkawši se s ním jednoho dne, ana se ke hrobu swého milého chotě ubírala, rozmlouwala s ním laskawě, a pak jej žádala, by jí přislíbil, že s ní wejde w obcowání a bratrstwí duchowní a na potvrzení této obaplné úmluwy mu podáwala ruku; on wšak se zdráhal swou ruku jí podati, an si netroufal tak wznesené paní se dotknouti. Nějaký čas na to, když se zanášel opravowáním nástrojů swého řemesla, byl z nenadání zachycen mlynářským hřídelem, jenž mu rozdrtil celou ruku. Snášel při tom hrozně bolesti, čekal wšak trpělivě, až by se Pánu Bohu zalíbilo, nad ním se slitowati a jeho bolesti umírniti. W noci 19. listopadu, kdež jeho swatá a wznesená sestra Bohu swou wymolenou duffi odemzdáwala, bděl a modlil se bratr mlynář w kostele swého kláštera, úpěje bolesti, jakouž mu jeho ruka způsobilá. Najednou se mu zjewila kněžna Alžběta, oděná rouchem králowským, a stíwoucí se swětlem newý-

slowným. Promluvila k němu se svou obvyčejnou přívětivostí: „Co pak se s tebou děje, bratře můj Volkmar, jak pak se ti daří?“ Ale byl s počátku poděšen a zaražen jasností nebeskou, jakáž ji obkličovala, nicméně ji přece poznal a tágal se jí: „Ale milá paní, proč máte dnes tak krásný a světlý oděv, kdežto jste jindy chatrným toliko rouchem vždy přioděna bývala?“ „Proto,“ odpověděla Alžběta, „že jsem již svůj stav změnila.“ Pak ho pojala opět za pravou ruku, kterouž ji byl ondy podal na důkaz bratrství, a kterouž mu byl mlhyn rozdrtil, a uzdravila jej. Při tomto dotknutí pocítil, jak se mu zdálo, bolest, a procitnuv jako ze sna našel svou ruku docela zahojenou. Bez meštaní za to děkował Pánu Bohu a své duchovní sestře, jenž byla hned při svém vkročení do nebeské slávy na něj pamatovala.

Nejmětšší mšak zážratové se stávali u jejího hrobu, hned od prvních dob po jejím pochování. Nešťastní skličeni bolestnými neduhy, hlussi, kulhaví, slepi, pomatení, malomocní, kteříž ji byli přišli žádat o pomoc domnívající se snad, že ještě na živě jest, wraceli se úplně uzdraveni, pomodlívše se v kaple, v níž byla pochována. Souvěké zprávy nám dochovály mnoho takových zážratů, o jejichž skutečnosti pochybowati nelze; my zde toliko jeden umádíme, jakž u přítomnosti vyšetřowatelů, od stolice apostolské ustanowených, wypravován, a přísahou potvrzen byl; z tohoto jediného budeme moci i na jiné uzavřiti. Jistý

muž z Marburku ve stáří 40 let, jmenem Sindrich, měl již po nějaký čas tak špatný zrak, že jda někam, měl roli, obilím porostlou za silnici, a proto si jeho soudruhové z něho častěji posměch dělali. Posléze oslepl do čista a chtěl-li někam jíti, musel býti od někoho veden. S dalš se zavešti ku hrobu svaté kněžny, kterouž lid již tenkrát nazýval „blahoslavenou Alžbětou,“ zaslíbil se jí a co oběť přinesl dvě moskové svíčky. Wyšetřowatelé od apostolské stolice ustanovení, se ho tázali, jakých slov užíwal, wzýwaje kněžnu o pomoc, načež jim odpowěděl: „Takto jsem se modlil: Milá paní, swatá Alžběto, uzdraw oči mé, já budu za to vždy twým wěrným služebníkem, a pokud žiw budu, odведу každoročně twému špitálu dwa peníze.“ A na tuto prosbu mu byl hned nawrácen zrak, jasnějši, než ho byl kdy před tím míwal. Zárak tento se stal 15. dne po smrti swaté Alžběty. Čím wíce se powěšť o těchto zázracích w okolí Marburškém roznášela, tím wíce také zrůstal počet nešťastných wšeho druhu, kteříž we swých rozličných nemocích ku hrobu zesnulé kněžny pomoci hledat přicházeli; a Bůh předobrotiwý nikdy nezklamal důvěry lidu křesťanského, nýbrž udělowal těm, jižto si byli swatou Alžbětou za svou prostřednici zvolili, denně hojnějších a patrnějších milostí. Netoliko z okolního biskupství Mohuckého a Trewirského sem přicházeli nemocní a ztrápení, nýbrž i z těch nejwzdálenějších krajín, z Kolína, z Bremy, z Dėwína a t. d.

Na místo těch, jižto se vraceli potěšeni a uzdraveni, nastoupili hned opět noví příchozí, kteříž zase brzo jeden po druhém odcházeli, zvěstující mocnou dobrotu Boží všem, s nimiž se na své cestě potkávali. „Byl jsem tam sám toho času,“ píše mnich Caesarius, „a jakkž živo jsem newiděl tolik lidu na jednou, jak to bylo tehdáž v Marburku a jeho okolí. Gotwa že si mohl člověk do kostela, neb z něho cestu proklesiti.“

Mistr Konrád, maje zření na slavné výsledky života, za něžž byl sám, jistým způsobem odpovědným, a jehožto slávy si mohl nějakou částku všim právem přisobovati; oznámil beze všech rozpaků svatému otci Řehoři IX. jací zážrakové se moci božskou dějí u hrobu zemřelé Alžběty, a jak úcta lidu k ní pořád více zrůstá, a činil návrh, by se slavně prohlásilo, že od věřících ctěna a rozývána býti může. Slavný tento papež, měl na vzdor svému stáří — bylť již stařeček demadesátiletý — posud ještě srdce mladé roznicené láskou a péčí o rozmnožení cti a slávy Boží a svaté církve. Semu se bylo již dostalo toho sštěstí, že mohl Františka Asiského a jeho věrného učedníka Antonína Paduanského za svaté prohlásiti. Odpověděl tedy na návrh Konrádům se srdečnou vroucností, zároveň však i s apostolskou obezřetností. „Dozvěděli jsme se,“ tak píše svatý Otec, „z tvého psaní, milý synu Konráde, se slzami sladké radosti, kterak svrchovaný Tvůrce, jehožto moci ničím obmeziti nelze, oslawil svou

wěrnou služebnici Alžbětu, slavné paměti, která bývala za živobytí nassí drahou dcerou w Ježíšši Christu, a kněžnou w Durinskách; která ji, anáž byla od přirozenosti tak slabá a křehká, učinil svou milostí silnou a neohroženou u zvelebowání svého swatého jmena; a která nyní, přijaw ji w sbor swatých, swělými zážraky objevuje slávu, jakouž ji poctiti ráčil.“ Proto wšak přece swatý otec, uwážiw na mysl, že není wšse zlato, co se třpytí, a chtěje odstraniti wšelikou pochybnost podezřiwých lidí, nařídil arcibiskupu Mohuckému, opatowi z Erbachu a mistru Konrádowi, aby sebrali zjewné a slavné důkazy strany wšseho, což by se w životě kněžny Bohu i lidem milého naleznouti mohlo, jakož i strany zážraků, jenž se udály po její smrti; a pak aby tyto rozličné wýroky swědků sepsali, a svou pečeti potvrzené po bezpečných poslích do Říma odeslali. Zároveň také předepsal pořádek a způsob, dle něhož by se při wyslýchání swědků pokračowati mělo, s takowou bedlivosťou a zewrubnosťou, z nichž widěti lze, s jakou pečlivosťou a s jak obezřetnou sšetrnosťou se této choulostiwé věci ujímal.

Zatím byl i arcibiskup Mohucký Žibřid, w jehožto biskupství se nacházelo město Marburg s hrobem swaté Alžběty, podobně dojat zážraky, jakž dobrotiwý Bůh uprostřed jeho stádce konal. Na prosbu mistra Konráda, a weden jsa zjewením, jakéhož se mu strže zvláštní widění dostalo, se odebral do Marburgu, by tam na den swatého Wawřince (10. srpna

1232) slavně posvětil dva oltáře, kterých byl lid k uctění svaté Alžběty dal zhotoviti v témž kostele, v němž tělo této světkice odpočívало. Bylo tam shromážděno nesmírné množství lidí, jenž se byli sešli, jednať, aby při svěcení oltářů byli přítomni, a jednať, aby slyšeli kázání, jakž činiti měl mistr Konrád ku cti své slavné dcery duchovní. Mezi kázáním tímto přišlo Konrádovi na mysl, že by se ani nemohlo nahoditi pohodnější příležitosti k vyplnění žádosti svatého Otce, a protož ohlásil hned bez dlouhého rozmyšlení, aby všickni, kdož mezi posluchači dosáhli zdraví neb nějakou jinou milost s nebe, na přimluvu tuěžny, se na zejtrí z rána dostavili i se svědkami, jenž to potvrditi mají, před arcibiskupa Mohučského a ostatní preláty, jižto se byli sešli k svěcení oltářů. V ustanovenou hodinu se scházelo znamenité množství lidí, z nichž každý dosvědčoval, že nějakou milost na přimluvu Alžběty obdržel. Arcibiskup jsa nucen, za příčinou jistých důležitých záležitostí opět domů se navrátiti, dal sepsati toliko ty nejznamenitější a nejhodnověrnější události. Zapečetiti je však nemohl ani on, ani ostatní prelátové, an svých pečetí při sobě neměli. Mistr Konrád opsal doslovně všecky tyto výpovědi svědků, a sebral ještě množství jiných, vždy pod přísahou; pak je ještě jednou všecky pospolu přečetl arcibiskupu Mohučskému, a opatovi z Erbachu, a když v nich ničehož nenalezli, čehož by bylo bývalo zapotřebí změnití, odeslal spisy tyto papeži, při-

loživ k nim krátký životopis kněžny Alžběty, zvláště ty okolnosti, jež byl sám v paměti své zachoval. Tato drahocenná památka se dochovála až na naše časy, a jestli nejstarobylějším žřidlem, z něhož životopisci této světkice čerpali lze.

V tomto prvním vypočítání zážraků, kteréž Konrád odeslal, se zjevně vypravuje, která 37 nemocných nenadálým a nadpřirozeným způsobem bylo uzdraveno. Epis tento sestaven jest dle předpisu papežova; a velmi obšírně a určitě se v něm uvádějí místa, den uzdravení a osoby, jež uzdraveny byly, jakož i prosby, jimiž nemocní Alžbětu žádali. Zprávy tyto jsou z většího dílu velmi zajímavé. Uzeť z nich viděti, že nešťastní, bezrouce k ní své útočiště, užívali povždy slova srdečných a důvěrných, jakýchž byla její nešmírná přívětivost a pokora za živobytí schválila. „Milá svatá Alžběto, volali k ní, uzdrav mou nohu, a budu ti za to vždy horlivě sloužiti.“ A nebo: „Svatá paní a kněžno Alžběto, odporoučím ti svou ubohou dceru.“ „O blahošlavená Alžběto,“ volala jedna ubohá matka, zaobalujíc svého zemřelého syna, „proč jsem tak pozbyla syna svého? Přispějž mi tedy ku pomoci a vzkříšž ho.“ Za chvíli na to počal mrtvý syn opět si oddychovati, přišel k sobě, a po dlouhém namáhání promluvil okolo půlnoci: „Kde pak jsem má rozmilá?“ Nepoznal totiž svou matku.

Jiná ubohá matka měla dceru, anaž byla

již od pěti let stlícena bolestným neduhem, majíc mezi jiným náramné opuchliny na prsou a na zádech. I dala ji přinést k hrobu sv. Alžběty, kdež s ní po dva dni na modlitbách setrvala. Vidouc však, že její modlitby nebyly vyslyšány, reptala hlasitě proti světici, řkouc: „Boněwadž jsi mne nemyslyšela, přemluwím wšecten lid, aby nechodil k twému hrobu.“ Pak odesšla z Marburku náramně rozhněwána; ussedši ale na půl druhé míle cesty, byla bolestným křikem své dcery donucena se zastawiti u jedné studnice. Nemocná dcera tam na několik okamžení usnula, a procitnuwši pak wyprawowala, že k ní byla přišla jakás krásná paní, jejížto twář se celá stkwěla, a že swýma bílýma a útlýma rukama zlehka se dotkla těch nejbolawějšších míst jejího těla, řkouc: „Wstaň a choď.“ A na to zvolala hned nemocná: „O milá matko, cítím, že jest celé mé tělo již zahojeno.“ Pak se nawrátily spolu k hrobu, by světici Boží díky wzdaly, a odcházejíce nechali tam koš, w němž byla nemocná přinášena.

Zatýs mladý muž, jenž měl w nohou suché lámání a náramnou bolest w kosti hřbetné, se dal na wožíku zawézt k hrobu zesnulé kněžny, kdežto své bolesti, jakouž na hřbetě měl, zprossťen byl. Byw domů přivezen zvolal: „Swatá Alžběto! již k tobě nepůjdu, leč by jsi dobrotiwě uzdrawila mé nohy, abych pěšky jíti mohl; pakli mě popřeješ této milosti, budu opět rád k tobě putowati.“ Několik dní

na to, byloť to o slavnosti všech swatých, cítil, že jest dokonale uzdraven, a mohl dostáti slibu svému.

Zde skončíme, ač dosti nerádi, vypravování dálších výpovědí, jež jsou významným svědectvím wiry a mravů tehdejšího věku. Sbírka těchto výpovědí mohla teprve v prvních měsících roku 1233 ukončena býti, a její odeslání do Říma se z příčin nám neznámých opoždilo. Konrád však již před tím zhynul co obět své horlivosti o wiru. Odvážlivost, s jakouž obviňoval a pronásledoval i ty nejmnocnější pány a knížata, jejichžto víra se mu zdála býti podezřelá, vzbudilo již ode dávna proti němu hroznou nenávist, jižto jeho náramná přísnoť, a někdy snad i nespravedlnost některých rozsudků denně rozmnožovaly. Třicátého července 1233, když se wracel z Mohuče do Marburku, byl blíže vesnice Kappelu od několika rytířů, jež vinil z kacířství, přepadnut a usmrcen. Jeho učedníka a spoludruha chtěli vrahomé ussetřiti, on se však protivil jejich úmyslu, a objal tak mocně tělo mistra svého, že jim nebylo lze, jednoho bez druhého zavražditi. Mrtvolu Konráda, jeho přítele a dvanácti jiných dílem kněží, dílem světských, ježto se byli stali obětí kacířů, byly přeneseny do Marburku u náramném nařikání lidu. Konrád byl pochován v též kapli, v níž odpočívala jeho duchovní dcera Alžběta, nedařleko jejího hrobu.

Smrt Konrádova, jenž se byl rovně s

takovou věrností staral o oslavení Alžběty po její smrti, s jakouž byl pečoval o její spasení, potud ještě žila, přetáhala velmi, že kněžna nebyla hned za svatou vyhlášena, jakž by si toho věřící byli žádali. Episy od něho v tom ohledu zhotovené se dílem zanedbaly, dílem potratily, a horlivosti, jakáž se s počátku strany tohoto obecného zájmu jevila, počalo ubývati.

Hospodin však brzo vzbudil nového a horlivého zastavatele slávy své věrné služebnice, a sice tam, kdež se takového zastání nejmeně očekávati dalo. Kníže Rudolf, choť Alžbětin, požádal dva bratry, kteřížto se, jak jsme viděli, velmi nešetřně k svatkové své chovali. Jeden z nich, Zindrich, spravoval knížectví na místě nedospělého Hermana, syna Rudolfova; druhý Konrád, provozoval bezúspěšně násilí, k jakémuž ho vášně mladého věku ponoukaly. Roku 1232 uložil arcibiskup Mohucký jisté církevní tresty opatovi Reinhardsbrunskému, jenž byl pod ochranou domu durinského. Při této příležitosti se kníže Konrád na arcibiskupa tak náramně rozhněval, že na něj do Erfurtu běžel, kdež se právě nacházel ve sboru kanovníků, tam s ním nafládal velmi neváženě, a byl by ho zajisté probodl, kdyby mu to jeho služebníci nebyli zabránili. Nepřestávaje však ještě na tomto zločinu, jal se pleniti statky biskupství Mohuckého. Oblehnul mezi jiným město Triclar, dobyl ho útokem, a chtěje se pomstiti za hrubý posměch, ja-

kž si z něho byly tropily městské paní po čas oblehnutí, dal město zapáliti, tak že zhořelo celé i s kostely, kláštery a s velkým množstvím obyvatelů.

Pak se odstranil na svůj hrad Tennebert blíže Gothy, kdež ruka Páně brzo jeho srdcem pohnula. Jednoho dne tam přišla jakás newěsta, jenž byla, jak se zdálo, u veliké bídě postavena, žádajíc jej o almužnu. Kniže ji velmi přísně vytykal hanebnost jejího chování, načež ona však odpověděla, že k tomu byla jen velikou nouzí donucena, a tuto svou nouzi mu líčila s tak velikou wroucností, že kníže útrpností proniknut jí přislíbil, že se budoucně o její potřeby starati bude, pakli se odřekne svého hříšného života. Tato připadnost hluboce dojala jeho srdce; celou noc na to ztrávil w náramném pohnutí, přemítaje na mysl, jak jest jeho winna mnohem větší, než winna této bídnice, jižto byl tak ztupil, a jižto byla toliko chudoba do hříchu uvedla, kdežto on, oplývaje bohatstvím a mocí, darů Božích tak nad míru zneužívá. Druhého dne ráno sdělil své myšlenky některým ze svých soudruhů, jižto bývali účastníky jeho rozpustilosti, a doměřel se s podivením, že i oni podobným rozvažováním zmitáni byli. Považující tedy tento wnitřní hlas, ježž byli všickni jedním časem uslyšeli, za wnuknutí s nebes, uminili si, že změnice život svůj, pokání činiti budou. Na to putovali napřed bosíma nohama do blízkého Gladenbachu, a odtud do Říma, aby

od samého swatého Otce odpustění swých hříchů dosáhli.

Po swém příchodu do Říma (1233) dal kníže příklad nejupřímnější kajicnosti a vroucí pobožnosti. Každodenně míval u swého stolu 24 chudých, jichžto sám obsluhoval. Swatý otec mu udělil rozhřesseu, uloživ mu za pokání, aby se smířil s arcibiskupem Mohuckým, a se všemi jinými, jimž byl učinil nějakou křivdu; aby wystavil a nadal klášter na místo těch, jež byl ohněm poplenil, aby učinil veřejné pokání na zříceninách města Friclara, a posleze aby sám wstoupil do nějakého řádu. An se tak k Bohu opět přibližowati počal, přišla mu na mysl jeho pokorná a swatá swatrowa Alžběta, již byl tak zneužil a pronásledowal; i umínil si, že na zadost činění za wšecky ji učiněné křivdy o rozšíření její slawy pečowati bude; a protož wyprawowal swatému Otci zewrubně o její velké swatosti, a žádal wroucně, by za swatou wyhlášena byla.

Po swém návratu do Německé země (1234) hned se horliwě přičinil, wykonati wšecko, co mu jakožto wýminka k dosáhnutí rozhřesseu uloženo bylo. Ddebral se do Friclaru, kamž se byli sešli ti, kdož při loupení města nebyli zbiti, hledající tam útočiště na zříceninách hlawního kláštera; a uwrhnuw se před nimi na zem, prosil jich pro lásku Boží, aby mu odpustili, cokoli jim byl zlého učinil. Pak šel s processim bosima nohama maje w ruce své metlu k mršťání; přede dveřmi chrá-

monými flekl, a podával metlu přítomnému lidu, vybízející každého, aby jej mrškal. Toliko jedna stará žena uposlechla vybidnutí tohoto, a zasadila mu několik ran po zádech, jež velmi trpělivě snesl. Na to dal bez odkladu vystaviti kostel a klášter, do něhož uvedl kanovníky, a městu Triclaru propůjčil zároveň důležité výsadby (privilegie). Potom se odebral do Ssenáfu, kdežto založil jako o závod se svým bratrem Sindrichem klášter řádu kazatelského, ku cti svatého Jana, na zvláštní vůli úmysl své svestruše Alžběty, aby učinil žádost za to, že byl spoluvinníkem náramných bolestí, jakéž byla v tom městě snášeti musela od té doby, co z Wartburku vyhnaná byla.

Od této chvíle pečoval rovněž tak horlivě o její oslavení, jako zemřelý mistr Konrád. Zdál se ostatně, že to byla přimluva jeho svatkové, spojená s přimluvou jeho zesnulého bratra, anáž mu vyjednala tu milost, že poznal svých hříchů, a že pohrdal světem v tom nejtrásnějším věku života svého. Uminim sobě vstoupiti do rytířského řádu německých bratří, přijal oděv a kříž tohoto řádu v kostele špitálním, jež byla Alžběta založila. Pak dal učiněné od Alžběty nadání tohoto špitálu i se všemi k němu příslušícími statky pro tento rytířský řád od bratra potvrditi, k čemuž ještě přidal i vsedky své vlastní v Hesích a Durinskách ležící statky. To vsedko došlo později i papežského potvrzení.

Zatím však žádal Konrád. svatého Otce

především za to, aby svatost jeho svatkové, jakož i mnohé zágraty, jež Bůh denně na její přimluvu činil, dosli slavného uznání. Papež k tomu konečně svolil; aby ale s jedné strany prostosrdečnost bojující církve nebyla zklamána, kdyby se snad rozsecky udané věci dokázati nedaly, a aby z druhé strany církev vítězíci nebyla připravena o slávu, kdyby se pověst o Alžbětě s pravdou srovnávala, nařídil listem apostolským biskupu Hildesheimskému a opatům Heřmanu a Raimundovi, aby nové vyšetřování zágratů Alžběty připisovaných předseřžali, a aby mu zároveň odeslali výsledek vyšetřování, jakéž byli již před tím na jeho vyzvání arcibiskup Mohucký a mistr Konrád předseřžali; kdyby však jejich spisy snad již nebyly k nalezení, aby sepsali výpovědi těch svědků, jakož i rozsech jiných, a rozsecky tyto spisy aby mu za pět měsíců po dosažení tohoto listu odeslali. Biskup a jeho soudruhové poslušni rozkazu papežova, dali tento list po rozsech biskupstvih v celém okolí prohlásiti, a ustanovili den, kdežby se všichni, kteří by měli známost o nějakém na přimluvu Alžběty dosaženém uzdravení, s vysvědčením od svých duchovních zprávců v Marburku sejiti měli. V určený den se vyšetřovatelé stolice apostolské také odebrali do Marburku, kdež našli shromážděných mnoho tisíců lidí, jenž se sešli se rozsech končin Evropy; bylo mezi nimi i mnoho opatů řádu cisterciáckého a premonstrátského, jakož i velký počet přemouřů a bratří zákona

minoritského a kazatelského, kanovníků, rytířů řádu německého, a jiných moudrých a učených mužů. Svědkové stádkali před tímto ctihodným shromážděním pod přísahou své výpovědi, kteréž pak byly od právníků a učitelů právního umění svědomitě uvažovány.

Jména svědků, jižto se tehdaž byli dostavili, nejsou zaznamenána, až na jména čtyř služek kněžniných: Zitty, kteráž u ní již od jejího pátého roku v službě byla; Ssentrudu, její nejdůvěrnější a nejlepší přítelkyně; Alžběty a Ermengardy, kteréžto u ní sloužily za času jejího přebývání v Marburku. Tento kráte se sešli svědky čtyry, by vypravovaly, co jim ze života jejich bývalé paní známo bylo; jejich neocenitelné výpovědi se dochovály až na naše časy v úplné celosti, a z nich jsou u větším díle vyňaty srdečné a tklivé tahy přítomného životopisu. Výpovědi většního dílu ostatních svědků se vztahovaly na zážrky, jakéž se byly na přímluvu Alžběty udály. Mezi nestčíslným množstvím zážraků, kteréž se zde dosvědčovaly, povšimnutí zasluhuji vzkríšení několika mrtvých. Ze všech těchto výpovědí se jich sto a dwadcet vybralo a sepsalo, kteréž pak pečeti biskupa Hildesheimského a ostatních prelátů a opatů zaopatřeny byvše, do Říma se odeslaly. Opat Bernard, Salomon Magnus ze zákona kazatelského, a bratr Konrád z řádu německých rytířů, bývalý kníže a svať zemřelý kněz, byli ustanoveni, aby donesli papeži výsledek vyše-

třowání, kteréž byl předepsal, jakož i onoho, jakéž byl již tři léta před tím mistr Konrád zavedl. Zároveň také s sebou donesli listy od mnohých biskupů, opatů, knížat, knězeň a wzneseného panstwa, w nichž wšickni společného otce křesťanstwa pokorně prosili, aby pojistil na zemi úctu té, kterouž již blahoslawí anjelé w nebesích, a aby nedopouštěl, by tento čilý plápol nebeské lásky, rukou božskou swětu na příklad roznicený, zatemněn byl chmúrou newšimavosti, aniž uhasen pod kbelcem kacířství.

Kapitola XXIX.

Kterak milá swatá Alžběta od papeže Řehoře za swatou wyhlášena byla, jak weliká úcta se prokazowala jejím ostatkům, a jak welikou radostí wěřící plesali, kdž tyto její swaté ostatky w Marburku wyzdwiženy byly.

Z jara roku 1235 dlel papež w Perugii, w kterémžto městě byl před sedmi lety Frantiska z Assisi za swatého prohlásil. Sem za nim přišel kajíci Konrád a ostatní wyslanci s prosbami, aby wřadil do seznamu swatých wedle otce serafinského mladou, pokornou paui, kteráž byla w Německu jeho prvorozenou dcerou, a jeho nejhorlivější žákyní. Powěst o

jejich příchodu duchovenstvo i ostatní lid náramně dojala. Papež otevřel list v přítomnosti kardinálů, vznesených prelátů dvoru římského a mnohých kněží, jižto se byli zde shromáždili; sdělil jim obšírně, co se tam psalo o životě Alžběty a o zážracích, ježto se jí připisovali. Právě se, že se nad tím velmi podivili, a že byli až k slzám pohnuti tak velikou potorou, tolikou láskou k chudým, její dobromolnou chudobou a tolikými zážraky, jež byla mocí Boží vykonala.

Papež si však přece umínil, že bude u vyšetřování těchto zážraků s největší přísností pokračovati a skutečně si počínal, jak to pomyslíval v obyčeji, velmi rozvážlivě a svědomitě, a ničehož neopominul, čehož byl k odstranění vši pochybnosti zapotřebí uznával. Pozornost a bedlivost, s jakouž se toto vyšetřování dalo, byla tak znamenitá, že ji ještě po uplynutí pěti set let, jeden z nejslovutnějších nástupců Řehoře IX. Beneš XIV. za následování hodný příklad uvádí. Touto opatrností se jen pravda tím zjevněji ukázala. Čím přísnější bylo vyšetřování, jak z ohledu události, tak z ohledu osob, tím větší se nabývalo jistoty; a abychom použili slova vzatých ze souvěkých zpráv „pluh pravomocnosti apostolské, rozhrává pole neznámé, objevil nesmírný poklad svatosti; z čehož se patrně vidí, že síť Hospodinova vytáhla milou Alžbetu z prostřed vlnobití a bouří strašití vezdejších, a uložila ji na břehu odpočinutí věčného.“

W jedné duchovní radě, při níž byl swatý Otec předsedícím, a k níž se sešli patriarchové z Antiochie a z Jerusalema, a velký počet kardinálů, se četly úředně potvrzené zprávy, vztahující se na život a swatost Alžběty; a tu se všichni jednomyslně prohlásili, že by se mělo bez odkladu do počtu swatých wtáhnouti toto slavné jméno, kteréž již bez toho jest zapísáno w knize života, jakož toho byl Bůh již tak slavně dokázal.

Totéž se pak četlo i u přítomnosti zbožného lidu, čímž byli všichni tak hluboce dojati a užasli, že jednohlasně swatého otce prosili; aby Alžbětu bez odkladu za swatou prohlásil, w čemž jim swatý Otec rád po vůli byl, a aby se to dalo s tím většší slavností, ustanovil k tomu hod swatoduffní (26. května 1235).

Kniže Konrád, jehožto horlivost tímto zdarem jeho snažení zdvojená byla, wzal na se starost o potřebné přípravy k této swostné slavnosti.

W hod swatoduffní se na to ubíral swatý otec u prostřed patriarchů, kardinálů, a jiných důstojníků církevních do kláštera řádu kazatelského w Perugii, za nimi šlo více tisíců věřících a hudba doprovázela tento slavný průvod. Všichni účastníci tohoto průvodu, od papeže až do toho nejposlednějšího z věřících, nesli w rukou rozžehlé woškové swíce, jakéž byl Konrád na své vlastní útraty mezi ně rozdal. Po příchodu do kostela a po wykonání předběžných obřadů, četl kardinál jáhen, jenž swatému otci

přisluhoval, věřícím hlasitě zpravu o životě a o zágracích Alžběty; shromážděný lid při tom radostně pokřikoval, a zbožní křesťané prolévali hojné slzy posvátné radosti a zbožného nadšení, plesající radostí nad štěstím, že opět mají o jednu tak laskavou a mocnou přítelkyni více v nebesích. Na to vzbuzoval svatý Otec všech přítomných, aby se s ním modlili, by v této záležitosti nepobloudil. Celý zástup padl na kolena, a všichni se na tento úmysl modlili. Pak zazpíval papež: *Veni Creator Spiritus*, (Přiď Ducho svatý), kterážto píseň od westterého zástupu až ku konci wyzpívána byla. Po ukončení zpěvu, zvolal kardinál jáhen na pravé straně papežově: *Flectamus genua* (skloňme kolena) a tu hned papež a všichni přítomní fleknuvše po nějaký čas se modlili, až opět kardinál jáhen na levé straně zvolal: *Levate* (Vstaňte). Tu svatý Otec, usadiv se na trůnu, s papežskou tiarou (korunou) na hlavě, prohlásil Alžbětu za svatou těmito slovy: „Ke cti Boha všemohoucího, Otce, Syna i Ducha svatého, ku povznesení wiry katolické, a rozšíření křesťanského náboženství, s mocí těchto Boha všemohoucího, blahoslavených apoštolů Petra a Pavla, jakož i mocí nám danou, a na radu svých bratří, prohlásíme Alžbětu slavné paměti, anaž bývala za živobytí kněžnou v Durinskách, za svatou, a přijímáme ji do seznamu svatých zároveň nařizující, aby se v celé církvi její památka každoročně slavně a nábožně konala v den jejího úmrtí 19. listopadu.

Mimo to udělujeme toutéž mocí všem věřícím, jenž po vykonané zkroušené zpovědi téhož dne její hrob navštíví, odpustky jednoho roku a 40 dní.“

Po těchto posledních slovích papežových zamžněl zvuk varhan a všech zvonů; načež svatý Otec, složiv papežskou tiaru, zazpíval radostně: „Te Boža chválíme,“ kterážto píseň od přistojících s nábožnou rozniceností zpívána byla. Pak zvolal jeden kardinál jáhen povýšeným hlasem: „Droďuj za nás svatá Alžběto, alleluja,“ načež říkal papež modlitbu, již byl te ctí nové světice, sám složil. Ku konci odřikával kardinál jáhen obecnou zpověď, kdež po jménu svatých apostoľů přidal také jméno svaté Alžběty, a pak uděloval papež obyčejnou absoluci (rozhrěšení) a požehnání, při čemž také jmenoval svatou Alžbětu tam, kde se zmínka činí o zásluhách a přimlouvách svatých a vyvolených Božích. Na to se hned sloužila slavná mše svatá. Při obětování přinášeli tři kardinálové jeden po druhém symbolické (obrazné) oběti, totiž: vostkové svíce, chléb a víno; pak dvě hrdličky, co obraz života rozjímavého a samotného, a dvě holubice, co vyobrazení života činného, a zároveň nábožného a čistého, a naposledy klec s malými ptáky, kteříž pak byli vypuštěni, čímž se vyobrazuje, že duše svatých se podobně vznášejí k Bohu *).

*) Toť jsou obyčejné obřady při vyhlášení za svatého, zba-
líž lich však již při vyhlášení Alžběty za svatou už-
váno bylo, uedá se dožadati.

A největšímu oslavení tohoto blaženého dne pozval dobrý kníže Konrád k svému stolu tři sta řeholníků, a poslal chleba, vína, ryb a mléčných jídel mnohým klášterům v okolí, jakož i poustevníkům a samotářkám (poustevnicím), a zvláště chudým klariskám, jelikož se zdálo, že Alžběta jim bude zvláštní přimluvkyní v nebesích, byvší jejich sotyní zde na zemi. Mimo to dal rozdati mezi chudé hojné zásoby masa, chleba, vína a peněz ve jménu řádu německých bratří, a zvláště k uctění svaté Alžběty, anaž byla všem chudým s velikou štědrostí pomáhavala. Nejvíce a ji milejším způsobem zajisté uctěna býti nemohla. Taková úcta se jejímu lastavému srdci nejlépe zalíbila musela. Představme si s pohnutým srdcem radost všech těchto chudých, mezi nimiž se pověst o této cizí nové světici tímto dobročinným způsobem rozšířila. Tato štědrost Konradova se tak zalíbila papežovi, že ho pozval k svému stolu a posadil vedle sebe, což bylo velikým významem; nařídil také, aby se i jeho družstvo šťastně vyčastovalo. Když pak se Konrád navracoval do Německa, povolil mu papež všecko, začali žádat ve jménu mnohých profitelů, kteříž se byli již dávno o nějakou milost u svatého Otce ucházeli.

Prvního června téhož roku 1235 uveřejnil papež bullu (listinu), kterouž se Alžběta za svatou vyhlášovala, a kteráž byla i hned knížatům a biskupům celé církve odeslána. Zněla pak takto:

„Rehoř biskup, sluha služůw Božích.“

„Wšem arcibiskupům, biskupům, opatům, přeworům, arcijáhnům, kněžím, děkanům a jiným důstojníkům církewním, jimž tento list náleží, pozdrawení.“

„Ježíš Christus, Syn Boží, dobrotivý Spasitel a Wykupitel duší našich, popatřil s wýsosti nebes na wznessenost a důstojnost naši podstaty, anaž hříchem našeho praotce změněna, a nesmírným množstwím bíd, neprawostí a hříchů zkažena byla; a maje útrpnost se swým nejwzácnějším stwořením, uzałwřel okázati swou wšemohoucí milosřdnost, a wyswoboditi lid sedící w stínu smrti, a uwésti ubohé wyhnance do vlasti blažené swobody. We swé božské a neskonalé moudrosti uznal, že toliko twůrci, jenž nějaké mistrowské dílo započal, přísluší, aby je také zdokonalil, a pakli na neshťestí zchatrnělo, a něco ze swé stwělosti pozbylo, je opět poopravil a w předesslý stav uwedl: tak že tedy i jemu samému toliko přísluší wykoupiti a obnowiti swé stwoření, anož bylo swou předesslou důstojnost pozbylo.“

„A protož sstoupil do těsného žiwota přeswaté panny, (pakli sluší nazýwati těsným onen žiwot, jenž byl dosti prostranný k obsáhnutí Boha neskonalého), sstoupil tedy s nebeského trůnu a ukrýl se w panenském žiwotě swé přeswaté matky, wzał na se slabosti naši přirozenosti, stal se widitedlným bym newidi-

tedlným, a tajemstvím svého tlanění hodného vtělení, porazil a přemohl knížete temnosti, zvítězil nad jeho zlobou slavným vykoupením lidského pokolení, a božským svým učením prokřestil věřícím bezpečnou cestu, po nížto by se opět do své otčiny navrátiti mohli.“

„Blahoslavená a spanilá Alžběta, anáž pocházela z rodu královského a sňatkem manželským se stala kněžnou durinskou, po náležitém uvažení dobře pochopila toto podivuhodné uspořádání našeho vykoupení a spasení; a protože se jala srdnatě kráčet ve svatých slepějích Spasitele, a konati vši silou křesťanské ctnosti. Chtíc se účastnou učiniti věčné slávy, nepřestávala se kochati v lásce nebeské od počátku až na konec svého živobytí, a vynakládala z horlivosti docela přirozené všecky mocnosti srdce svého, aby jediné a svrchovaně Ježíše Christa, našeho Spasitele milovala, kteráž jsa pravým Bohem a od věčnosti pravým Synem Boha Otce, se stal synem člověka, a synem přesvaté panny, královny anjelů a lidí. Láskal to přecista a velmi vroucí, kteráž ji udůstojnila, požívati v hojné míře sladkosti nebeských, a oplývati milostmi Božími, jakéž na svatbě Božího Veránka poskytované bývají.“

„Toutéž jasností osvěcena dávala na jemo, že je pravou dcerou svatého evangelia; a spatřujíc v osobě bližních božského Ježíše, jediný předmět své lásky, milovala jej tak podivuhodnou láskou, že jí bývalo největší rozkoší, viděti se obkličenu chudými, s nimiž nejraději

žila a obcowala; zvláště ty milovala, jižto byli w nouzi a ohavnými nemocmi strážně zohyděni, a jejichžto pouhé se přibližování by bylo i sebe zmužilejší srdce hrůzou naplnilo a k útěku přimělo. Těmto bídným rozdala tak láskavě své jmění, že se stala chudou a nuznou, aby jen jim, čehož zapotřebí měli, hojně zaopatřiti mohla. Ještě byla sama takorčka dítětem, majíc pro svůj mladý věk pěstounky zapotřebí, a již byla dobrotivou matkou chudých, starala se o ně, a zaujímal se jich, a její srdce mívalo srdečnou útrpnost s jejich bídami.“

„Vědouc, že spravedlivý soudce při posledním soudu předewším připomínati bude služby, jakéž mu w osobě chudých prořázeny byly, a že přijmuti do království nebeského poněkud záwisi od chudých, měla jejich stav w takové vážnosti, a tak bedlivě o to pečovala, aby si získala lásku a přízeň těch, jimiž osoby jejího stavu, obyčejně pohrdávají, a ježto nerády snášejí; tyto ona tak milovala, že jim ze svého hojného jmění neudělovala toliko almužny, že nevyprázdněovala toliko své sýpky, své truhly a měšec, by je podporowati mohla, odřikajíc se při tom rozkoši, jakéž jí připraveny byly; nobrž mimo to mrtwila také přísně své útlé tělo, postem a trapným hladem, by jen chudým dobrodiní udělowati, byla powždy stromně živa, by je nasytiti, wedla sama ustawičně tuhý život, by jen jim pohodlnost zjednati mohla; ctnost to tím cťwáky hodnější a tím záslužnější, jelikož pocházela z čisté lásky a z hojné nábož-

nosti, anaž Alžběta nebyla od žádného k tomu nucena a pobízena.“

„A co máme ještě dále říci? Uspěchtila tato kněžna, vzdavši se všech práv, jakýchž se jí přirozeností i rodem dostalo, a pohřbujíc všechny své žádosti v jedinou vůli, totiž líbiti se Bohu, a sloužiti jemu samému, slíbila ještě za živobytí knížete, chotě svého, a s jeho povoláním, bez ujmy práv mu příslušících, věrnou poslušnost. Zpovědníku svému, již také povždy zachovala. Po smrti však svého ctného manžela, považujíc svatý život, jakýž dosud vedla, za velmi nedokonalý, vzala na se posvátný oděv řeholní, a strávila ostatní dny svého života, co dokonalá jeptiška, oslavujíc svým životem a ustavičným cvičením se v pobožnosti svatá a klánění hodná tajemství smrti a bolestného utrpení Spasitele našeho. O blahoslavená ženo! o podivuhodná paní! o milostná Alžběto! Příslušelo ti vším právem toto krásné jméno, neboť znamená sytost a nasycení Boží; a tys tak lastavě nasycovala lačné chudé, jenž jsou obrazové a náměstkové Boží, jsouce přemilými oudy Božského Syna. Zasluhovalaš již vším právem krmena býti chlebem anjelským, jelikož již svůj vlastní chléb tak lastavě rozdala anjelům a pozemským vyslancům krále nebeského. O požehnaná a přespěchetrná wdowo, plodnější na ctnosti, nežli již byla v svém ctném manželství plodná na dítky! Ty již hledala v ctnosti, čehož příroda, jak se zdá že všemu pohlaví odepřela a tak již se

stala udatnou bojownicí proti nepřátelům našeho spasení. Tyš je přemohla štítem víry, jať praví apostol, pancířem spravedlnosti, mečem ducha a horlivosti, lebkou spasení a kopím setrvalosti.“

„Mimo to se svému nesmrtedlnému ženichu zalíbila i tím, že byla v ustawičném spojení s královnou panen, v jejížto službě setrvala s srdečnou ochotností, následujíc povždy jejího příkladu, a snižujíc dle ní svou wznessenost k službám pokorné děvky. Taktéž následovala i svou patronku Alžbētu, jejížto jméno měla, a ctihodného Zachariáše krácejíc v prostnosti srdce, a bez ouhonny po cestě příkázání Božích, uchovávajíc ochotně milost Boží u wnitřnosti duše své; zplozujíc a pronássejíc ji na zewnějšek nábožným životem a ustawičným konáním dobrých skutků, žiwic a trmíc ji neustálým wzrůstem ctnosti, a tak po skončení svého žiwobyti zasloužila milostiwě přijata býti od toho, na nějž samého celou svou důwěrnost wskládati máme, a jenž si co zwláštní práwo pozanechal moc a úřad powyššowati newinné a ponižené, a jenž ji oswobodil od wazeb smrti, by ji usadil na wznesseném trůnu swětla nepřístupitelného. Než co zatím její duch w lůnu sláwy a bohatství královnině wěčného, we společnosti swatých a anjelů své witěžství slawi, a na Boha twáři w twář patři ozářen nesmírnou sláwou nebeskou: opouští swětice tato z lásky k nám poněkud tento trůn wěčného swětla, by náš, jižto posud žijeme w temnostech wezdejšších, oswítila a potěšila množstwím zážraků, jimižto

wěrní katolíci nabývají pevných kořenů, a slavného vzrůstu ve víře, nádeji a lásce, jimiž bývají newěřící oswíceni a uvedeni na pravou cestu wěčného spasení, a nad nimiž se twáře zatwzelených kacířů hanbou a studem zardívají.“

„Nebo nepřátelé církwe widí na své oči, nemohouce zapírati, že strze zásluhy té, jenž býwala po čas swého uwěznění w tomto wěz-dejším žiwobytí milownice chudoby, plná lásky a dobrotivosti, jenž hojně oplakávala ne tak své wlastní, jak mnohem více, z nesmírné lásky, hříchů swých bližních, jenž lačněla po spravedlnosti, jeuz wedla žiwot čistotný a newinný, a jenž w ustawicném pronásledowání a tupení, jež jí snáseti bylo, zachowala duši neposkwr-něnou a srdce pokojné a smířenlivé; nepřátelé církwe, prawím, widí, že na wzhýwání této wěrné choti Ježíše Christa, mocí božskou mrtwým se nawracuje žiwot, slepým zrak, hluchým sluch; němým řeč a kulhawým zdrawé oudy. A tak musejí bídní kacířowé, plní zlosti a záwisti, na to patřiti, kterať na wzdor jejich zůření, a na wzdor jedu, jinž chtěli celé Německo otráwiti, swaté náboženství se slawně zmáhá a s newýslovnou radostí wítězí nad jejich zlobou a bezbožností, a to w té samé krajině, kdež ho udušili, nejvíce byli usilowali.“

„Zelikož tyto záznaky potwřzeny byly wysseřowáním, proti němuž nelze nic namítati, tedy jsme na radu swých bratří, ctihodných patriarchů, arcibiskupů, biskupů a jiných důstojníků církewních, jenž se byli u nasseho dworu

shromáždili, a dle povinnosti svého úřadu, jenž nás zavazuje, bychom bedlivě bděli nad tím, co směřuje a prospívá k rozmnožení slávy Pána nasseho, přijali Alžbětu do seznamu svatých, a přísně nařizujeme vám, abyste dali slavně konati její svátek 19. listopadu, kteréhož dne se byla, zrušivši vazby smrti, dostala ke zřidlu svrchovaných rozkostí, abychom i my na její lastarvou přimlumu mohli obdržeti, čehož ona již od Pána Ježíše dosáhla, a čehož věčně požívatí bude. Ostatně, abychom použili moci, jež nám jest s hůry dána, a abychom dali otušiti věřícím rozkostí domu newiditelného, a zvelebili jméno Svrchovaného, přispívajíce k tomu, aby scházející se tu oslawovali ctihodný hrob jeho newěsty, plni důvěry w milosrdenství Boha všemocného, moci jeho blahoslavených apostoľů sw. Petra a Pawla, odpouštíme milosrdně kající tresty sto a 40 dnů všem věřícím obojího pohlaví, kteříž po zkroušené a dokonalé zpovědi na její slavnost neb w oktávu sem přijdou a své prosby a modlitby zde konati budou.

Dáno w Perugii 1. června, léta dewátého nasseho papežství.

Po uveřejnění této bully by byl papež rád city lásky a obdivu k nové světicí způsobem ještě srdečnějším a důvěrnějším vyjádřil, a když přemýšlel, na koho by se w tom ohledu měl obrátiti, aby svému pohnutému srdci ulewil, usmyslil sobě, že psáti bude jistě kněžně, kterouž

pro její vroucí nábožnost a oddanost k svaté stolici, zvláště miloval. Byla to Blažena (Beatrix) dcera Filipa, krále římského, manželka Ferdinanda III. krále z Kastilie a z Leonu, kterážto byla později za svatou vyhlášena.

Poslal jí tedy 7. června dlouhé psaní, v němž vychvaloval cnosti Alžbětiny, obraceje na ni slova písma svatého. „Dny,“ tak psal papež, nám byla ukázána dle slova moudrého Syrachy, podivná nádoba, dílo Nejvyššího, kteráž má býti pecí lásky rozpučenou ohněm dobrých skutků. Tato vyvolená a Bohu zasvěcená nádoba není jiná, než Alžběta, jejížto jméno znamená nasycení Boží, anaž tolikráte Boha nasýtila v osobě chudých a nemocných. Ona krmila Pána třemi chleby, jež byla od svého starodávného přítele ve strašné noci vypůjčila, chlebem pravdy, chlebem lásky, a chlebem srdnatosti. Tato Alžběta, jenž byla tak toužila po blahoslavenství věčném, položila na stůl Pána nebes a země troji skrovnou krmí: opovrhujíc vším, čehož Bůh zapovídá, poslušna jsouc ve všem, co nařizuje, a konajíc vše, cožkoli velí. — Ano, o ní jest v pravdě psáno: Nádoba divná, dílo Nejvyššího. Divná nádoba pokory, mrtvení svého těla a srdečné útrpnosti, nádoba, jižto se všickni věkové obdivovati budou. — O nádobu vyvolenou, nádobu milosrduosti! Ty jsi zardala tyranům a mocným tohoto světa víno pravé skroussenosti! Gle jeden z nich, bratr tvůj Konrád, bývalý kníže, byl ještě mladý a požíval lásky tohoto světa, ale tys ho tak opojila tímto

posvátným nápojem, že po všech hodnostech tohoto světa nohama sllape, že opowrhnuw wšim, i knížecím oděwem na čisto nahý wywázl z rukou bezbožníků, jenž znouu křižují Pána, a utekl se pod ochranu kříže, jehožto pečeť přitiskl na srdce své! — Tam opět twá sestra, panna Aněžka, dcera krále Českého*), kteroužto jsi podobně opojila tímto nápojem, a kterážto w tak útlém věku opowrhla, jako nějakým jedowatým zeměplazem, důstojností císařskou, jakáž se jí podobávala, — uchopiwši se wítězného praporce swatého kříže, wznássi se wštríc ženichu swému, jehož doprowází sbor swatých panen. — Dílo Nejwyššího! dílo nové, jež utwořil Pán na zemi; nebo swatá Alžběta ukrýla Pána Ježíše w srdci swém; onať ho swou láskou počala, na swět porodila a krmila. Nepřítel náš ďábel wystawil dwoji sílnou zed, aby před našima očima ukrýl lest swětla věčného, totiž newědomost našeho ducha, a žádostiwost těla. Alžběta wšak utekši se pod ochranu své pokory, wywrátila zed newědomosti, a rozptýlila mlhy pých, tak že nyní požívá jasnosti nepřístupné. Ona wywrátila z kořene winný keř nezřízené žádosti a pojala na uzdu všechny vášně, tak že našla pravou lásku.

I jestiž již uwezena od paneušké matky Boží do lože swého nebeského ženicha, jestiž požehnána mezi wšemi ženami a ozdobena ko-

*) Aněžka tato opowrhla rukou císaře Bedřicha II. a založila klášter Klarisek w Praze.

runou slávy newýslovné, a co zatím církev wítězíci obweseluje swou přítomností, oslawuje církev bojující lesem swých zágratů . . . Předrahá dcero w Ježíšsi Christu! chtěl jsem ti předložiti příklad swaté Alžběty co nejdražší perlu, z dvojí příčiny: předně sice, abyš shlidajíc se často w tomto zrcadle, poznala, zdalíž se w záhybech twého swědomí něco neustrýmá, čímby wšsemědoucei welebnost Boží uražena býti mohla; a za druhé, aby ti nic nescházelo, čehož jest k ozdobe nebeské newěsty zapotřebí, a abyš, až budeš pozvána k Ušswerowi, t. j. ku králi věčné slávy, ozdobena byla wšsemi cnostmi, a přioděna dobrými skutky.“

Dáno w Berugii w měsíci čerwnu 9. léta nasseho stolování.

Bulla, jižto se oznamowalo wyhlášení Alžběty za swatou, se dostala hned do Německa, kdež byla přijata s welkým nadšením. Zdá se, že byla napřed uweřejněna w Erfurtě, kdež se při této příležitosti konala slavnost po deset dní trvající, a při níž se po celý ten čas chudým hojně almužny udělowaly. Arcibiskup Mohucký Zibřid hned ustanowil den k wyzdwižení a přenesení jejího swatého těla, jež odložil až na budoucí jaro, chtěje tím biskupům a wěřícím německé říše popřiti času, by do Marburfu přijíti, a této slavnosti přítomni býti mohli. Byltě k tomu den prwního kwětna 1236 ustanowen. Když se tento den blížil, bylo malé město Marburg s celým olo-

lím přeplněno nesmírným množstvím věřících
 wseck stamů. Sesslo se prý tehdáž u hrobu
 pokorné Alžběty dwanáctkráte sto tisíců lidí,
 ježto sjednotila wíra a wroucí nábožnost. Té-
 měř wsecky národnosti a wsecky jazyky zde
 byly zastoupeny. Mnogo poutníků obojího po-
 hlawí přišlo z francé země, z Čech, a z její
 vlasti ze vzdalenyh Uher. Sami se divili
 potkávající se, že se jich sesslo tak veliké množ-
 ství, a ujíšťowali, že již od dráhných století ne-
 bylo widěti tolik shromážděného lidštwá, jak se
 ho sesslo zde k uctění milé swaté Alžběty. Tak
 se rozumí samo sebou, byli zde wssickni oudowé
 w Durinskách panující rodiny shromážděni,
 kněžna Zofie, její tchyně, knížata Zindrich a
 Konrád, její swatři, pokládající se za šťastné,
 že jí mohou tak slawným způsobem zádošt uči-
 niti za křiwdu, jakéž jí byli učinili, a jakéž jim
 byla Alžběta tak šlechetně odpustila. Z její
 čtyry malé dítky tam byly s množstvím knížat,
 panswa, kněží a cirkewních důstojníků. Mezi
 těmito bylo widěti mimo arcibiskupa Mohuc-
 kého Žibřida, jenž při konání obřadů zastával
 první místo, arcibiskupy: Kolinského, Trewir-
 ského a Bremského; biskupy: Hamburského, Hal-
 berstadského, Mezibořského, Bamberského, Worm-
 ského, Spirského, Baderbornského a Hildesheim-
 ského. Konečně i císař Bedřich II. tehdáž na
 wrcholi své moci a slawy, jenž se byl již smí-
 řil s papežem, a jenž byl teprw nedáwno za
 manželku pojal sličností powěstnou Isabellu z
 Anglicka, se tam dal wynajíti. S sám císař

tedy odložil všecko zaměstnání, a válečné výpravy, a podal se půvabu, jakž tak mnohé z jeho poddaných lákal do Marburku, a přisílal vzdáti té veřejnou úctu, jenž byla opovrhla jeho rukou, by se z cela Bohu oddati mohla.

Rytířové řádu Německého dozvěděvše se o příchodu císaře, a domnívajíce se, že by bylo nemožno u jeho přítomnosti tělo svaté Alžběty vykopati, usnesli se, že to učiní dříve než určeno bylo. Tři dny tedy před ustanoveným k tomu dnem vstoupil převor Oldřich, doprovázen sedmi bratřími, času nočního do kostela, v němž byla Alžběta pochována, a uzavřevše bedlivě všecky dvěře, otevřeli kryptu, v níž se její hrob nacházel. Sotva se vydvíhl kámen hrobový, vyházelá libezná vůně z jejích svatých pozůstatků, přítounní obdivovali se tomuto důkazu lásky Boží tím více, jelikož věděli, že byla pochována bez vonného koření, a bez jakýchkoli vonných mastí. Svaté tělo našli celé, aniž bylo na něm viděti porušení, ačkoli již téměř pět let pod zemí bylo. Ruce měla posud ještě přes kříž na prsou sepjaty. Pravil si jeden k druhému, že toto útlé, drahé tělo bez pochyby proto porušení newzalo, že se za živobytí nehrozilo žádné náhaly a žádného porušení, když se jednalo o podporování chudých a chorých. Pak ji vyndali z rakve a obvinuvše v šatu z čerwoce, uložili v truhlu olowěnou, a dali ji opět na předešlé místo do krypty, nechavši ji otevřenou, by se napotom při slavnosti snadně vydvíhnouti mohla.

Konečně se přiblížil den prvního května, a tu, když se počalo rozednímati, se shromáždilo okolo kostela množství lidu, tak že se císař dámem lidstva sotva do obhrady dostatí mohl. Zdálo se, že jest proniknut nábožností a pokorou; byltě bosý a přioděný chatrným svým rouchem, jakéž byla obvyčejně slavná světice nosívala, k jejížto uctění byl přišel. Na hlavě vsíť měl přece císařskou korunu. Okolo něho byli knížata a říšští volencové ozdobeni podobně korunami; pak biskupové a opatové se svými biskupskými infulemi (čepicemi). Slavný tento průvod se ubíral k hrobu svaté Alžběty. „Zentráte,“ praví jeden vypravovatel, „ji byly spláceny cti a slávou vsíček úkon, jakéž byla zde na světě utrpěla, a její zapírání sebe samé, jakéž si byla za živobytí dobrovolně ukládala. Císař si přál sestoupiti napřed do krypty, a kámen, jímž příkryta byla, vyždvihnouti. Tatáž libezná, nebesťárně, kteráž byla již dříve řeholníky naplnila úžasem a rozkoší, zarazila nyní i ostatní přítomné, a rozmnožila city vroucí nábožnosti, jimiž jejich srdce naplněno bylo. Biskupové zdvihali sami svaté tělo z hrobu, při čemž jim i císař pomáhal. Jak mile ohledl rákem, políbil ji vroucně, a zdvíhal ji zároveň s nimi. Na to byla i hned zapečetěna pečeti biskupů, a pak od nich a od císaře slavně u prostřed hudebného sboru donessena na místo k tomu ustanovené, kdež tak uložena byla, aby ji lid viděti mohl.

Zatím vsíť sžíral oheň netrpělivosti srdce tisíců věřících, jenž se tlačili tu středu, hořice

žádosti, by tyto swaté požůstatky spatřiti, na ně se dle libosti dívati, jich se dotýkati, a ji líbati mohli. „O šťastná země,“ wolali, jenžto zasvěcena jsi takovým klenotem, a jenž chováš takový poklad! O blažená to doba, w níž poklad tento drahý objeven byl.“ Když se posléze průvod lidu dostal do prostřed, když lid spatřil toto drahé tělo, jenž se neso na ramenách císaře, knížat a důstojníků církevních, když pocítil libeznou vůni, jakáž z něho vycházela, tu jeho nadšení neznalo žádných mezí. „O přeswaté tělo,“ wolali mnozí, „ač jsi tak malé, máš přece velikou cenu před twáří Hospodinovou, a velikou moc k uzdravování lidí. Kdyby se nedal přivábiti twou libeznou vůní? Kdyby nechvátal za touto uowou swětici a neobdivowal se krásné této swaté pani? Ať se chvějí kacířové, ať se strachují zpronevěřilí židé! Wira Alžběthy je zahánbila. Gle ta, jenž byla považowána za bláznici, zahánbila swým bláznovstwím moudrost tohoto swěta! I anjelé oslawowali její hrob, a nyní k němu chvátá wřechen lid, wznesené panstwo, i sám římský císař se snižuje a přichází, aby ji mohl spatřiti. Pozorujte lastawou dobrotu Božské welebnosti! Té, jenž za žiwobytí pohrdala wšší sláwou tohoto swěta, jenž se stranila wznesených společností, se nyní wzdává tak veliká úcta od weleslawného papeže a císaře! Tu, jenž byla pomůždy hledala posledního místa, jenž sedávala na zemi a líhávala w prachu, nyní nesou a wywysšují ruky králowské! A toho si také zasloužila, jelikož se stala dobrowolně chudou, a

prodala vše, což měla, aby si mohla zakoupiti neocenitelnou perlu na věčnost.

Po vystavení svatého těla k veřejnému uctění, byly k jejímu zvelebení konány slavné služby Boží. Mši o nové světici zpíval arcibiskup Mohucký. Při obětování přistoupil císař k rakvi, a postavil na hlavu svaté Alžběty zlatou korunu, čka: „Selikož jsem ji nemohl korunovati za živa co svou choť a císařovnu, chci ji aspoň dnes korunovati co nesmrtelnou královnou v království Božím.“ Mimo to obětował i zlatou číši, z níž obyčejně sám při hostinách píval, a do níž později lebka svaté Alžběty uschována byla. Pak vedl sám na osěru mladého knížete Hermana, syna svaté Alžběty, a nápodobně vedla i císařovna mladá kněžna Zofie a Hedvuta. Stará kněžna Zofie, a její synové Vindřich a Konrád přistoupili také k oslaveným ostatkům té, jižto byli tak dlouho zneužívali; modlili se při nich drahý čas, a obětowali k jejich oslavení drahé dary. Urozené pánstvo i obecný lid se zároveň tlačili k oltáři, kdež spatřovali její rakev, chtěje ji svými oběti úctu vzdáti. Věřící, jižto se byli zde z rozličných krajín shromáždili, chtěli svatou Alžbětu uctiti zpěvem v řeči mateřské, a za tou příčinou se slavnost tato velmi prodloužila. Přinesené oběti byly velmi drahé a hojné. Zdálo se těmto zbožným duším, že nemohou ani dosti obětovati na ozdobu a okrasu zářkami se stroucího lože, v němž světice odpočívala. Páni dá-

waly své prsteny, šperky, jež měly na prsou a rozdílné druhy klenotů; jiní již předkem obětowali kalichy, messní knihy a kněžská roucha pro krásný a veliký kostel, jenž se tu cti svaté Alžběty bez prodlení stawiti měl, aby w něm mohla odpočívati se slávou, jakáž jí příslussela, a aby tak její oslawená dusse tím ochotněji orodowala za své bratry.

Úctu lidu k této světici brzo rozmnožil nový zážrak, z něhož zároveň widěti lze, kterak se Bůh o oslawení své světice staral. Na druhý totiž den z rána, když se otewřela rakev, w níž swaté tělo odpočínalo, a jenž pečeti biskupůw zapečetěna byla, shledalo se, že je zalita líbezným a velmi subtilným olejem, jenž wydával vůni podobnou vůni nejdražšího koření nardowého. Tento olej se prýštil po kaptách z kosti swaté Alžběty, jako úrodná rosa s nebes; a w té míře, w níž se tyto kaptky utíraly, w tétěž míře se ihned opět prýštily nové na způsob parnatého výdechu. Což spatřiwše duchowensstwo a lid nové vzdáwali díky Bohu, jenž působil tolik zážraků, a horlili tím více o uctění swaté Alžběty, anaž byla předmětem těchto zážraků. S důmyslností, jakouž wíra poskytuje, pochopili hned symbolický (obrazný) a mystický (tajný, skrytý) smysl tohoto objemu. „O překrásný to zážrak!“ wolali mnozí, „onť výborně příslussí této světici, a souhlasí s našimi modlitbami. Tyto kosti, ježto byly sedrány a setřeny tolikerým zbožným cwičením a mrtwením, wydávaji líbeznou vůni,

jakoby se byla rozbila nádoba alabastrová, v níž byla drahá masť svaté Magdaleny. Z jejího těla kape posvátný a libezný olej, protože její celé živobytí bylo úrodné na milosrdné skutky, a jako olej po vrchu plyne ve všech tekutinách, do nichž se mleje, tak převyšuje i milosrdenství všech soudů Boží. Olej tento kape zvlášť z jejích nohou, proto že ji tyto nohy tak často nosily k chabčím chudých, a na jiná místa, kdež shledala nějakou bídu, jižto odpomoci se snažila. Milá, svatá Alžběta, tato krásná a úrodná oliva, úplně rozkvétlá a vydávající vůni cnotí, obdržela vlastnosti oleje, jenž zároveň svítí, sytí a léčí. Kolik nemocných duší, kolik trpících těl ona již uzdravila svou dobrotivostí, a příkladem své svatosti? Kolik tisíců chudých nakrmila a nasytila svým vlastním chlebem! Kolikými zážrky osvětila již celou církev! Všim právem prohlašuje tento libezný moť, tento vonný olej svatosti té, jenž znala tak jasnou zář svítiti, tak laškově hojiti a tak štědře krmiti, a jenž vydávala po celý čas svého živobytí tak hojnou a tak libeznou vůni!“

Tento drahý olej byl od lidu sebrán se zbožnou péčí a s náramnou horlivosťi, a jeho užíváním byli mnozí ve svých těžkých nemocích uzdraveni, a jim bylo mnoho nebezpečných ran zahojeno.

Kolikými od církve schválenými a potvrzenými zážrky, a úctou, jakáž se dle slavného nařízení svaté církve nové světici měla

prokazowati, musel zrůstati počet a horlivosť wěřících, jenž přicházeli k jejímu hrobu hledat buďto potravu pro svou pobožnosť, anebo prostředku proti svým nemocem. Její sláva se brzo rozšířila po celém křesťanském světě, a přilákala do Marburku množství poutníků, jichž bylo rovně tak mnoho, jak těch, jižto se všech končin Evropy se scházeli ku hrobu swatého Jakuba do Kompostelly.

Wýsledkem srdečné důvěry, z jakéž se mnozí wěřící ve svých potřebách na tak dalekou cestu vydali, bylo množství zážraků, ježto se na jejím hrobě udály. Ze všech těchto zážraků, o nichž se w legendách a letopisech zewrubné zprávy obsahují, jen dwa sobě wybereme, jenž jsou dle našeho zdání zvlášť těkliwe povahy, a z nichž zároveň widěti lze, jak welice a jak rychle se důvěra a láska k naší swětici i w těch nejwzdálenějších krajínách zakořenila a rozšířila.

Dstatně to byla věc docela přirozená, že se pocta Alžběty zmáhala zvlášť w Uhřích, kdežto se tato swětice byla narodila, a že zprávy o jejím swatém životě a o jejím wyhlášení za swatou wzbudily srdečnou radost a obdivování, w zemi, jižto ona zvláštním způsobem přináležela. — Za těch časů žili w Dřihomě stateční a nábožní manželé, jimžto jejich jediná dcera, w útlém dětském věku, umřela. Otec a matka pocítili nad jejím umrtím nesmírnou bolest. Po dlouhém pláči a rozlykání se uložili na odpočinutí, nemohli se však přece udr-

žeti, aby ještě po delší část noci o svém neštěstí nerozmlouvali. Když pak matka přece poněkud udržela, měla vidění, kterýmž byla povzbuzována, aby mrtvé tělo bez prodlení ku hrobu svaté Alžběty do Německa zanesla. Procitnuvši vzala důvěrnost k Bohu, a řekla svému manželovi: „Nepochovávejme ještě naši ubohou dcerušku, ale zanesme ji s důvěrností k svaté Alžbětě, jižto Bůh tolikými zázraky oslawuje, by ji na přímluvu této světkice opět život navrácen byl.“ Otec zemřelý se dal nadšenou řečí své ženy přemluvit. Z rána se čekalo že tělo zemřelé dcerušky do kostela přineseno a pochováno bude; zatím ho však otec a matka k nemalému podivení všech uložili do kofe, a vydali se s ním na cestu k hrobu svaté Alžběty, nejbajíce na reptání a posměch přítomných. Třidcet dní ztrávili na cestě v mnohém pláči, nesnázích a rozličných strastech; konečně se ale Bůh nad nimi smiloval, a pro zásluhy své milé Alžběty spojil opět newinnou duši tohoto dítěte s mrtvým tělem, jenž mu s takovou prostomyslností obětováno bylo, a dítěti opět život navrátil. Ačkoli z toho měli nesmírnou radost, nicméně chtěli přece dlouhou pouť k svaté Alžbětě dokonati, a přivedli svou k životu vzkříšenou dceru až do Marburku. Vzdavše tam Bohu a jeho světkici vroucí díky, navrátili se opět do Uher, by se tam těšili ze svého podivného štěstí. Totéž dívka doprovázela později do Němec dceru krále Uherského, jenž byla knížeti bavorskému dána za manželku. Přisedši s kněžnou

do Řezna, wstoupila tam do zákona swatého Dominika, kdež se později stala přeworkyní, a kdež welmi swatě živa byla.

Za těchž časů byla zase na jiném konci Evropy, w zemi anglické jedna urozená pani, jižto byl zemřel její manžel, s nimž dwadcet let živa byla, a s nimž k welkému zármutku žádných dítek byla neměla. Aby we swém wdowstwi a we swé opuštěnosti měla útěchu, oblekla se w roucho swé, ostříhala si wlasů, a přijala dwanácte chudých dítek za swé vlastní. Wyžádalas jim w domě swém obydlí, krmila, šatila, umýwala a ošetřowala jich wšestřanně swýmá wlastníma rukama. Kdekoli se setkala s nějakým bídným neb ztrápeným, udělila mu almužnu z lásky k Bohu a k swaté Alžbětě; neboť byla slyšela o této swětici a milowala ji nade wšecko jiné w tomto swětě, a nade wšecky jiné swaté a swětice Boží. Památka na tuto swětici nikdy nezmizela z jejího srdce; dnem i nocí přemýšľiwala o jejím blahoslaweném životě. Tu se wšak zalíbilo Pánu Bohu, powolati tuto urozenou a nábožnou pani se swěta. Uprostřed nařikání nad její smrtí, přišel její býwalý zpovědník, a prawil těm, jižto ji oplakávali, že její tělo musí býti zaneseno k hrobu swaté Alžběty, jelikož prý se byla za swého żywobyti slibem zawázala, že tam putowati bude. Její přátelé uposlechli této rady a wykonali cestu přes moře a daleké krajiny. Po sedmitéhodní cestě přišli s jejím tělem do Marburku. Když tu s welikou horlivosťi

svatou Alžbětu vzhývali, oživilo na jednu tělo nábožné paní, anáž přisedši k sobě pravila: „O já blažená! odpočívala jsem v lůnu svaté Alžběty.“ Její přátelé ji chtěli opět do Anglicka na zpět vzíti, ona však se nechtěla vzdáliti z míst, ježto byla zasvěcena její nebeskou přítelkyní; byla tam ještě patnácte let velmi svatě živa, a zachovávala úplnou mlčenlivost, nemluvic dočista se žádným po celý ten čas, leč ze svým zpovědníkem. Tento se jí jednou tázal, proč nechce s nikým mluvit, načež ona odpovíděla: „Odpočívajíc v lůnu svaté Alžběty požívala jsem takového štěstí, a takové radosti, že se nyní ničím jiným zabývati nemohu, než tím, abych si toho štěstí pro věčné časy zjednati mohla.“

Co se zatím svaté Alžbětě vzdávala tato utěšená a srdcejemná pocta, jako náhrada za její dobrodiní a milosti, kterých mnohým na Bohu vyžádala, odpočívalo její tělo po tři sta let v jejím svosném chrámě pod stráží rytířů řádu Německého, jižto byli ustavičně k boji pro víru Ježíše Christa hotovi. Její však srdce, tento nejvzácnější oud si vyžádal Bohumír biskup z Kambriku (Kambray), jež pak dal slavně přenesti do svého biskupského města, kdež bylo na oltáři hlavního chrámu uloženo. Ani z historie, ani z ustního podání nelze poznati, co věřících Hešle pohnouti mohlo, aby se vzdali tak dráhému klenotu k vůli tomuto vzdálenému biskupství. Ale kdo v tom nespatřuje tajemství plné řízení božské prozřetelnosti, kteráž chtěla, aby

toto láskyplné a čisté srdce w Ameriku očekávalo srdce jiného, jenž ho bylo důstojné pro svou pokoru, dobrotu a lásku k Bohu, srdce totiž biskupa Genelona!

Zatím se rozšiřovala pocta svaté Alžběty po všech končinách křesťanstva; tisícové poutníků přicházeli k jejímu hrobu; ji ku cti se stavily mnohé chrámy; všudy, jmenovitě w Trevíru, w Strasburku, w Kasselu, w Winchesteru, w Praze a w celé Belgii si ji za patronku a přímloctvyni u Boha wolily kláštery a špitály, místa to, kamž útočistě brávají všickni, jenž nějakými nemocmi buď na těle neb na duši skličeni jsou. Dle nařízení stolice papežské se konala její památka w celé církvi, a na některých místech, jmenovitě w biskupství Hildesheimském, se zvláštní skvělostí a slávou. Innocenc IV. do sednu sotwa na stolec papežský, udělil odpustky jednoho roku a čtyřidcei dnů všem, kdožby w posledních třech dnech swatého týhodne její hrob a kostel w Marburku nawštíwili. Sixtus IV. udělil odpustky padesáti let a tolikráte čtyřidcei dnů všem věřícím, kteříž by po ztroussené zpowědi ku cti swaté Alžběty na den její slavnosti nawštíwili nějaký chrám řádu swatého Františka. Téhož dne se mohou ještě posud získati w Římě odpustky sto let w některém z hlavních chrámů tohoto věčného města; mimo to plnomocné odpustky w kostele třetího zákona u swatého Kosmy a Damiana na Forum. I křesťanská liturgie se postarala o uctění swaté Alžběty. K jejímu uctění se skládaly a prozpěwowały mnohé

písň a chvalo zpěvy. Mnohé řehole, jmenovitě Františkánů, Dominikánů, Cisterciáků a Premonstrátů zasvětily k jejímu uctění zvláštní hodinky kněžské. Tyto výjemy mýry a uzualosti tehdejších věřících měly jakýs zvláštní způsob prostosrdečnosti, spanilosti a zbožnosti, jimiž se starodávná liturgie vyznamenávala, a na něž se za našich časů pohříchu zapomíná. Tak se vzdávala Alžbětě, anaž byla, jak jsme viděli plna pokory, a anaž tak velice sama sebou pohrdala, vznešená úcta, již církev svatá prokazuje a zůstává svatým a světicím Božím.

Ano, bez ostýchání se vás tazeme svatí a svěťice Boží, zdaliž jest která sláva, jenž by se podobala vaší slávě? Zdaliž jest památka kterého člověka tak drahá, tak slálá a tak svatá jako památka vaše? Zdaliž požívá kdo takové přízně u lidu, jako srdce lidu křesťanského k vám naplněna jsou? Kdybyste byli zde na světě hledali toliko slávy lidské, jižto jste poměry pohrdali, nebyli by jste se nikdy ani tím největším namáháním povznegli k té slávě, již jste nyní získali tím, že jste slávu tohoto světa nohama sflapali! Dobývatelé, zákonodárcové, znameniti spisovatelé, a jiní vyteční mužové přicházejí v zapomenutí, aneb žijí jen po nějaký čas ve vrtlavé paměti lidské, a většii části lidu zůstávají poměry lhostejnými a neznámými. Váš ale naproti, o blažené dítě země, jižto tu cti sloužíte, a dítě nebes, jež zlidňujete, vás zná a miluje každý křesťan; nebo každý křesťan má aspoň jednoho z vás za přítele, za patrona, za důvěrníka svých nej-

sladších myšlének, za schovatele své stromné ná-
 děje, za zastavatele svého štěstí, a za potěšitele
 ve svém zármutku. Majíce podíl na věčné tr-
 wanlivosti církve, jste jako ona neschopni bolesti
 a změny ve své slávě. Každoročně se aspoň
 jednou koná wasse slavnost, a tisícové křestanů
 po wsech končinách země se pokládají za šťastné,
 že jim bylo dáno wasse jméno; a toto swaté a
 slavné jméno se opěwá a wzývá po wsech swa-
 tyních křestanských tisícerymi hlasy neposstwrně-
 ných panen, hlasy rekyň křestanské lásky, hlasy
 jáhnů, kněží a westerého duchowního řádu od
 nejwššího papeže až po toho nejstromejšího
 mnicha w jeho pokojíčku. Wšickmi tito hlasové
 jsou jako líbezna ozwěna w krásném souzwuku se
 zpěwem anjelů w nebesích. „Jestě jedenkrát se
 wás tedy táži, swatí a swětice Boží, která slawa
 zde na swětě se wyrowná wassi slávě?“

Kapitola XXX.

O tom co se událo s dítkami a s příbuznými milé, swaté Alžběty, a o mnohých znamenitých swatých a sweticích, jizto pocházeli z jejího rodu.

Budeť nám bez pochyby prominuto, když zde umístíme w krátce některé podrobnosti o osudech dítek swaté Alžběty, jakož i o jiných znamenitých osobách, o nichž se w historii jejího draheho života zmínka činí.

Držíce se pořádku, w němž osoby tyto postoupně s tohoto swěta odcházely, přijdeme napřed na krále Ondřeje, otce naší swěťice. Od té doby, co obdržel zprávu o umrtí své dcery, upadl w hluboký zármutek, jakž mu působilo zvláště to pomýšlení, že neznač oceniti a dostatečně si wážiti ctuosti své dcery, a že se tak snadno odhodlal, zanechati ji w nouzi a opowrženosti. Zatím se wšak přece těšil tím, že její swatosť byla od celé církwe uznána a po wesskerém křesťanském swětě rozhlášena; wšak ale w krátkém čase po jejím wyhlášení za swatou, sám také umřel.

S tchyně Alžbětina Žofie umřela roku 1238 dvě léta po slawném přenesení ostatků swěťice, jejížto wznesené powolání tak dlouho znenázala. Pochowati se dala w Senáku w klášteře swaté Kateřiny, jenžto od jejího chotě Germana založen byl.

Nejhorlivější obdivovatel a hajitel svaté Alžběty, její svat Konrád, nepřelil dlouho slavné zadošťování, jakéhož se jí dostalo za říjny, jež před tím od něho snášeti musila. Pro svou zbožnost, udatnost a náramnou šťedrost vyvolen byl za velmistra řádu německých rytířů, do něhož byl z kajcnosti vstoupil; velikou část své moci a svých statků věnoval na vystavění hlavního chrámu v Marburku, ku cti svaté Alžběty. Město Marburk zvolil za střed a za sídlo řádu, jehožto hlavou byl, a to učinil bez pochyby za tou příčinou, aby mohl z blízka na ohromné práce dohlížeti, a je zrychliti; aneb snad z náchylnosti k místům, kteráž byla jeho svatou sestrou zasvěcena. V tomto městě dal vystaviti nákladnou budovu, pod jménem komendatorství (ředitelství), jejížto zříceniny se ještě podnes spatřují. Jeho dlouhé přebývání v Hessích mu nebylo na překážku, aby nebral hlavního podílu u vymínování se řádu německého v Prusích, kamž ho byl vévoda Mazovský na pomoc křesťanům proti pohanům povolal. Tam bojoval Konrád s udatností a válečnou schopností; tam nabyl řádu nových majetností, a dosáhl od papeže práva, udělovati manství v tomto kraji, jenž se stal později jevistěm největším slávn řádu tohoto. Před svým skonáním se však ještě chtěl do Říma navrátiti. Přised tam uvadl do těžké nemoci, v níž se povzněl na tak vysoký stupeň vnitřní, téměř patrné svatosti, že nemohl bez velikého trápení snésti přítomnost těch, jižto

byli nějakým smrtelným hříchem poskvrněni; protož byli rosficeni, kdož ho obsluhovali, nuceni, vystřihati se rosfecy hříchů. Zpovědníkem jeho byl opat Hagen, z řádu cisterciáckého. Když tento ctihodný řeholník jednoho dne prodléval u jeho lože, widěl ho u wytržení ducha. An pak nemocný opět k sobě přišel, tázal se ho opat, jaké by byl měl widění. „Byl jsem,“ odvětil Konrád, „před soudnou stolicí Boží, kdež se s welikou přísností o mém budoucím osudu wyjednávalo. Konečně žádala spravedlnost Boží, abych odsouzen byl na pět let do očistce. Tu se rosfat k soudné stoličce Boží přiblížila má dobrá sestra Alžběta a wyžádala mě prominutí tohoto trestu. Wěztež tedy, že na tuto nemoc umru, a že budu účasten věčné slávy.“ A umřel skutečně, nařídilo ještě před svým skonáním, aby jeho mrtvé tělo bylo doneffeno do Marburku, a pochováno wedle swaté Alžběty, w kostele, ježž byl započal pro ni stawiti. Podnes se ještě spatřuje jeho hrob, na němž jest wyobrazen, jak sladce usnul w Pánu, drže w ruce metlu, již byl kdysi na zříceninách města Triclara lidu podával, chtěje ní mršák býti.

Konrád byl dostatečně napravil křivdy, jichž se byl dopustil proti Bohu a swaté Alžbětě; totéž se rosfat nedá říci o jejím druhém swatu, o Zindřichowi, příjímím Raspen, jehožto život se nachází w bolestivém spojení se životem dítěte naší swětice, o nichž mluwiti míníme. Dítě tyto byly, jak widěti lze ze rosfecy památek, ježto se o nich na nás dostaly, proni-

knuty vděčnosti k Bohu za milost, že se jim dal naroditi z tak svaté matky, a vším právem si na svůj slavný rod zakládaly. Na všech listinách a úředních spisech psávaly vždy za podpisem svého jména: „Syn“ neb „dcera svaté Alžběty,“ a potom teprve následovaly jiné tituly jejich stavu a hodnosti. K. p. My Zofie, dcera svaté Alžběty, kněžna durínská. Tak se čte na listině od r. 1298. Ano i vnuk svěťice méwoda Brabantský a Hesšský, se podpisoval „Vnuk svaté Alžběty.“ Dvě z nich, její dvě poslední dcery, Zofie mladší a Redruta, skončily pokojně život svůj v útočistiňích místech, jakáž byla jejich matka pro ně wymolila, u prostřed Bohu zasvěcených panen, jedna v Kicingenách, a druhá v Altenberku, neda-leko města Weclara. Obě se staly abatissami svých klášterů. Redruta byla wymolena r. 1249 a řídila klášter po 49 let; trácelaf důstojně v šlepečích své matky, následujíc ji zvláště zbožností a dobročinností k chudým; jejím prostřednictvím prý se i zářky staly, a byla povždy blahoslavenou nazývána. Umřelaf 15. srpna 1297 v sedmdesátém roku svého stáří. Na žádost císaře Rudwika Baworského, udělil papež Kliment VI. odpustky všem, kdožby světili její památku. Její hrob v Altenberku se ještě spatřuje, jakož i mnohé vzácné památky po její svaté matce, jež tam byla se zbožnou péčí nashromáždila.

Jiné dvě děti svaté Alžběty, totiž, syn Heřman, a Zofie starší, byly docela k čemuš.

jinému povolány, a staly se jako jejich matka obětmi lidské nespravedlnosti.

Když byl Herman dospěl k staří šestnácti let, uvažal se r. 1239 v držení zemí zděděných po svém otci, jež byl posud spravoval jeho strýc Zindřich. Brzo na to se vydal na cestu do francé země, by navštívil svého krále Rudvíka IX. a došel jak jsme viděli u dvoru královského co syn svaté Alžběty veliké vážnosti; zvláště královna Blanka z Kastilie mu dala důkazy srdečné lásky. Pak pojal za manželku Helenu, dceru vévody brunšwického Ottona. Když tomuto mladému knížeti vřetěto předzvěstovalo svělou a šťastnou budoucnost, umřel v osmnáctém roku svého věku (1241) v Krajcburku, kdež se byl i narodil. Tato náhlá smrt se všeobecně připisovala účinku jedu, kterýž prý mu podala jedna paní, jmenem Bertha ze Seebachu, návodem jeho nehodného strýce Zindřicha. Ještě krátce před svým skonáním projevil nešťastný tento mladý kníže žádost, pochovánu býti v Marburku u své blahoslavené matky; ale Zindřich, jenž byl opět hned převzal vládu, mu nepřál ani této útěhy, a obávaje se, aby ho snad jeho matka nezkrísila, jakož byla zkrísila mnoho jiných mrtvých, dal přenesti jeho pozůstatky do hrobu knížece v Reinhardsbrunu, kdež se ještě jeho hrobový kámen, vedle hrobu jeho otce Rudvíka, spatřuje.

Zindřich Raspen, jsa od této doby jediným vládcem, a právním dědicem rozlehlých statků

domu durinského, stal se brzo hlavou odporne strany, jakáž se co den více w Německu zmaňala podnikáním císaře Bedřicha II. čelícím proti neodvratlosti vyšší sšlechty a proti právům církve. Papež Innocenc IV. pronesl na sněmu Lugdunském proti Bedřichovi ortel, jímž zbaven byl císařské hodnosti. Samo sebou, jak se rozumí, nacházel se kníže durinský w šiku těch, jižto by byli rádi zaujali místo Bedřichovo. Ačkoli se k vůle podobá, že fortuna císařská byla cílem jeho snažení, nicméně předstíral přec smou neschopnost k přijetí této důstojnosti; papež ho však pobízel, aby se věnoval blahu křesťanstva, a poslal mu znamenitou pomoc. Dal se tedy vymoliti za krále římského na sněmu říšském držaném we Frankobrodě 1246 a budoucí rok na to byl na království pomazán. S dosti velikým prospěchem wálčil proti Bedřichu a jeho synovi Konrádu, ale nepožíwal dlouho své nové hodnosti. W roku 1248 i jej smrt zachwátila; a ač tři manželky po sobě měl, nezanechal přece žádných dětí. Lid křesťanský spatřowal w tomto vyhynutí jeho rodu spravedlivý trest za to, že tak zpronevěřile jednal s Alžbětou, a za hřích, jakž se mu z ohledu jeho wnuka připisowal. Žádal však přec, aby jeho srdce pochowáno bylo w klášteře řádu kazatelského, ježž byl w Šsenátu založil na zadostučinění za křivdy, jakéž byl své swatrowé učinil.

Po jeho smrti bylo Durinko všem hrůzám dlouhotrvající wálky o poslušnost wysta-

weno. Mužský kmen starých knížat durinských vyhynul s králem Zindřichem, a protož připadly rozsáhlé země jeho na potomstvo ženské, a Zofie, nejstarší dcera svaté Alžběty a knížete Rudwíka, provdaná, jak s wrchu powědino, za wévodu Brabantského Zindřicha II. přijímím „Welikodussného,“ se hlásila o dědictví po svém otci, pro sebe a pro svého syna Zindřicha, přijímím „Dítě,“ kterýž byl tentráte teprw tři léta star. W Hessích byla přijata beze wšeho odporu, a tuto zem řídila po celý čas nezletilosti svého syna s velikou moudrostí a statností. W Durinsku se wšak zároveň s ní mocně o wládu ucházel její bratranec Zindřich přijímím „Oswícený,“ markrabě Missenský, syn Guty, sestry knížete Rudwíka a krále Zindřicha. Kníže tento použiw různic, jakž byly w Durinsku vznikly po smrti Zindřichowě, jakož i rozbrojů, jimiž celé Německo rozermáno bylo, sstastně se zmocnil veliké části Durinska, jmenowitě hradu Wartburku. Nebylo tehdaž císaře, jenž by byl ode wšech za takového uznán, a kterýž by byl mohl hájiti spravedlnost w Německé říši, po pádu domu šwabského. Zofie obdržela pomoci od jednoho statečného a ji oddaného knížete, Alberta, wévody brunšwického, jehožto dcera byla jest zasnoubena mladému Zindřichu brabantskému. Wšak při wšem usilowání tohoto spojení, při wšší srdnatosti, s jakouž Zofie sama we wšech wálečných wýprawách podíl brala, se

přece Zindřichowi podařilo, že w držení země nespravedlivě si přivlastněné zůstal.

Obyvatele města Zsenáku se statně prohlásili pro Žofii, jakoby byli chtěli touto odaností k dceři, svou nemoděčnost k její matce Alžběte napraviti. Ano dobývali i Wartburku, kdež vojsko markhrabího posádkou bylo, a vystavili dvě twrže, aby hrad tím lépe oblehnouti mohli. Zindřich však přepadl město w noci, a zmocnil se ho zradou. Dal pak více znamenitých měšťanů, přimrzenců dcery a wnuka swaté Alžběty usmrtiti; ano toho nejhorlivějšího z nich dal na jakýs válečný stroj upewniti, a s mrchu Wartburku vhoditi do Zsenáku, chtěje takovou ukrutností ostatních zastrasiti. Neohrožený měšťan, lež již w powětrí, ještě wolal: „A přece přináleží Durinsko dítěti z Brabantu.“ Powídá se, že tento hrdelní trest třikráte podstoupil, a že po každé tatáž slova opakoval: „Durinsko přináleží dítěti z Brabantu.“ Teprw po třetím spadnutí prý došonal.

Brzo na to přišla Žofie z Hesů k Zsenáku a vyslytnula se u brány swatojirské, jižto našla zavřenou. Kázala obywatelům, by otevřeli, nedostavšši však žádné odpowědi, popadla sekeru, a začala tak mocně do dubové brány, že w ní udělala zářez, jakýž ještě dvě stě let po tom widěti bylo.

Když konečně 1265. mэмoda Albert brunsswický od synů markhrabího úplně poražen a do zajetí uведен jest byl, přišlo to k roz-

hodnému narovnání. Žofie se musela obřeknouti všeho práva k zemi durinské, kterážto zůstala úplným vlastnictvím domu müssenského. Za náhradu byla nejvyšší vláda w Hessích jejímu synu, Zindřichu „Dítěti,“ a jeho potomkům pojistěna. Toto rozdělení trvalo až na naše dny, a nyníější panující rodiny w Hessích a w Sasku pocházejí z rodu oněch dvou knížat, jižto byli tenkrát proti sobě válčili, a jejichžto práva touto smlouvou vyměřena byla. Žofie umřela teprw 1284 w stáří 60 let, pečowavši po celý čas života svého o blaho své země a své rodiny. Pochována jest byla w Marburku, w tomtéž hrobě, co její syn, w chrámě její swaté matce zasvěceném. Zestřik wyobrazena, ona leží na zemi, ponořená w modlitbě, majíc při sobě svého syna, ještě co dítě, o něhož se byla s tak velikou bedlivostí, a mateřskou péčí starala. Její postava jest celá otřena libáním poutníků, jižto část své lásky k matce, na ni přenesli.

Zindřich I. přijímám „Dítě“ syn Žofie, wnuk swaté Alžběty a první neobmezený vládce w Hessích, co země samostatné a neodvislé, panowal až do roku 1308 s velikou slávou, požiwaje lásky svého lidu, jež mocně zastával proti loupežím a nepřátelským útokům. Umřel w 65. roku svého stáří, ač jest co dítě wyobrazen na hrobě, w němž se svou matkou společně odpočívá. Dnš jest kmenem všech rozličných větví domu heského, s nímžto většší část domů w Evropě panujících zpřízněna jest,

majice tak podíl na slávě, že mohou svatou Alžbětu za svou pramáteř považovati.

Když jsme podali podrobnější zprávy o potomcích svaté Alžběty, budiž nám domoleno, pověděti také něco o svatých osobách, jež nacházíme v rodině, z níž i ona pocházela, a na něž její příklad mocně působiti musel. Z příbuzenstva ze strany matčiny ji přežila její teta svatá Hedwika, kněžna Polska a Slezka. Smrchu jsme již viděli, která pověst o zbožnosti této kněžny na Alžbětu již v jejím útlém dětinství tak mocně působila; ale rovněž tak k níře podobno jest, že i kněžna Hedwika v horlivosti a v přísnosti svého života znamenitě upewněna byla zprávami, kteréž ji docházely o podivném životě její neteře a jejím slavným prohlášením za svatou. Zdá se, že se Hedwika toho nemohla ani dočkat, až by jí bylo popřáno, vstoupiti v řadu té, anaž jsouc mladší, přece ji byla již předessla ku břehu, k němuž obě dvě tak slavně doplouti měly. Po smrti Alžběty jí byla odeslána rouška, jižto se nasse svěťice byla zastírávala. Tento drahý pozůstatek měla Hedwika v největsší vážnosti, a nosila ho až do své smrti. Byvši již ve svém dvanáctém rohu prodána za Zindřicha Bradatého, a porodiavši šest dětí, učinila, jsouc ještě docela mladá, i se svým manželem slib, že nápotom co bratr a sestra spolu žíti budou. Na její žádost založil Zindřich veliký klášter pro panny cisterciácké, na místě, kdež byl upadl do hluboké bačiny, a níž ho anjel, podav mu ratolest, vytáhl.

Klášter tento dostal jméno „Třebnic“ poněvadž nové řeholnice, bywše od knížete tážány, čehožby zapotřebí měly, po polsku odpowěděly, že „třeba nic“ Hedwika dala potom svou dceru Redrutu za abatissi tohoto kláštera wyvoliti, a brzo se tam i sama odstranila, přijavši s pomolením svého chotě oděw řeholnický, ale slib poslušnosti a chudoby neučinila, by w rozdávání almužny nebyla obmezena.

Po celý čas svého žiwobytí wedla zápas se svou neteří w pokoře, a w neobyčejném mrtvení svého těla. Stouce zprávy o přísnosti k wíře nepodobné, s jakouž se snažiwala mrtwiti své křehké a útlé tělo, mohli bychom se tázati, co by zasluhowalo více obdivowánu býti, zdaliž nezlomitedlná síla její wůle, čili nadpřirozená pomoc, jakouž Bůh posytlowal přirozenosti kleslé síce, awšak po přiblížení se k němu prahnoucí. Užkostliwě wyhledáwala wždy posledního místa. Bylať westrz proniknuta duchem, jakýž pomohl ženě Kananejské we swatém ewangelii. Tato si přála toliko drobtů, ježto padaly se stola dítě Božích, a rovněž tak nechtěla ani Hedwika často jiného pokrmu než drobtý padající se stola mnichů a řeholnic, jimžto ona tak ráda sloužiwala. Zwlastě pak hleděla nassi swatou Alžbětu následowati svou náramnou dobrotiwoostí, a účinnou útrpností svého srdce. „Mělať,“ prawi o ní jeden spisowatel žiwotů swatých, „srdce tak útrpné, že nemohla ani plačícího widěti, aby zároveň s ním hojných slzí neproléwala, a že neměla žádného pokoje, pokud widěla jiné w strasti a

w zármutku. Mívalať wždy u sebe chudých, jižto s ní u jednoho stola jídávali, a jimžto na kolenou posluhowala, dříve než se byla sama posadila. Často, když toho nikdo nepozoromal, líbávala šlápeje chudých, ctíc w nich Ježíše Christa, kterýžto jsa králem věčné slávy, pro náš chudým se stal. Chudých tak srdečně a tak náramně milowala, že od nich kupowala kusy chleba, ježto jim řeholníci za almužnu udělowali, kteréž pak jako chléb anjelský, a jako nějakou věc posvátnou jídávala, a líbávala. K uctění Wykupitele Ježíše Christa a jeho swatých apostoľů mívala třinácte chudých nad jiné bídnejších, jichžto wždy brávala s sebou, kamkoli šla, a o jejichžto ubytování a pohodlí se wssemožně starala. Tito chudí pak napřed obědowali, při čemž jim sama posluhowala. Jim posýlávala od swého stolu, co měla nejlepššího, a byby to byla jen hruska; neboť by ji to nebylo ani chutnalo, kdyby z toho nebyli napřed chudí okusili.

Její manžel, jenž si ji rovněž tak wážil, jako ji milowal, wymyslíł srdcejemný prostředek, kterýmž ji ukázati chtěl, jaký soucit má s její útrpností k neschastným. Nařídil totiž, aby, když Hedwika půjde okolo veřejného žaláře, jeho brány otevřeny byly, a aby se wěžňové z lásky k ní propustili.

We wsselických nábožných cwičeních býwala na míru bedliva. Mělať w obyčeji slyšeti denně tolik mší swatých, kolik se právě kněží okolo ni nacházelo, při čemž proléwala po každé hojných slz. Zvláště Pannu Marii ctíla s vroucí po-

božnosti. Mívalať vždy při sobě jeden obrázek této božské matky, s nímž se často ve své prostosrdečnosti zabývala; chodíc nemocné navštěvovat nosívala jej s sebou; s ním také žehnávala nemocným, čímž nejednou uzdraveni byli. Když byl její manžel od vévody Konráda, svého soka, raněn a zajat, vydala se sama pěšky na cestu k tomuto zarytému a vítězstvím nadutému nepříteli. Spatřiv ji Konrád, domníval se, že vidí anjela, protož beze všeho odporu uzavřel mír, a propustil jejího manžela na svobodu. Brzo na to ztratila tohoto svého milovaného chotě, a v krátce i svého syna Zindřicha, jež byla srdečně milovala, a jenž zahynul v boji pro míru a pro neodvislost Evropy, proti zběři tatarské. Tuto dvojí ztrátu nesla s poklidem a s odemzdanosťi, jakouž jen svrchovaná láska poskytnouti může. V brzkém čase po tomto rozloučení s manželem a se synem se i její smrt přiblížila. Na den Narození Panny Marie roku 1243 viděla jeptiška, anaž ji obsluhovala množství krásných, mladých panen, trýptících se leštěm nadzemským. Bylť přišly Hedwiku navštívit, kterážto plna radosti takto k nim promluvila: „Vítejte mi milé, swaté, dobré přítelkyně Magdaleno, Kateřino, Teklo, Woršilo, a vy všechy, ježto mě přicházejte navštívit.“ Pak rozmlouvaly latinsky, čemuž jeptiška nerozuměla. Patnáctého října na to život svůj dokonala, velebic Boha. Když její svatost mnohými zářavky ztvrzena byla, vyhlásil ji papež Klement IV. za svatou, roku 1267. Glavné přenesení jejích ostatků se dalo roku bu-

doucího. Při vykopání jejího těla se shledalo, že drží v ruce obrazek Panny Marie, v němž mívala za živa tak veliké oblíbení.

Wliv nassí milé svěťice Alžběty vyváděl, ne-li vzácnějšího, zajiště aspoň hojnějšího ještě ovoce v přibuzenstvu otcovu, v rodině králů uherských, kterážto měla samojediná ze všech domů královských v Evropě, v lůnu svém již tři krále, kteřížto za swaté vyhlášení byli, totiž, swatého Štěpána, Emerika a Ladislawa. Bela IV. bratr nassí Alžběty a nástupce královského trůnu po otci Ondřeji, dokázal, že jest hoden býti bratrem takové sestry, a otcem jiných dvou swatých; dokázal to svou zbožností, udatností a odemždaností, kteréžto ctnosti se na něm spatřovaly po celý čas jeho pět a třicetiletého panování a válčení proti wítězným Tatarům. Roku 1244. potvrdil wýsadní listinu založení kostela ku cti své swaté sestry; a na to se dal jako powzbuzen příkladem této své sestry, přiwtělití k třetímu řádu swatého Frantíška, a nařídil, aby pochován byl v kostele, ježž byli Frantíškáni v Osťřihomě ku cti swaté Alžběty wystawili, nedbaje při tom na odpor těch, jižto mu byli radili, aby starodávnou hrobkou královskou neopomrhowal.

Druhý bratr nassí svěťice, Koloman, byl, jak se zdá, ještě více opojen wůní dočonalosti, jakouž život jeho sestry vyváděl. Pojaw za manželku nad miru sličnou kněžnu Polskou, jmenem Salomu, dceru wévody Krakowského, s níž zasnouben a wychowáwán byl již od třetího roku

svého stárl, učinil i s ní hned w den oddawel
 slib ustawicné čistoty, ježž také zachowal s nej-
 statečnější wěrností. Wymolen za krále halič-
 ského, hájil tuto část Polsky proti Tatarům, a
 umřel slawně w tomto boji pro wlast a pro
 Boha. Wdowa po něm založila klášter Fran-
 tiškánský, a jiný pro panny Klarisky, w němž
 sama roucha klášterní na se wžala, a w němž
 až do své smrti w konání hrdinských ctností se-
 trwala, jsouc od dobrotiwého Boha zvláštními
 milostmi ozdobena. Na den jejího úmrtí (1268),
 bylo w powětrí slyšeti líbezny zpěw, a hlasy
 prozpěwující tato slova: „Fronduit, floruit vir-
 gula Aaron.“ (Rozželenal se a rozkwetl prut
 Aaronůw). Jedna jeptiška pozorujíc, kterak se
 na její twáři jewí nesmírná radost, a kterak se
 líbezne usmívá, tázala se jí: „Widíte-li pať
 milá paní něco příjemného, co wám uprostřed
 tak welikých bolestí, dodává toliké útěchy?“ „D
 ano,“ odpověděla blažená paní, „widím nej-
 swětější pannu Marii, Matku mého Pána a
 Spasitele, anaž mě nad miru potěšuje.“ W dobu,
 když ducha wypustila, bylo widěti hvězdičku,
 anaž vycházela z jejích úst, wznášejíc se k ne-
 besům.

Dcery Bely IV. tudyž neteře swaté Alž-
 běty, jsouce jí swým pohlawím bližší než jejich
 otec, hleděly také přitrost a swatost jejího života
 následowati. Jedna z nich známá w církwi pod
 jménem blahoslawené Markety Uherské, měla, jať
 píše její životopisec, příklad své slawné tetny
 ustawicně před očima, jať se to na ní w jejím

celém životě spozorovalo. Její matka Maria, dcera císaře Caribradského, ji byla již před jejím narozením zaslíbila Pánu Bohu, co obět smírující, na dosažení s nebes nějaké úlemy v mnohonásobných strastech, jakéž Tataři na zem Uherskou umalovali. Již její narození bylo významěno slavným vítězstvím nad těmito nevěřícími, jakoby tím Bůh byl chtěl na jevo dáti, že se mu tato obět zalíbila. Nábožní její rodičové, pamětliví jsouce svého slibu, ji odvezdali skutečně, když byla púl čtvrtá roku stará, do kláštera panen řádu Dominikánského. Nadána rozumností a horlivostí na její věk neobvyčejnou, přijala klášterní oděv již ve svém dvanáctém roku, ačkoli by si ji, pro její anjelskou krásu a vznesený rod, mnozí z tehdejších knížat byli žádali pojíti za manželku. V tom klášteře ztrávila ostatek svého života, jenž trval toliko 24 let. Tento dle zdání tak krátký čas, vynaložila na konání milosrdných skutků, na cvičení se ve vroucí pobožnosti a neobvyčejné přikroslí, slovem ve všem, což by v srdci čistém lásku k Bohu rozvíti, a ji zároveň na světlo vynésti mohlo. Panna Maria, a swatý kříž byly ty cesty, po nichž tuto lásku povznášela k tomu, jenž byl jejím předmětem. Imeno nejsvětější Panny nemohla nikdy vyřknouti, aby hned k němu nepřidala: „Matko Boží a má naděje.“ V čtvrtém roku svého stáří, spatřila ponejprv kříž, a tázala se jeptišek, co by to bylo za dřevo. „Na takovém dřevě,“ bylo jí odpovědíno, „vycedil Syn Boží svou krev pro spásu

světa.“ Na tato slova vypnulossi se ditko tu kříži, políbilo ho s náramnou vroucností. Od té doby padla, kdykoli spatřila kříž, na kolena klanějíc se mu; a dříve než usnula, položila si kříž na víčka svých očí, aby první předmět, jejž by při otevření očí spatřila, byl svatý kříž. Bůh jí také udělil dar zágratu, a předpovídání budoucích věcí, jakož i milost, že, ač ani z kláštera nemycházela, přece vládla srdci svých krajanů. O chudé a nemocné, jižto se k ní utíkali, pečovala s takovou dobrotou, přívětivostí a zpusobností, že lid uherský, ještě dlouhý čas po její smrti, chtěje wyznačiti něco nezpůsobného a nepřívětivého užíval za přísloví: „Vže jest viděti, že to není na způsob sestry Markety.“ Bylať v tom nejkrásnějším věku, když ji Bůh odňal rodině, vlasti a řádu, kterýžto se ní honosil, přijav ji do společnosti svaté Alžběty v nebesích.

Její sestra Kunhuta, promována r. 1239 za Boleslava Stydlivého, vévodu Polského, přiměla svého manžela, aby s ní učinil slavný a veřejný slib ustavičné čistoty, kterýž také po čtyřicet let svého manželství svědomitě zachovali. Stavši se wdovou 1279 zároveň se svou třetí sestrou Solandou, anaž promována byla podobně za Boleslava, vévodu Kališského v Polsku, umínily si obě, že na se vezmou oděv klášterní; a rozdamše veškeré své statky chudým, vstoupily, dle příkladu své tety Salomy, do chudého řádu Klarisek, kterýžto, jak se zdá, kněžny toho věku neodolatelně k sobě vábil. Kunhuta umřela 1292 pozůstavivši po sobě příklad velmi ti-

chého života, a bywšší ozdobena darem zářtů. Bylať powždy w Polsku považována za swatou a za patronku země. Její hrob byl u wšech slowanských národů u veliké uctivosti; a k němu se scházivalo množství poutníků. Pondělek každého týhodne jí byl zvláště zasvěcen. Modlitby, jakýchž užíwali nábožní poutníkové, se dochowaly až na naše doby. Wzhýwávali Kunhutu zároveň s nejsvětější Pannou Marií a se swatou Klárou. Ze pobožnosti k ní ještě po třech letech nechábla, widěti z toho, že Zigmund král Polský roku 1628 poslal papeži Urbanu VIII. list, w němž ho snažně žádal, aby úředně za swatou wyhlásil tu, kterouž Poláci již od dáwných časů cti co swou patronku. Roku 1690 schwálil Alexander VIII. veřejnou úctu, jakáž se jí prokazowala, a posléze ji Klement XI. slawně prohlásil za patronku Polska a Litwy.

Za našich dnů se její památka stawi zvláště od lidu pospolitého a nábožného, jenž obýwá hornaté krajiny Polska, kdež i ona se byla dlouho zdržowala, a kdež byla více kostelů a klášterů založila. Wypravujíc se mezi lidem mnohé tkliwé podrobnosti z jejího života, a dle novějšího dopisu z Polska, jest její památka w srdcích lidu katolického tak žiwá, že by se mohlo zdáti, jakoby teprw před několika lety byla zemřela.

Kuěžnám požehnaného rodu. Uherského, ježto byly prodány za cizí knížata, a ježto neměly samy ze sebe zvláštní wznesené důstojnosti, se aspoň, jak se zdá, dostalo té přednosti, že se staly rodičkami swatých, jakoby dům Uherský byl

určen za semenistě pro království nebeské. Takť. p. Zolanda, sestra Alžběty, provdaná za krále Arragonského, Jakuba „Dobývatele“, stala se bábou svaté Alžběty Portugalské; a Konstancia, sestra krále Ondřeje, byla matkou oné Aněžky Cesté, o níž se, jak bylo již svrchu povědino, tak slavným způsobem nejvyšší hlava církve vyjádřila. Onať to byla, jenž opomřela rukou krále Anglického, a krále Římského, císaře Bedřicha II. ač se bylo co obávati, že tím na svou vlast uvalí hrůzy války; a strávilšši 46 let ve svém klášteře přepásána provazem svatého Františka, chodíc bosá v šlápějích svaté Kláry a svaté Alžběty, a cvičíc se v pokore, v chudobě a v lásce, umřela roku 1283. Od té doby byla povždy v Čechách a v Německu co svatá ctěna, ačkoli slavně za svatou vyhlášena nebyla, ani na prosbu císaře Karla IV., jemužto její přímluvou dwačrátě život zachován byl.

Co se týká svaté Alžběty Portugalské, tu bychom musili, chtějíce vslechny tklivé tahy jejího slavného života jen nastíniti, celé knihy sepsati, kdežto my ji několik toliko řádků věnovati můžeme. Narodilaf se r. 1271. Otec její byl Petr král Arragonský, a matka Konstancie ze Sicilie. Jakť se zdá, bylať nebeské slávě předurčena již jménem, jakéž jí bylo dáno; neboť na vzdor obyčeji, jakýž tenkrát všeobecně panoval, a dle kteréhož se kněžnám dávalo jméno matky neb báby, byla nazvána Alžbětou, dle naší svaté Alžběty, anaž byla tetkou jejího otce.

Dosáhnuvši patnáctého roku, byla prodána za Divisse krále Portugalského; nenalezla v něm vssak, jako její swatá patronka manželů milujícího a jí dostojného; nobrž byla dlouhý čas sužována jeho zlým s ní zacházením, a zkor-mucována jeho newěrností. Ona vssak tonala tím wěrněji powinnosti manželky křesťanské, a usilovala zdvojenou láskou a nezměnnou trpělivostí jej opět na pravou cestu přivést. „Mám se snad,“ odpověděla některým paním, kteréž jí předhazovaly její náramnou snášitelnost, „pro hříchy krále odřici ctnosti trpělivosti, a tak k jeho hříchům ještě swůj hřích přidati? Raději se chci se swou hanbou swěřiti toliko Bohu a jeho milým swatým, a wynasnažím se, bych jeho srdce swou tichostí obměkčila.“ Ba její showi-warost a odewzdgnost šla tak daleko, že přiwětíwa byla k milenkám královým, a že jeho nemanželské dítky wychováwala zároveň se swými, majíc stejnou péči o jejich wěčné spasení i o blaho wezdejší. Zatím ale nejstarší syn z řádného manželství, popuzen nepořádným životem swého otce, powstal proti němu; a jeli-kož král Alžbětu považowal za spoluwinnici tohoto powstání, odňal jí její wěno, a wssedky její statky, a dal jí w jedné perwnosti uwězniti. Wyvssí sotíwa z tohoto nesprawedliwého wězení wyswobozena, wssemožně o to pečowala, by swého chotě se synem smířiti mohla. Widouc že wssedko její namáhání jest marné, zwolila otkamžení, kdežto wojsko otcowo s wojskem synowým sčeleno již se potýkati mělo. Tu sedla

na kůň, a octnula se samotna mezi toto dwoje proti sobě stojící vojsko, uprostřed hojně metamných šípů, prosíc bojujících by od boje ustáli. Bojovníci, nejspouce tak neuprofitelní jako jejich vůdce, byli dojati tak velikou odhodlaností, a odvrhli zbraň, a tak přinutili krále by se se svým synem smířil. Nějaký čas na to se jí podařilo zjednat mír mezi dvěma ze svých synů, kteřížto krutě proti sobě válčili; pak mezi svým bratrem králem Arragonským a jeho zetěm králem Kastilským, na prosbu lidu španielského, jenž si ji byl za prostřednici mezi svými panovníky vymohl. Tak si zasloužila slavného názvu, kterýmž ji církev katolická počila, jmenujíc ji „Matkou míru a vlasti.“ Když se její manžel smrtelně roznemohl, prokazovala mu sama ty nejobtížnější služby, a setrvala u něho, až do jeho posledního okamžení. Po jeho smrti se hned oblekla v oděv třetího řádu svatého Františka, jež měla již po dlouhý čas ve své stříně uschovaný, by jej, jak mile se stane vdovou, pohotově měla. Pak putovala ku prospěchu duše svého zemřelého manžela k svatému Zákru do Kompostelly, a obětovala tam za něj korunu z drahého kamenu, jižto na den svých oddavů ozdobena byla. Zostatní dny života svého ztrávila v konání všech ctuostí, posluhujíc denně třiceti chudým ve špitále, jež byla dala nedaleko svého paláce, k uctění své svaté tetky a patronky vystaviti, s níž se snažila zápas věsti v lásce a tichosti života, jakož i ve věrném zachovávaní všech obřadů a předpisů cír-

řevních. Až před svou smrtí putovala opět k svatému Jakubu do Kompostelly, ale pěšky, oblečena v šat selšský, a po celé cestě chleba si žebrajíc, a to proto, aby nebyla poznána a úctou lidu zaměstnávána. Když posléze 1336 její syn, král Portugalský, vypověděl válku svému zeti, králi Kastilskému, na vzdor svému staří uminila si, že vynaloží ještě svou poslední sílu, a že vykoná cestu sedmi dnů, by je spolu smířila; a dosáhla skutečně i tohoto posledního vítězství; a však nesnáze cesty, jakouž v nesmírném sparnu letním předsevzala, ji přivedly k branám smrti. „Gle,“ zvolala den před svou smrtí, vizte Panu Marii, přioděnou bílým rouchem; přišla mě zvěstovat mé štěstí!“ Umřela 8. července. Tři sta let po její smrti, ji vyhlásil papež Urban VIII. s velikou slávností za svatou, a složil sám jí tu cti duchovní hodinky, ježto jsou jedny z nejkrásnějších v římské liturgii. Tak bylo po dvafráte oslaveno na nebi a na zemi krásné jméno Alžběty, jež nám bylo tak často opakovati, a jež vyslovujeme vždy s nesmírnou rozkostí.

Kapitola XXXI.

◉ krásném kostele, jenž byl w Marburku ke cti swaté Alžběty vystaven, a o znenčení jejích drahých ostatků. Bůžek tohoto žiwotopisu.

Den před nanebevzetím Panny Marie 1235. tedy již několik měsíců po vyhlášení Alžběty za swatou, položil kníže Konrád první kámen k vystavení chrámu Páně k uctění této nové swětice. Ačkoli Marburt leží w krajíně utěšené, bylo přece pro tento nákladný kostel zvoleno místo bařinaté, jeho vystavení muselo tedy s náramnými útratami a s velikým namáháním spojeno býti; ale krásnějšího položení pro něj se nemohlo zajisté ani wywoliti, odtud se také powídá, že si swatá Alžběta, sama toto místo zvolila. — Duplně dohotoven byl kostel tento teprw w běhu čtrnáctého století. Wypravuje se mezi lidem, že po celý ten čas, co chrám tento staven byl, pro dělníky vykázané peníze ležely w otevřené truhle, tak že si u večer každý dělník svou mzdu sám wžiti mohl. Odtud poznati lze jaká poctivost a bezzisknost tehdaž mezi lidem byla, se kterouž se w dobách

pozdějšších málo kdy potkáváme*). Co hned na první pohled při tomto chrámu jak vnitř tak zjevně na oči padá, jestliť podivná shodnost jednotlivých částí; a jeho dokonalá jednota; v tom ohledu, nemá chrám tento, jak se nám zdá, sobě rovného; a ačkoli se o něm téměř půl druhého století pracovalo, přece se zdá, jakoby byl jedním rázem vystaven. Jestliť to nejen nejstarobylější, nýbrž i nejpravidelnější pomník slohu gotického v Německu.

V tomto nákladném kostele odpočívaly ostatky svaté Alžběty, uschovány v drahocenné schránce, až do času tak zvané reformace. V neděli Graudi (6. po velk.) r. 1539. přišel Filip lantrabí hešský, potomek svaté Alžběty do tohoto, jeho svaté babě zasvěceného kostela, a dal tam ponejprv služby Boží dle způsobu nového, nekatholického, odbývati. Po skončených službách Božích dal zavolati ředitele řádu německých rytířů, jenž sídlil v Marburku, a odebral se s ním do sakristie**), kdež byla schránka s ostatky svaté Alžběty uložena. Nesmírné množství lidu ho následovalo. Když vstoupil lantrabí se svými přátely do sakristie, dal ředitel řádu divěře zavřítí, aby se tam příliš mnoho lidu nenamávalo. Přemná že-

*) Totéž se vypravuje o bývalé pouti do české. Groznata, nábožný z rodu slavného, a šlechtného ván český, založil klášter Teplský. Při jeho stavění prý ukládal denně na misku jistou summu peněz, s tím doložením, aby si každý dělník sám bral mzdu zaslouženou. Nikdo prý si více netrval, než co byl podle svědomí zasloužil.

**) Co se zde bude vypravovati o zlehčeni ostatků svaté Alžběty, vyňato jest ze dvou spisovatelů luteranských, jejichžto svědectví zajisté nikdo v podezření bráti nebude.

lezná mříže, za níž se schránka nacházela, byla uzavřena, a ředitel se zpěčoval ji otevřítí; a kostelník také ujistňoval, že není, jakby bylo možné se tam dostat. Tu rozkázal lantrabí jednomu z přistojících, aby šel pro zámečníky a kováře, jižto by kládli mříži vypáčili. Když potřebné nástroje k vypáčení mříže se přinesly, dali se do práce, a lantrabí zvolal: „Jen dále! buďž Bohu chvála. Zde jsou tedy ostatky svaté Alžběty, tu jsou tedy mé kosti a její kosti. Pojď sem tedy stařeno Alžběto; jesti to má bába.“ Na to, obrátiv se k ředitelovi, zvolal opět tento hodný vnuk svaté Alžběty: „Jesti to těžké, pane veliteli; těž by tam byly samé tolary, ale budou tam snad dobré peníze Uheršské.“ „Nemím,“ odpověděl ředitel, „nemím co v schránce jest; jaktěživ jsem k ní ještě tak blízko nepřšel, a těž bych tu ani dnes nebyl.“ Když se schránka otevřela, strčil do ní lantrabí ruku, a vytáhl z ní pět čtvrti lokte dlouhou truhličku, podšívanou červeným atlasem, v níž byly uloženy ostatky svěťice; vyňal je tedy a odemždal jednomu z dvořeninů, kterýž je dal vhoditi do pytle, jež držel jeden ze služebníků, a rozkázal, aby i hned do zámku odneseny byly. An byl lantrabí upozoroval, že svěťice je bez hlavy, naléhal tak dlouho na ředitele řádu, až mu okázal tajnou skrýň v sakristii, v níž hlava svěťice uschována byla i se zlatou korunou a s kalichem, jež jí byl císař Bedřich tři sta tři leta před tím věnoval, na den slavného přenesení jejích ostatků. Filip dal bez prodlení tyto

drahé předměty do zámku přinešti, a od té doby je již nikdo víc nespatriil. A toť jest ten Filip, jemuž protestanti dali příjmi Filipa Welkoduffského.

Nedlouho na to byly kosti svěťice w kostele pochovaný pod jeden holý kámen, na místě, o němž mimo lantrabiho, a dvou z jeho důvěrníků nikdo neměděl. Roku 1546, je dal lantrabi přenesti do zámku Eighainu, jakoby se byl obával, že by mu w čas války odňaty býti mohly; ale dvě léta na to je dal opět přenesti do Marburku na sňaznou prosbu ředitele řádu, a zároveň na rozkaz císaře Karla V. jenž mu byl hned téhož roku, když swatofrádež tato spáchána byla, nařídil, aby ostatky swaté Alžběty opět chrámu Marburskému nawrátíl. Byly tedy wykopány, a odemždány ředitelowi, ale mnohé kosti již tenkrátě scházely, a během času byly i ostatní sem tam rozptýleny. Ku konci šestnáctého století, kdež Španělsko vynakládalo mnoho peněz a práce na zachování ostatků swatých, ježto se w krajínách, bludy kacířskými zachwácených, nacházely, se dostala lebka swaté Alžběty a znamenitá část jejích kostí do rukou nábožné kněžny Isabelly, wladařky w Nizozemí, kterážto u tamnějšího lidu jest dosud w paměti, a nábožná tato paní dala tyto drahé ostatky swaté patronky přenesti do Bruselu, kdež w klášteře karmelitů uloženy byly. Později byla lebka poslána do zámku La Roche-Guyonu we Francouzích, odkudž w nowějším čase od kardinála knížete Rohana do Besançonu přenesena byla. Jedna ruka byla poslána do Uher; jiné

části těchto ostatků se dostaly do Hanovera, do Wídně, do Kolína, a zvláště do Bratislavy, kdež byly uloženy ve svatošné kapli, kterouž byl kardinál Bedřich Hesský, biskup tohoto města a potomek svaté Alžběty r. 1680 ke cti své svaté pramatěře dal vystawiti. W tétož kaple se chová i hůl z černého dřeva, o niž se svěťice po svéuť wyhnání z Wartburku podpíráwala. Její sklenice se nachází w Erfurtě, její swatebné roucho w Albedchsu, zásnubní prsten s modlitebni knihou se stolkem a slaměným sedátkem jest w Braunfelsu, a její záwoj se okazuje w městě Tongresu.

W Marburku nestává ničádných ostatků této svěťice. Powídá se, že se její kosti pochowaly pod hlawním oltářem, odkudž byly r. 1634 wzaty. Nalezáf se tam za nassich časů toliko jeden weliký čaloun, ježž prý ona zhotowila, a na němž se předstawuje příběh marnotratného syna. Schránka, w níž se před tím její ostatky nacházely, jestiť již po tři sta let prázdna; za panowání krále Hieronyma byla donešsena do Kasselu, pak byla opět r. 1814 do Marburku nawrácena, a tam w sakristii uložena. Nákladný chrám, jenž ji ke cti wystawen a zasvěcen byl, přináleží od roků 1539 protestantům, jenž powažují ctění swatých za modlářství, a od té doby se w něm nassí svěťici weřejná úcta již newzdáwala.

Nedostalof se tedy této drahé duffi osudu mnohých jiných swatých a svěťic Božích, jejichžto ostatky se posud nacházejí w lůnu wěřícího lidu, jenž jim swou úctu a lásku wěnuje; a kteréžto býwají uloženy na oltářích, kdež se každodenně

neposkvrněná obět messni vykonává. Zinač bylo usouzeno svaté Alžbětě. Celá zem, kdež někdy přebývala tato sestra anjelů, se odřekla své víry; potomci onoho národu, ježž byla tak náramně milovala, tak laskavě těšila, tak mocně podporovala, ji zneužnali, a opowrhli její mocnou přimlou. Durinky, kdež žila co panna a manželka, Heshy, kdež ztrávila léta svého wdowství, oboji tato země se odřekla náboženství katolického. Památka hrdeho Luthera zatemnila posvátnou upomínku naší světkice na Wartburku, kterýžto hrad byla zasvětila svým zbožným dětinstvím, svým utrpením, jež jí bylo w mladosti podstoupiti, a posvátným snatkem manželským. S vrchu jeho starých věží, odkudž se její uenavená láska po celém kraji rozliwala, se na darmo cestující ohlídá po nějakém kostele, neb aspoň po nějaké chaloupce, w níž by katolici bydleli. W Zsenáku, w tomto městě, kdež tak výborně svou dobročinností a svým utrpením následowala Christa Pána, není ani jednoho katolíka, jenž by jí o přimlou wzhýwal; ani jediného oltáře, neb aspoň posvátného kamene, kdež by poutník mohl pokleknouti, její svaté jméno uctiti, a jí prositi, by žehnala jeho pouti, jižto byl k jejímu uctění předsewzal. Konečně i w tom městě, kdež světkice tato zemřela, kdež se scházewalo tolik tisíců poutníků k uctění jejich swatých ostatků, kdež mramorové dláždění jest celé zpotřebowáno a wyhlubeno od těch, jenž tam flekávali, i tam jest život svaté Alžběty toliko události historickou, a i těch několik katolíků, jichž se

tam nachází, na den její slavnosti ani mše svaté nemívají. Ano ani jejího hrobu nebylo ušetřeno, a mezi jejími potomky se vynalezl jeden, jenž byl její kosti s posměchem z něho vyňal.

Zdaliž tedy není povinností každého katolického křesťana, starati se o obnovení její úcty, a byl sebe nepatrnějším způsobem, k jejímu zvelebení přispívati? Dobře to cítil onen chudý kapucín, jehožto slova ještě naposledy zde uvádíme, když v prostřed sedmnáctého století pravil: „Při navštívení tohoto velikého a krásného chrámu, a skvělého hrobu svěřice bylo mé srdce proniknuto bolestí, an jsem je viděl v ruku luteránů, a jejich předešlé slávy tak ohavně pozbaveny. Stěžoval jsem si na to Bohu všemohoucím v nebesích, a prosil jsem snažně svatou Alžbětu, aby to napravila. A však k wynahrazení toho, že tě nekatolíci nectí, musíme my tě tím více ctiti, tebe zdvojenou vroucností rozhyvati, o slavná služebnice Boží! Musíme se vždy z toho radovati, že tě Bůh již v tvém dětinství wynvedl z lůna Uherské země, by tě, co nejdražší poklad, daroval našemu Německu.“ (P. Martin Kochem. str. 836).

Dstatně zůstala přece aspoň jedna památka po svaté Alžbětě i v krajině, jejížto obywatelé na svěťici tuto dávno již zapoměli, a kteříž ji nijádne úcty newzdávají. Jedné květině totiž, jenž jest tak skromná a pokorná, jakož bývala svatá Alžběta, dán jest názew „květiny Alžbětiny“ *).

*) *cistas helianthemum* — cist sluníkwětný.

tato zavírá svůj kalich u večer, když zmizelo světlo slunečné, jakož i svatá Alžběta znala dušně svou uzavřítí přede vším, cooli nebylo paprskem milosti Boží a světla nebeského.

S tímto se s tebou roznulý čtenáři loučíme. Řežby rozjímání života této světice tvé srdce každým rokem k novým ctnostem povzbuzovalo; jakož i tyto, její jméno nesoucí květiny, každým rokem z nova rostou a zkvítají v zemi, již byla světice tato svou dobročinností a svatostí zasvětila. Tebe ale, o milá svatá Alžběto prosíme, abys nám byla láskou přimluvkyní v nebesích, by se v srdci našem uhostila tvá láska k chudým, tvá nelíčená pokora, a tvá vroucí pobožnost; aby tatáž víra, kteráž tyto ctnosti v tobě roznítila, opět slavně zkvétla mezi námi, a abychom všichni po tomto životě wezdejším tam s tebou spojeni byli, kamž ty jsi nás slavně a vítězně předešla. Amen.

O. A. M. D. G.

Svatá Eližběta.

(Vyňato z básní p. Sušilových r. 1847 v Brně vydaných.)

Svítlí hvězda krásná na nebeské výši,
Svítlí Eližběta po křesťanské říši.

Světlo jest to Boží, jímžto míle svítí,
Kam zář její padá, všady vzrůsta kvítí.

Z královského rodu byla Eližběta,
Ale opovrhla rozkošemi světa.

Odřekla se slávy z lásky pro Ježíše,
Přádala a šila pro sirotky tíše.

Chodívala k chorým na večer a k ránu,
Obvazovávala nejbřidlejší ránu.

Vroucna byla její po Christovi žízeň,
Odměnou jí bylo trápení a trýzeň.

S novým věncem otrap Christus se k ní vinul,
Milý manžel její v zemi svaté zhynul.

Manžel její zhynul a jí vystrčili,
Takto její lásku, takto odměnili.

Ona děkovala za přirostek smutku,
A vždy horlivěji stráhla dobrých skutků.

Tak byl její život ustavičná tíseň,
Ale z úst jí zněla samá chvalopíseň.

A ta píseň chvály zněla příjemněji,
Když se přiblížila hodina ta její.

Andělé jí s nebe spěli na úlevu,
A ji vzali vzhůru v utěšeném zpěvu.

Svítil hvězda krásná na nebeské výši,
Svítil Eližběta po křesfanské říši.

O b s a h.

	Strana
Předmluva	V
Kapitola I.	
Kterak se milá svatá Alžběta v Břetislavi narodila, a kterak byla převezena do Jsenávu v Duriukách	1
Kapitola II.	
Kterak milá svatá Alžběta již v svém dětinství Boha ctíla	7
Kapitola III.	
Jak mnoho milá svatá Alžběta pro Boha snášeti musela před svým vstoupením v stav manželský	13
Kapitola IV.	
Kterak byl mladý kníže Ludvík věreu své milé Alžbětě, a kterak ji pojal za manželku	20
Kapitola V.	
Kterak kuzle Ludvík, manžel svaté Alžběty Bohu i lidem milým byl	25
Kapitola VI.	
Kterak Ludvík a milá svatá Alžběta před obličejem Božím v stavu manželském žiti byli	33
Kapitola VII.	
Pokračování o témž předmětu	38
Kapitola VIII.	
O velké dobrotivosti milé svaté Alžběty, a o její lásce k chudobě	46

Kapitola IX.

O weliké pobožnosti a pokoře swaté Alžběty 57

Kapitola X.

Kterak slawný, swatý Frantisek nassi milon swaton Alžbětu
sejnal a milowal 65

Kapitola XI.

Kterak welkých milosti Bůh propůjčil nassi milé swaté Alžbětě. 77

Kapitola XII.

Kterak w zemi durinské nastala welká drahota, a kterak milá
swatá Alžběta koulala wšeliké slutky milosrdenství . . . 86

Kapitola XIII.

Kterak se kníže Endwik opět nawrátil k choti své, a kterak
zastával právo svých milých mnichů w Reinharbsbruně 97

Kapitola XIV.

Kterak se Endwik chystal k tažení křížáckém do swaté země,
a jak bolešně se loučil se svými přátely, se swon rodi-
nou a se swon milou Alžbětou 106

Kapitola XV.

Kterak Endwik na cestě do swaté země zemřel, a kterak swatá
Alžběta nad jeho úmrtím truchlila 120

Kapitola XVI.

Kterak swatá Alžběta i s dítkami ze zámku svého vyhánána,
do jaké bídhy ntwržena byla, a jak welkon newděčnost a
ukrutnost zahnítili musila 130

Kapitola XVII.

Kterak předobrotivý Pán Ježíš milon swatou Alžbětu w
zármtnku a opustěnosti těšil, a kterak ji milostiwá
Panna Maria pončowala a šílila 140

Kapitola XVIII.

Kterak se swatá Alžběta zpěčowala wstoupiti po druhé w
stato manželský, a kterak své swatebné roncho Pánn
Sežifsi, ženichu duše své w obět přinešla 156

Kapitola XIX.

Kterak požádalby Lubwilkowy do Durius přivezeny a w
Reinhardesbrunn pohřbeny byly 164

Kapitola XX.

Kterak rytířové durinskí Zindřicha pohnuli, že litował své
zprouěwěřilosti, a že Alžbětě její práwa opět uatwratil 172

Kapitola XXI.

Kterak se swatá Alžběta obřekla swěta, a kterak w Marburku
oděw řádu slawného swatého Františka na se wzala . . 177

Kapitola XXII.

O wellé chudobě, w níž Alžběta žitwa byla, a kterak zdwojila
swou pokoru a milosrdnost 191

Kapitola XXIII.

Kterak se swatá Alžběta zbráhala jiti do říše swého otce,
aby tlm jistěji mohla do říše uebeště přijiti, a kterak
rozdala celé své wěno 210

Kapitola XXIV.

Kterak se swatá Alžběta od mistra Konráda uaučila wůli
swou we wšem přemáhati 219

Kapitola XXV.

Kterak Bůh stze swatou Alžbětu ufazowal swou moc a mi-
lost, a jak mocná byla její modlitba 231

Kapitola XXVI.

Kterak milá swatá Alžběta w 24. rofu swého wěku na swatbu
uebešťou pozwana byla 249

Kapitola XXVII.

Kterak milá swatá Alžběta w kapli při swém špitále poho-
wana byla, a kterak ptáčkové její pohřeb oslawowali . 258

Kapitola XXVIII.

O utěšených zágradích, jakž šuil Bůh na přimlownu milé
swaté Alžběty, a kterak její swatr kuzě Konrád suážně
o to pečowal, aby za swatou wyhláštěna byla . . . 264

Kapitola XXIX.

Kterak milá swatá Alžběta od papeže Řehoře za swatou wy-

hláſſena byla, jať weliká úcta ſe proſazowala jejm oſtat-
kům, a jať welikou radostí wěřici pleſali, řdyž tyto jeſi
ſwaté oſtatky w Marburku wyzdwiženy byly Strana 282

Kapitola XXX.

O tom, co ſe událo s dítkami a s přibuznými milé ſwaté Alž-
běty, a o mnohých znamenitých ſwatých a ſwětících, jižto
pocházelí z jejího rodu 312

Kapitola XXXI.

O krásném koſtele, jenž byl w Marburku ke cti ſwaté Alžběty
wyſtawen, a o zneuctění jejích brahých oſtatků. Závěreť
tohoto životopisu 334

Swatá Eližběta.

Wyňato z báſni p. Enſſilowých, r. 1847 w Brně wydaných 343

